

UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK

SİYASİ

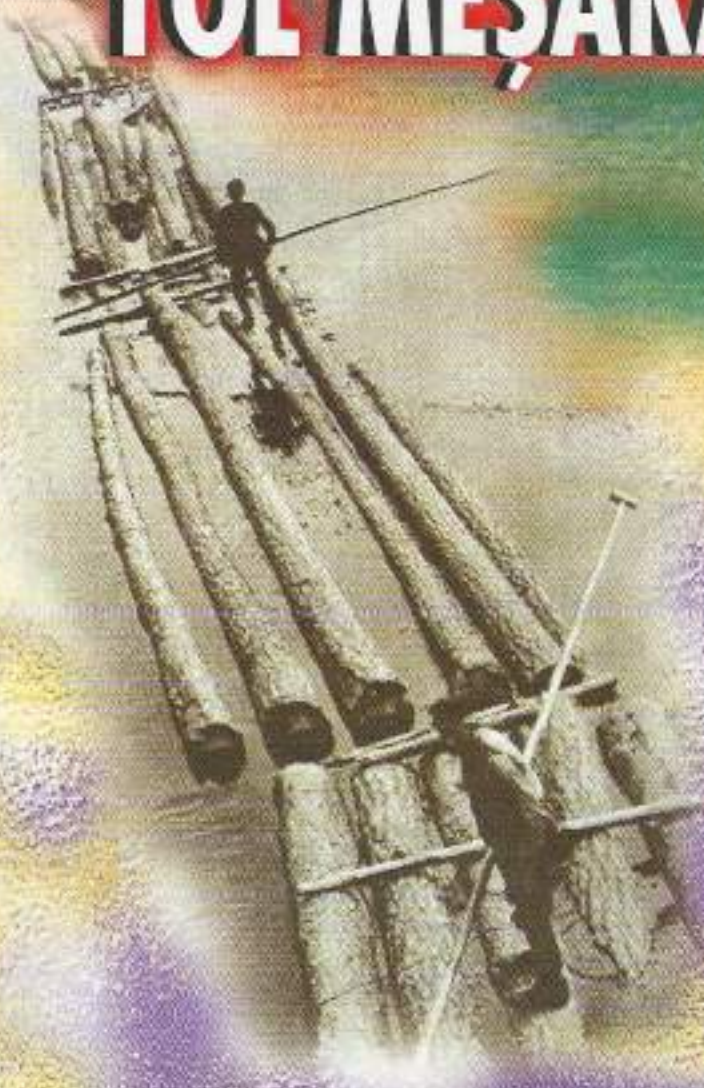
DERGİ

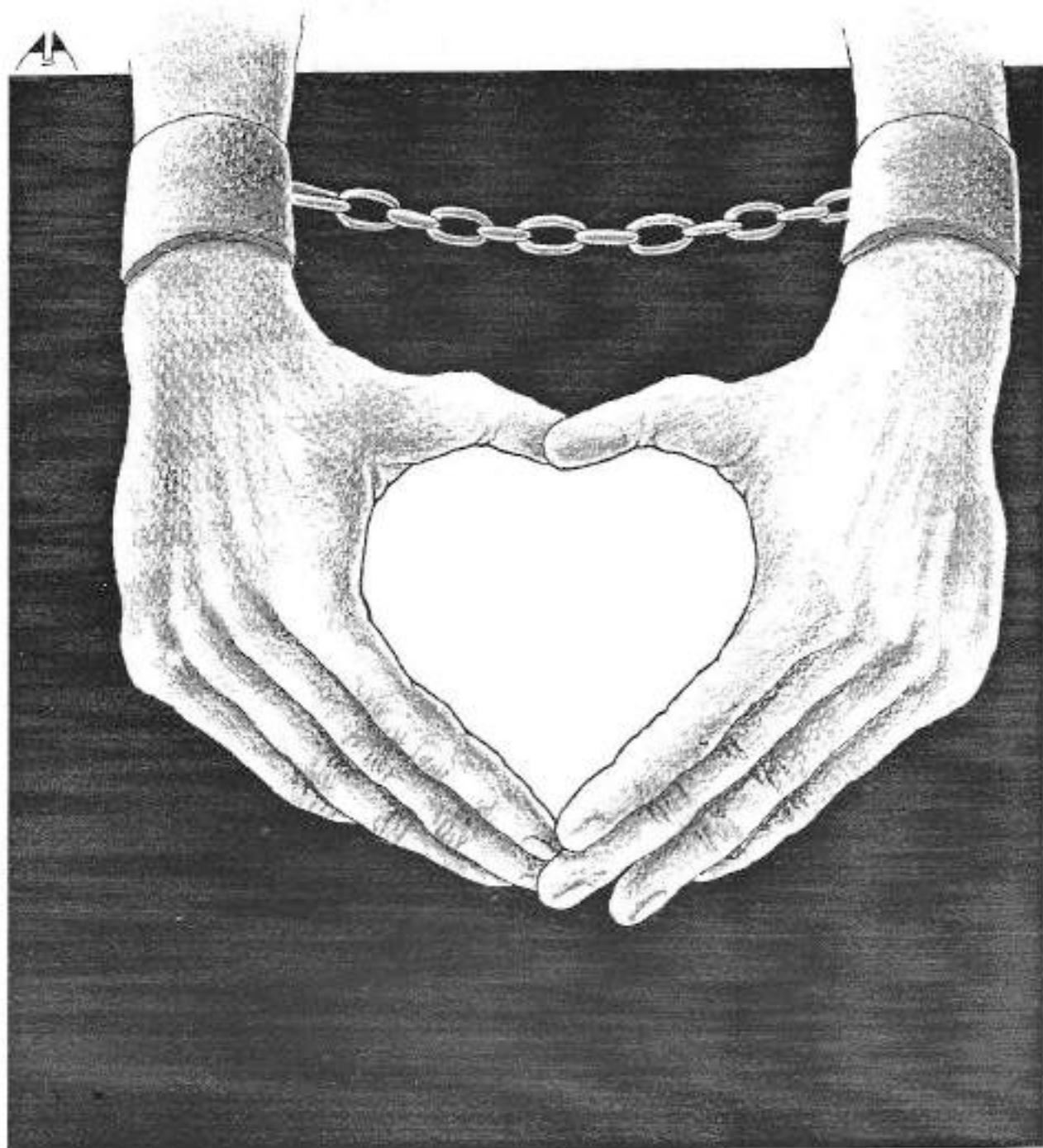
SAYI: 37

400.000 TL

NİSAN '99

GELECEK AYDINLIK YOL MEŞAKATLİDİR

Merhaba,

Yürümek, uzun yürüyüşü senfonileştirmek bir zorunluluk. Günümüzün toplumsal ve siyasal gelişmelerinin, olayların ve de sorunlarının önümüze koyduğu, işaret ettiği budur. Devrimci yaşamın, siyasetin ve mücadelenin gereksindiği de bundan başka bir şey değildir. Bunun tarihsel-siyasal bilinciyle ve sorumluluğuyla hareket etmek; kazanıcı, biriktirici ve harekete geçirici bir anlayışla pratiği derinleştirmek... sarmalamak gerektiğini döne döne vurgulamalıyız.

Tarihsel "durgunluk" dönemlerinin uzunluğu veya kısalığından çok, bağrında taşıdığı ilişki ve çelişkileri, çatışma ve birliktelikleri, olanak ve zorlukları doğru okumak, hesaplamak daha önemli ve önde gelendir. Çelişki ve çatışmaların keskinleştiği süreçlerde, durgunluğun, durağanlığın en dibindeki devrimin, toplumsal düzleme nasıl da dalgalar biçiminde ortaya çıktığını, geçmiş dönemin ulusal ve sınıfsal mücadelelerinde gördük, yaşadık. Böylesi dönemlerin bağrında yeni çıkış ve olanakları da beraberinde getirdiğini gözlemek mümkün.

Tarihsel-toplumsal gelişimin bu aşamadaki yükü, çelişki ve sorunları, büyük çalkantı ve sarsıntılara bugünden davetiye çıkarmış görünmektedir. Tarihin yorumunu ve mesajını ancak diyalektik ve tarihsel materyalist yöntemle doğru kavrayabiliriz.

Bu yöntemle sürecin ana karakterini çözümleyip temel doğrultusunu görebilmek, proleter devrimci siyaset açısından gereklilikten öte bir zorunluluktur. Yarına bakış açımız ve yarımda gördüklerimiz, bugünümüzü etkileyecek, ona göre şekillendirecektir; bugün söylediklerimiz ve yaptıklarımız, yarınımızı belli yönleriyle belirleyecektir.

Bu sayımızı bu anlayış temelinde hazırlamaya çalıştık. Sayfalarımızın büyük bölümünü, yaşanan ve yaşanmakta olanın arka planını irdeleyen, araştıran, yorumlayan yazılara ayırdık. Bunu elden geldiğince ve imkanlarımız ölçüsünde yapabildik.

Olanakların azlığı ve sınırlılığı halen yayın pratiğimizi ve yürüyüşümüzü önemli ölçüde engelleyen faktörler arasında. Bu sorunun çözümü için okurlarımızdan daha duyarlı, daha sahiplenici, daha yaratıcı olmalarını bekliyoruz. Bu konuyu ve bu sorundan dolayı yaşadıklarımızı detaylandırmadan, bir çok kez ve sürekli bu sayfada dile getirdik... seslendik; beklenti ve istemlerimizi kısaca buradan duyurduk. Zaman içinde buradan seslenmenin yeterli ve etkili olamadığını gördük. Sorunların, imkanların azlığı, sınırlılığı karşısında suskun, edilgen kalmak, umutlarımızı... olanaklarımızı açığa çıkarmadığı gibi yayın pratiğinde de yetkinleşmemizi sağlamayacaktır.

Mayıs sayısında buluşmak üzere... Dostlukla

UZUN YÜRÜYÜŞ

NİSAN 1999 SAYI: 37 (Ayda bir çıkar)
Fiyatı: 400.000 TL (KDV Dahil)

İÇİNDEKİLER

GELECEK AYDINLIK YOL MEŞAKATLİDİR.....	2
Baskılar sistemin adıdır / CAN CEMAL.....	4
Güneş Vartnik'te durdu doruğa / OZAN VELİ.....	6
Zor dönemlerde dayanışma bilinci / ERDAL KIR.....	10
Unutulmayan acılar saklı ulkemin... / Umut ŞENGÜL.....	12
Devrimci ilişkilerin kentine... / MEHMET YEŞİLTEPE.....	19
*Lami cimi yok, legal parti..... / SERDAR ÇAKMAK.....	22
Seyim döngüsü / MUSTAFA ÖZ.....	24
Dil sorunu / CENGİZ GÜNDOĞDU.....	26
Türkiye'nin kriz ekonomisi / TEMEL DEMİNER.....	27
Kemalizm (10) / OTURAN ADAM.....	39
Ataerki egemenlik... (8) / ZELAL ZEL.....	49
Yürekli kadınlara katkı / OZAN VELİ.....	52
Mahabat'a yolculuk / ÖZGÜR BARAN.....	54
Söyleşi / YILMAZ ELMAŞ.....	58
Buz kıran / D. ALİ ÖZCANDAN.....	60
Tanıtım: Fedailerin kalesi Alınat / BAYRAM KAYA.....	61
MEKTUP.....	63

TOHUM BASIM YAYIN,
GÖSTERİ VE ORGANİZASYON
LTD. ŞTİL ADINA

Sahibi ve Yazışları Müdürü CELAL TOKAÇ
Adres: İstiklal cad.
Turnacıbaşı Sok. Çeşme Han No:21/3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70
Dizgi: Tohum Basım-Yayın
Baskı: Yönetim Matbaacılık

Avusturya İrtibat Adresi

B. KAHRAMAN, Enns gasse 2133
1020

Wien-AVUSTURYA

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık	Altı aylık
Yurtiçi: 5.000.000 TL	Yurtiçi: 2.500.000 TL
Yurtdışı: 100 DM	Yurtdışı: 50 DM

Banka Hesabı: Hayati GÜNGÖREN T. İş Bankası
TL Hesabı: Galatasaray Şubesi: 736293
Pound (İngiltere) Hesabı/Beyoğlu Sub.: 3179665
Mark (Almanya) Hesabı/Beyoğlu Sub.: 3179670
VAKIFBANK Şişli Hesabı/Beyoğlu Sub.: 1025512

Gelecek aydınlık yol meşakkatlidir

Insanlığın tarihteki yürüyüşünde, ilk başladığı yer ile bugün bulunduğu yer ve ulaşmak istediği ufuklar arasındaki uzun yürüyüşü yeni bir yüzyıla daha netlik kazanıyor. Yürünecek yolda, karşılaşılması olası zorlu uğraşlar, aşılması gereken engeller ne kadar çetin ve büyük de olsa tarihin hükmü gereğince bu böyledir.

İnsanlığın bu tarihsel yürüyüşünde bir bin yılı daha geride bırakmasına ve kapılarını yeni bir yüzyıla, yeni bir bin yıla sonuna kadar aralamasına az bir zaman kaldı. Tarihin gözüyle bakılırsa sözü edilmeyecek bir an... zaman dilimi bile değil. Az bir zaman sonra geride kalacak olan bu yüzyılın bilançosunu çıkarmak, deneyim ve birikimlerini süzüp sosyalizmin hazinesine aktarmak, derslerini ve sonuçlarını sınıf mücadelesiyle bütünleştirmek, devrimci teoriyi yeni üretimlerle zenginleştirip aşacak, sorunları aydınlatmak ve de bir çok alanda -felsefe, tarih, ekonomi vb.- sosyalizmin tarihini yazarak bugünden yarına taşıma ve devretme görevi, komünizm ütopyasını taşıyanların omuzunda, önünde kaçınılmaz ve yerine getirilmesi gereken bir görev olarak duruyor.

Görevlerin birikmişliği ve büyüklüğü, dönemin zorlu ve karmaşıklığının yanında, genel anlamda, dünyada ve bu topraklardaki komünist güçlerin dağılmak ve çok parçalı oluşu, işçi sınıfı ve ezilen halk kitleleriyle sıkı ve sağlam bağlarını öremeyiş, kolektifi ve kurumlaşmayı inşa ve yetkinleştirmede yetersiz kalmaları vb. bir çok zayıflık ve dezavantajlar, yürünecek yolun meşakkatli

yanını oluştururken; diğer yanını ise giderek netleşen geleceğin parlak ufukları, aydınlık geleceği oluşturuyor.

Aydınlığı ve zorluğa birlikte görmek, bir aradabıymı diyalektik akış içinde kavramak, materyalist yöntemle tahlil edip, aydınlığa, özgürlüğe sevdalanarak zorluğa yüklenmek... Ya da tersi yönden zorluğa... bakıp, aydınlık geleceğe sırtını dönmek. Devrimci mücadelenin gereklerini yüklenip yüklenilmemenin, uzun yürüyüş yürütmemenin merkezinde duran bakış açısı. Saflaşma ve konumlanışları, rolleri bugünden belirleyen, yarına taşıyan temel anlayış. Düşünsel gelişim ve üretimleri ve hareket tarzını proleter devrimci doğrultuda sürdürme veya sürdürmeme çizgisi...

Bugünkü bakış açımız ve taşıdığımız düşünceler, belli yönleriyle geleceğe bakışı etkiler. Keza geleceğe farklı bakanların bugüne farklı bakacakları, farklı düşünceler taşıyacakları da ifade etmek gerek. Günümüz dünyasının mevcut tablosuna bakıp nedamat getirenler, dünya çapında devrimci saflarda baş gösteren siyasi ve bünyesel çözümler, dağılmalar sonucu rotasını değiştirip şimdilerde anti-sosyalist zeminlerde seyredenlere sık sık tanık olduk/oluyoruz. Özellikle 80'li yılların ortalarından itibaren hız kazanarak süren "tartışma" ve "sorgulama"yı Marksizmin temellerine dek götürenlerden yeni bir şey çıkmadı, çıkamazdı da. Pratiğin bakış açısından bakamayanların doğru ve yanlışları ortaya koymaları, düşünsel çalışmalarını analiz-sentez süreçlerinden geçirerek yeni üretimlerle dönemin sorunlarına, sınıf mücade-

lesinin problemlerine devrimci çözüm getirmeleri mümkün olamazdı. Yaşamın ve mücadelenin canlı ve verimli toprağında yürümeyenlerin, geçmişi özümsemeleri ve yaşanan pratikleri teorileştirmeleri de lafta kalmaya mahkumdur. Çünkü devrimci teoriyi geliştirimin materyalist yönteminin uzağına düşmüşlerdi, yarı sınıflar mücadelesi pratiğinden.

20. yüzyıl Marksizmi, 19. yüzyıl Marksizmin teorik temelleri ve devrimci mirası üzerinde yükseldi, gelişti. Marks ve Engels'in uygulaya geldikleri gibi Lenin de, Stalin de, Mao da ve tabii diğer büyük komünistler ve önderler de toplumsal pratikten kopmadan, işçi sınıfı ve ezilen geniş emekçi yığınlarla sıkı ve güvenilir bağlar kurarak, mücadele ve direnişleri içinde ve başında yer alarak, doğru ve sağlam çizgide gelişmelerine önderlik ederek, öncülük konumlarını güçlendirdiler; sosyalist hareketi başarıya, zafere taşıdılar.

Kısa Paris Komünü deneyimini dışta tutarsak, 20. yüzyıl sosyalizm pratiklerine önderlik etmiş enternasyonal proletaryanın büyük öğretmenleri, yaşamları boyunca hiç elden bırakmadıkları Marksist yöntemi ustaca ve yaratıcı bir biçimde kullanarak devrimci teoriyi geliştirdiler. Çok yukarıdan ve yüzeysel bakıldığında bir çok niteliğin yanı sıra şu özellikler de rahatlıkla görülebilir. i) Geçmiş öğrenerek özümsemeleri ve biriktirmeleri; zorlu, fırtınalı dönemlere, süreçlere her düzeyde hazırlıklı fikri ve kolektif-araçsal planda işlemeleri, ii) Olaylara, olgulara dayanarak, somut tahlillerini derinleştirerek gelecek

öngörüsünü, ileri görüşlülüğü yaklaşımının merkezine oturtmaları, iii) Marksizmin içten dışmanlarına da ve siyasal hasımlarına karşı da amansız ve tavizsiz bir mücadele -felsefi, ideolojik ve siyasi- yürütmeleri, iv) Proleter ve bilimsel zemine sağlam tutunarak yeri geldiğinde devrimin çıkarları ve geleceği için yapı içi ve dışındaki devrimcilerle birlikte çalışma ve iş görmeyi başarabilmeleri, v) Ideolojik ve ilkesel konularda ödünsüz davranmaları, fakat yeni teorik üretimlere ve kolektif inşaya her şart altında esastı bir şekilde sınımlarıdır.

Bu komünist nitelikleri ve özellikleri sayesinde Marksizmin özünü koruyarak geliştirdiler. Bütün zorlu çabalara ve bitip tükenmek bilmeyen sorunlara rağmen altın çağa, nihai kurtuluşa olan sarsılmaz bağlılıklarını ve inançlarını sonuna kadar koruyarak, zorlu uzun yürüyüşleri sürdürdüler. Karl Liebknecht şu sözlerini sanki bugün için, bugünleri görerek söylemiştir.

"Mümkünün son sınırına imkansız elde etmek için çabalayanlar ulaşabilir ancak. Gerçekleşmiş imkanlar, zorlanmış imkansızlıkların sonucudur. Öyleyse nesnel olarak imkansız istemek budala bir hayalcilik ya da kendini aldatmak anlamına gelmiyor. Tersine, en derin anlamıyla politika demektir bu."

Bu aktarmayı, sosyalizmi inşa ve uygulama süreçlerinde yaratılan ve kazanılan politik mevzilerden, ideolojik kazanımlardan, değerlerden...

geriye "bir şey kalmadı" deyip, kendilerine "yeni" bir yol arayanlar için yapmıyoruz. Bizi fazla iradeci bulup, eleştirenler de olabilir. Bunları, bu aktarmayı daha çok, ileriye doğru yürüme, özgürleşme ve özgürleştirme amaç edinmiş devrimin işçileri için buraya aldık.

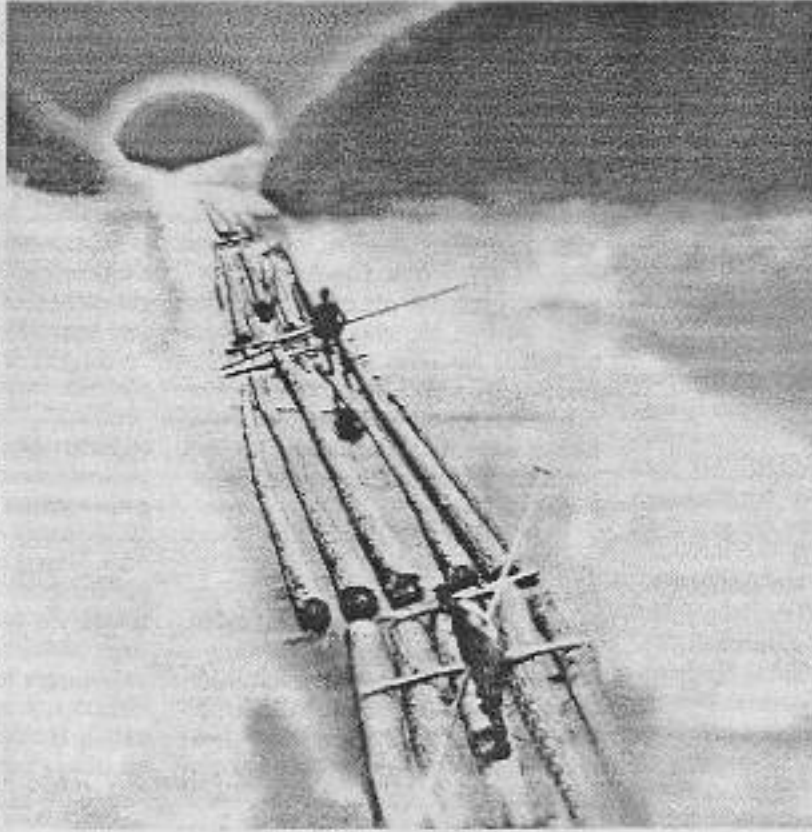
Bugünkü dünyanın durumunu çözümlenmeye girmeden, yaşadığımız topraklardaki durumu kavramadan,

devam edelim. Bu özelliklerin, olanakların ve kimi nesnel koşulların etrafındaki bölgesel çembere baktığımızda gelgitli sarsıntılarla kabarmaya doğru giden bir dönemin gündemleşeceğini -bazı kayıtlar da ekleyerek- söyleyebiliriz. Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'da çelişkilerin, sorunların ve olanakların yoğun ve de kanışık olduğu bir bölge durumundadır. Bununla birlikte emperyalist merkez-

lerin hesaplarını ve senaryolarını tedavüle çıkardığı bir süreçte, yeni karışıklıkların... çalkantıların dünyayı, toplumu, insanı etkilediği bu her cümerc içerisinden rotayı şaşırmadan yürüyüşü ileriye doğru sürdürmek kilit önemdedir.

Forunların düğümlendiği ve içice geçtiği bölgenin ortasındaki bu topraklarda yürüyüşü uzun eyleyenler bilimsel sosyalist teori ile devrimci pratik arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi nesnel temellerine oturarak; yaşamlarına

devrimci yönü ve devrimci tarzı ege-men kılmalıdır. Yolumuza kalavuzluk eden sosyalizmin felsefi, ideolojik, siyasi, kültürel, örgütsel değerleri ve normlarıyla kuşanarak çalışma ve düşünsel üretimlerimize hakim kılalım. Bunu yapabildiğimiz oranda, yolumuza ilerleme gösterebilir ve yollarımızı bugünden kurtmaya giriştiğimiz uzun yürüyüşümüzde başarılı olabiliriz.

çözümlenmeden, hemen çözüm yolları göstermek, bizi sağlıklı sonuçlara götürmez. Fakat şu belirlemeleri hemen herkes tartışmasız kabul edebilir. Bu coğrafyada, isyanı ve ateşi kuşanmış güçlü bir Kürt hareketi, deneyimli ve kalabalık bir işçi hareketi, canlı ve kendini sürekli üreten bir devrimci bir damar, görece bir aydınlanma ve örgütlenme düzeyi gelişen ileri kidenin yanı sıra; birde birkmiş tarih-sel-toplumsal sorunları ekleyelim ve

Baskılar sistemin adıdır!

Can CEMAL

Zorbalar için zulmün, her zaman bir gerekçesi vardır.

Sırtlı toplum ibaresinin en anlamlı ve bilinen yansımalarının başında şiddet gelir. Örgütlenmiş siyasal erkin, -yani adına devlet denilen gücün- varlık koşulu, eline geçirdiği malları ve sermayeyi tehdit eden tüm muhalif gelişmeyi bastırmaktır. Dört yüzyıl öncesinde Thomas More'nin dediği gibi, "... bunların hepsi de ülkeyi kamu yararına yönettiklerini ileri sürerek, gerçekte kendi özel amaçlarının peşinden giden; ve önce bu kadar haklı edindikleri her şeyi koruyabilmek, sonra da, yoksulları kendileri için mümkün olduğu kadar ucuza çalıştırabilmek ve diledikleri gibi sömürebilmek için keşfedebildikleri her yola başvurarak bir zenginler topluluğunun aldatmacası"ndan başka bir şey değil tepemizdeki çıgırtkanlık.

İşte tam da More'nin dediği gibi, "keşfettikleri her yolla" devletin şiddetini gerekli ve de kamu düzenini "huzursuz edenlere" yöneltilmiş bir zorunluluk olarak pekala yansıtabiliyorlar. Oysa bu huzur, milyonlarca yoksul ve ezilen emekçinin, baskı altındaki ulusların, ezilen azınlık milliyetlerin huzursuzluğu üzerinde inşa edilmektedir.

İşçi grevlerini kurşunlayanlar, memurları sokaklarda tarumar edenler, gazeteci ve aydınları hapislerde çürütenler, sesini çıkaran herkesin yoluna bir çeşit pusı kuranlar, vatan için bin operasyona imza atanlar, milli hakları yerinden yurdundan edenler hemen her şeyi 'huzur' için yaptıklarını söylüyorlar.

Daha dün Antalya'da bir insanın üzerine köpek sürüsü gibi çullanan ve halkın 'güvenliği' için iş yaptıkları söylenen polislerle karşı; yine onların medya şaklabanları, üzerinde durdukları tek nokta, "adana karısının önünde

dövmemeliydiler" oldu. Aynı haberlerde, öğrenciler saçlarından sürüklenerek ve her türlü zorbalığa tabi tutularak göz altına alınıyorlardı ve aynı görüntülerin geçtiği haber bültenlerinde konuşan polis şefleri, dayak yiyen adamın karısına; "siz suikast sanığı da olsanız, siz dövmemeleri gerekir" diyerek ve hiç utanmadan iki yüzlücü timsahvari göz yaşları döküyor ve milyonlarca insanın gözlerine bakarak yalan söylüyorlardı.

Siyasal iktidarın ve onun tüm yalakalarının aynı ikiyüzlülüğün beslen-diklerini her gün yeniden görüyoruz. Yine daha dün, "Öcalan, dağdakilere yönelik 'teslim olun' kaseti hazırlıyor" diyerek günlerce manşetten haberler verdi medya. Ne oldu? Koskocaman bir yalan? Ne oldu? Yüzleri azıcık kızmadı. Ne oldu? Bunların her söylediğinden şüphe edeceksin. Ne oldu? Bunlar ikiyüzlü şaklabanlar. Ne oldu? Bunlarda insan etisinin zerrisi yok sonuçlarına varıldı.

Bir yanda işkence raporu veren doktorların tutuklarken, diğer yanda tecavüz edenleri serbest bırakan bir sistemin barbarlığından, riyakarlığından, sahteliğinden başka ne anlaşılabilir?

Şiddetin bir yanıyla meşrulaştırıldığı ve bunun sermaye patronlarının çıkarı için yasal güvenceler altına alınarak, binlerce silahlı oluşumun her yeri çevrelediği koşullarda, halkın, kendi şiddet araçlarını oluşturmamasından başka yolu kalmamıştır. Artık bu gerçekleri anlamak zorundayız. Vahşetin kameralarla görüntülenemeyen, daha binlerce kat barbar ve lanetli olanının meşrulaştırıldığı bir devlet egemenliği altında yaşadığımızı anlamak zorundayız. Basit insancıkların, "adama karısının gözlerinin önünde dövmenin, alın götürün, Süleyman Yeter, Metin Göktepe ve diğerleri gibi içerde dövmün, sonra dışarı atın" dediği bir ülkede yaşıyoruz. Artık uyanın!

Uluslararası karşı-devrim güçlerinin ortak bir operasyonla ele geçirdikten sonra, Türk şovmenlerine teslim

edilen Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesiyle birlikte her yerde alarma geçildi. Ezekten beri Kürtler üzerinde hiç eksik edilmeyen zulüm, bu kez karşı serhuldan tehditleri gösterilerek yükseltildi ve giderek bir tür ilan edilmemiş hatta son genelgelerle yarı ilan edilmiş bir sıkıyönetim idaresine geçildi.

Öcalan'ın, emperyalist leş kargaları tarafından pusuya düşürülerek Türk devletine teslim edilmesi, Kürtleri bir kere daha iliklerine kadar sarsmış ve bir kere daha kendisine getirmiştir. Savaşın taktik düzeydeki bir muharebesini TC kazanmıştır ama, stratejik açıdan Kürtlere güçlü bir silah; kendi gücüne güvenme ve direnişi sürdürme gerçeğini kazandırmıştır.

Bu gerçek, Kürt halkını kendi gündeminin yakınına daha da çekecektir. "Bitirdik", "dağıldılar", "kazandık" çılgınlıkları atan sermaye sözcükleri, son günlerde durumun hiç de öyle olmadığını ve yakıcı gerçeğin bir top ateş gibi kucaklarında olduğunu görmeye başladılar. Ulusal hareketin önderliğinin toparlandığını ve en anlamlısından 6. Kongreyle yeniden savaşı selamladıklarını görünce, komşu ülkelere tehditler yağdırmaya başladılar. Bu gelişmelerle birlikte içte zulüm, en had safhaya çıktı. Bir de buna seçim sürecinin dahil olmuş olması, sistemli ve şiddetli baskıların uygulanmasını adeta meşrulaştırdı.

Demokratik kitle örgütleri, kültür merkezleri, demekler ve kimi muhalif basın ve partiler üzerinde estirilen terör, olağan koşulların şiddet biçimlerini çoktan aştı. Kürtler ve onların demokratik temsil kurumları bundan en büyük payı almaya devam ediyor.

BİR KEZ DAHA SEÇİM VE KÜRTLER

Kürtlerin temsil hakkını tümenden ortadan kaldırmaya yönelik olan egemen ideoloji, HADEP'in kapatılması ve seçime girmesinin engellenmesi için yo-

ğün bir çaba sarfetmektedir. Bu korku, Kürt ulusunun kendi tavrını, ezici bir çoğunlukla demokratik talepler, özgürlük özlendikleri ve hak eşitliği yönünde belirlemesinden geliyor. Bunun bir referandum niteliği taşıyacağını telâş içindedirler. Kürt illerindeki son kitlesel eylemler de bunu açıkça beyan etmiştir.

HADEP'in seçime girmesinin son bir manevrayla engellenmeye çalışılmasının, yasal anlamda red edilmiş olması, fiiliyattaki engellerin kaldırıldığı anlamı taşımıyor. Onlarca yöneticisi ve çalışanının zindanlara atıldığı, gözaltından geçirilerek sindirilmeye çalışıldığı, şubelerinin kapatıldığı, merkezlerinin her gün basıldığı koşullarda, fiili engellemeler had safhada sürmektedir.

Bu koşullar dahilinde, HADEP'in tümünden kapatılması daha tehlikeli kalkışmalara vesile olacağı ve önlenemeyecek gelişmelerin ortaya çıkmasına kaynaklık edeceği endişesiyle uygun görülmedi. HADEP'i kapatmamak, ama Kürt tavrının burada birikmesini, yoğunluk oluşturmamasını ve muhalefeti ortaya koymasını her türlü yöntemle baş vurarak engellemek daha doğru görülmüştür. Bununla, hem Avrupa'nın 'demokratik' baskılarına açık bir haklılık kazandırmamak, aynı zamanda Kürt ulusunun tavrını cılız göstererek demokratik kurumlarını marjinalleştirmek ve amansız baskılarla öne çıkan unsurları sindirmek gibi önemli görevler ifşa edilmiş olacaktır.

Tabi ki -Öcalan'ın yakalanması da dahil- bu uygulanan politik oyunların tümü, sadece TC'nin kendi iç dengelerinin ve 'vatanın bölünmezliği'nin gerekleri değil, başta ABD'nin ve dünya emperyalist çevrelerinin bölge üzerindeki planları ve Ortadoğu dengelerinin bir parçası durumundadır.

Günlerce 'nefes kesen operasyon', 'kahraman Türk özel kuvvetleri' diye gündemden düşürülmeyen Kenya operasyonu, yine Türkiye dış işlerinin AB'ye verdiği raporlarda, "Öcalan'ın gözünü biz bantlamadık, Kenya yetkilileri

leri getirip açakta bize teslim ettiler." diye itirafıta bulundular ve Çiller de bunu eleştirerek; "böyle demekle, hükümet, 'sadece biz beş kişilik uçağı gönderdik, bize verdiler, alıp getirdik' diyor" diye eleştirerek, "Türkiye razı olmuştur. Hiç değilse bunu açıklamaları" diyordu. Kendisi hol kulaklı yalanlar söylemeye alışık olduğu için, 'siz de böyle yapın' demek istiyordu. "Köyleri PKK'nın helikopterleri yaktı" dediği gibi.

Bütün bunlar, Ortadoğu dengelerinin emperyalistlerce düzenlenmesinin ve radikal devrimci hareketlere karşı uluslararası işbirliğinin ifadesidir. İnçirlik'in kullanılması, Irak, İran ve Suriye'ye karşı Türkiye ve İsrail cephesi-

hem de daha ısratlı ve daha cüretkar atılımlara hazırlanarak yürümesi kaçınılmaz tek doğru tavrı olacaktır. Bu yürüyüşün güncel görevlerinden biri, yok sayılıp, ezilmeye ve tümünden marjinalleştirilmeye çalışılan Kürt muhalefeti-nin dile getirilmesi, bunun ifade edilmesi ve bir referandum niteliğinde tüm dünyaya gösterilmesi amacıyla, seçimlerde HADEP'te kendini yansıması olacaktır. Bu tavır özgürlük yürüyüşünü şevklendirecek, bütün baskılara karşı Kürt halkını cesaretlendirecek, birliğini pekiştirecek ve tüm dünyaya varlığını -bir kere daha- gösterecektir.

Bugün Kürt sorunu karşısındaki tavrı, sosyalistliğin mihenk taşı oluşturmaktadır. Her alanda "Kürtlere özgürlük" sloganını yük-

selmek, en başta egemen ulus sosyalistlerinin görevidir ve bunu dönemsel taktiklerde de ifade etmek gerekir.

Öte yandan son dönemde vuku bulan ve özünde doğru hedeflere yönelme yerine; kitleleri hedef alan eylem biçimlerinin ciddi yanlışlıklar içerdiğini belirtmek gerekir. Bakırköy ve Mavi Çarşı saldırıları -eğer provakatif nitelikte değilse- kesinkes yanlış eylem biçimleri olarak kavranmalı ve bu tür eylemlere giril-

memelidir. Bu tür eylemler, açık biçimde Türk halkı ile Kürt halkı arasındaki gelişmeleri derinleştirecek, burjuvazinin eline kullanabileceği uygun araçlar verecektir. Öte yandan, Kürt halkına karşı gelişen ve Türk emekçilerini de önemli oranda etkileyen şoven dalgayı geliştirecek; Kürtlere karşı uygulanan baskı, katliam, gözaltı, işkence furiasını Türk halkının gözünde de meşrulaştıracak, ya da buna yarar sağlayacaktır. Yanlış hedeflere kanalizasyon, meşru ve de gerekli eylem biçimlerini de gölgeleyen, aynı zamanda güçleri heder eden politikalara prim vermek olacaktır. Eğer eylemlerde ulusal özgürlük güçlerinin ilgisi sözkonusu değilse, basına yansıyan açıklamalar tekzip edilmeli, bu konuda titiz davranılmalıdır.

nin oluşturulması gibi politik çıkarlar içermektedir ve burada Türkiye'nin rolü ABD'nin gönüllü ve daimi hizmetkarlığından başka bir şey değildir.

Kürt sorunu, Ortadoğu dengeleri açısından can alıcı bir öneme sahip ve bu ABD'nin çok ince hesaplarının yürürlükte kalmasını sağlıyor. Şimdilerde ise -Öcalan'ın yakalanmasından sonra- Kürt ulusal özgürlük hareketinin daha radikal bir rotaya girmesinden duyulan korkunun büyümesi söz konusu. Bu nedenledir ki, ABD'de, geçmişte olmadıkları daha farklı biçimde, kimi 'barışçıl' siyasal çalışmaların başlatılması yönünde açıklamalarda bulunarak, Türkiye'ye bu yönlü uyarılarda bulunmaktadır.

Her ne olursa olsun, Kürt halkının özgürlük yürüyüşüne devam etmesi,

Güneş Vartinik'te durdu doruğa

Ozan VELİ

Cehresi, zemheri zerdalisine bezenmiş yürüyüşler vardır. Bu yürüyüşlerin kimi mola yeneri, yokuşları ve uçurumları vardır ki, hafızalarda bir ceviz kadar kökleşerek yer edinir. Sökmek ve hafızaları köksüzleştirmek olanaklı değildir.

Vartinik, Mirik mezarının kuzey batısında, her iki yanı uçurum yamaçlarla çevrili bir vadinin kıyasına ilaştırılmış bir kömdür. Şimdilerde kömün yakıntılarının yanında iki kavak ağacının yan yana ve göğün maviliğine baş dayanmış mağrur hüznü duruyor.

24 Nisan burada başlamadı ama; en can alıcı damarları tam da buradan beslenmekte, Sudan, fırtınadan ve görünüp kaybolan güneş ışıltılarından boşalarak akan tarihi serüvenlerin, ilk durak yerlerindendir burası. Karşıt radikal-cesur ve aykırı manifestoların kulaklara fısıldandığı ilk kürsüydü Vartinik. Bir kahramanlık mirasıydı, geride kalan destan yazıcılarına, Öbek öbek tohuma durmasıydı toprağın. Barut kokularının kanıksanması, uçurumlara korkusuzca atılmanın dürtüleri idi. Sevişmenin ve ayrılığın kasvetli sevinçleriydi. Beklerin güneş yttü gülüşleri, kadınların esaretine meydan okumasıydı. Yetmişlik kahramanların klanlar mırıldanması, silahşörlerin yeniden devinime durmasıydı. Dağılmak, kaybolmak, yıkılmak, aynı köklerden fiyede durmak, yeniden cüret etmekti.

Vartinik'in kuzey batı istikametini

takip ederseniz, Ovacık'ın seyrine çıkarsınız. Kuzey'e doğru Haydaran-Demağan sırtlarından Pülümür'ün Aşkirek görüntülerine uzanırsınız. Karşınıza uzaklardan el eyleyen Munzur'un Yel dağı silsilesi çıkar. Hüzün düşer yüreğinize. Her karışında kahramanlık nağmeleri saklıdır. Parti kendi tarihini sürükleyip getirmiştir kasırgalar arasından. Bütün emekçilerini saygıyla selamlayarak seyre devam ediyoruz.

Sonra Tohum'un destanı TOHUM'u getirip serpiştirirsiniz gök yüzünün maviliğindeki sonsuzluğa. Eline sağlık Oruçoğlu, ömrün uzun, bilincin açık ola. Partinin en verimli emeklerinin yanına koyacağınız emeğini. Şimdi Yel dağına bakıp, Barbarı'yı, Bahtıyar'ı ve diğerlerini düşünüyorum. 'Kendi idam fermanını yazanların emeği yanında Oruçoğlu'nun lafını olur.' diyorsa da bir yanım, bir yanım, sığıltıktan ve bencillikten kurtul diyor. Sonra "Uçurum Geyikleri'nin engellenmesindeki mantağa eğiliyorum.

93'ün sonbaharıydı. Oğlu gerillaya katılmış Konya'lı bir emekli adam ile yaşlı hasta karısı Dersim'e oğlunu görmeye gelmişlerdi. Adam sessiz ve hüzünlüydü. Kadın gayet içli ve üzgündü. Havayı dağıtmak için küçük ajitasyonlar çekmeye başlamıştım ki, adam; "Tohum'u okudum oğlum. İnsanların yığılıklarını, neler çektiklerini, ne istediklerini çok iyi anladım. Hepinize saygı duyuyorum. Ama insan kendisinden bir parça verince zor oluyor, hepsi bu aslında" dediğinde, gözlerimize parlak sevinçler çöktü.

Tohum'a "bir revizyonist yazmış" önyargısıyla yaklaşp kitabı eline almayanların yüzünde de aynı sevinç vardı.

Şimdi "Uçurum Geyikleri"ni gerçek anlamda partinin değerlerine sahip çıkmanın ve onları tanıtip yaşımanın en anlamlı emek yoğunluğu olarak ele almayıp, tam da ekonomist bir anlayışla, siyasal, manevi, kültürel, etik kazanımları bir yana bırakıp, "parti değerlerini parasal yanlarla özdeşleştirmek ilkel bir yaklaşım, değerlere karşı takınılan yanlış bir tutumdur.

"Uçurum Geyikleri"ni okuyup, "o insanlara saygı duyuyorum" diye on tane insanın oluşması, değerlere karşı en büyük görev olacak bence.

Kitabın basımı için yazara istemde bulunmak doğal ama, yazar bunu kabul etmediği durumda önüne engel olarak çıkmak, kendi değerlerinin tarihi yazılarak daha geniş çevrelere ulaşmasını engellemek nasıl açıklanabilir?

Yazdığım ama hâlâ basılamayan Gaban romanının kısa bir bölümünde "Uçurum Geyikleri" serüvenleri de var, ama, Oruçoğlu'nun sadece bir olayın akışını daha ayrıntılı ve nitel yazımını içeren çalışmasını sabırsızlıkla bekliyorum. Hiç kimsenin okuyucunun bu hakkını -anlamsız gerekçelerle- engelleme hakkı yoktur; bu konuda haklı tepkilerini ortaya koymayanların da tutarlılığı.

Vartinik'te doruğa duran güneş, onlarca durak yerinde yemden zirveye tımandı. Darlıktan ve katlıktan kurtulamayan bizler, her keresinde

enginliğimizi sınırlayan açmazlardan kurtulamadık. Yüce değerlerin, küçük saldırılarla yok edilemeyeceğini bilmek zorundayız. Tarih yeri geldiğinde kendi gerçek kahramanlarını silinmeyecek biçimde hafızasına kaydedecektir. Bu konuda tedirginliğe kapılmanın anlamı, kendi tarihine güvensizliği ifade eder. Tarihi, kendi kalemimi kırma cüreti ile örülü bir geleceğin buna ihtiyacı yok.

II

24 Nisan, Parti bilincinin cisimleşerek ortaya çıkmasının adıdır. Bu kültür, geleneğin önemli bir avantajı olmuştur. En dar ve zor koşullarda dahi, partileşme bilinci, bir çok diğer yapılanmadan ayrılan yanı içermiştir. Bu durum en baştan, kolektif ve organsal bir örgütlülüğün önemli bir ayağının tamamlanmasını doğurmuştur.

Gerçek anlamda, tam teşekküllü bir parti mekanizmasının oluşmadığı/ oluşturulmadığı durumda dahi, parti anlayışıyla hareket etmek ve kolektif çalışmanın, onun sınıf bilinçli en üst, en nitel biçimine doğru hareket etmek anlamlı ve de gereklidir. Kaypakkaya yoldaşın kendi mantık gücü de buna uygun olmuştur. Kuruluş aşaması olarak kabul edilen tarihlerde de, hâlâ parti kongresi işlerliği dahilinde oluşturulmuş bir parti organizması söz konusu değildir ama, Kaypakkaya'nın ve arkadaşlarının yaklaşımı parti kültürünü içlemektedir.

Harekete yön verecek, açık, işler, engin, nesnel bir beyin gücü yoksa, uzun yürümek imkansızlaşır. Bunun için parti, devrim faaliyetinde temel örgütlenme biçiminin en üst ifadesidir ve seçme sınıf unsurlarının birliğini ifade eder. Esas olarak Bolşeviklerin RSDİP içindeki mücadele dö-

nemlerinde, 1912'lere gelindiğinde billurlaşan ve zorba diktatörlük koşullarında alacağı en uygun biçimi somutlayarak kendi işleyiş kurallarını belirledi. Parti, devrimin en etkili ve en gerekli aracıydı. Varoluş koşulları, kendisini çevreleyen şartlara göre biçimlendi. Bu şartlar tamamen, iktidarın alınmasının araçlarını ve örgüt biçimlerini karakterize ediyordu ama kesinlikle hedefi parti şeklinde dar bir eksene çeken olarak görülüyordu.

24 Nisan sıçraması, kendi gelişme seyri içinde, genel anlayışları özgül koşullara uyarlayanın yekinesiydi. Bolşevik parti anlayışının, Büyük Proleter Kültür Devrimiyle taçlanmış ve bir üst ifadesini bulmuş komünist partinin yeni bir hareketiydi. Bu çıkış, önderinin Vartanik buzullarını aşarak Amed zindanlarında onurluca haykırmasıyla, tarihe kapsamlı ve kalıcı iz düşümleri olarak geçti.

Sonraki süreçte, çokça iniş ve çıkış periyodları arasında, olumlu olum-

suz deneyler içinden geçerken, istenilen niteliklere ulaşamadığını gördük. En önemli yanıyla da, kendisini devam ettirmesi eylemi, nitelik bazında sıçramalarla ilerleme şeklinden ziyade, örgütsel olarak devam ettirmenin başansıya sınırlı kalmıştı. Parti, elit, entellektüel, engin, tedakur, öngörü- lü, çalışkan, yaratıcı proleter unsurların birliğiydi ama, bunların ciddi pratik açmazlar yaşadığını biliyoruz.

Burada bir bütün parti anlayışını ele almayacağız, ama böyle bir çalış-

maya ön değerler oluşturacak ve biraz da yaklaşımlarımız bazında pratik tavırlarımızı da eşeleyen, bu anlamda partinin kuruluş tarihine değer atfeden bir sunu olsun istiyoruz.

Parti anlayışının kağıt üzerinde kabul edilmesi, pratik karşılığının olmadığı durumda bir anlam ifade etmiyor. Bu da pratik duruş ve anlayışları pratikte de deneme süreçleriyle ortaya çıkıyor. Parti bilinci, esas olarak onun işlerlik kurallarını içselleştirmek ve onun tutarlılığı içinde olmayla başlar. Proleter sınıf alışkanlıkları ve onun sınıf bilimini kuşanmış unsurların bir araya geldiği parti, bütün iç çatışma ve karşıtılıklarını irade ve eylem birliğinin sınırlarında canlı biçimde korur. Bu korumanın ortadan kalktığı yerde

parti katılaşıp, daralır, sıklıkla sınırlanır ve kendisini geliştirme dinamiklerini yitirir. Ters biçimde, irade ve eylem birliğini en gerekli şart olarak koruyamaz, onu gevşetirse, iç canlılığını yitirtilmesi de olanaklı olmaz ve dağılır.

Gelenek tarihi, kendi içinde farklılıkları ve karşıt düşünceleri devindirme noktasında, bir çok devrimci yapılanmayla kıyaslanmayacak olumluluklar taşıyordu. Bunun böyle olması bir avantaj ya da bir övgü odağı değil.

Marksist ve Maoist olmanın zorunluluğuydu. Ama bunun ciddi badireler yaşadığı ve önemli daralmalar geçirdiği de bilinen bir durum. Bu yan, sadece egemen olan çizgi açısından değil, muhalif olan çizgi açısından da ciddi zaafiyetler ve sorunlar içermektedir.

Parti işlerliği, sadece katıksız bir inanç ve pürüzsüz bir iyi niyetle yürümüyordu/yürüyemez de. Her bir uygulama biçimi, kendisine uygun çeşitlilikler de içerecekti. Proletaryanın seçme unsurları deniliyorsa, bu seçmeciliğin titizlikle ele alınması bir ön gereklilik olarak alındığında, insan unsurunu özenle sorgulamayı gerektirir.

Parti, halkın -ya da sınıfın- iktidar aygıtları ya da sınıf diktatörlüğü biçimi değildir, ve onun halkın kendi yönetim organlarının oluşumundaki rolü ile ilişkilerini doğru saptamak, ortalığı saran Parti fetişizmini törpülemek gerekmektedir. Kimi dağılma süreçlerinde ve partisizleşme ya da Leninist parti modellerine karşı saldırıların yoğunlaştığı dönemlerde, iç savunma ve saldırılara karşı büzülme gündeme gelebilir. Bunun kimi haklı yanları da sıralanabilir, ama esas olarak ideolojik ve siyasi mücadelede yoğunlaşmaya ağırlık vermek, bu yönelim üzerinde, tutarsız, eklektik, ve idealize olmuş yaklaşımlara yoğun biçimde ateş etmek daha gerekli bir mücadeleyi ifade edecektir.

Modern proletaryanın en nitel örgüt biçimi olarak parti, bir lider ya da tek tek kişilerle özdeşleştirilemez ve bunun yıkılmadığı durumda da gerçek anlamda bir kolektif partiye ulaşamaz. Bu, parti içi hiyerarşiyi bir yana bırakmak anlamına da gelmez, aksine, hiyerarşi kendi öz yönetimini ifade eden görevlendirmeleri kapsar şekilde açılmalıdır.

Parti kendi iç tartışmalarını, farklılıkları eleştiri ve önerileri -içe yönelik- olarak sürekli bir yayın akışıyla dile getirmelidir. Kitle denetimi ve kitle eleştirilerini tüm kamuoyuna açık hale getirmeli, ayrıca kendi tar-

tışma süreçlerini derleyip, muhalif -farklı- düşüncelerle birlikte yayınlamalıdır. Çoğunluğa mal olmuş kararları uygulamada tavizsiz olurken, teorik açıdan eleştirilmeye açık olmalıdır. Tüm eleştirilerin ana ekseninde pratik görevleri yerine getirme, bu bağlamda irade birliğini eyleme geçirme konusunda kesinlik şartını aramalıdır.

Parti kendi tarihine eleştirel, samimi ve cesur yaklaşımlarla bakmalıdır. Kendi bilgi sınırını küçümsemeli

*24 Nisan;
Parti bilincinin
cisimleşerek ortaya
çıkmasının adıdır.*

*Bu kültür,
geleniğin önemli bir
avantajı olmuştur.*

*En dar ve zor koşullarda
dahi, partileşme bilinci,
bir çok diğer
yapılanmadan ayrılan
yanı içermiştir.*

*Bu durum en baştan,
kolektif ve organsal bir
örgütlülüğün
önemli bir ayağının
tamamlanmasını
doğurmuştur.*

ve sürekli öğrenmeyi temel amaç edinen aydınlanmaya önem vermeli, bu temelde devrimci-demokrat etkinliklerden en geniş biçimde yararlanmayı öğrenmelidir.

Parti, sendikalar, gençlik birlikleri, kadın örgütleri, kooperatifler, kitle örgütleri, eğitim kurumları vb. gibi transmisyon kayışlarını önemsemeli ve bu alanlar içindeki rolünü, güçlü bağlarla sağlamlaştırmalı, bunun için, incelemeye ve araştırmaya önem vermeli, önermelerini somutlamalıdır.

Parti kendini sürekli yeniden üretebilmek için parti okullarını ve eğitim olanaklarını arttırmalı, bilimsel gelişmelere ayak uydurmalıdır. Gelişmeleri zamanında takip ederek, siyasal taktiklerini; toplumsal mücadelelerin gelişimi, kitlelerin etik, kültürel, ruhi şekillenmesi ve siyasal statülerini gözeterek belirlemelidir.

III

Aynı geleneğin mirasını üstlenenlerin sorumluluk alanı sadece kendileriyle sınırlı olmamalıdır. Dünya konjektüründeki emperyalist ablukanın ve merkezi olarak yoğunlaşan finans-kapitalin topyekün saldırıları ve yine radikal gelişmeler karşısında yamyamların 'birliğinin' kolayca şiddete dönüşmesi karşısında, bir çok farklı ülkede Birleşik Devrimci Cepheleler oluşturarak hareket edilmektedir. Gerilla grupları ortak cephelelerde savaşmaktadır. Bu gerekli ve de doğru bir yaklaşımdır. Birleşme önünde ciddi farklılıkların olduğu durumlarda dahi, bu cephe veya güç birliklerini oluşturmak olanaklıdır.

Yaşadığımız coğrafyada bunun aciliyeti tüm yönleriyle hissedilmektedir. Bu cephe, ittifak ya da birlik sorununun en acil olanın, kendisini Maoist olarak değerlendiren ve aynı geleneğin mirasını üstlenen güçlerin ortak bir ittifak cephesi oluşturmaları gerekir. Bunun için, -daha önce Oruçoğlu'nun önerdiği biçimde- ortak bir tartışma yayını, teorik yakınlaşmaya ve oluşuma hizmet edebilir. Bunun yanında pratik dayanışma ve birliktelikler, önyargıları ve var olan yanlış şekillendirmeleri kırar. Bunların kiminle yapılacağı sorunu orta yerde duruyor. Kafasını mendeneden kurtaramayanların bu gereksinimleri duyumsaması olanaklı değil. Büyük hesaplar yapacak kapasiteye sahip olmak gerekiyor. *Uzun Yürüyüş* çevresi başından itibaren -örgütlenme forumundan itibaren- bu konuda açık ve esnek tavrını somutlamıştı. Birinci tartışma süreci sonrasında, farklılık olarak ortaya çıkan konuların yanın-

da, genel stratejilerin yakın mecrada oluşu, bahsini ettiğimiz duruma olanak tanıyor.

Hele hele de geleneğin diğer iki kanadının, birbirinden uzaklaşmak için zorlamalarla hareket ettiği; artık bilinmeyen bir durum değil. Kendini yinelenmek yerine, olgunlaşabilen politik edinimlere yönelmek, mesafeyi daha da genişletmek için karşıları itmek değil, yakınlaşmak devrimin yararına olacaktır. Kıyasıya yürütülen eleştiriler, dostluğu pekiştiren ve yenilenmenin yolunu açan içeriğe sahip olmalıdır. Dostlarımızdan gelen bu yönlü kimi uyarı ve eleştirileri dikkate aldığımızı da belirtmek isteriz.

24 Nisan çıkışının anlam ve önemini duyumsamanın en görünür kriterlerinden biri, kendisiyle hesaplaşmayı bilmek ve dönemin ihtiyaçları bazında emin ve aklıbaşında politik tavırlarla ortaya çıkmaktan geçiyor. Kitlelerin talebini önemsemek ve onların güvenini yeniden kazanmanın yolu, onlardan yükselen sese kulak kesilmek gerekir. Küçük dağların tümünü 'yaratma' kudretine sahip olsak da, aşmamız gereken dağlarda amansız fırtınalar gezinmekte. Herkes oturduğu küçük tepelikten yukarı başını kaldırıp, gözleri yakan zirvelerin dumanına yakından bakmalıdır.

IV

Sınıfın teorik öğretmeni, askeri kumayı, pratik öncüsü olarak parti sorununa, genel geçer Marksist öğretilerin ötesinde, aynı özden beslenen ve kendi coğrafyası üzerinde özgün biçimler içeren somutluğuna daha bir özenle eğilmek gerekiyor.

Devrimci özgürleşme çizgi açısından, aynı devlet sınırları içinde, egemen olan ve iç edilmiş ulusal özgünlükleri, bu ülkelerin farklılaşan sosyal, siyasal, iktisadi çelişmeleri bazında devrim karakterinin alacağı biçimleri, yine bu temelde asgari noktada ayrıran devrim programlarına uygun bir modeli öngörülmesidir özgün olan.

Karya ve Karduk devrimlerinin

asgari stratejileri bazında kendi özgün, bağımsız, azami programları bazında birleşikliği (fedaratif birliklik) güden stratejiler temelinde Birleşik Komünist Kolektifin oluşturulması bir ihtiyaçtır. Bu, çok uluslu devlet sınırları içinde Marksist parti öğretisinin, Bolşevikler açısından devrim sonrası sovyet modelleriyle birlikte şekillenen en gelişmiş biçimdir.

Geçmiş süreçlerde geleneğimizin tutucu kesiminin her açıklamaya devrim öncesi ve sonrası ibareleri ekleyerek, Leninist parti öğretisinin ve bunun gibi ulusal programlara dair önermelerin evrimini ve bu evrimi ta-

*24 Nisan sıçraması,
kendi gelişme seyri
içinde,
genel anlayışları özgül
koşullara uyarlamanın
yekinmesiydi.
Bolşevik parti
anlayışının,
Büyük Proleter Kültür
Devrimiyle taçlanmış
ve bir üst ifadesini
bulmuş komünist partinin
yeni bir hareketiydi.*

kiben ulaştığı noktayı anlamama 'gayretini' yadsıyoruz. Sovyet modelinin, ulusların fedaratif birlik biçimlerinin ancak 1923'lerde son şeklini aldığını hesapta tutarsak, bazı önermelerin sadece "devrim sonrası" oluşlarıyla açıklanamayacağı anlaşılır. Bu biraz, 70'lerde İbrahim'in öngörülerinin adını dahi bilmeyen bir çok gelişmenin şimdilerde bizlerden ileri düşündükleri gerçeğine benziyor.

Karduk ve Karya devrimleri, ulusal birlikleri, bağımsız duruşları ve ileride oluşacak devrimle kendi devletlerinin (millet sovyetleri -konsey-

leri-) oluşacağının zorunluluğunu ve bir birlik olacağına ancak, her iki (ya da daha fazla) tarafın tam teşekküllü oluşumlarıyla, fedaratif birliğini -yani karşılıklı hiç bir ayrıcalığa dayanmayan gönüllü birliğini- Marksizmin temel öğretileri gereği kabul edebilecek -tabi kendi adımıza diyoruz- bu günden kendi ulusal komünist partilerini neden rededelim. Aynı biçimde, dünya Komünist partisi (Komintern) gibi aynı hedefe kilitlenmiş, ama kendi bünyesinde bir çok partiyi taşıyan şemada olduğu gibi; aynı devlet sınırları içinde, yaklaşık olarak tümüyle aynı hedeflere yönelen partilerin -ve temsil ettikleri ulusların halkının birbiriyle ilişkileri de dikkate alındığında- bunların fedaratif birliğini neden rededelim. Bu son gereklilik, özellikle de emperyalist yamyamların bunca rahat kol kola kareket ettiği koşullarda daha da aciliyet gerektirmektedir. Bu birliği sağlamanın yolu, her milliyetten halkın, kendi öz önderliklerini benimsemesi, oluşturması ve bunların yönlendirmeleri ile bağnaz, dar, milliyetçi önyargılarından arınmaları ve karşılıklı güven ortamını tesis etmelerinden geçiyor.

Öte yandan, ezilmiş, horlanmış, yok edilmiş, kıyımlardan sürgünlerden geçirilmiş bir ulusun, bu ulustan halkın güvenini tesis etmek, çok daha zordur ve özgün, içerikli politikalarla pratik adım atmaya gerektirir. Kürt halkının ve devrimcilerinin, sadece parti ismindeki 'Türkiye' ibaresinden dolayı yaşadığı etkileşimleri bir çokları anladı da, bizim geleneğimiz onların da çok gerisine düştü.

Şimdi asli görevlerin başında, Karya ve Karduk devrimlerinin programlarını ve her ikisinin 'Birleşik'lik esaslarını teorik düzeyde tamamlayarak, pratikte somut organizasyonlarını oluşturmak geliyor. Önümüzdeki süreçte daha detaylı yazınlarla, sorunu irdelemeye çalışacağız. Bu konulara dair tüm dostların eleştirisi, öneri ve önermelerini bekliyoruz.

Zor dönemeçlerde dayanışma bilinci

Erdal KIR

Egemenler, konumları gereği yalana, demogojiye, kara çalmaya... sahte zaferlere her daim gereksinim duyarlar. Varlık koşullarının bu tür yanılsamalara bağlı olduğunun bilincindedirler. Anlık bir zafın, sonları olabileceğini düşünerek işi sıkı tutmayı zorunlu görürler.

Ters-yüz edilmiş bilinç ortamının yaratılmasında en etkin ve önemli aracın medya olduğu bilinmektedir. Merkezileştirilmiş yayın politikası tek elden çıkmaktadır. Hatta bir haberin beyinlerde yer etmesi için üç dört kez tekrar edilmesi sadece bir televizyon kuruluşu veya açık göz bir spikerin buluşu olarak yorumlanması da pek gerçekçi olmasa gerek. Bu tür yöntemlerin diğer ülkelerdeki medya kuruluşları tarafından işçi sınıfı ve ezilen kitleleri apolitikleştirmek için kullanıldığı biliniyor.

PSİKOLOJİK SAVAŞ TIRMANDIRILIYOR

Ulusal Hareketin önderi A. Öcalan'ın yakalanmasıyla "beyaz bir sayfa", "tarihi an", "yeni bir dönem"... gibi ipe sapa gelmez açıklamalar televizyon ekranlarında ve gazete başlıklarında yer almaya başladı. Sorunun özünü ortaya koymaktan uzak yüzeysel ve geri duygulara hitap eden bu tarzla, psikolojik savaşın tırmandırılmasına daha fazla ağırlık verildi. Kitleleri aptal yerine koyan, en kaba yalanları, bir saat aradan geçmeden açığa çıkaracağını bile bile tekrarlamaktan vazgeçemediler. ABD, İsrail, Yunanistan ve Kenya işbirliği ile yakalanan A. Öcalan, TC'ye teslim edildi. Bu basit gerçek bile, Şemdin Sakık olayında olduğu gibi (Onu da PDK teslim etmiş) "kahraman OKK'lilere övgüler yağdırdı. Bir gün sonra Cumhurbaş-

kanlığı köşkünde özel şiltler dağıtıldı. Bazı televizyon kanalları üç-beş çapulcunun yüzüne çamur sürdürüp ellerine birer tüfek verip "OKK'liler nasıl eğitiliyor" deyip kitleler üzerinde bir korku havası yaratmaya çalıştılar. San-ki devrimci-demokrat çevreler tarafından OKK'nin ne menem şey olduğu bilinmiyormuş gibi bir hava yaratılıyor. OKK eşittir Kontregerilla. Bu konu hemen hemen tüm devrimci ve ilerici yayın organlarında ayrıntılı olarak ortaya konulduğu için geçiyoruz. Burjuva basın da bu konuyu daha önce işlemişti. Hatta şimdi Başbakan olan B. Ecevit de uğradığı suikastten sonra kontregerillanın varlığından söz edip OKK için özel ödenek ayrıldığını ifade etmişti.

İTİRAFÇILIK YASASI

TC, A. Öcalan'ın yakalanmasıyla yetinemedi ve yetinmedi de. İlk elde gözünü gerillaya dikti. Onları dağdan indirmenin çarelerini düşünmeye başladı. Esas tehlikenin nereden geldiğini biliyorlar. Donuklardaki şimşek çakışlarının kitlelerde yarattığı coşkun farkındalar. "Derin analizler(!)" sonucu iki çözüm önerisi keşfettiler. Birincisi, "Güneydoğu'ya ekonomik paket". İkincisi, "pişmanlık yasası". Birinci çözüm yeni değildir. Dokuz kez denendi. Bu onuncusudur. İkinci çözüm ise 1982'den beri fiili olarak yürürlükte olan "İtirafçılık yasasıdır." Bu yasa belli dönemlerde ikişer yıllık uzatmalarla yasal olarak uygulanıyordu zaten. Cezaevi gerçekliği hakkında bilgisi olanlar, son iki üç yıl içinde kaç tane itirafçının salıverildiğini ve halka karşı nasıl kullanıldıklarını iyi bilir. Bu iki çözüm de yeni değildir. Yıllardan beri uygulanıyor. Başarı şansı hiç yoktur. Her ne kadar Batman valisi "teslim olmaları arttı" ve kuvvet komutanları Erzincan'da buna

dayanarak aynı şeyleri tekrar etse de, bu bir temenni olmaktan öteye gide-memiştir.

HERKES DÜŞMAN!

TC diplomatik alanda da bildik gerekçeleri sıraladı. Yeni kanutlar elde etmiş gibi bütün komşularına tehditler savurmaya başladı. Esas hedef olarak da Yunanistan tespit edildi. Yunanistan, "terör örgütü elebaşını barındır-mış, bir an önce terörist ülkeler listesi-ne alınmalı" yaygarasını sürdürmek-te.

Biliniyor ki, A. Öcalan'ı bazı ta-vizler (Kıbrıs Sorunu, S-300'lerin Girit'e yerleştirilmesi vb.) verme sonucu almışlardı. Bir kaşık suda fırtınalar koparmak görüntüden başka bir şey değildi. "Yunanistan suç üstü yakalan-mıştır, meşru savunma hakkımızı kul-lanacağız" sözleri de kuru gürültüden başka bir şey değil. Ermenistan, İran, Irak ve özellikle Suriye'ye gözdağı amaçlanmaktadır.

SÜREÇ TERSİNE ÇEVİRİLDİ

Özel savaş "güçlü" olduğunu, "devlet, devlet olduğunu göstermiştir" bağrıtları arasında avunup dururken, Kürt halkı tüm Avrupa kıtasını savaş alanına çevirmişti. Kenya ve İsrail, peşpeşe elçiliklerini kapatırken; Kürt halkının gerçek dostları diğer kılalardan dayanışma sesini yükselttiler. ABD, Kanada ve Japonya gibi emperyalist merkezler de bu direnişlerden payını aldı. Demirel'in, Filipin'lerde protesto edilmesi TC için beklenmedik bir şey oldu. Kürdistan'ın diğer parçaları da bu protestolara sahne oldu. Özellikle Güneybatı Kürdistan'da muazzam kitle gösterileri gerçekleştirildi. Zindan cephelelerinde de tüm devrimci yapılarımlar eylemlilik süreçlerine katıldılar. Türkiye devrimci hareketi

bu eylem özgünlüğünde olumlu bir sınav verdi. Gücü oranında dayanışma, destek ve birlikte hareket etme çabasını sürdürdü. Bu birlikten muazzam bir güç oluştu ve olumlu sonuçları da oldu. Siyasi mücadelede, birlik ve dayanışma bilincinin gelişip güçlenmesi ve bunun yaşam bulması gelecekte daha büyük birliklerin oluşma zeminlerinin varolduğunu bir kez daha bilince çıkarmaya olanak sağladı.

Tam "devletin güçlü olduğu" teranesi gırla giderken ve bu süreci psikolojik üstünlük aracı olarak kullanmaya başlayan devleti çok edici vuruş Çankırı'dan geldi. Süreç tam tersine çevrildi. Çünkü Çankırı'daki TKP/ML'nin eylemi hem seçicilik, hem zoru başarma, hem de yöneldiği hedef itibarıyla derin yankıları oldu. Tek cümleyle nitelikli bir eylemdi... Devletin prestiji alt üst oldu. Süreç tersine çevrildi; psikolojik üstünlük devrimcilerin lehine döndü. Omuzları çökmüş olan Ecevit ne diyeceğini bilemez hale geldi. Konuşurken sesindeki titreme mikrofona yansıtıyordu. Kontra kalemlerleri paniklemeye başladılar. Oktay Ekşi, "bu tür saldırılardan korunmanın olanağı yoktur" diye korkusunu açığa vuruyordu. Ve Batman'daki fedai eylemi de bu korkunun yersiz olmadığını açığa vurmuştu.

Her ne kadar Çankırı eyleminden sonra bombalama eyleminin failleri yakalandı iddiasında bulundularsa da eylemin niteliği böylesi eylemler karşısında hiç de kayıp sayılmadığını ortaya koymuştur. Çünkü bu eylemin siyasi sonuçları büyük olmuştur. Psikolojik üstünlüğe son vermiş ve özel savaş elemanlarına derin bir korku verdirmişti.

PAKET ELDE KALDI

Güneydoğu için öngörülen ekonomi paketinden sonra Başbakan B. Ecevit, "Kürtlerle kucaklaşma" mitingi için Diyarbakır'a çıkarma yaptı. Çok yoğun güvenlik önlemleri altında bölgeye giden Ecevit beklediği ilgiyi görmedi. Tüm sokak başlarını tutan Özel Tim, caddelerde de kuş uçurtmaya çalıştı. Gelişebilecek bir kitle gösterisini katliama dönüştürme hazırlığı içindeydiler. Ve Amed halkı şanlı tari-

hine bir halka daha ekledi. Bu kez evlerinden dışarı çıkmadılar. Her zaman devletin uyguladığı sokağa çıkmama eylemini Amed halkı eylem biçimi olarak uyguladı. Bunu beklemeyen Ecevit, ensesini kaşıyıp soluğu Ankara'da aldı. "Kürtlerle kucaklaşma" mitingi burjuva medyasında dahi yer almadı. Bazı televizyon kanallarında görülen görüntüler yolların nasıl ıssız, dükkanların nasıl kapalı olduğunu açığa vuruyordu. Zaten Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından sonra yapılan kepenk kapatma eylemi devleti çıldırtmıştı. Zorla kepenkleri kırıp dükkanların açılmaya çalışan Vali ve emniyet müdürü, eylemin başansız geçtiğini söyleyip duruyordardı. Halbuki biliyoruz ki kepenklerin kırılış anını görün-tülemeye çalışan NTV kameramanı Yunuslar tarafından çığnemişti.

EYLEMLERE DUYARLILIK

Son olarak İstanbul'da yaşanan bombalama eylemleri düşmanın moralini bozdu. Karanlıktan korkup ısılk çalan adam gibi "korkmamalıyız... bir avuç çapulcuya papuç mu bırakacağız... Yıldırma eylemlerine teslim olmayacağız" deyip, kendi kendilerini telkin etmeye başladılar. "Mavi Çarşı" eyleminden sonra bir çok çevre bu eylem şahsında Yurtsever harekete yüklenip protesto bildirileri ve basın açıklamaları yaptılar. Elbetteki genel eylem tarzı açısından bu tür eylemler benimsenmez. Ulusal hareketin önderi "A. Öcalan Roma'da yakalandı" haberi Kürdistan'da duyulunca onlarca insan kendini yakmaya başladı. A. Öcalan defalarca "kendinizi yakmayın, bu bir talimattır" demesine rağmen yakmalar devam etti. Kürt halkının bireysel öfkesi, bu tür eylemliliklerin kaçınılmazlığını işaret etmektedir. Bizce böylesi eylemliliklere yaklaşım tarzı biraz daha dikkatli davranmayı gerektirir. Burjuva basının "alçakça" "canice" tanımlamalarına ortak olacak davranış tarzlarından kaçınmak gerekiyor. Örnek olması bakımından; 11 Mart 1999 tarihinde Batman'ın Sason ilçesi kırsalında (Tanze ile Heribe köyleri arasında) helikopterler ve uçaklar eşliğinde yapılan bombardımanlarda 15'i genç 2'si çocuk olmak üzere 17 kişi öldürüldü. Başta İHD olmak üzere hiç

bir demokratik kurum ve kuruluş TC'nin bu eylemini kınayacak bir açıklama yayınlamadı.

Kürt ulusunun savaş gerçekliği dikkate alınmalı ve duyadılıklarına dikkat gösterilmelidir. Ajitatif sözcüklerle sonuçtan yola çıkarak nedenlere doğru gidilmemelidir. Soykırımla karşı karşıya kalan bu halka her türlü zulmü reva görme anlayışına son verilmeli.

UMUT YOK EDİLEMEZ

Emperyalizmin, Kürt ulusunun temsilcisi olan yurtsever devrimci harekete yönelmesi "Ortadoğu'da yeni yapılanma"yla sınırlanamaz. Elbetteki emperyalizmin Onasya, Kafkaslar ve Ortadoğu planları vardır. Ama burda daha büyük bir amaç güdülmektedir: Emperyalizm gerek ulusal gerekse toplumsal hareketlerin "şiddet" araçlarıyla iktidarı alamayacakları düşüncesini dünya emekçi sınıfının ve ezilen halklarının kafasına kazımak istiyor. Bağımsızlık, özgürlük veya özerklik vb. şeyler ancak bizim denetimimizde verilir, anlayışını güçlendirmeye çalışıyorlar. Daha doğrusu Paris Komünü, 1917 Ekim, 1949 Çin Devrimi, Vietnam devrimi... gibi yol gösterici, örnek oluşturacak ve çekim merkezi haline gelecek bir ülkenin oluşmasını istemiyorlar. A. Öcalan'ın Roma'da daha doğrusu Avrupa'da istenmemesinin esas nedeni budur. Her ne kadar, Avrupa emperyalizminin, Ortadoğu'ya yönelik yeni açılım politikaları varsa da, devrimci zoru kullanarak iktidarlaşacak bir örgüte sıcak bakmayacakları ortadaydı. Yaşanılanlar da bunu doğrulamaktadır. Genel çıkarlar özel çıkarlara feda edilmedi.

Genel olarak emperyalist-kapitalist sistem, özel olarak TC ekonomik ve siyasal kriz yaşamaktadır. Süreci başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi ve ezilen halkların lehine çevirmek için subjektif öğeyi güçlendirip müdahale eder hale getirmek zorunludur. Bu coğrafyada, objektif koşullar en uygun sürecini yaşamaktadır. En uygun koşullara denk düşen subjektif öğenin izleyeceği güzergahta kıra gövdeyi dayamış ve şehirle diyalektik bağlandırtıyı koparmayan bir halk savaşına gereksinim duyuyor.

Unutulmayan acılar saklı ülkemin her bir yerinde

Umut ŞENGÜL

"Paris'te bir adam öldürülürse bu bir cinayettir; Doğu'da elli bin kişi boğazlansa, bu bir sorun olur."
Victor HUGO

Faşizmin ve benzeri zorba katliamcı diktatörlüklerin tümünde, tarih; katliam, kıyım ve jenositlerle yazılmıştır. Böyle olduğu kadar, bu tarih, inkar ve iktidarlulukla cıalanmış ve yine alabildiğine kapsamlıca pazarlanmıştır. Egemen sistemlerin topyekün inkara dayalı politik aksiyonu, kendi halklarını zehirlemenin de etkili araçlarına dönüşür. Yerleşmiş jenosit fikirler, bu uygulamalarda araç olarak kullanılan ve hemen hiç bir maddi manevi yararı olmayan milyonlarca insanı da barbar bir şekilleniş içine çekiverir.

Düşünememe ve insanlaşamama bu oluşumların bariz görüngüsü olur. Yanıbaşında katliamlar, sürgünler, kıyımalar olur da, kimse dönmüş bakmaz bile. İşte bugünün Türkiye'sinde, ırkçılığın sergilediği görüntüler, hiç bir öznel yoruma yer veremeyecek kadar açık değil mi?

İrkçılık denilince Nazizm gelir genelde akla. Oysa, Hitlerin, Ermeni jenositine öykündüğü şu sözlerde açıkça ifade edilir.

"Sonuç olarak bugün Ermenilerin imha edilmesinden söz eden var mı?" diyen Hitlerin kendisi, II. Dünya Savaşında Yahudi katliamının dayanak ve sonuçlarını işaret ederek, güç aldığı noktalara vurgu yapıyor. Ve Yahudi katliamı karşısında tereddüt geçiren çevresini bu biçimde şekillendiriyor.

"Pek çok kişi Ermeni Jenosidinin ardından gelen yetersiz eylemin, II. Dünya Savaşı sırasında Yahudi katliamı için bir örnek oluşturduğu görüşündedir."

Tabi bu 'pek çok kişi'nin Türk(İye) egemen çevreleri açısından ve onların Türkiye halkına empoze ettiği sahte politikalar açısından hiç bir anlam ifade etmiyor.

1984'te tanınmış üç Nobel ödüllü sahibinin yönettiği, Ermeni jenosidi üzerine yapılan "haklar mahkemesi"nin, "bu olayın; zaman aşımının söz konusu olmayan bir cinayet sayılması gerektiği" sonucuna varması da Türk egemenleri açısından pek bir şey ifade etmiyor. Onlara göre bütün bunlar, Türk(İyerle) düşman olan ve onu yıkmaya çalışan dış mihrakların oyunu. Ama bunu kabul görenler sadece bu "mihrak" çevreler değil, Türkiye'nin de kapısında yalaka bir yalvarış sergilediği Birleşmiş Milletlerde de kabul görüyor.

Ağustos 1985'te Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Alt Komisyonu, "Ermeni jenositinin tarihsel bir gerçek olduğunu" 1'e karşı 14 oyla kabul ediyor. Bu alt komisyonunun bağlı olduğu BM insan hakları komisyonu ertesi yıl, bu kararı onaylıyor ve 1987 Haziranında, Avrupa parlamentosu: "I. Dünya savaşı sırasında Türklerin gerçekleştirdikleri katliamın M. Milletler jenosit Konvansiyonu'na göre bir jenosit suçu olduğunu" ilan ediyor. Ve Türkiye'nin bu örgüte katılmasının şartı olarak, Türkiye'nin bu jenosidi kabul etme şartını getiriyor.

Ama bunların hepsinin, Türk(İye) egemenleri açısından tek bir anlamı var, o da, 'dış mihrakların oyunu'.

Oysa Osmanlı İmparatorluğunun yayılmacı, işgalci ve sömürgeci karakteri, bütün dünyayı müslümanlaştırma ve her yere hükmetme anlayışının alışkanlıklarıyla bezenen ve başından itibaren, gayri müslüm ve daha da ilerde Türk olmayan hemen herkesin üzerinde tahakküm ve bir tür jenosit karakteri içerdigi inkardan gelmez.

İşgal altındaki topraklarda yaşayan bir çok gayri-müslüm ulusun çeşitli çevrelerce destek bulması ve giderek Osmanlı imparatorluğuna karşı gelişen ayaklanmalar, bu yayılmacı tarihin belirgin hatlarını oluşturmak-tadır.

1830'da Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanması ve sonrasında başta Rusya, İngiltere ve Fransa'nın baskılarıyla, ilk kez 1839'da Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile "Gayri müslümlerin eşitliğini" kabul edip, 1856'da yasallaşan Tanzimat reformu ile "gayri müslümlere uygulanan ayrımcılığı ve onların aşağılanmalarını da yasaklayarak" 30 Mart 1856'da Paris Antlaşması'yla, Türkiye'deki hristiyanları büyük güçlerin denetiminde himaye altına alınmaya razı olacaktı.

Osmanlı İmparatorluğunun yayılmacı karakterinde hiçbir dönem baskıcı ve azınlıklara, farklı dinsel kökenli uluslara dostane yaklaşım sınırları yoktur. Çeşitli dönemlerde gündeme gelen reformlar, dış baskılar ve zorlamalarla ve hatta kapsamlı savaşlardan sonra kabul edilmiş olması yanında, bunlar çoğu kere kağıt üzerinde kalmıştır. 1856 reformları, Kırım Savaşı'nın sonunda 'büyük güçlerin' dayatmasıyla gerçekleşmiştir. Yine 1860'larda Suriye ve Lübnan'da Maruniler'in topluca katledilmesinden

sonra müdahale eden Avrupalı güçlerin rolüyle Lübnan'ın özerkliği sağlanarak hürriyet bir hristiyan genel Vali atanmıştır.

Yine bu süreleri takiben Girit'te başlayan ayaklanmanın başarısızlığı, peşinden Balkan milliyetlerinin isyanını getirmiştir. 1875'te Bosna ve Hersek halkları Osmanlı yönetimine karşı ayaklanacaktı. Mayıs 1876'da Bulgaristan'daki ayaklanmada, 15-20.000 Bulgar kadın ve çocuğun katıldığı olaylar, "Bulgar vahşeti" diye tarihe geçti. Aynı yıl, Sırlar ve Karadağlıların başlattığı savaşlar da artarak sürecekti.

Bütün gelişmeler içinde, Osmanlı imparatorluğunun zorunlu olarak kabul ettiği çeşitli reformlar olduysa da, aslında gelişmelerin ana karakterini belirleyen etmen, şiddet ve bu minvaldeki güç dengeleri olmuştur.

İngiltere ve Fransa'nın 1876 Haziranında yaptıkları ateşkes çağrısını reddeden Türkiye, 30 Mart 1876'daki Rus ultimatonuna boyun eğecek ve reform görüşmelerine oturacaktı. Dünyayı islam ve Türklük adına fethetmeye çalışan zorbalar, ancak, başka zorbalardan kılıcıyla yola gelecekti.

31 Mart 1877'de Londra'da başlayan görüşmeleri ve Avrupa ülkelerinin sıkı denetim istemlerini, "bu koşullara rıza göstermekten, başarısız olunması halinde, bir ya da iki vilayetin kaybı ile sonuçlanacak muhtemel bir savaş alternatifiyle yüz yüze gelmek, Türkiye için daha iyi olacak..." diyerek reddeden Türkiye elçisinin tavrından sonra 24 Nisan'da Rus Çarlığı'nın askeri müdahalesi bir yılı tamamlamadan, Türkiye'nin barış isteyerek, 3 Mart 1878'de Ayastafanos Antlaşmasının ezici ve

aşağılayıcı şartlarına boyun eğmesi, tamı tamına zorbalar arasındaki güç ve emperyalist karakterlerini resimleyen önemli örneklerdir.

İşgal edilen bölgelerde çeşitli milliyetlerden onbinlerce insanı katleden ve tam bir jenosid uyulamacısı karakteri sergileyen Osmanlı, en güçlü olduğu bölgelerde ve başta Anadolu'da

da katliam girişimlerinde bulunacaktı. Anadolu topraklarında katliam ve kıyım politikalarından en büyük payı, başından beri Ermeniler alacaktı. Yine bu dönemin en revaçta suçlamaları, dış mühraklarla bütünleşerek, Osmanlı'yı yıkma şeklinde atfedilmektedir. Bu bütün azınlıkların ezilmesinde gösterilen egemen ırkçı söylemlerin bir türevidir.

Osmanlı tahakkümünde yaşayan her hangi bir azınlık milliyetin ya da her hangi bir ulusun, kendi milli çıkarlarını ve bunun uğruna çeşitli mücadele biçimlerini denemesinden meşru ne olabilir ki? Hemen hemen hiçbir demokratik hakka dahi sahip olmayan milliyetlerin, büyük Türk ırkçılığı karşısında el pençe divan durması kadar aşağılayıcı ne olabilir?

Abdülhamit döneminde (1894-96) uygulanan Ermeni katliamları 1895 Urfa katliamı, Ermeni jenosidinin ilk önemli göstergeleri durumundaydı. Bu katliamlardaki temel dayanaklar, Ermenilerin reform taleplerinde ısrar ederek, öncesinde tanınan kimi hakların uygulanmasını istemeleri, Ermenilerin "kendi hadlerini bilmemeleri" ve "sınırlarını aşmaları" olarak yorumlanıyor ve bu durum dış güçlere bağlanarak açıklanıyordu.

"Türk zihniyetine göre Ermeniler yabancı güçlere, özellikle İngiltere'ye başvurmak suretiyle bu sınırları (efendi müslümanların tanıdığı kölelik sınırları bn.) aşmaya çalışmışlardır. Bu nedenle Ermenilerin canlarını almayı ve mallarını gaspetmeyi kendi dini görevleri ve hakkı bir şey olarak gördüler."¹⁸

Gerekçeler her zaman olduğu gibi aynı. Bir yerde İngilizler, bir yerde Ruslar bir yerde başkaları bulunur. Ama değişmeyen bir şey var, jenosid hep aynı gerekçelere dayandırılıyor.

Britanyalı Lord Kinross, Urfa olayına dair şunları söylüyor:

"Genç Ermenilerden oluşan büyük bir grup bir şeyhin huzuruna getirildiğinde, şeyh onları sırt üstü yatırmış, el ve ayaklarını bağlamıştı. Daha sonra, bir gözlemcinin deyişiyle, Kuran'dan ayetler okudu ve 'koyun kurban edilirken yapılan mekke ayininin (mecca rite) ardından boğazlarını kesti'.¹⁹

Tabi ki, Türk(eye) tarih düzmecelelerinde ne Birleşmiş Milletlerin ne de

ona yakın tarihçilerin, tamların ve belgelerin hiç bir önemi yok. Önemsemeyen bu şeylerden bahsetmek, vatan haini olmak için yeter de artar bile. Öyle ya; vatan onların babasının çiftliği ve burada herkesin kanı Türk'lük'e uygun renklerde olmak zorundadır.

Şiddet kendi gerçeğine uygun olarak, karşı şiddeti de doğuracaktır. Bir yanda zulmün en katmerlisini gören bir azınlık ya da egemenlik altındaki millet var olsun, diğer yanda da ırkçı, şoven ve barbar bir egemen ulus ve arada hiç bir husumet çıkmasın. Bu olası değil. Bu baskı ve dönem dönem uygulanan reform politikalarının, Ermeniler de ve diğer ezilen uluslar da karşı ulusal bilinçler doğurması da, maddenin tabiatı gereğidir.

Kademi Fransız büyükelçisi Paul Cambon "Ermeni Sorunu"nu ele alırken şöyle yazıyor:

"... 1881'e kadar Ermeni bağımsızlığı fikri mevcut değildir. Kitleler Osmanlı hakimiyeti altında sadece normal bir yönetim düşleyerek reformları beklediler. ... Babiali'nin hareketsizliği Ermenilerin iyi niyetli yaklaşımlarının zayıflamasına yol açtı. Reformlar uygulanmamıştır. İmparatorluğun bir ucundan diğerine, devlet görevlilerinin zorla para ve mal alma rezaletleri devam etti. Adalet (sistemi) iyileştirilmedi. (...) Ermeni diasporası idarenin kötü uygulamalarını ifşa etmeye başladı ve süreç içinde basit idari beceriksizliklerden kaynaklanan durumu bir ırkçı zulüm durumuna dönüştürmeyi başardı. Bu durum Avrupa'nın dikkatini, Türkler'in Berlin Anlaşmasını ihlal etmesi noktasına çekti ve böylelikle Ermeni nüfusun bilincinde Ermeni özerkliği imajını canlandırdı."¹⁴

Burada özellikle de, resmi tarih yazıcılarının, ezilen azınlıkları günah keçileri gösteren ve her şeyi onların ilk kötü eylemiyle başladığı yalanına dayandırılan 'şer' türetmelerinin yadsınmasını görürüz. Haksızlığa, eşitsizliğe ve her türden aşağılanma biçimine karşı başkaldırmanın meşruluğu onurlu her insanın en temel görevi olarak bilmek ve baskı altındaki maz-

lum halkların haklarını savunmak ve ya onların yanında olmak temel insani ödevlerdir. Yukarıdaki belgeler gibi yazımlar, 'Türk düşmanları tarafından icad edilmiştir' denilse de, koca dünyanın en kademi burjuvaları ve en ırkçı katillerinin öykündüğü bu jenosid uygulamalarını neden yalnızca Türkler yok sayıyor? Ya da, Türklerin bu kadar düşmanın olması bir tanrı buyruğu mu? Bakın kademi Büyükelçi devamında ne diyor:

"... Türkler sanki Ermenilerin huzursuzluğunu yeterince kızdırtmamışlar gibi, olayı ele alış tarzlarıyla so-

*Anadolu topraklarında
katliam ve kıyım
politikalarından
en büyük payı,
başından beri
Ermeniler alacaktı.
Yine bu dönemin en
revaçta suçlamaları, dış
mihraklarla bütünleşerek,
Osmanlıyı yıkma şeklinde
atfedilmektedir.
Bu bütün azınlıkların
ezilmesinde gösterilen
egemen ırkçı söylemlerin
bir türevidir.*

runu büyütme ve geri durmadılar. Ermenilerin gizli faaliyet içinde oldukları iddia edildikçe, Ermeniler gizli faaliyete girilmeye başladılar. Bir Ermenistan olmadığı iddia edildikçe, Ermeniler kendi var oluş gerçekliklerini ortaya koymaya başladılar. ... Gizli faaliyet yürütenlerin şiddetle cezalandırılması, Ermenistan'da gerçek bir terör, tutuklama, cinayet, tecavüz rejiminin sürdürülmesi bütün bunlar, Türkiye'nin saldırgan olmayan bir halkla ilgili olayları hızlandırmaktan zevk aldığını gösterir." (agy)

Burası tam da bugünün Türkiye'sinde Kürtlerin pozisyonuna ne ka-

dar da uygun düşüyor. Dedik ya, şiddet kendisinin varlık koşulunu da tanımlayan, aynı zamanda kendisinin yadsınmasına kaynaklık edecek olan karşı şiddeti doğurmaktadır. Bu noktada, meşru olanın çıkış koşullarını anlamak ve sorgulamayı bu düzlemde yürütmek gerekmektedir. Bugün Kürtler onbeş yıllık savaşın sonunda, ancak kendi 'realitelerini' kabul ettirebildiler. Ve bugüne kadar yok saymak, gelinen noktada pek bir şey ifade etmiyor.

ATALARININ BAŞARAMADIGINI JÖN TÜRKLER HALLETTİ

Genel olarak dünyadaki ırkçı ve jenosid uygulamaların, özgün kimi koşullarda iyiden iyiye boyutlandığı görülmüştür. Bu durum, genel konjektörün ve dış etkilerin niteliği ile de direkt ilintili. Osmanlı İmparatorluğu'nun barbar, yayılmacı ve katliamcı karakterinin her durumda kapsamlı yoketmeleri ortaya çıkardığı söylenebilir. Kendi özel karakterini her süreçte uygulamaya sokmasını engelleyen bir dizi dış ve iç faktör de mevcuttu. Aynı biçimde Ermeni jenosidi-ne karşı duyarsız kalan dünyanın büyük çoğunluğunun onlarca yıl suskun kalması da böyle bir durum ihtiva etmektedir.

Jön Türk hareketi özelde Sultan Abdülhamit, genelde ise gayri-müslüm ve Türk olmayan iktidar erklerine karşı gelişen, ırkçı Türk genç burjuvazisinin eylemi olmuştur ve onların atalarının bir Türkü tümden yok edip, kurtulmayı beceremedikleri sorunlardan, daha köktenci biçimde ayrılmayı amaç ediniyordu.

İrkçi politikaların ve ellerine geçirdikleri sultaların zulümle örülmesi sayesinde 1912'lerde Balkan Savaşı'na ve içteki diğer tehditleri 'savaş' ortamında daha iyi halletme vesilesiyle de 1. Dünya Savaşı'na aulacaklardı.

İrkçi despotizm ve ilkel barbarlık bu hareketin ana karakteriydi. 1910'da Selanik'te yapılan gizli tartışma toplantılarında, Türkiye'nin zorla ve tümden Türkleştirilmesi,

"bütün Türk tebasının Osmanlılaştırılması"⁽¹¹⁾ şeklinde ifade ediyordu. Britanya büyükelçisi Lowther, "Onlar için 'Osmanlı' açıkça 'Türk' anlamına gelir ve onların şimdiki 'Osmanlılaştırma' politikası Türk olmayan unsurların bir Türk potasında dövülüp öğütülmesidir."⁽¹²⁾ diye ifade ederken, Britanya Dışişleri Bakanlığı, "Jön Türkler, Kürtleri ve Arapları 'düzleyici' sisteme katmaya çalışacaklar,"⁽¹³⁾ derken adeta sonraki süreçlerin bir öngörüsüyle hareket etmiş olmuyor mu? Yani Jön Türklerle başlayıp, Ermenileri hizaya getiren ve Kemalizmle Kürtleri ve diğer azınlıkları zorla asimile edip ve bu zora kafa tutanları katliamlarla hizaya getirerek; saf Türk ırkının kaçınılmaz diktatorluğunu ifşa etmediler mi?!

Jön Türk lideri ve Dahiliye Nazırı Talat, 1910'da Selanik'te hitabçılara hitaben yaptığı konuşmada bakın ne diyor:

"Biliyorsunuz, Anayasa'nın müslüman ve Gavar (...) eşitliğiyle ilgili hükümleri kabul edildi. Ancak hepiniz biliyor ve hissediyorsunuz ki, bu gerçekleşmeyecek bir idealdir. Şeriat, bizim bütün tarihimize ve yüzbinlerce müslümanın duyguları ve hatta bizzat gavarların duyguları... gerçek eşitliğin uygulanmasına aşılabilir bir engel oluşturur... bu nedenle imparatorluğu Osmanlılaştırma görevimizi tamamlamaya kadar eşitlik söz konusu olamaz."⁽¹⁴⁾

Bu ırkçı anlayış, ırkçı diyoruz çünkü yukarıdaki ifadelerde olduğu gibi bu zulüm furıyası sadece gayri müslümlerle sınırlı kalmamış, Araplara, Kürtlere de aynı biçimde yönelmiştir. Jön Türklerin yoğunlaştırdığı baskılarla birlikte, Arnavutlar, Grekler ve çeşitli Slav milliyetleri ayaklanarak Osmanlı hakimiyetini kırmayı becerebilmişlerdir. Bunun dışında Ermeniler, Kürtler ve Araplar bu barbar egemenliğin tahakkümünden kurtulamamışlardır. Jön Türkler, bin sekizyüzlü yılların ortasında dış zorlamalarla kabul edilen kimi reformları geri almak ve emeline ulaşabilmek için en uygun ortam olarak uluslararası ve bunun 1. Dünya Savaşıyla birlikte içe

yansıyan bularık ve sisli ortamını fırsat bildiler.

Büyük elçi Pomiankowski şöyle der:

"Savaş koşulları Ermenilerin yavaş yavaş yapılmak için Türk hükümetine uzun süreli bir fırsat sağladı... Kendi atalarını, Hristiyan ırkları, onları tabii kaldıkları sırada yok etmeyi ya da müslümanlığa döndürmeyi ihmal ettikleri için eleştiriyorlardı. Şimdi... atalarının 15. yüzyılda gözden kaçırdıkları işi yapmanın tam zamanı olduğunu düşündüler. Planlarını uygulamaya koyduklarında Büyük Güçlerin kendilerini bir oldu bitti karşısında bulacakları ve işlenen cinayete göz yumacakları sonucu vardılar. Büyük Güçlerin, Sultana ihtarda bile bulunmadıkları 1895-96 katliamları sırasında da böyle olmuştu."⁽¹⁵⁾

Sonaçta olay ve dünya konjektöründe yaşanan gelişmeler bu söylenenleri anlamlandırıyor. Her iç gelişmenin de, bir dizi dış faktörle birlikte ele alınacağı yadsınamaz. Ve savaş koşullarının, çeşitli katliamlara vesile edildiği bir çok örnekte görülmüştür.

Her ne hikmetse Türk tarih tezlerinde esamesine rastlanılamayan, ama dünyanın bir çok ülke siyasetçilerinin, elçilerinin hatıralarına, notlarına ve tanklığına giren belgelerin tanıladığı durum tam da nesnel gelişmelerin gösterdiği biçimleri ifade etmiştir. Ve aslında, Jön Türk kurmayları bu yaklaşımlarını bir çok kere açıkça ortaya koymuşlardır.

Jön Türk hareketinin liderlerinde Talat Paşa, Ermeni masasından sorumlu ve İstanbul'daki Alman büyük elçiliğinde tercüman olan Dr. Marti-man'a, (Türkler) "Yabancı güçler tarafından rahatsız edilmeden kendi iç düşmanlarını, yani yerli Hristiyanları tamamen tasfiye etmek için savaşın yararlanmak niyetinde" olduğunu belirtir.

Türkler konusunda uzman Alman Ernst Jackh, Eylül-Ekim 1915'te hazırladığı raporda, "Aslında Talat, Ermeni halkının imhasını açıkça siyasal bir rahatlatma olarak görüyordu"⁽¹⁶⁾ der. Yine 1. Dünya Savaşı sırasında

Türkiye'ye gönderilen son Alman büyükelçi hatıralarında şöyle der: "Bir keresinde onu (Talat'ı, bn.) Ermeni sorunu konusunda sıkıştırdığımda, gülümseyerek şöyle dedi. Daha ne istiyorsun. Mesele halledildi. Artık Ermeniler yok."⁽¹⁷⁾ dediğini yazar. Talat'ı övgülü sözlerle anlatan bu büyükelçi, Talat'ın "Ermeni cinayetindeki suç ortaklığını canıyla ödedi"⁽¹⁸⁾ğini de belirtir.

"Bu iş şimdi yapılmalıdır, savaşın sonra çok geç olacaktır" sözleri Talat ve Enver Paşalara aittir.

Erzurum'da ikinci konsolos olarak bulunan bir Alman subayı, Berlin'e şu bilgiyi iletir. "Avrupa diplomatlarının on yıllardır ilgilendikleri Ermeni sorunu, bu savaş sırasında çözümlenecektir... Türk hükümetinin aldığı önlemler... Ermenilerin toptan yok edilmesi anlamına gelmektedir."⁽¹⁹⁾

"Ülkemizde hem Ermenilere hem de Türklerle yer yok ve (Ermenileri) tamamen bertaraf etmek için bu fırsattan (savaşın sağladığı) yararlanmamak bizim için sorunsuzluk ve düşüncesizlik olacaktır."⁽²⁰⁾

Kapsamlı ve başından itibaren şiddet içeren planların bir yanı da, gerekçeler ve düzmeceler içerecektir. Gerek uluslararası 'uygun' koşullar, gerekse de içteki güç dengesini gözetmekte bu kapsamlı planın bir parçasını oluşturacaktır.

Şimdi kalkıp, Ermeniler bu yerlerde hiç yaşamadılar diyenlerin, ya da onlar dış güçlerin masası oldular deyip, katliamları da Ermenilere mal edenlerin yazacağı tarihin bir anlamı olabilir mi? On yıllarca, ezilen emekçileri çeşitli ulustan halklara düşman yapan ve bu güdülerle yol alan resmi ideolojilerin en iyi yanıtı, halkların özellikle de egemen ulus halkının gerçek tarihe sahip çıkarak, halkların kardeşliği bazında, tarihi yeniden gün yüzüne çıkarmak olacaktır.

Ermeni jenosidi karşısında on yıllarca suskunluğa gömülen, sözüm ona dünyanın demokrasi bekçileri, ancak 80'li yıllara gelindiğinde kimi bağlayıcı kararlara varmaları şaşırtıcı değil. Ama, sosyalist blok ve dönemin Bolşevikleri ve bu paralelde faal olan

Türk komünistleri ve Komintern açısından da, ciddi bir vurduğumuzmazlığın, tek yanlılığın, yüzeyselliğin söz konusu olduğunu belirtmek gerekir. Ayrıca, bu duyarsızlığın sonraki yıllarda da Kürt halkına karşı tutumda sergilendiğini görüyoruz.

1. Dünya savaşının başlamasıyla, 3 Ağustos 1914'te 'genel seferberlik' ilan eden Türkler, bu uygulamanın üç aşamasında Ermenileri jenosit ortamına hazırlayarak, bir anlamda etkisizleştirecekti. Seferberliğin ilk postası 20 ile 45 yaş arası, ikinci postasında 15 ile 20 yaş arasındaki erkeklerin askere alınmasını amaç ediniyordu. Üçüncü uygulama da 45 ile 60 yaş arasındaki erkekleri, askeri donanım nakledilmesi için hayvan ve diğer malların yüklenmesi işiyle görevlendirecekti. 6 Eylül 1914'te Dahiliye Nazırlığı, Vilayet yetkililerinden, Ermeni siyasal ve cemaat liderlerini gözetim altında tutma emirleri veriyordu.

Bu emirlerle, vilayetlerdeki Ermenilerin elindeki malları zorla ellerinden almaya ve yağmalamaya başlanıyordu. Bu uygulamalar karşısında direnç gösteren Ermenilere karşı en ağır uygulamaların planlanması da beraberinde yürütülecekti. Bu dönemlerde, Ermenilerin kimi karşı direniş ve sabotajlarının olduğu, olmasının da gayet doğal bir gelişme seyrine olacağı reddedilemez. Bir ölüm kalım sürecinin başlatılması, hatta katliamlara gerekçe olarak kimi provokasyonların oluşturulması, bu devletin ve bu 'yüce' ırkın kabul görmediği bir durum değil. Daha önce Gazi Katliamı'nı hatırlamak yeter, bunun böyle işlediğini anlamak için. Önce gelip özel çeteleri ve görevlileriyle kahveleri tarayıp adam öldürdüler, sonra da buna karşı tepkilerini ifade eden kitleyi taradılar. Yine Kürtlere karşı böylesi onlarca provokatif uygulama sıcaklığını hala korumakta.

Dahili Nazırlığının 24 Nisan 1915'te yayınladığı yeni bir kararla, "İtihatı karşı olduğundan veya milliyetçi duygular taşıdığından kuşkulanan bütün Ermeni Siyasal ve Cema-

at liderlerinin tutuklanması için" yetki veriyordu. Bunun üzerine binlerce Ermeni tutuklanacaktı. Sadece İstanbul'da, 2345 Ermeni ileri geleni tutuklanacak ve sonunda idam edilecekti. Bu uygulamalar, 26 Mayıs 1915 tarihli bir muhtırayla en üst biçimine, 'tehcir' uygulamalarına varıracaktı. 'Geçici tehcir yasası' denilen yeni olağanüstü hal yasası, "Ordu komutanlarına, Kolordu ve Tümen komutanları ile Garnizon komutanlarına, casusluk ve ihanet kuşkusu taşıyan ve askeri bakımdan gerekli görülen hallerde nüfus gruplarının tehcirini" (abc)²⁰ emrediyordu.

Burada Ermenilerin adı kullanılmıyor ve katliam öylesine basit gerekçe ve yargısızlığa bağlanıyor ki, sadece 'kuşku' daymak bile, 'nüfus

*Haksızlığa,
eşitsizliğe ve her türden
aşağılanma biçimine
karşı başkaldırmanın
meşruluğu onurlu her
insanın en temel görevi
olarak bilmek
ve baskı altındaki
mazlum halkların
haklarını savunmak veya
onların yanında olmak
temel insani ödevlerdir.*

gruplarını' yok etmek için yeterli görülüyor. 'Nüfus grupları' deyiminden de anlaşılacağı gibi, çok açıkça, kadın, çocuk, yaşlı ayrımı yapılmadan bir jenositin uygulanması anlamını içermektedir.

Bu 'tehcir' kanunu savaştan hemen sonra ve Ermenilerin işi de bitirildikten sonra 4 Kasım 1918'de Osmanlı parlamentosunun tartışmalı bir oturumunda, "anayasal bakımdan uygun olmadığı" gerekçesiyle iptal edilecekti.

Resmî tarih, 'tehcir' yasasını, "savaş ortamında iç güvenliği sağlamak için düşmanla işbirliği ihtimali görü-

len Ermeni ahalisinin yerini değiştirme"²¹ olarak ifade eder. Oysa bilinen çok açık bir yan da, süngüyle bitirilemeyen ve geriye kalan binlerce Ermeni nüfusun zor koşullarda açlıktan, soğuktan ve hastalıktan kırıldığıdır. Savunu nasıl olursa olsun, katliam bir çok biçimde devam etmiştir. Bir tarafta yerel zorbalara harekete geçirilmiş, bir yanda resmî süngüler ve idam sehpaları işletilmiş, bir yandan diğer azınlık milliyetler kullanılmış, bir yandan da doğanın öldürücü yasalarına teslim edilmiş onbinlerce Ermeni.

26 Eylül 1915 tarihli bir geçici yasa çıkaran Osmanlı Parlamentosu (Meclis-i Mebusan), "Sürgünlerin mal ve mülklerinin tasarruf edilmesini, sürgüne gönderilenlerin borç, kredi ve menkul değerlerinin işletilmesini"²² öneriyor ve kabul ediyor.

Osmanlı parlamentosundaki bu uygulamalara ve bir çoğu da kendi yalarına açık aykırı olan bu uygulamalara- karşı çıkan Senatör Rıza; 21 Eylül-4 Ekim 1915 tarihli oturumlarda, "Sefalet ve çaresizlik içinde Anadolu yollarında ve dağlarında dolayan yüzlerce ve binlerce kadın, çocuk ve yaşının ikamet için eski yerlerine dönmelerine ya da kış gelmeden önce istedikleri yerlere yerleşmelerine"²³ izin verilmesini talep ediyor.

Tabi ki, resmî tarih bunların hiçbirini görmez, göstermez ve de bahsinin edilmesine mücadele etmez. Binlerce Ermeninin de 'Sefalet ve çaresizlik' içinde yok edildiğini gösteren açık beyanlar değil mi bunlar? Aynı senatör, 19 Ekim 1918'de savaştan sonra senatoda yaptığı ilk konuşmada, "Vahşice katledilen Ermeniler" için dua okumuştur.

Senatör Rıza, geçici yasanın Osmanlı Anayasasının 16. maddesine ters düştüğünü savunarak 'tehcir' kanunun iptal edilmesini savunur. Senatör Rıza; Ermenilerin mallarının sahiplenilmesi, satılması ve dağıtılmasını da eleştirerek; "Kanunun bahsettiği Envali de Enval-i metruke (terk edilmiş mallar) diye tavsif etmek de kanunu bir şey değil. Çünkü, bu envalin (malların) sahibi olan Ermeniler,

mallarını isteyerek terk etmemişler, onlar yerlerinden tebd' id edilmiş, zorla, cebir ile çıkarılmış. Hükümet, onların mallarını memurları vasıtasıyla sattırıyor. . . ben malımı satmaya razı olmasam kimse cebren bana sattıramaz. Kanun-u Esasinin 21. maddesi buna manidir. Eğer bu memleketin Kanun-u Esasi ve Megrutiyyet varısa bu olmaz, bu bir zulümdür. Beni kolundan tut köylümden dışarı at, malımı ve mülkümü de sonra sat; bu hiç bir vakit de caiz değildir. Bunu ne Osmanlıların vicdanı kabul eder, ne de kanun"¹⁹⁶ diyecektir Senatör Ahmet Rıza ama, aynı oturumda, Talat'ın yardımcısı Enver Paşa, Senatoda; "... edepsiz köpek" diye hakaret ederek, Ahmet Rıza'nın üzerine yürür¹⁹⁷ ve buna kimse müdahale etmez de.

Evet şimdilerin hukuk devleti, adalet, demokrasi söylevlerinin bir yansıması değil mi bütün bunlar. Ve senatör Rıza'nın belgelere geçen o günlük konuşmaları açık biçimde Ermeni jenosidini ifade etmiyor mu? Yani üzerinde yaşadığımız coğrafyanın, babamızın ve ulu Türk ırkının malı olduğuna kendini inandırmış insanların, gerçek bir katliam üzerinde oturduklarını birazcık anlamaları gerekmez mi? Bu bir insanlık görevi ve gereği değil mi?

Her ne kadar Ermeniler yok edilip, onlardan "kurtulundu" sayıldıysa da, köylerimizde hâlâ ayakta duran kiliseler, dağların uçra yerlerine açılmış ve giderek körelmüş tarlalar, uçurumları sarıp dolanarak çıkan at yolları, kokleri Ermeni dedelerin ak sakallarına çakılan yüce çınarlar, cevizler ve dağları dolanıp gelen su yolları ve bütün onların geride bıraktığı tarihten kurtulmak olanaksız.

Köylerimizin eski adlarını dilimizden düşürmezdik de, ne anlama geldiğini bir türlü bilemezdik. Aşkirek, Manıkirek, Taşkirek, Akirek. Sonra, Ermeniceyi okuma yazma diliyle de bilen bir arkadaşımız, bunların Ermenice, Büyük köy, Küçük köy, Güzel köy vb. anlamlar içerdiğini söyleyince anladık memleketimize yabancılığımızı. Sonra

evlerimizdeki tarihi sinilere işlenmiş Ermeni ustaların adlarını öğrendik.

Bütün bunları söylediğime bakmayın. Bunların tümü dış mıhrakların senaryoları. Bu topraklarda herkes Türktür. O kiliseleri İngilizler yaptı. Amaçları sonraki kuşağın kafasını karıştırmaktır. O sinileri ve işlemeli tepsipleri Rumlar bir gece baskınında gizlice getirip sağa sola serpiştirdi. O köy isimleri, onlar uyduruk. İstersemiz sorun bir Türk dil kurumu profesörüne, Aşkirek'i, aşk yapan ceckekler anlamına geldiğini hemen "bilimselce" açıklayabilir. Mamkirek mi? O da kolay. Madende kullanılan kürek. Zamanla bu hali almış. Sonra Taşkirek;

*Türkiye işçileri
bakanlığının hazırladığı
istatistiklere göre
(Aktaran Y. Bayur)
öldürülen Ermenilerin
yaklaşık sayısı
800.000'dir.
Ayrıca savaş nedeniyle
askere alınan onbinlerce
Ermeni bir daha geri
dönmemiştir.*

o da, son günlerde Levent Kırca'nın reklamına çıkıp, bir türlü söyleyemediği Taç Gülpür. Zamanında Levent Kırca'vari biri böyle söylemiş işte. Akirek'e gelince. Bunu bilmeyecek ne var canım. Anası belli olmayan çocuklara denir.

Yani kısacası hepsi, şu dağlardaki karın, kartı diye çıkardığı seslerin sonradan Kürt olarak başa bela olması gibi bir şey.

Tehcir Kanunu'nun esas olarak Ermenilerin jenosidi için çıkarılan ferman olduğu artık gizlenememektedir. Dönemin Amerikan Büyükelçisi Morgenthau şöyle der; "Tehcirin asıl amacı yağma ve imha idi; aslında bu yeni bir katliam yöntemi oluşturmuyordu. Türk yetkilileri tehcir emrini ver-

diklerinde, sadece bütün bir ırkın öldürülmesine izin vermiş oluyorlardı. Kendileri bunu gayet iyi biliyorlardı ve beninde konuşurlarken gerçeği gizlemek için hiç bir özel girişimde bulunmadılar."¹⁹⁸

Türkiye işçileri bakanlığının hazırladığı istatistiklere göre (Aktaran Y. Bayur) öldürülen Ermenilerin yaklaşık sayısı 800.000'dir. Ayrıca savaş nedeniyle askere alınan onbinlerce Ermeni bir daha geri dönmemiştir.

Büyükelçi Margenthau buna ilişkin de şunları söylüyor.

"Pek çok durumda Ermeni askerler daha kolay yöntemlerle bertaraf edildiler. Çünkü onları soğukkanlıkla vurmak neredeyse genel bir uygulama halini almıştı. Hemen bütün olaylarda aynı prosedür uygulandı. Şurada burada 50 ya da 100 kişilik gruplar oluşturulur ve bunlar dört grup halinde bir araya getirilir ve köyden biraz uzakta ıssız bir yere doğru yürüyüşe geçirilir. Anstızın tüfek sesleri duyulur ve daha sonra, gruplara eskortluk yapan Türk askerleri kasvetli bir hava içinde kampa dönerler. Cesetleri görmeye gidenler onları hemen her zaman çıplak vaziyette bulurlar. Çünkü Türkler her zamanki gibi ölümlerin bütün giysilerini çalmışlardır. Bana ulaştıran olaylarda, katiller kurşuna dizmeden önce kurbanları kendi mezarlarını kazmaya zorlayarak, çektikleri acıyı daha da artırmışlardır."¹⁹⁹

Tabi bunların tümü, büyük müttefiklerin ve Avrupalı Türk dostlarının kalemlerinden çıkmış. Biz demiş olamayalım ama, bu kadar 'düşmanı' bir araya getiren söylemlerin bu denli aynışmasında şeytani bir hile var herhalde. Çünkü yıllardır, Türkler toplu mezarlar keşfedip, bunların Ermeni zaniler tarafından katledilmiş Türkler olduğunu duyurup dururlardı. Bunda bir terslik olmasın.

Ermeni katliamları uygulanırken, aynen 1992'de Kürtlere karşı uygulanan konseptin özel örgütlere dayandırılması gibi, 'Teşkilat-ı Mahsusa' (özel örgüt), özel bir affa cezaevlerinden çıkarılmış katilleri kapsamaktadır. "Dayanışma ve birlik sayesinde temin edilecek ulusal idealler ve fikir-

leri güvence altına almak, örgütün amacı" olarak belirlenmiştir. Bu amaç, 1990'lardan sonra, "vatan için iyi işler" yapma ve "vatan için kurşun atma" olarak ifade edilmemişmiydi.

Oluşturulan özel örgüt (Teşkilat-ı Mahsusa) için, "canilerin hasiphane-den bu şekilde serbest bırakıldıkları", 10 Kasım 1918'de, Osmanlı Meclis Beşinci Şubesi önünde tanıklık yapan Adalet Nazırı İbrahim de kabul ediyor. Yine Teşkilat-ı Mahsusa şefi, (örgütün) hükümetin ve güvenlik unsurlarının "kat'iyen başaramayacağı hizmetleri görmüş" olduklarını, "Türk olmayan milliyetlerden gelen nüfus gruplarına karşı alınan önlemlerin icrasını"³¹ gerçekleştirdiklerini itiraf ediyor. Bu durum tam da Jitem, Kontra, Kontra-gerilla gibi oluşumların aynı özünün kendisidir. Devletin kendi uygulamalarını dönem dönem, özel örgütleri aracılığıyla yürütmesinin kendisidir. Her durumda da, "yüksek" vatan millet çıkarları şarlatanlığı ile bir arada yürütülür. Oysa, vatan onların bahasının çiftliği değildir.

"Ermeni sorununu radikal biçimde çözmek için İttihat, Teşkilat-ı Mahsusa aracılığıyla sistemli ve geniş çaplı tehcire başvurdu. Yüzbinlerce Ermeni çok kısa bir süre içinde ve en masse (toptan) Anadolu'nun dışındaki bölgelere götürüldü. Almanların desteklediği bu politika Dr. Bahaeddin Şakir tarafından İttihat Meclisleri'nde desteklendi. Hristiyan unsurların tasfiyesine, resmi hükümetin himayesi dışında ve uzun müzakerelerin ardından İttihat karargahlarında karar verildi. İttihat'ın güvenini kazandıran genç subaylar İstanbul'a çağrıldı ve (yerine getirecekleri görev) kendilerine tevdi edildi."³²

Oluşturulan bu özel çetelerin, Anadolu'nun iç bölgelerine yayıldıkları ve topluca 'sersefil' sürgün yollarına dökülen, dağlara sığınan Ermenileri pusuya düşürüp katlederek, vatan için büyük görevler yerine getirmiş oluyorlar. **Tehcir Kanunu** açık biçimde toplu imhânın basit ve kapsamlı uygulanan bir yöntemi olmaktadır.

"Her sabah Talat'ın evine, o çete başından o iğrenç emirleri almak için

damlamadınız mı? İttihat Partisi'nin karargahında alınan kararların bir sonucu olarak, masum Ermenileri yerlisi oldukları kasaba ve köylerin civarında baltalarla öldürebilsinler diye en gaddar katilleri İstanbul'un merkez hapishanesinden salıvermediniz mi? Vilayetlerdeki hapishanelere benzer salıvermeler için emir vermediniz mi? Genel amaç en kana susamış katilleri seçmek ve onları (Teşkilat-ı Mahsusa'nın) çete kadrolarına kaydetmek değil miydi? Bu amaçla Temyiz Mahkemesine başsavet atamadınız mı? Oysa Harbiye Nazırlığı yüksek rütbeli bir subay tarafından temsil ediliyordu. Ayrıca, seçilmiş mahkumların arzuladığınız vahşet ölçüsünde cinayet işlemeye uygun olup olmadıklarının belirlemek için bir hakimi görevlendirmediniz mi? Cinayet çetelerinin oluşturulması, hüronuzun bir kat altında oturan aynı Temyiz Mahkemesi başsavcısının bürosunda gerçekleşmedi mi? Bu örgütlenme faaliyeti, Başsavcılık bürolarının ve Ceza Mahkemesi odalarının bulunduğu koridorlarda ve mahkeme salonuna getirilen mahkumları herkesin görebileceği şekilde haftalar boyunca devam etmedi mi?"³³

Muhalif bir Türk gazetesinin bu soruları, yine bugünün çete oluşumlarını hatırlatıyor. Dış "mihrakları" bir yana bırakalım, içte de zayıf da olsa kimi karşı çıkışların olduğunu gizlemek olanaklı değil. Ama resmi 'başarıları' kutlamak lazım; çünkü onlar, bırakalım kimi muhalif karşı çıkışları, tüm uygulamaları yok sayarak, yaptıklarını da Ermenilere mal ettiler. Katledilenler Ermeni, katledenler Ermeni. Ne garip bir döngü demeyin. Bu basbayağısından ikiye bölünmüş ve çirkeflüğün anatomisi. Bu insan olan her Türk için övünç değil, utanç ve onur kırıcı olarak görülmelidir. Şimdilerde, Çatıdar, Kırıcılar, Yeşillerle oluşturulan çetelerin işlerliğini, amaçlarını ve hizmetlerini göz önüne getirin ve jenosidin insanlığın en büyük utancı olduğunu aklınızdan çıkarmayın. Aynı zamanda bu uygulamaların birer devlet politikası olarak vukû bulduğunu da hatırla tutun.

Dersim isyanı sırasında halkın içinden seçilerek, ilk etapta kurşuna dizilen Ermeni kadın ve çocuklara atfen Dersim'in kavgacılarından biri şöyle der.

"Eli kolu bağlı iki Ermeni kadını öldürmek sılahşörlük değil, korkak tavşanların işidir."

DİPNOTLAR

- 1- K. Bardakjian, Hitler ve Ermeni Jenosidi (1985), Aktaran V. N. Dadrian
- 2- V. N. Dadrian, Jenosid, sf.6
- 3- Aktaran Dadrian
- 4- BM İnsan Hakları Escor Kom. Azınlıklar Üzerine Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Koruması Alt Kom. (36. oturum)
- 5- Avrupa Parlamentosu 1987 (Ermeni Sorunu)
- 6- Aktaran V. N. Dadrian
- 7- Britanya Değişleri Bakanı Derby'in 9 Nisan 1877 tarihinde Constantinople'deki maslahatgüzarına gönderdiği mektuptan. (aktaran V. N. Dadrian)
- 8- Britanya Elçiliğinin baş tercümanı 1895 Urfa katliamını değerlendiren saptamaları
- 9- Aktaran Dadrian
- 10- Aktaran Dadrian
- 11- FO 195/2359, Dosya 276, aktaran Dadrian
- 12- aktaran Dadrian, 6 Eylül 1910 tarihli rapordan.
- 13- FO 424/250 yıllık rapor 1910, Aktaran Dadrian
- 14- Avusturya Konsolos yardımcısı Von Zatkovsky'nin 14 Ekim 1910 tarihli ve 69 sayılı "gizli" raporundan, aktaran Dadrian
- 15- H. Morgenthau, Mart 1918, aktaran Dadrian
- 16- A. A. Türkei 158/14.18 17 Ekim 1915, aktaran Dadrian
- 17- aktaran Dadrian
- 18- A. A. Türkei, 10 Ağustos 1915 tarihli rapor
- 19- Türk adalet bakanlığında bölüm başkanının ifadesi
- 20- aktaran Dadrian
- 21- aktaran Halil Ararat, Uzun Yürüyüş, Sayı: 13
- 22- aktaran Dadrian
- 23- A. A. Türkei 201/9, A 46488, aktaran Dadrian
- 24- Meclisi Ayan Zebut Camesi, Devre 3, İşima senesi, 2. Oturuma inkiida, cilt 1, sf. 133, 134, aktaran Dadrian
- 25- H. Sümer
- 26- H. Morgenthau, aktaran Dadrian
- 27- H. Morgenthau, aktaran Dadrian
- 28- C. Kutay, I. Dünya Harbinde Teşkilat-ı Mahsusa (1962)
- 29- Doğan Avcıoğlu, Milli Kurtuluş Tarihi, 1114-1135 (1974)
- 30- Sabah (İstanbul) 21 Kasım 1918

Devrimci ilişkilerin kendine has bir demokrasisi vardır

Mehmet YEŞİLTEPE

Devrimci çevrelerde örgüt içi açıklık, demokrasi, seçim, organlaşma, önderlik vb. pek çok konuda tartışmaların ve farklı fikirlerin olduğu bilinmektedir. Bu tartışmaların, devrimcilerin oluşturduğu yaşam alanlarının içinde veya kurdıkları ilişkilerde yürütmesi bir sorun yaratmayabileceği gibi, kavrayışı güçlendirici etkiye de bulunabilir. Ancak, devrimciliğe diktatoryal eğilimler atfetme meraklısı olan kimi çevrelerin, çoğu kez maksatlı olarak yaptığı ve sapla samanı karıştırarak yürüten tartışmalar aynı iyimserlikle karşılanmamalıdır. Zaten dikkatli bakılırsa, bu türden eğilimlerin kavga-dışı mekanlarda varlık gösterenlerce geliştirildiği ve devrimcilikle barışık olmayan bir ruh halinin sergilendiği görülecektir. Bu nedenle, devrimci ilişkilerde işleyiş sorununa dair tartışmaların, bu ilişkilerin içerisinde bizi bulunan ve oradaki güzelliğin tadına varmış olan öznelerce yürütülmesi, çok daha verimli ve anlamlı olur.

Bir yoldaşın yorgunluğunu
öper gibi...
Uşumelerini,
koyunumuzda ısıtır gibi
girdik kavgaya

İçimizin tüm menekşeleri
tomurcuk verdi
Düşlerimizin terli çocuğu
geceleri ağlamıyor artık

Bir anneyiz biz
Sütlü, yoksul yanına verip
insanlığı
bütün görkemiyle büyüten

Mücadele içerisinde tanışan,
kavganın yüklediği çetin görevlerin

ayrıştırıcılığında yan yana düşen,
ateş altında bile birbirinin elini terketmeyen kavga dostları yoldaşlaşırlar. Böyle bir zeminde her şey "ai-le içi" olarak görülür. Biri diğerinin önüne geçmeye çalışırken, rekabet bilinci ile değil, görev ve sorumluluk bilinci ile hareket eder. Önder olan, gerçekten önderdir ve yol göstermektedir. Eleştiri, eksikliğin giderilebilmesi ve ikilemlerin değil, yakınlaşma ve bütünlüğün artırılması içindir. Aynı amaca doğru ve gönüllü olarak yürünüyor olması, paylaşım ve dayanışmanın neden, atılan her adımda içkin olduğunun da cevabıdır. Saygı ve sevgi bağlarının güçlenmesi için ilişkilerin en uygun maddi zemini sunuyor olması, demokrasiyi de bir sorun olmaktan çıkarır. Devrimci ilişkilerin kendine has bir demokrasisi vardır. Niteliğini, seçimden ve herkese karşı şeffaflıktan değil, pratikte oluşan güvenden alır. Devrimci örgütlenmenin gerektirdiği gizlilik, disiplin, organlaşma vb. niteliklerin demokrasi ile karşı karşıya getirilmesi, ancak ya farklı ortamlara özgü örgütsel şekilleniş karıştırmaktan ya da demokrasi hakkında edinilmiş fikirlerin bulanıklığından kaynaklanabilir.

Meselenin üzerinde durulması gereken bir diğer yanı da, bugünkü tarihsel kesitte karşılaşılan sorunların yıllar önce çeşitli platformlarda gündeme gelmiş olması, diğer bir ifadeyle, farklı coğrafyalardaki kavganın birbirine sanıldığından daha çok benziyor olmasıdır. Bu nedenle, örgütlerde zenginlik, yapılanmaya dahil olan her bireyin, okurken veya dövüşürken öğrendiği veya kulaktan duyduğu her meseleyi örgüte dayatması, durduğu yerden gördüklerini hareketin bütünü ile özdeş tutması, varolan sorunları sadece kendi görüş menzilineki sorunlardan ibaret olarak sanması ile de-

ğil; bireyden harekete doğru akışı sağlayacak kanalların açık tutulması ile gerçekleşir. Yıllar önce tüm ayrıntıları ile tanışılmış, çözüme bağlanmış ve hareketin—hatta bütünüyle solun—dağarcığına dahil olmuş konuların bile anlaşılmanması durumunda tartışılması, açıklık getirilmesi talebinde bulunulması mümkün ve doğaldır. Bu tür durumlar, yeni öğrenilmekte olan her meseleyle beraber veya tanışılan her gerçeklik sonrasında hareketin varlığını masaya yatırarak değil, bilgi, eğitim, öğrenme vb. taleplerde bulunarak gerçekleşmelidir. Hareketin kapsamı dahilindeki her bireyin, geçtiğimiz yüzyılda aşmış meselelerde ilgili de olsa soru sorma hakkı vardır, ancak, kendi eksikliğini harekete maletme hakkı yoktur.

Hareketin bir bütün halinde kavranmadığı durumlarda, parçaya özgü niteliklerin sınırlılığı veya özgünlüğü yanlış anlaşılma olasılığını sürekli olarak gündemde tutacaktır.

Bir savaş örgütü örneğin bir demokratik kitle örgütünden nasıl farklı niteliklerle ayrılıyorsa, burjuva demokrasisinin olduğu ülkelerde geliştirilecek örgüt biçimleri ile faşist rejimlerde ihtiyaç duyulan devrimci örgütlenmeler farklı olacaktır. Bu ayrım noktalarını ihtiyaç haline getiren nedenler doğru kavranmadığı sürece kavganın zorlu dönemeçlerini aşmak üzere geliştirilen, çok yönlü bir perspektifin ürünü olan politikalar, bir kafa karışıklığı sebebi olabilecektir.

"Geniş bir demokrasi ilkesi"nin iki açık koşulu gerektirdiğini, bunlardan birincisinin tam bir açıklık, ikincisinin bütün kademelere seçimle gelmek olduğunu söyleyen Lenin, aynı zamanda bunun gizli bir örgüt tarafından neden uygulanamayacağına açıklık getirir.

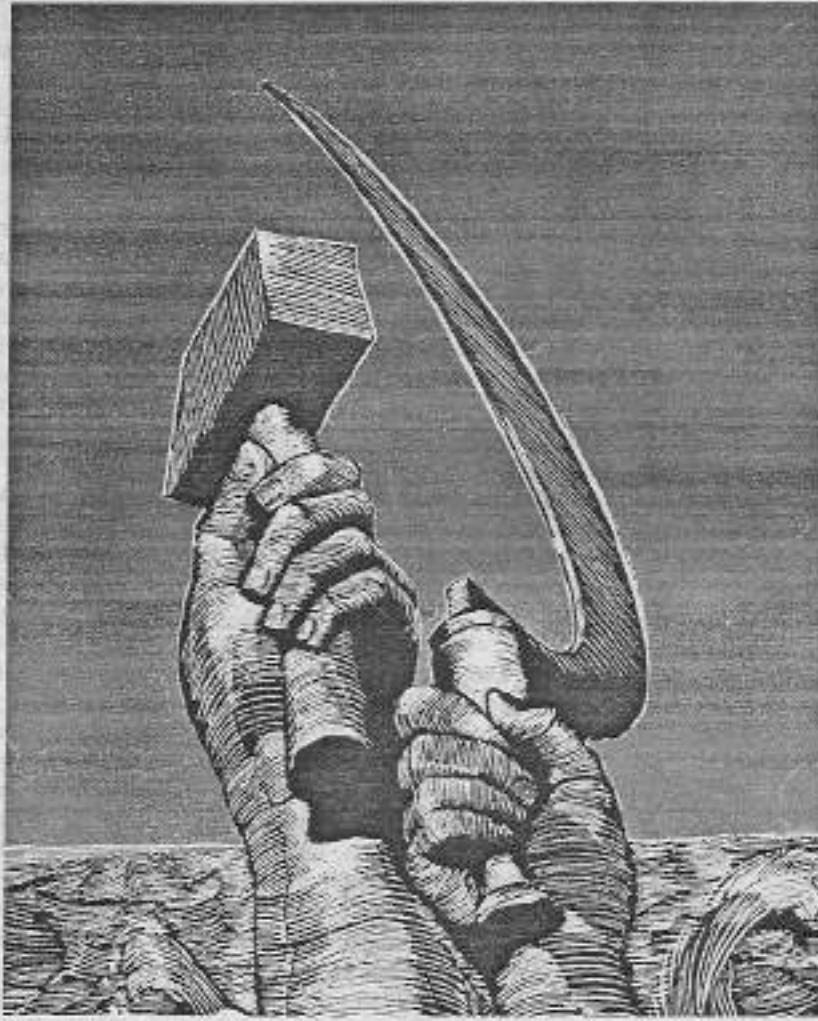
"Rabocheye Dyelo"nun ortaya attı-

ğı görkemli formüllerin gerçek anlamı üzerinde biraz düşününüz: otokrasinin karanlığı ve jandarma egemenliği altında, parti örgütündeki 'geniş demokrasinin' yararsız ve zararlı bir oyuncaktan başka bir şey olmadığını görürsünüz. Yararsız bir oyuncaktır, çünkü gerçekte, hiçbir devrimci örgüt, ne kadar isterse istesin, geçmiş demokrasiyi hiçbir zaman uygulamamıştır ve uygulayamamıştır. Zararlı bir oyuncaktır, çünkü 'geniş bir demokrasi ilkesinin' uygulanması yolunda herhangi bir çaba, yalnızca, polisün büyük baskınlara girişmesini kolaylaştıracak, bugün hâkim süren ıskellığı devam ettirecek ve pratik içinde çalışan militanların dikkatini, profesyonel devrimciler olmak için kendilerini eğitmeleri gibi ciddi ve ivedi bir görevden, 'kağıt' üstünde ayrıntılı seçim sistemi kwalları hazırlamaya çekecektir. Bu 'demokratiklik oyunu' ancak etkin çalışmaya katılma fırsatını bulamayan kimselerin sık sık toplandığı yurtdışında, özellikle küçük gruplarda yer yer gelişebilir" (Lenin, Ne Yapmalı, s: 148-149, abç.)

Lenin, Raboçeye Dyelo ile 'Demokrasi ilkesi' üzerine yaptığı tartışmalarda, fikirlerindeki uygunsuzluğu göstermek için, bu dergiye yakın duran bir tanığa (Nakanune dergisine) başvurur. Ve dergideki söz konusu yakınlığın, bu tanıklığı daha da değerli kıldığını söyler:

"Mişkin, Rogaçov, Jelyabov, Mişaylov, Petrovskaya, Figner ve ötekiler, kendilerini hiçbir zaman önder saymamışlardır. Ve kimse de onları önder olarak seçmemiş ya da atamamıştır, oysa gerçekte bunlar önderdiler, çünkü propaganda döneminde

olduğu gibi hükümete karşı savaşım döneminde de, en çetin işi onlar yükleniyordu, en tehlikeli yerlere onlar gidiyorlardı ve onların eylemi en verimli olan eylemdi. Ve onlar kendi istedikleri için değil, ama çevrelerini saran yoldaşları, bilgilerine, enerjilerine ve davaya bağlılıklarına güvendikleri için önder oldular. Hareketi keyfi olarak yönetecek herhangi bir arēopagus'tan korkmak (korkulmuyorsa, sözü niye ediliyor?), çok safdile bir davranış olur. Böyle bir arē-

opagus'a kim aldırır ki?" (Arēopagus: Eski Anna'da Akrapol'un yanında bilinen bir tepe: o tepede toplanan yüksek hukuk meclisi. -ç.) (age, s: 150, abç.)

Pratik içerisinde, hareketli süreçlerin, insanları sorumluluk bilinci, enerji ve yeteneklerine göre istihdam etti-

ği doğal saflaşma ve diziliş sonrasında öne düşenler gibi arkaya düşenler de yemin ve durumunun bilincinde olacaktır. Bu tür süreçlerde önde olanlar, aynı zamanda diğer yoldaşları tarafından önde tutulmaktadır. Bu bir seçim değildir; ama seçimden daha doğru ve daha uygundur. Zaten mücadele sahnesinin rolleri, bizzat mücadele tarafından verildiği için, anti-demokratik olma veya göreve uygun düşme gibi olasılıklar da azalır. Pratik içerisinde kazanımlar gibi, kayıpların da risklerin ve yorgunlukların da paylaşılması, maddi temeller üzerine bina edilmiş bir saygı ve sevgi ilişkisini hareketin dokusuna yerleştirir. Birileri istiyor veya gelenekler bunu gerektiriyor diye değil; doğal seyir içerisinde, sevgi ve saygının gerektirdiği rezonans salınımlarını gerçekleştirir. İlişkilerin bu türden bağlarla kuvvetlendirilerek, yoldaşlığa taşındığı; yoldaşlığın, yakıştırılan bir sıfat, bahsedilen bir etiket veya ağızda sakız edilmiş bir alışkanlık değil, yürekleri ve beyinleri buluşturan bir kucaklaşma olduğu devrimci örgütlenmelerde, sorunların da minimuma indiği görülür. Kendini yukardan aşağı kabul ettiren bir iradenin gerekle-

rini yerine getiren her kişi, kendi birey iradesinin yok sayıldığı değil, kolektif bir iradenin gerçekleştiği bilinci ve inancıyla hareket eder. Bu tür bir ilişki ve işleyişin devrimci alanlar dışından veya kavganın sıcaklığı ile yeterince tanışmamış kesimlerden eleştiri alması, hatta hegemonya yakıştırmalarında

bulunulması bile doğaldır. Onların böyle bir ilişkideki farkın/tadın ayırdına varması güçtür. Her şeyin yerli yerine oturtulduğu gerçek bir sevgide, taraflardan birine "sevgilin seni sömürüyor olmasın!" demek ne denli komik ve cahilce ise, devrimci örgütlenmelere yöneltilen anti-demokratiklik yakıştıması da o denli cahilcedir ve hatta ilkelidir.

Lenin'in de söylediklerine dikkat edilirse, "demokratçılığa" değil, yoldaşça karşılıklı güvene işaret ettiği görülecektir.

"Hareketimizde etkin olarak çalışanlar için biricik ciddi örgüt ilkesi, en sıkı gizlilik, üyelerin en sıkı elekten geçirilmesi ve profesyonel devrimcilerin eğitilmesi olmalıdır. Bu nitelikler birleşince, 'demokratçılık'tan çok daha değerli olan bir şeye, devrimciler arasında eksiksiz bir yoldaşça karşılıklı güvene kavuşmuş olacağız. Bu, bizim için kesin olarak gerekli, çünkü, Rusya'da, genel demokratik denetimi bunun yerine koymak söz konusu olamaz. Ve gerçekten 'demokratik' bir denetimi gerçekleştirmenin olanaksızlığının, devrimci örgütün üyelerini tümüyle denetim dışı bıraktığını sanmak büyük hata olur. Bunların, demokratçılığın (içerisinde eksiksiz karşılıklı güvenin hüküm sürdüğü yakın ve kaynaşmış bir yoldaşlar topluluğundaki demokratçılığın) oyuncak biçimleri üzerinde düşünmeye vakitleri yoktur, ama onlar, zaten layık olmayan bir üneyi saflarından defetmek için gerçek bir devrimci örgütünün hiçbir şey önünde gerilemeyeceğini deneyimleriyle bildiklerinden, canlı bir sorumluluk duygusuna sahiptirler. Üstelik Rus (ve uluslararası) devrimci çevrelerde, uzun bir tarihi olan ve yoldaşlık görevlerine aykırı davranışları amansız bir sertlikle cezalandıran oldukça gelişmiş bir kamuoyu vardır ('demokratçılık', ama oyuncak demokratçılık değil, gerçek demokratçılık, bu yoldaşlık anlayışının temel unsurlarından biridir!). Bütün bunları gözönünde tuttuğumuzda, göreceksiniz ki 'anti-demokratik eğilimler'le ilgili bir sürü söz ve bütün bu kararlar, yurtdışındaki generalcilik oyunun göçmenliğe özgü kief kokusunu taşımaktadır." (Lenin, age., s:151, abç.)

İsrarla belirtmeye gerek vardır ki, devrimci örgütlerin barındırdığı iç demokrasiyi, bir demokratik kitle örgütünün işleyişinden ayıran kendine has nitelikler vardır. Ateş altında yaşam süren bir gerilla grubunun işleyişindeki demokratiklik, doğaldır ki, bir gazete ortamındaki çalışmalarla veya yurtdışı ve hapishane koşullarında uygulanan demokrasi ile aynı olmaya-

Ama öz itibarıyla kavranması ve tüm organlara hakim kılınması gereken şey, devrimci ilişkilerin gönüllülüğü temel aldığı ve aradaki bağın sevgi ve güven üzerine kurulu olduğudur.

Aynı amaca doğru koşan, sevinçler gibi risk ve bedelleri de paylaşan böyle bir zeminin özneleri arasında, "tahakküm", "dayatmacılık", "anti-demokrasi" gibi yakıştırmalara yer olmaz. İnisiyatif, yönlendiricilik, yukarıdan aşağı belirleme vb. olgular; devrimciliğin/yoldaşlığın gerekleri içerisinde mütalaa edilir.

caktır. Bütünüyle bir savaş örgütü olarak şekillenen yapılarda bile birimler arası farklılıklar söz konusu olacaktır. Ama öz itibarıyla kavranması ve tüm organlara hakim kılınması gereken şey, devrimci ilişkilerin gönüllülüğü temel aldığı ve aradaki bağın sevgi ve güven üzerine kurulu olduğudur. Aynı amaca doğru koşan, sevinçler gibi risk ve bedelleri de paylaşan böyle bir ze-

minin özneleri arasında, "tahakküm", "dayatmacılık", "anti-demokrasi" gibi yakıştırmalara yer olmaz. İnisiyatif, yönlendiricilik, yukarıdan aşağı belirleme vb. olgular; devrimciliğin/yoldaşlığın gerekleri içerisinde mütalaa edilir.

"Bu kararı kim aldı?", "Güven diymamı için karar organı içinde ben de olmalıyım", "Neden hep beraber toplanıp karar almıyoruz?" gibi sorular ilk bakışta haklı ve masum görünebilir. Devrimci ilişkilerle yeni tanışan ve işleyişteki zorunlu nedenleri bilmeyen biri için de böyle bir haklılık söz konusu olabilir. Ama, bu türden eleştiriler, devrimci örgütünün işleyiş yasalarını bilen kişi veya çevrelerden geliyorsa, ardında -çoğu kez görüldüğü gibi- devrimci gelenekleri, örgütsel disiplin ve sorumluluğu reddetme ve giderek devrimciliğin uzaklaşma eğilimi yatıyor demektir.

Küçük bir çocuğun gözlerindeki zafer işaretini okumak beklentilerinde umudu yüzünde silahlanmış bir geleceği bulmak bizim en büyük teçhizatımızdır.

Ne alın yazısı
ne sandık kokusu...
Köhnelik,
kalın kabuklarıyla beraber
sökülüp atılacak.

Ve geriye
kendi mimiğini aldatmamış çocukların
pınarbaşı berraklığındaki
dünyaları kalacaktır.

Bakışları,
imansız kavgaların
içinde döllenmiş.
İsmi,
esmer tenli çocukların
güneş yanığı oyunlarından alan
bir kuşak yetişiyor.

Zulmün kahrediciliğinde
acının yorgun düşürdüğü
wbedenleri de sırtlayıp
kuşak farkını yok eden
çocuklarla gelecek
özgürlüğün baharı...

“Lamı cimi yok, Legal parti şimdi!”

Serdar ÇAKMAK

“E fendim, ne yalan söyleyeyim. Öcalan’ın yakalanmasından, devrimci durumun bunca gerilemesinden, gerillanın uçup girmesinden ve nihayet, derginin son iki sayısında seçimlere ilişkin perspektif yazılarından sonra, nedamet getirdim! Artık bilinen sol subjektif yazılarımdan ve dogmatik fikirlerimden ötürü pişmanlık duymaktayım. Zararlı neşriyatlara bakan savcılara ve mütemadiyen Lenin’in, “parlamentodan bazen yararlanılır” sözünü terennüm eden arkadaşlarıma arz ederim.”

Startejik açıdan

“Devrimci komünist, şartlara müdahale etmez. Şartlara ayak uydurur. Buradan hareketle, yirmibeş yıl sonra geleceğimizdeki keşme-keşliğe son verilmelidir. Genel olarak ‘seçimleri boykot’ veya ‘seçimleri yarı boykot’ ya da dergide önerildiği gibi, ‘genel seçimleri boykot ama, yerel seçimlerde bazı adayları desteklemek’ gibi eklektik tavırlardan arınmalıyız. Seçimlerde, artık şunu bunu desteklemeyi bırakıp, kendimiz legal bir parti kurmalıyız. Böylece bugüne kadar ki gelenek onerliklerinin özünde hep solcu olan sapmalarından kurtulmuş olacağız.”

“- Partimizin kısa adı, ÖİEHDP olmalıdır. Yani, Özgürlük İşçi Emek Halkın Demokrasi Partisi. Partinin amblemi ise şöyle olmalıdır. Yaşadığımız mozaik temsilen renk cüm-

büsü bir zemin üzerinde, kırk bir orak, çekiç, yıldız ve tüfek olmalıdır. Tüm bunları Kaypakkaya’nın sadece kasketi ile bütünlemeliyiz.”

“- ÖİEHDP’in tüzüğü, son derece demokrat olmalıdır. Katıyen halk kitlelerini ürkütmemelidir. Parti, kendisini kesinlikle radikal söylem ve eylemlerin dışında tutmalıdır. Çünkü, Anayasa Mahkemesi partiyi kapatabilir. Bu arada solcu geçinen, özünde sağcı ÖDP, EMEP, SİP gibi partilerin çizgilerini teşhir etmelidir. ÖİEHDP’nin haşa! Marksist-Leninist-Maoist değil, Sos(is)yalist özü döne döne vurgulanmalıdır.”

“- Her ne kadar Türkiye’de, parlamentonun geniş kitleler nezdinde güvenilirliği kalmasa da, biz partiyi süratle kurmalıyız. Yapılan istatistiklere göre, en güvenilir kurum, Türk Silahlı Kuvvetleridir. Ayağı Türkiye topraklarına basan bir parti, bu gerçeği gözardı edemez. Kim ne derse desin; parlamentoya veya belediyelere uzanan yol, Silahlı Kuvvetlerden geçmektedir. Bu kurumla aramızdaki ayrışım çizgisi, net ortaya konarak taktiksel dirsek temasları olabilir, olmalıdır. Burada, sadece Perinçek gibi tufaya gelmemeye dikkat edilmelidir.”

“- Parlamentoya girmesek dahi, taktik olarak belediyelerde, il idare meclislerine girmemiz büyük bir başarı olacaktır. Burada kitlelerin acil sorunlarıyla ilgilenerek, yıllar da geçse, sonunda gerçekten kitleleri kazanacağımızın bilinciyle hareket edilmelidir. Zira, bilinmelidir ki; iktidara uzanan yol hep zor olmuştur.”

Önümüzdeki taktikler açısından

“- Legal parti bir an evvel kurulmalıdır. Çünkü, içte ve dışta bir sürü gelişmeler bizi beklemektedir. Doğru değerlendirdiğimiz taktirde legal partimizin güçlenmemesi için hiçbir neden yoktur.”

“- Bilindiği gibi ABD, Ortadoğu’da yeni bir düzenlemeye gitmektedir. Burada Irak başta olmak üzere, ırılı ufaklı bütün güçler yeniden dizayn edilmek istenmektedir. Bu konseptin dışına düşenler, ABD’nin hedef listesinde. ABD’nin kendisi veya müttefikleri üzerinden, bu sefer Irak’a karadan müdahale etmesi büyük bir olasılıktır. Bilirkişiler, bölgede şimdikinden daha büyük bir anti ABD ortamının oluşmasından kaygılanmaktadırlar. Hatta, Kuzey Irak ile sınırlı olan bugünkü otorite boşluğunun, coğrafik olarak daha da genişlemesinden korkmaktadırlar. Görüleceği gibi, burada bizim eskiden savunduğumuz, ultra solcu, Maoist Kaypakkaya’nın fikirlerinin yeşermesi mümkündür. Bunu engellemiz yegane yolu, ÖİEHDP’nin kurulmasından geçmektedir.”

“- Yukarıda sıraladığımız bu dizaynın bir parçası olarak, PKK, ABD tarafından safdışı bırakılmak istenmiştir. Yürürlükte olan, gerillayı içten ve dıştan tasfiye önümüzdeki dönem süratle devam edecektir. Bizim geleceğimiz kesinlikle, bu dönemde Kaypakkaya’nın şapkasının altındaki tehlikeli fikirleri hayata geçirmek için uğraşmamalı, bilakis, bugünkü seçimler ve hatta kırk sene sonra yapılacak seçimlerde tavrımızın ne olması gerektiği üzerine bolca

tartışmalıdır. Zira, ÖİEHDP'nin sos(is)yalist fikirlerinin gelişip güçlenmesi için, görüldüğü gibi büyük fırsatlar oluşmaktadır."

"- Türkiye, bölgede sağlam bir devlet olmak için, içeride, şimdi şu önlemleri almakla meşgul olabilir. Binlerce toplu sözleşme kapıdadır. Özelleştirme beklemededir. Memleket sorunlarını hiçbir sivil irade çözemez. Zaten IMF o yüzden kredi kesesinin ağzını açmamaktadır. Seçim olacak mı olmayacak mı belirsizliği sürmektedir. Fazilet'in seçimlerden tekrar güçlü çıkma olasılığı mevcuttur. 28 Şubat final değil başlangıç olmuştur. Silahlı Kuvvetler, üzerine düşen görevin bilincindedir."

"- İsmet Paşa haklıdır. 'Süngü ile her iş yapılır ama, üzerine oturulmaz.' Ordu bu sözün ışığında hareket etmektedir. Süngünün üzerine oturacaklarını bilmektedir. Bugün İhocular, süngünün üzerine oturmak istemiyorlarsa, ÖİEHDP'yi süratle kurtarabilirler."

"- Onun için arkadaşlarımızın yönelimi doğrudur ama, eksiktir. Hatta eklektiktir. Bölündüğümüz kadar bölündük. Artık, hiçbir tabumuz olmamalı. Öcalan da başaramadıktan sonra yapacak bir şey kalmadı. Artık kaybedecek bir şeyimiz kalmadı. Yeni bir yüzyıla girerken artık demode lafları bırakalım. "Halk Savaşı" ve "Kızıl Siyasi İktidarlar" gibi ayağı Türkiye toprağına basmayan sözleri bırakıp, yüzümüzü legale dönmeliyiz. Bunun yolu Genel Kurmaydan geçer..." diye bir yazı yazsak, yüreği devrim için çarpan her gelenek taraftarı, böyle bir yazıyı yırtar atar. Kaypakaya'dan sonra, günümüze kadar bütün önderliklerimizin, "seçimlerde tavrımız ne olmalı" başlığı altında mide ağrıları veren uzun "tahlillerden" bıktık. İnsanı çileden çıkartıyorlar. Yeter artık. Kendi hatımızda sebat edip, yarınları yaratmak için uzun yürüyüşe çıkmayanların vay haline!

"BAHAR'DA YEŞİLLENMEK"

Kurumuş bir ağacın
kurumuş dalında,
kurumuş bir yaprakta
k o r k u !

Her yel estiğinde
titrer,
diz bağları çözülmüş de
düşecekmişcesine
sarsılır,
her an toprak olacak hissini
verir insana.

Ber-beniz atar,
gözler büyür de fırlayacak
füçeye benzer ya,
surat duvar gibi gerilir birden,
ve dişler birir birer
kendiliğinden dökülür ya,
kurumuş yaprak da öyle.
Hele de sonbaharsa mevsim,
korku nöbetlerini
durdurabilene aşkolsun,
üstüne bir de helal olsun...

ormanda,
yapayalnız biçare duran
kurumuş ağacın,
kuruyan yaprağı gibi, "elinden
tutani olsa" diyorum,
elbirliğiyle,
acaba,

kurumuluğundan sıyrılıp
bahar da yeşillenebilir mi?
Canlanıp cana can katıp,
yeni canlara kucak açabilir mi?
Yeşile sarmalanınca her yan,
o da sarmalanır mı sevinçle?..

Kurumuş yaprak, dal ve ağaç
ve de bahar da yeşillenmek!..

Acep olur mu dersiniz,
toprağı yoksul, fakir ücretli
dosyalarım,
ne dersiniz ha, olur mu?

Olsa ne hoş olurdu he mi?..

Belki diyorum,
belki
kökünde-özünde azıcık
kalmışsa yaşama sevinci,
dik durabilme istemi yaşamda,
duyabiliyorsa bir gıdım
bahara özlem,
sevdalanmaya güç getirebilirse
her bahar da
yeniden ve daha güçlü,
coşku duyabilirse bir çocuk
gibi, koşarken
saf-temiz, kinsiz-hesapsız,
var diyorsa
benim de bu dünyada, uğruna
döğüşülecek bir karış toprağım,
her yanı dikkat kesilip, içine
sindirip,
haykırtabilirse "Devrim, önce
kafamda"!

Suya havaya duyduğu gibi,
duyumsar yudumsarsa
özgürlüğü,
hani öyle ki,
uğruna ölmesini bilecek
ama
her koşulda durup varacağı
kadar

Diyebilirse,
"Yaşamak bir ağaç gibi tek ve
hür,
ve bir orman gibi
kardeşçesine."
işte,
o zaman kuruyan yaprak, dal,
ağaç
yeniden yeşile duracak, her
baharda
daha da büyüyüp serpilerek

Ü L K E M D E !

Gökhan KAYA

Seçim döngüsü

Mustafa ÖZ

Bu aylarda, TC burjuva devletini yönetecek olanların seçimleri varmış. (Sanki bugüne dek TC'yi seçilenler yönetiyor-muş gibi) Bu filmi bizlere yetmiş yıldır gösteriliyor. Aynı film aynı boyutlarıyla izleye izleye ne bizler değiştik, ne de filmi gösterenler... Başka bir anlatımla, aynı sularda yıkana yıkana temizlenemedik bir tür-lü...

Yetmiş yıldır devletin bulanık sularında yıkanıyoruz. Ama ne bizler temizlenebildik, ne de çocuklarımıza 'temiz bir ortam' bırakabildik. Her gün, herkese önceki günden daha kötü gelmeye başladı... Öyleyse o zaman ortalarda bir 'olumsuzluklar' var demektir. Ya bizler 'adam' seçmesini bilemiyoruz, ya da seçtiklerimiz 'insan' sınıfından değiller... Bugüne dek seçilenlerle, seçenlerin dünyaları 'ayrı' olmuştur. Güneş bize Batı'dan doğarken, onlara Doğu'dan doğmuştur. Bizler kış mevsiminde büzülürken, onlar bahar mevsiminin görkeminde yaşamışlardır... Bu açılar gittikçe genişlemiştir aramızda. Yani "Emperyalizm çağı, kapitalizmin ölüm çağıdır" tezi doğ-rulanmıştır. Bundan kırk yıl önce seçtiklerimiz, bugünkü seçtiklerimize göre daha nitelikliyidiler. Onların 'insanlık' yanları daha ağır basıyordu o zamanları. Bugünün devlet yöneticileri, emperyalizm ağacına sa-

rıldıkça, insan niteliği iyice düşmektedir. Ve bu durumu da, "Millet neyse seçilenler de öyle olacaktır" demektedirler... Bu evrede bir ters orantı söz konusudur: Devlet, faşizme doğru kaydıkça, yani devlet faşistleştikçe, "insan öğüten değirmen" haline gelmektedir... İşte bugünkü TC, insanları, devletin faşist değirmen taşları altında ezile ezile kimliğini, kişiliğini yitirmiş, ortada cascavlak kalmıştır...

O nedenle bugün biz sosyalistler, komünistler, Diyojen'in fenerini elimize aldık, sokaklarda 'insan' aramaya başladık. Bulunur mu bu kapitalist sistemde insan? Bulunmaz. Kapitalist toplumun sokaklarında "insan" diye dolaşanların tümü, 'sürü'den başka bir şey değildir. Çünkü hepsinin beyinleri, kapitalist sistemin eleklerinde elenmiş, iyice uyuşturulmuşlardır ortada dolaşan-lar...

Kapitalist-emperyalist sistem, insanları, 'iradesiz' hale getirdikten sonra, onları istediği cepheye sürmektedir. Onların kimisini 'yönetici', kimisini de 'yönetilen' yaparak kendi sınıfsal çıkarlarını sürdürmektedir...

Suyu başka yerlerden gelen kapitalist TC sisteminin değirmeni insanları eze eze, çarkları, değirmencileri iyice eskimiştir artık. Buna karşın o değirmenciler, kendilerinin ve döndürdükleri çarklarının eskimediğini göstermek için çeşitli oyunlar

düzenlemektedirler. Bu oyunlardan 'seçim' gibi soyut gösterilere de baş vurmaktadırlar. Yani, kendi bitişlerini gizlemek için yanlarına "ortak" aramaktadırlar. Bizler de bilmeden onların yapacakları hırsızlıklara, yolsuzluklara "ortak" olmaktayız... Aslında her iş, eylem, her süreç, kendi olumsuzluklarını beraberinde getirir. Ama bizler, aldananlar o olumsuzlukların yakalanmasını, kullanmasını bilememekteyiz...

Kapitalizmin değirmencileri, Machiavelli'nin de uşakları oldukları için değirmeni döndürmesini iyi bilmektedirler. Onun için, "Devleti yaşatmak için her türlü kötülüğü yapabilmek"tedirler. Hırsızlık da, katililik de her ne yaptım da "devlet için yaptım" diyebilmektedirler. Yine bu Machiavellistlere göre, "Başarı, sözünde durmak değil, aldatmakla elde edilir..."miş.

Tüm bu somut olgular, kötü renkler gözlerimizin önündeyken, bazı sosyalist, komünist arkadaşlar ortaya çıkıp, "bu burjuva seçimlerinden bizler de yararlanalım. Kürsüleri halklarla paylaşalım. Bazı bölgelerde 'ilerici' arkadaşları destekleyelim vb." diye öneriler ortaya atmaktadırlar.

Burjuvazinin seçim oyunlarına katılıp katılmaması ve uygulanacak taktikler, o sosyalist parti merkezinin bileceği işlerdir. "Seçimlere katılalım" diyecek sosyalist partilerin, böyle bir katılımın partilerine,

Dil sorunu

Cengiz GÜNDOĞDU

Kramer, Tarih Sümer'de Başlar adlı kitabının bir yerinde şöyle der: "Sümer'de orta direk, başka yerlerde de olduğu gibi iki yakasını bir araya getirmekte zorluk çekiyordu, bu acıklı durum tezatlarla ve dokunaklı bir canlılıkla şu dizele-re esin kaynağı olmuştur."

"Yoksul için, ölü olmak yaşıyor olmaktan yegdir."

"Ekmeği olsa tuzu yoktur
Tuzu olsa ekmeği yoktur
Eti olsa "hardal"ı yoktur
Hardal'ı olsa eti yoktur"

Aradan binlerce yıl geçti, durumun aslında bir değişiklik yok. Tabii "ekmeği olsa, tuzu yoktur"lar boş dermadı. Durumu değiştirmek... insanca yaşamak için tarih boyunca ciddi kalkışmalar yaşandı.

Eleali Zenon da, bir müstebidi devirme kalkışmasına girişen bir filozof. Bu durum şöyle anlatılır: "Zenon, Neark ya da Diodemon adında bir müstebidi devirmek için giriştiği bir teşebbüste düşmanın eline düşmüş, kendisine suç ortaklarını söylemesi ve Lipara'ya silah taşıdığını itiraf etmesi emredilmişti. Bunun üzerine filozof, önce müstebidin tüm arkadaşlarının adlarını söylemiş ve nihayet onun kulağına da bazı şeyler söyleyeceğini anlatarak sözde düşmanın kulağını ya da burnunu ısırarak suretiyle bir parça koparmış ve etrafını sarmış olanlara "yapmak istediğim şeyden sonra müstebidin köleleri olmaya devam ederseniz alçaklık etmiş

olursunuz" diyerek kendi dilini de ısıtarak koparmış ve düşmanın yüzüne fırlatmıştır." (Cemil Sena, Filozoflar Ansiklopedisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1976)

Zenon'un bu hareketine karşın, birçok insan, Zenon'un deyişiyle müstebid alçaklığa devam etmiş.

Şimdi burda soru şu. Neden insanlar müstebidlerin yanında alçaklığa devam ediyor. Zenon'un dönemi için konuşursak şöyle denebilir mi! Üretimi yükseltecek teknoloji geri. Bu yüzden üretimin yeterli olabilmemesi için yüzbinlerce kişinin ölümüne çalışması gerekiyor. Kölelerce sağlanıyor üretim. Köle olmak da son derece tatsız. Bu durumda köle olmak tansa ya da en azından köle gibi çalışmaktansa müstebide alçaklık yaparak rahat yaşamak anlaşılabilir.

Ama bugün... Bugün teknolojinin katkısıyla bütün insanlar çok az çalışarak, insani bir ilişki de yaşanabilir. Peki bizi böyle yaşamaktan alıkoyan ne...

Bizi, insani bir dünyada yaşamaktan alıkoyan küçük bir azınlığın mali-siyasi iktidar tutkusu. Peki ama milyarlarca insan, bunu nasıl kabul ediyor. Milyarlarca insanın bilinç durumu buna uygun.

İnsan, dünyayı bilinciyle kavrar. Tabii, bilinç, kendiliğinden değil, dile oluşur. Dil, felsefe biçiminde, sanat biçiminde, ahlak biçiminde insanın bu bilincini oluşturur.

Buradan yola çıkarak şöyle düşünüyorum. Büyük kalkışmalara karşın, binlerce yıl sonra bile, sömürü, yoksulluk, işkence devam ediyor. Peki, biz niye başarılı olmadık. Bilinci

oluşturan dile, dilin felsefi, estetik biçimine önem vermedik de ondan.

Bilinci oluşturan dil, bugün kesinlikle mali-siyasi iktidarı elinde tutanların tekelinde. Üstelik dil, çağımızda gazete, radyo, sinema, televizyon ve en sonunda da internet biçimine girdi. Bütün bu araçlardan hergün binlerce kavram bilincimize giriyor, bilincimizi mali-siyasi iktidara göre sürüklüyor.

Şunu öneriyorum. Bizlerin kardeş kavgasını bırakıp, dille... dilin biçimleriyle yeni bilinç durumları oluşturmamız gerekiyor. Yoksa ne söylersek söyleyelim, ne biçimde mücadele edersek edelim, o mali-siyasi iktidarın oluşturduğu bilinç durumunun önünde kalakalınız.

Tabii bu durum bizi gelecekte yoksun bırakmamalı. Kramer, Sümerler için şöyle der. "... Sümerler insan ve geleceği hakkında kötümser bir düşünce taşıyorlardı. Aslında güvenlikte olmayı özlüyorlar ve tıpkı bizim gibi korkudan, yoksulluktan ve savaştan kurtulmayı diliyorlardı. Ama varoldandan daha iyi bir geleceğe inanmıyor, tam tersine insanların eskiden, çok uzun zaman öncesinde kalmış bir geçmişte mutlu yaşamış olduklarını düşünüyorlardı."

Sümerler bilmiyordu. Bu yüzden geçmişe sığınıyorlardı. Biz biliyoruz. Geçmiş, bizim için sığıntı olacak bir zaman parçası değil, güç alabileceğimiz bir temel olmalıdır.

Sorun, bilgiyle... doğru yöntemle doğru yerden başlamaktır. Bunun için dil sorununu gündeme getiriyorum. Dil sorunu başlanması gereken yerdur.

Türkiye'nin kriz ekonomisi

Temel DEMİRER

⇒ "Dystopia Çağı"nda mıyız? Aldous Huxley'in "Yeni Dünya"sı, Jack London'un "Demir Ökçe'si, Orwell'in "1984"ı, Yevgeni Zamyatin'in "Biz'i mi yaşadığımız? Yoksa Zamyatin'in, "Son günlerde, mükemmel kamufajlarla bütün sokaklara yerleştirilen dinleyiciler, Korucular Bürosu için bütün konuşmaları kaydediyorlar. (...) Geceleyin uyanmak ceza gerektiren bir suç. (...) Gerçekte 'herkes' ve 'ben' değil, 'biz' var. (...) Düş gücünün kökünü kazınmalıyız" diye betimlediği bir cennetin ortasında mıyız?

Ya da Heinrich Böll'ün, "Aşındırılması olanaksız tüketim malları için aşınma süresini, tüketim ekonomisi sarsıntı geçirmeyecek biçimde hesaplamak, yüksek teknik zekânın işi -bu yüksek bilimsel zekânın insanı da aşındırıp, kapısının üzerinde 'tüketim insanı özgür kılar' tabelasını asacak bir tür korkunç Auschwitz yaratmaya neden olup olmaya- çağı henüz belli değil" uyarısının hâlâ geçerli olduğu bu dünya nasıl betimlenirse betimlensin; Eşber Yağmurdereli'nin deyişiyle, "Yüz yıllardır bu topraklar üzerinde hayatımıza, onurumuza kasteden bir akrep var. O hayatımızı, onurumuzu ve bilincimizi, her gün, sonsuz kere zehirliyor." Kitlenin suskunluk sarmalı ile kuşatılarak, dört yanı "akrepler" in sardığı dünyada Elias Canetti'nin deyişiyle, "Ritmik ve duragan kitleler", "kuşatılmış bir kale" gibidir. Düşmanları ya kalenin önünde veya kilerdedir.²

"Postmodern" vahşet dünyası olarak nitelenmesi mümkün bu kon-

jonktürde "Postmodernitenin asıl temeli, dünyaya heterojen bir mekânlar ve zamansallıklar çoğulluğu olarak bakmakta yatar"³ Çok şeyin bir gölge oyununa dönüştürüldüğü bu "Sanal dünya sehipsizdir ve akıldışıdır ve rahatsız edicidir (...) gerçeğin yerini, insanı yok ederek alabilendir."⁴ Bu kurgusuyla "Düzen, insanı kurgulanan sanal dünya içine atıyor. Gücün devamı için buna ihtiyacı var. Piyasada en çok satan kitaplar, televizyon haberlerine, boyalı magazine bakın, bunu görüyorsunuz. Benden bağımsız gerçekliği, benim yerime yukarıdaki insanlar yapıyorlar. Onlar yorumluyorlar. Dolayısıyla ben gerçeklikten uzaklaşmış oluyorum"⁵

Bu dünyanın Türkiye'sine gelince; E. Fuat Keyman'ın tarifiyle: "1980 sonrası Türk modernleşme tarihi, bugün ciddi bir 'megruiyet ve yönetebilirlik krizi' yle karşı karşıya bulunmaktadır. Anti-modern söylemlerin siyasal alanda güçlendiği, moderniteden vazgeçmek taleplerinin yapıldığı ve taraftar bulduğu, devlet/toplum-birey ilişkilerinde ciddi bir etik ve ahlâki sorunun yaşandığı, dinsel, etik, cinsel ve kültürel farklılık taleplerinin siyasallaştığı bir zaman diliminde yaşıyoruz."⁶

⇒ "Yaşadığımız dünyada kapitalizmin alternatifi yoktur! Sosyalist idealler ölmüştür! Mali piyasaların gücüne direnilemez!" türünden palavralar paçavra paçavra dönerken: "Demir Leydi" Thatcher'ın, "Alternatif yok!" iddiası artık inanılırlığını yitiriyor. Asya, Rusya ve Brezilya krizlerinden sonra "Ne yapalım küreselleşme!" demek de artık o kadar ko-

lay değil. Küreselleşme söylencele-
rinin ağır darbeler aldığı koşullarda, enflasyon canavarıyla kimseyi korkutmak da mümkün değil; eşikte depresyon ve resesyon canavarı var. "YDD'nin "acı reçeteleri" ya da "istikrar paketleri" de yığınlar açısından kolay kolay kabul görmüyor. Çünkü gerçek, Türkiye'deki gibi ortadadır!

Mustafa Sönmez'in araştırmasına göre, "enflasyon," özellikle son çeyrek yüzyılda cumhuriyet ekonomisinin karakteristik özelliği oldu. 1923'ten 1968'e kadar geçen 45 yılda fiyatlar 12 kat artarken, 1968'den 1994' kadar geçen 26 yılda 6 bin 750 kat büyüdü. En yüksek artış, 1990'larda yıllık ortalama yüzde 70'e yaklaştı. (...) Üç rakamlı enflasyon ilk kez yüzde 107 ile 1980'de yaşandı. 1994'te ise yüzde 124 oldu."⁷

76 yıllık fiiliyatıyla T.C'nin ulaştığı koordinat;⁸ "Devlet ve toplum'un, "hegemonya ve rasyonalite krizi" ile sarsıldığı düzeyde somutlanırken; "kamusal alanın tahribi"⁹ giderek derinleşip yaygınlaşmaktadır. Örneğin Bülent Ecevit'in, "IMF'den acil yardım isteyeceğiz,"¹⁰ itirafı;¹¹ bir yerde Kanada Ottawa Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Michel Chossudovsky'nin, "IMF, Türkiye'nin paralel hükümetidir,"¹² saptamasını doğrularken; Dr. Henry Kissinger de ekliyor; "IMF, yarardan çok zarar veriyor."¹³

TEMA Vakfı Başkanı Hayrettin Karaca, "liberal ekonomi kanser gibi";¹⁴ CHP'li Etem Cankurtaran, "Türkiye boğazına kadar batağa saplandı";¹⁵ Eski ANAP milletvekili-

1998'DE İMKB'DE YABANCI İŞLEMLERİ

	ALİŞ (milyon dolar)	SATIŞ (milyon dolar)	TOPLAM HACİM (milyon dolar)	NET DURUM (milyon dolar)
TOPLAM	5.625.563	6.044.044	11.669.568	- 418.441

DÜNYADA BÜTÇEDEN SAĞLIĞA AYRILAN PAY
VE SAĞLIK HARCAMALARI

ÜLKE	DÜNYADA BÜTÇEDEN SAĞLIĞA AYRILAN PAY (yüzde)	1993'DE KİŞİ BAŞINA SAĞLIK HARCAMALARI (dolar)	1996'DA BÜTÇEDEN SAĞLIĞA AYRILAN PAY (yüzde)	1996'DA KİŞİ BAŞI- NA SAĞLIK HAR- CAMALARI (dolar)
AVUSTRALYA	5.8	1.406	5.6	1.873
BELÇKA	7.3	1.725	6.9	2.049
KANADA	7.4	1.933	6.6	1.796
FRANSA	7.3	2.133	7.8	2.550
ALMANYA	8.0	2.399	8.2	3.036
NG LTERE	5.8	1.112	5.8	1.365
ABD	6.2	3.329	5.4	3.708
TÜRK YE	2.4	112	2.6	108

li İlhan Kesici, "Önlemler alınmaz-
sa sorunlar daha da büyür. (...) Tür-
kiye'nin içinde bulunduğu ekonomik
ve siyasi durumun çok ciddiye alın-
ması gerektiğini düşünüyorum. (...) 30-35 milyar dolarlık bir iç borç
var. Bunu ciddileştiren, ekonomiyi
boğar gibi yapan şey, faizlerin kısa-
lığı ve faizlerin anormal derece yük-
sekliğidir. Bu hal de iç borcun üç ka-
tı kadar, 100 milyar dolar civarında
bir baskı yaratıyor. (...) Türkiye da-
ha önce de krizler atlattı. Ama bu
krizler bulunduğu yeri yakarak geli-
yor. 1994'te aşağı yukarı 430 bin in-
san işsiz kaldı; 630 bin insan da da-
ha düşük imkânla işe razı kaldı. 650
bin kamu ve özel sektör işçisi yüzde
150'lik enflasyonist bir ortamda sı-
fır zamlı toplu sözleşme imzalamak
zorunda hissettiler kendilerini...
Memurların gelirleri reel olarak
tam yarı yarıya inmiş oldu. Hâlâ
toplanabilmiş değiller! 1999 toplu-
sözleşme yılıdır. 600 bin civarında
kamu ve özel sektör işçisi toplu söz-
leşme imzalayacak. Bütün bunlar
göz ardı edilmemeli,"¹²⁸ diye haykı-
rırken; DİSK Başkanlar Kurulu'nun
açıklamasında denildiği gibi, "Tür-

kiye'de krizin ticareti yapıyor"¹²⁹
Çünkü, Koç Holding, 1998 yılı net
kârının 27 trilyon 139.8 milyar
TL olduğunu;¹³⁰ Akbank da, 1998
yılında kârını yüzde 120.33 arttı-
rarak 197 trilyona yükselttiğini
açıklıyor.¹³¹

⇒ 1998'in son gününde 'Cum-
huriyet' gazetesi, "gelir dağılımın-
daki dengesizlik ve ekonomik tablo
korkutuyor"¹³² manşeti atarken; Os-
man Ulagay soruyor: "Türkiye'nin
geleceği parlak mı, karanlık mı?"¹³³

Elbette "parlak" değil! Çünkü
küresel krizle sarsılan ve efendile-
ri nezdinde dahi inanılabilirliğini
kaybeden¹³⁴ Türkiye'de 1980'den
1997'ye kadar, giriş izni verilen
yabancı sermaye tutarı 23 milyar
850.4 milyon dolara, yabancı ser-
mayeli yatırımların toplam tutarı
ise 3 milyar 402.9 milyon dolara
yükselmiş iken, kriz yabancı ser-
mayenin kaçışını devreye soktu.
1998'de izin verilen yabancı ser-
maye yüzde 1.95 düşüşle 1 milyar
645.7 milyon dolar geriledi.¹³⁵ Ya-
abancı yatırımcılar Türkiye'den çe-
kip gitti. Giden para 5 milyar dolar.

Yani 35 milyar dolarlık hacmin 5
milyar doları gitti.¹³⁶ "Dünyada ya-
şanan finansal krizin etkisiyle ya-
abancı yatırımcıların 1998 yılında İs-
tambul Menkul Kıymetler Borsası'nda"¹³⁷ (İMKB) yaptıkları işlemler-
de satışlar ağırlık kazanırken;
İMKB'de net yabancı satışları
418.441 milyon dolar olarak ger-
çekleşti.¹³⁸

"Uzak Asya'da yaşanan krizin,
Türkiye'nin bölge ülkelerine olan
dışatımını, ülke bazında, yüzde
11.8 ile yüzde 87 arasında değişen
oranlarda azaltması"¹³⁹ yanında;
Ağustos-Aralık 1998 dönemindeki
sermaye kaçışının 6-7 milyar doları
aşığı Türkiye ekonomisi hızla frene
basarken; patronlar talep yetersizli-
ğinden, kredi daralmasından dert
yanıyor; hızla işçi çıkarıyor. Gelir
dağılımı hızla bozulurken krizin be-
lirtileri Türkiye ekonomisinin bir
aşırı üretim (arz fazlası)/ eksik tüke-
tim (talep darlığı) krizinden malûl
olduğunu sergiliyor. Şeref Oğuz'un
deyişiyle, "krizler önemlidir! Dep-
rem sabahı jeoloji öğrenirsiniz. (...) Kriz,
çok pahalı bir öğrenme yontemidir. (...) Türkiye, reaktif bir top-

DÜNYADA SANAYİ İŞÇİ ÜCRETLERİ (saat/dolar-1998)⁽¹⁾

ALMANYA	30.9
İSVİCRE	28.5
BELÇİKA	25.8
NORVEÇ	25.1
AVUSTURYA	24.8
DANİMARKA	24.6
FINLANDİYA	24.2
İSVEÇ	23.8
İSPANYA	14.2
YUNANİSTAN	9.0
PORTEKİZ	5.9
TÜRKİYE	3.2
MACARİSTAN	1.5
RUSYA	1.2

lum olarak kriz derslerini, ne yazık ki çok yoğun alan bir ülkedir"⁽³⁰⁾

Tufeyli kapitalizm negatif finansal hareketlilikle sarsılırken; Ali Haydar Veziroğlu'nun, "*toplum sosyal patlamaya gidiyor*"⁽³¹⁾ dediği Türkiye'de 40 bini aşkın çocuk sokakta⁽³²⁾ yaşıyor.⁽³³⁾ Türk-İş'in araştırmasına göre, 1998 sonunda Türkiye'de asgari ücret 32 milyon 271 bin TL iken, yoksulluk sınırı 256 milyon TL düzeyindedir.⁽³⁴⁾ Resmi verilere göre, her yıl 20-25 bin kişi

verem olmaktadır;⁽³⁵⁾ "*her dört kişiden biri veremlidir*";⁽³⁶⁾ ve olup biten devletin umurunda değildir⁽³⁷⁾ Çünkü, OECD ülkelerinde kişi başına düşen sağlık harcaması 1828 dolar civarındayken, bu oran Türkiye'de 108 dolardır"⁽³⁸⁾

Uluslararası mali piyasalarda yaşanan krizin Türkiye'ye yansımalarıyla birlikte 300 bin kişi işini kaybetti.⁽⁴⁰⁾ Dr. Ali Uzun'a göre, kentlerde her 100 kişiden 17'si işsiz. İşsiz kentlilerin üçte birini eğitimliler

oluşturuyor. Türkiye genelindeki işsizlik oranı ise yüzde 12.4 düzeyindedir.⁽⁴¹⁾ Harp-İş Sendikası'nın ifadesiyle, "*krizi aşmak için sosyal haklar kısıtlanmaktadır*"⁽⁴²⁾

Sağlığın bozulduğu gidişatta, gelir dağılımındaki adaletsizlik de katmerlenmektedir!⁽⁴⁴⁾

⇒ DISK, Türk-İş ve Hak-İş'in hesaplamalarına göre kriz nedeniyle son birkaç ay içinde işten çıkartılan işçi sayısı: 104 116.⁽⁴⁵⁾ Oysa Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası Başkanı Ercüment Rona, yalnızca kendi sektörlerinde bugüne kadar çıkarılan işçi sayısının 500 000'i geçtiğini açıklıyor.⁽⁴⁶⁾ Buna göre, aileleri de gözönünde bulundurulduğunda 2.5 milyon kadar insan 1999'a geçim kaynağından yoksun olarak girdi.

Kriz, Türkiye'de özellikle tekstil ve otomotiv sektörlerini vuruyor. Tekstilde üretim düşüşü yüzde 70'leri, otomotivde ise yüzde 50'leri buldu.⁽⁴⁷⁾ Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası, işçi sendikalarının aldığı grev kararlarını gerekçe göstererek üye işyerlerinin tümünde 15

KİMİ İLLERDEKİ YÜZDE 20'LİK GELİR DAĞILIMI

İLLER	İLK YÜZDE 20	İKİNCİ YÜZDE 20	ÜÇÜNCÜ YÜZDE 20	DÖRDÜNCÜ YÜZDE 20	BESİNCİ YÜZDE 20
ADANA	4.1	6.5	9.6	15.3	64.5
İSTANBUL	4.2	6.7	9.9	15.1	64.1
KAYSERİ	5.0	7.9	11.2	8.0	57.9

HOLDİNGLERİN 1990-1996 YILLARI ARASINDA KÂRLARININ ARTIŞI

(milyon dolar ve yüzde)

FİRMALAR	1990	1996	DEĞİŞİM YÜZDESİ
DOĞAN	31	161	408.3
BAYRAKTAR	11	49	316.7
ALARKO	3	12	222.5
SABANCI	571	1.415	147.8
ANADOLU	101	248	144.9
YAŞAR	28	48	73
AKKÖK	156	1.119	66.6
ÇUKUROVA	280	468	67.14
KOÇ	1.047	1.501	43
TEKFEN	34	47	35.1
OYAK	330	427	28
ECZACIBAŞI	84	105	24.73

Ocak'ta genel lokavt kararı aldı.⁽⁴⁸⁾ Öyle görülüyor ki Türkiye'de krizden etkilenmeyen tek alan, alkol tüketimi. Kasım 1998'de tekeli birası üretiminin yüzde 89, rakı üretimininse yüzde 16 arttığı açıklandı.⁽⁴⁹⁾ Bu tabloda holdinglerin kârları katlanmaktadır.⁽⁵⁰⁾

Emekçilerin yoksullaştığı, patronların kârlarına kâr kattığı gidişatta, İstanbul'un en zengin yüzde 20'lik nüfusunun toplam zenginliklerin yüzde 64'üne, yüzde 10'unun yüzde 52'sine, yüzde 5'inin yüzde 42'sine, yüzde 1'inin yüzde 29'una el koyduğu Türkiye'nin Doğu'su ile Batı'sı arasındaki fark, tam 11 kattır! Ve İstanbul, Surinam; Yalova, Lübnan; Kocaeli, Tayland; Karabük, Filipinler; Zonguldak, Mısır; Bartın, Cibuti; Osmaniye, Gine; Kilis, Özbekistan; Antep, Solomon Adaları; Trabzon, Pakistan; Rize, Ukrayna; Maraş, Benin; Urfa, Bangladeş; Adıyaman, Nijerya; Diyarbakır, Fildişi Sahilleri; Bingöl, Çad; Bitlis, Mozambik; Antakya, Kongo, Gümüşhane, Cibuti'deki gelir düzeyinde "yaşıyor"⁽⁵¹⁾

⇒ "Türkiye'nin sanayi haritası, gelir dağılımı haritası ile büyük bir benzerlik gösteriyor. Hakkari, Gümüşhane, Şırnak, Ardahan, Iğdır, Tunceli, Bayburt, Bingöl illerinin kapısından sanayi testi hiç geçmemiş. Doğu'nun bu illerinde en fazla bir veya iki imalathane bulunuyor. Üretime hemen hemen hiç katılmayan bu illerde çalışan işçi sayısı da işler acısı durumda. Bu illerin tek fabrikasında çalışan işçi sayısı 100 ile 200 arası değişiyor. (...)

DİE'nin araştırmalarına göre Ağrı, Bitlis, Çankırı, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Sinop, Yozgat, Aksaray, Batman, Bartın illerinde, bir elin parmakları kadar az sayıda fabrika bulunuyor. Örneğin Mardin'de kamuya ait bir fabrika ile özel sektöre ait 5 fabrikada toplam 557 kişi çalışıyor. Yani Mardin'de kurulu bütün sanayi tesislerini toptasanız, İstanbul'da bir fabrika ancak eder.

Doğu illerinin yanı sıra Karadeniz'in bazı bölgeleri de Doğu'dan farksız. Örneğin Sinop'da kamuya ait 2, özel sektöre ait 22 sanayi tesisi var. Bu tesislerin hepsinde toplam 970 kişi çalışıyor. İç Anadolu bölgesinden Çankırı'da ise kamuya ait 1, özel sektöre ait 14 imalathane bulunuyor. Yani Çankırı'da 830 kişi üretime katılıyor.

Türkiye'nin Sanayi Haritası, özel sektör ile devlet sektörünün iller bazında dağılımını da gözler önüne seriyor. Bingöl, Gümüşhane, Siirt ve Hakkari'de özel sektöre ait hiçbir sanayi kuruluşu yer almıyor. Öte yandan, devletin sanayi üretimi konusunda hiç yatırımında bulunmadığı iller de var. Amasya, Bayburt, Ardahan, Iğdır, Yalova'da üretim içinde kamu yatırımlarına raslanmıyor.⁽⁵²⁾ Milli gelir dağılımında ise bölgeler arası uçurum derinleşiyor.⁽⁵³⁾

⇒ MGK'nun, "kriz Türkiye'ye bulaştı."⁽⁵⁴⁾ (...) Yapısal reform şart";⁽⁵⁵⁾ Radvan Budak'ın, "kriz kapitalizmin eseri. (...) Türkiye'de büyük bir altüst oluş yaşanabilir";⁽⁵⁶⁾ Osman Ulugay'ın, "Türkiye dışarda 'krize aday ülke' olarak görülürken, (...)

TÜRKİYE'NİN SANAYİ HARİTASI

İL	DEVLET SEKTÖRÜ	ÖZEL SEKTÖR	İŞÇİ SAYISI
EDİRNE	2	57	5.937
İSTANBUL	22	3.797	281.239
KOCAELİ	10	306	95.038
BALIKESİR	6	108	10.662
İZMİR	11	1.109	99.008
YALOVA	yok	13	5.125
ANTALYA	5	55	5.576
BARTIN	1	11	983
ÇANKIRI	1	14	830
AMASYA	yok	25	1.523
ÇORUM	1	89	4.292
KAYSERİ	6	173	19.921
ADANA	5	205	35.922
SINOP	2	22	970
ANTEP	4	178	15.281
ARDAHAN	yok	1	bilgi yok
IGDIR	yok	1	bilgi yok
TUNCELİ	1	1	44
BİNGÖL	1	yok	117
HAKKARİ	2	yok	122
ŞIRNAK	yok	3	150
MARDİN	1	5	357
MUŞ	1	1	709
BAYBURT	yok	3	63
KARAMAN	1	13	3.365
AKSARAY	1	15	539
NİĞDE	1	9	2.589
DİYARBAKIR	9	12	2.062
GÜMÜŞHANE	3	yok	212
ANKARA	30	544	41.621
BATMAN	1	3	621
TÜRKİYE TOPLAMI	358	9.863	1.023.963

Brezilya'dan sonra sıra bizde mi?¹⁵⁷ Dünya Bankası Türkiye Başkanı Ajay Chibber'in, "1999 Türkiye için kritik bir yıl olacak. Büyük belirsizliklere hazır olmalısınız!"¹⁵⁸ Özer Ertuna'nın, "endişeliyim!" dediği;¹⁵⁹ Dünya Ekonomik Forumu (WEF) Başkanı Klaus Schwab'ın, Türkiye'deki "ekonomik ve siyasal istikrarsızlık"tan şikayet ettiği;¹⁶⁰ OECD Sendikal Danışma

Komite'si'nden Roy Jones'in, "Türkiye, Güney Kore ve Meksika'ya benzedi!"¹⁶¹ Prof. Taner Berksoy'un, "piyasacı anlayış kriz doğurdu!"¹⁶² diyerek, "krizde domino etkisi"ne¹⁶³ dikkat çektiği ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Odalar Birliği'nin (TÜRMOB), "Türkiye sürekli krizde!"¹⁶⁴ saptamasının altını çizdiği coğrafyadaki krizin, devlet güdümündeki

ırkçılığı yoğunlaştırıp, yaygınlaştırması tesadüf değildir!

1999 yılı bütçesinde açığın 93.5 trilyon olduğu;¹⁶⁵ iç borcun 13 yılda (1986-1998) yüzde 163 artarak 34.421 milyon dolara dayandığı;¹⁶⁶ 1999 yılında T.C'nin 7.049 milyon dolar dış, 12.405 trilyon TL iç borç ödemesinin kapıya dayandığı;¹⁶⁷ ve dövizle ödenecek dış borçların altından kalkılmaz bir

MİLLİ GELİR DAĞILIMINDA BÖLGELER ARASI UÇURUM

BÖLGELER	1997 NÜFUSU (bin)	1997 KİŞİ BAŞINA GSYİH (dolar)	1997 GSYİH (milyon dolar)	Yüzde
MARMARA	16.005	4.474	71.612	37.9
İÇ ANADOLU	10.542	2.763	29.124	15.4
EGE	8.398	3.435	28.849	15.3
AKDENİZ	8.105	2.933	23.768	12.6
KARADENİZ	7.866	2.320	18.252	9.7
GÜNEYDOĞU	5.644	1.634	9.223	4.9
DOĞU ANADOLU	5.917	1.335	7.899	4.2
TÜRKİYE	62.480	3.021	188.752	100

MİLLİ GELİRE EN FAZLA VE EN AZ KATKI SAĞLAYAN İLLER

MİLLİ GELİRE EN FAZLA KATKI SAĞLAYAN İLLER		MİLLİ GELİRE EN AZ KATKI SAĞLAYAN İLLER	
İLLER	1997 GSYİH-milyon dolar	İLLER	1997 GSYİH-milyon dolar
İSTANBUL	43.083	BAYBURT	108
İZMİR	13.462	ARDAHAN	134
ANKARA	12.904	İĞDIR	167
KOCAELİ	9.151	TUNCELİ	173

EN ZENGİN VE YOKSUL İLLER

EN ZENGİN İLLER	1997 KİŞİ BAŞINA GSYİH (dolar)	EN YOKSUL İLLER	1997 KİŞİ BAŞINA GSYİH (dolar)
KOCAELİ	7.882	AĞRI	744
YALOVA	4.980	MUŞ	763
İSTANBUL	4.749	BITLİS	1.019

DÖVİZLE ÖDENECEK DIŞ BORÇLAR (milyon dolar)

YILLAR	ANAPARA	FAİZ	TOPLAM
1998	5.743	2.348	8.091
1999	4.234	2.051	6.285
2000	4.226	1.481	5.707
2001	4.343	1.258	5.601
2002	3.273	996	4.269
2003	3.357	824	4.181
2004	1.615	626	2.242
2005	1.776	501	2.277
2006	7.670	1.375	9.045

yük gibi büyüdüğü⁽⁶⁶⁾ Türkiye düğümlemektedir.

Banu Salman'ın, "1998 yılında 2 katrilyon 388 trilyon lira dış borç ödenmesine karşın, bunun yalnızca 860 trilyon lirası dış borçlanmaya çevrilebildi. Buna karşın, 1998 sonunda dış borç stoku, 98 milyar dolarla 1999 yılı için öngörülen bütçenin üzerine çıktı."⁽⁶⁷⁾ dediği durumda; "Ekonomi, Osmanlı döneminden kötü" diyen Aslan Başer Kafaoğlu ekliyor: "Türkiye'nin iç borcu şu anda Osmanlı'nın en kötü döneminden 25 kat fazladır. İç borç faizleri vergi gelirinin yüzde 80'ine ve milli gelirin yüzde 12'sine eşittir."⁽⁶⁸⁾ Çünkü Türkiye'nin 1997 yılındaki toplam dış borcu 92.3 milyar dolar olarak açıklanmıştı.⁽⁶⁹⁾ Bu rakam, 1998 Ocak-Eylül döneminde yüzde 11.49 oranında artarak, Eylül-1998 itibarıyla 100 milyar 954 milyon dolara ulaştı.⁽⁷⁰⁾

⇒ 1999'a iktisadi ve siyasal keşmekeşlik içinde giren Türkiye'de; 1998 enflasyonunun toptan eşya fiyatları endeksinde yüzde 56, tüketici fiyatları endeksi içinse yüzde 72 olarak açıklandığı ülkede⁽⁷¹⁾ asgari ücret ise, uzun çekişmelerden sonra belirlendi: 57 milyon TL. 6 ay boyunca 4 milyon kişinin geçinmek zorunda kalacağı ve patronların vakit geçirmeksizin "çok yüksek" bulduklarını açıkladıkları bu ücret, *Milliyet* yazarına göre "Akmerkez'de indirime giren mağazalardaki bir çift ayakkabı parasına denk."⁽⁷²⁾

"İşçi ücretlerinin kuşa döndüğü"⁽⁷³⁾ Türkiye'de emekçiler "düşük gelirle 'mucizeler' yaratıyor. Örneğin, 20 milyon memur, işçi ve emeklinin çoğu 261 milyon liralık yoksulluk sınırının altında kazanıyor. Bu tabloda birinci basamak Bağkur emeklisi 37.5, kayıt dışı işçi (ortalama) 40, sendikasızsız işçi ve 10. basamak Bağkur emeklisi 57, asgari ücretli işçi 57, hemşire 114, sendikalı işçi 120, öğretmen (3/1) 134, üniversite araştırma görevlisi 158, öğretmen (4/1) 164, polis (11/1) 180, doktor (8/3) 185, mühendis (8/3) 205, teğmen (1/4) 210, başkomiser 215, kaymakam (7/1) 230 milyon TL kazanıyor!"⁽⁷⁴⁾

⇒ Emekçiler bu koşullarda yaşamaya çalışırken; "Türk turiste dünya dar" diyen Hale Tüzün de, "Beyaz Türkler'i anlatıyor: "Türkler turist olduğunda dünya sınır tanımıyor. Yılbaşı, bayram ve sömestr tatillerinde yurtdışına akın eden Türklerin son yıllardaki gözdeleleri Küba, Prag, Paris, İspanya, Mısır, Karayipler, İsrail, Londra, Tayland ve Yunan Adaları. Kış turizminde de yurtdışında büyük talep gören Türk turistler, Fransa'nın ünlü kayak merkezi Courchevel'in en iyi müşterileri. Avusturya'nın Tirol Bölgesi de atışa kalkarken Türklerin kayak turiz-

DIŞ BORÇLAR STOKU (milyon dolar)

1996		1997			1998			
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
TOPLAM DIŞ BORÇ STOKU	84.703	82.905	86.622	89.796	92.264	94.432	97.201	100.954
YILLIK DEĞİŞİM	-	-2.24	2.27	6.00	9.93	11.49	14.76	19.19

ASGARİ ÜCRETE TÜRKİYE'DEN KÖTÜSÜ YOK⁽⁷⁵⁾

ÜLKE	ASGARİ ÜCRET (dolar)	KİŞİ BAŞINA MİLLİ GELİR (dolar)
İSPANYA	511	12.200
FRANSA	1.258	24.600
ALMANYA	1.100	25.179
DANİMARKA	2.040	28.245
BELÇİKA	1.405	21.765
HOLLANDA	1.306	21.536
AVUSTURYA	1.845	24.823
İTALYA	1.800	17.900
İNGİLTERE	950	17.471
LÜKSEMBURG	1.600	27.611
YUNANİSTAN	540	12.000
PORTEKİZ	353	11.700
TÜRKİYE	190*	3.048

* Tablonun hazırlandığı tarihte 32 milyon lira olan asgari ücretin 60 milyon lira olması halinde dolar bazında geleceğin fiyatı.

mine gösterdiği bu ilgi Kanada'ya bile harekete geçirdi. (...)

Turizm sektörü yetkililerine göre Türkler en çok Paris'e gitti. Hatta 30 bine yakın Türk ağırlayan Paris bu amaçla alışveriş merkezlerinde Türkçe konuşan tezgâhtarlar bile çalıştırmaya başladı. (...) Mısır'da, hem uygun fiyatlarıyla, hem de tarihi dokusu sayesinde yine Türklerin gözde turizm merkezleri arasına girdi. Uzakdoğu'da ise Endonezya

ve Malezya tahtını Tayland'a kaptırdı. (...)

Türkiye turizminde tercihlerin ya çok ucuz ya da çok pahalı ve özel bir kategoride oluştuğunu söyleyen Öger Holding Danışmanı Hüseyin Baraner, 'Avrupa ülkeleri, Mısır, Küba, Uzakdoğu gibi tercihlerin yanı sıra Türk turistler Avrupa'da yükselen değer olan kruvaziyer turizmine önem veriyor. Alaska ve Karayibler'e bu yolla gidenlerin sayısı art-

tı,' diyerek Seygel, Maritus Adaları, Karayibler ve bu arada 40'a yakın çok özel küçük adalara, St. Martin ve Barbados'a Türk turistlerin gittiğini açıkladı. Buralara gidebilenlerin sayısı bin kişi civarındadır.¹⁰⁰

"Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nin (TÜRSAB) araştırmasına göre, Türkiye'de Avrupa standartlarında yaşayan 14 milyonluk bir kitle var. Toplam harcama kapasitesi 137 milyara ulaşan bu kitle, Avrupa'da

AVRUPA'DA EN ZENGİN YÜZDE 20'NİN ULUSAL GELİR PAYI

ÜLKE	TOPLAM NUFUS (milyon)	TOPLAM GELİR (milyar dolar)	EN ZENGİN YÜZDE 20'NİN PAYI (milyar dolar)	EN ZENGİN YÜZDE 20'NİN NUFUSU (milyon)	EN ZENGİN YÜZDE 20'NİN GELİRİ (dolar)
İSVİÇRE	7	168	39	1.4	27.600
NORVEÇ	5	107	25	1.0	24.541
DANİMARKA	5	107	24	1.0	24.495
BELÇİKA	10	209	48	2.0	24.035
AVUSTURYA	8	165	38	1.6	23.762
FRANSA	57	1.169	269	11.4	23.575
HOLLANDA	15	289	66	3.0	22.118
ALMANYA	81	1.539	354	16.2	21.850
İTALYA	57	1.083	249	11.4	21.850
İSVEÇ	9	161	37	1.7	21.308
İNGİLTERE	58	1.044	240	11.6	20.700
FİNLANDİYA	5	86	20	1.0	20.010
İRLANDA	4	64	15	0.8	18.400
İSPANYA	40	572	132	8.0	16.445
YUNANİSTAN	10	110	25	2.0	12.650
TÜRKİYE	62	341	137	14.0	9.856

EN ÇOK TATİLE ÇIKAN 12 İL VE İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ

İL	SEYAHAT ORANI (yüzde)	KİŞİ BAŞINA GELİR (dolar)	SEYAHATİN HARCA-MASI (milyar lira)	İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ*
EDİRNE	44	2.750	78	0.82
KOCAELİ	36	7.096	17	0.85
ESKİŞEHİR	31	3.200	30	0.85
MERSİN	28	3.100	17	0.82
İSTANBUL	27	4.268	1.153	0.86
BURSA	25	3.548	78	0.84
ANKARA	25	3.978	221	0.82
BOLU	24	2.950	80	0.82
İZMİR	24	4.286	188	0.84
ADANA	21	2.928	80	0.81
ANTALYA	19	3.269	30	0.83
DENİZLİ	15	2.675	20	0.78

* İnsani gelişme endeksinde bir ildeki okuma-yazma oranı, ortalama yaşam beklentisi gibi ölçüler esas alınmıştır. 0.9'in üzeri yüksek, 0.5'in altı ise düşük sayılıyor.

pek çok ülkenin nüfusundan daha yüksek bir rakamı ifade ediyor. Hatta Norveç, Danimarka, Finlandiya'nın nüfuslarını alt alta koyup topladığımızda bu rakamı biraz aşıyor.

Yine TÜRSAB'ın Türkiye'de tatil çıkabilenlerin mali portresi ve tatil alışkanlıkları üzerine şaptamaları da şöyle: Türkiye'de her dört kişiden biri tatile çıkıyor. 1992'de kişi başına 120 dolar olan yurtiçi seyahat harcaması 1997'de 150 dolara çıktı. Yıllık geliri 23 bin dolar olan 3.5 milyon kişinin tatil için harcaması 3.5 milyar dolar civarında. Türkiye'deki seyahat harcamalarının yüzde 40'ını, geliri 10 bin doların üzerinde olan toplam 7 milyon kişi gerçekleştiriyor.

Türkiye'de yurtiçi seyahate çıkma oranı en yüksek olan 12 il ise, BM tarafından belirlenen 'insani gelişme endeksi'ne göre, en üst sıralarda yer alan illerdir.¹⁷⁵

⇒ "Değirmenin suyu nereden geliyor?" dersiniz; Emniyet Genel Müdürlüğü'nün açıklamaları, Türkiye'nin küresel iktisadi krizin etkilerini ancak uyuşturucudan elde edilen girdilerle hafifletebildiğini doğruluyor. Müdürlüğün açıklamasına göre, Türkiye'de ele geçen uyuşturucu miktarı Avrupa'da ele geçirilen toplam uyuşturucu miktarının yüzde 60'ını, dünya genelinin ise yüzde 40'ını oluşturmaktadır.¹⁷⁶ Bu sayıları tersten okuduğumuzda, Avrupa'daki uyuşturucunun yüzde 60 kadarının, dünya uyuşturucu piyasasının ise yüzde 40 kadarının Türkiye üzerinden sağlandığı anlaşılacaktır.

Bu koşullarda "Kara Para Cumhuriyeti"nden söz eden Fikret Soydan, haklı olarak ekliyor: "Burada bir de tarih vardır. Hem de ne tarih! 1900'lerin başında Teşkilat-ı Mahsusalarla kan emenler, katliam yapanlar, bu tarihin 'kara gözleklülüdür'. Kara para cumhuriyeti kara gözleklülere dayanır."¹⁷⁷

"Eğlenmektir vazifem" başlıklı yazısında Nazım Alpan ise, "Kara Gözlüklü Beyaz Türkler"i yaşamını şöyle anlatıyor: "İstanbul'un gece hayatına dahil olmak 'ağır işçilik' statüsüne girebilecek kadar zahmetli bir çaba gerektiriyor. Önce yemekli bir lokalde gece yarılıyor, sonra 1-30'da kapılarını açan 'gece ötesi' müzikli barlar, tavafruhu içinde sırayla dolaşıyor. Temizlik işçileri işbaşı yapana kadar 'eğlence vardiyesi' devam ediyor. Sokak köpekleri bile yorgun düşüp bir çöp bidonunun kenarında uyukladığı saatlere kadar gezip dolaşan bu 'yaraklar'ın ertesi gün iş yaşamına nasıl adapte olabilecekleri ise ayrı bir inceleme konusu... (..)

Renkli aleme dalyorum:

- Kişi başı ne kadar?
- Hafta içi 8.5, haftasonları 9.5 milyon yemekli, limitsiz yerli içki artı canlı müzik...
- Buraya kimler geliyor?
- Halk geliyor! Bankacıları da var, borsacıları da...

Hemen önümüzdeki masadan biri bana takdim ediyor:

- Abi bak, Beşiktaş Emniyet Müdürlüğü de burada. (..)

- Kalk abi, Semranım (Özal) Zorba daymış, gidiyoruz!

Beş-altı dakikada Gayrettepe'ye geliyoruz. İstihbarat doğru, Semra Özal içeride. (...) Fedon porselen fabrikasının atık sahasını andıran minik sahnede, kırılmış tabaklar üzerinde gezinerek şarkı söylüyor. Sahnenin tam karşı masasında Semra Özal, Lili Garip, Ali Balkaner, Osman Yağmurdereli oturuyor. Sağ bölümdeki masalardan birinde İstanbul eski Emniyet Müdür Yardımcısı Mehmet Çağlar ve ailesi, sol bölümde ise kabadayılar aleminin ünlü ismi Necdet Ulucan ve arkadaşları eğleniyor. (..)

Necdet Ulucan 'yararlı bir çalışma' yaptığımızı belirterek katkıda bulunuyor:

- Edirne'den Kars'a kadar bütün

Türkiye'nin nabızı İstanbul'un gece hayatında atar... İşte cumhurbaşkanı ailesi, işte emniyet, işte biz... Hepimiz aynı havayı teneffüs ediyoruz. Kimi cumhurbaşkanı oluyor, kimi çete reisi... (..)

Altı erkekten oluşan bir masadan sahneye şampanya yollanıyor. Ben yine meraklıyım:

- Çocuklar bunlar kim?
- Emniyetten abi... Terörle Mücadele'den!

Hangi lokale gitsek bir emniyet mensubuyla karşılaştığımıza göre demek ki İstanbul'da gece hayatı çok emniyetli!¹⁷⁸

⇒ "Kara Gözlüklü Beyaz Türkler'e "Batı Standartları" ötesinde olanaklar sunan Türk(iye) kapitalizminin yağma düzenidir!¹⁷⁹ Örneğin "1998 yılında 4 milyar 579 milyon dolarlık özelleştirme hedefleyen Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB), global kriz ve Çakıcı kasetleriyle doğan olumsuz hava ve durdurulan POAŞ satışı ile 1 milyar 7.5 milyon dolar düzeyinde kaldı. 1998'de gerçekleştirilen en büyük özelleştirme, İş Bankası'ndaki kamu hisselerinin satışı oldu. Bu kapsamda yurtiçinde 236.5 milyon ve uluslararası piyasalarda 389 milyon dolar olmak üzere toplam 625.5 milyon dolarlık satış gerçekleştirildi."¹⁸⁰

"ÖİB, danışmanlık hizmetleri için 1997 yılında 600 milyar TL öderken, 1998 yılında bu rakam ikiye katlandı. Uzmanlar, 1998 yılında yapılan özelleştirmelerden ÖİB'nin kasasına 234 trilyon 825 milyar TL girdiği, uygulamalar tutarının da 575 trilyon 7 milyar TL olduğu belirtiyor. (...) ÖİB'nin kurumsal danışmanlığını McKinskey, White-Casse firmaları, danışmanlığını da Cenajans-Grey, Gayrimenkul Ekspertiz AŞ yapıyor. (...) Danışman firma sayıları 1998 yılında 70'e ulaşırken, bu pazardan yılda 300 milyon dolar gelir elde edildiği kaydediliyor."¹⁸¹

Bu koşullarda "Askerler özelleştirmeye karşı değil,"¹⁰⁰ diyen Mustafa Sönmez ekliyor: "Özelleştirme bahsinde sürekli IMF'nin, Dünya Bankası'nın telkinlerine dikkat ediyorlar, onlarla çok aykırı düğmemek gerektiğini düşünüyorlar. Onlar da (askeri kesim) şunun farkındalar ki; bu kurumların çizdiği senaryolardan dışa çıkıldıkça, ülke izole olur, borçlanamaz, dengelerini kuramaz. Dengelerini kuramadığı takdirde de, içerde kargaşa olur ve üstlendikleri misyonu yerine getirmekte güçlük çekebilirler. Dolayısıyla özelleştirme olsun, diğer bazı yapısal düzenlemeler konusunda olsun, onlar da bulundukları MGK gibi kurumlarda telkinlerde ve önerilerde bulundular."¹⁰¹

Askerinden sermayesine özelleştirme şampiyonu olduğu Türkiye'de, konuya bağıntılı olarak Ertuğrul Kürkçü'nün anımsatmaları çok önemlidir. "Anti-emperyalist bir mücadele hattının anti-kapitalist bir mücadele hattı dışında gelişebileceği yanlışlığı emeğin kurtuluşu hedefinin gözden kaçırılması ya da karartılmasıyla ilgili. Bu yanılsama 28 Şubat müdahalesiyle daha da güç kazandı. Müdahalenin öncüsü askeri-sınai kompleksin Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'da bir anti-emperyalist rolü üstlenmeye dönük stratejik yönelimi, Ankara ile özellikle Avrupa başkentleri arasında kısmi sürtüşmelere yol açıyor. Askeri-bürokratik elitin uluslararası hukuku yok sayan kinî özelemleri dolayısıyla düştüğü açmazlardan çıkış için başvurduğu 'anti-Batı' retorik, egemen gücün içinde bir 'bağımsızlıkçı cereyan' doğduğuna kanıt olarak gösteriliyor. Oysa, Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nde apaçık dile gelen, 'Batı'yla bütünleşme, küreselleşme ve özelleştirme' hedefleri bu 'cereyan'ın eğer varsa bile-komuta kademesini zerre kadar etkilemediğini göstermeye yeterli. Üstelik bu 'anti-Batı' söylemin Washington-

Ankara-Tel Aviv eksenî üzerinde sürüp gittiğini hatırlatmaya gerek bile yok. O yüzden 'anti-Batı'cı bir söylem eşliğinde ileri sürülen bölgesel güç olma iddialarının 'anti-emperyalist' olmakla bir ilgisi olmadığı gibi, bu durum Türkiye egemenlerinin NATO çerçevesinde daha geniş bir nüfuz sahası arayışlarının göstergesidir.

Öte yandan, bu militarist aygıtın bir bütün olarak çok uluslu silah endüstrisindeki payı giderek genişleyen bir ortağı ve müşterisi olduğu göz önüne alınacak olursa, anti-emperyalist mücadelenin yalnızca anti-kapitalist olmakla da yetinemeyeceği aynı zamanda anti-militarist bir karakter de edinmesinin gerekliliği kendiliğinden görülür. Bu çerçevede 'anti-Batı' retoriğın, sermayenin küresel saldırısına karşı, emperyalist metropollerden yükselen emek muhalefetiyle enternasyonal dayanışma zeminini 'ecnebi parmağı' iftiralarıyla tahrip ettiğine dikkat çekmekte de yarar var. Türkiye solu, emperyalizme karşı müttefiklerini, içerdeki egemenler arasında boşuna arayacaktır. Bu müttefikler, ancak dünyanın her yanındaki emek güçleri arasında bulunabilir ve anti-emperyalizm enternasyonalist bir dayanışma halinde geliştirilmedikçe, Türk egemenlerinin yedeğine düşmekten yakasını kurtaramaz."¹⁰²

⇒ Toparlarsak: DİE'ye göre, ulusal gelirden en yüksek payı alan Marmara bölgesinde nüfusun en yüksek geliri elde eden yüzde 20'si toplam gelirin yüzde 61'ine el koyarken, en düşük gelirli yüzde 20'nin eline geçen ise, toplam gelirin ancak yüzde 4.3'ü oluyor.¹⁰³ Bu oran tüm ülke için hesaplandığında ortaya çıkan sonuç daha da ürkütücü: Kilis, Bartın, Bingöl, Hakkari, Gümüşhane, Tunceli, Iğdır, Ardahan ve Bayburt, yani Kürtlerin ağırlıkta olduğu illerin ulusal gelirden aldıkları payın oranı

binde 1 olarak açıklandı!¹⁰⁴

Ve de Türkiye'nin gerçekteki tek iktidar odağı MGK, 1998 yılının son toplantısının ana gündem maddesini "küresel ekonomik bunalımın Türkiye'ye etkileri" oluşturmuyordu. MGK'nin askeri kanadı "Gelir dağılımındaki eşitsizliğin toplumsal barışı tehdit ettiğini (...) vurgular"ken, Türkiye'de 1987 yılında yüzde 14.2 olan yoksulluk oranı yüzde 21'e çıktı. Gelir dağılımı adaletsizliğini gidermeye yönelik etkin politikalar uygulanmazken; 63 milyonluk nüfusun 13 milyonu yoksulluk sınırının altında yaşamaya çalışıyor. 1999 yılı programında ortaya konulan 204 milyar 566 milyon dolarlık ulusal gelir hedefine göre, en üst yüzde 5'lik dilimde yer alan 3 milyon 175 bin kişiden her biri ulusal gelirden 19 bin 329 dolar pay alırken, en alt yüzde 20'lik dilimde kişi başına düşen gelir 25 kat azalarak 789 dolara kadar geriliyor.

Banka Uzmanları Derneği Yönetim Kurulu üyesi Koray Çetin, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün en son 1994'de yayınlanan hane halkları gelir anketini 1999 programında öngörülen ulusal gelir hedefine uyarladı. Geçen 4 yılda gelir dağılımını düzeltmeye yönelik önlemlerin alınmaması nedeniyle daha da bozulduğuna dikkat çekilen Nisan 1994 kararlarının bile yansımadağı veriler esas alınmasna karşın Türkiye'de 13 milyon insanın yoksulluk sınırının altında yaşadığı ortaya konuluyor.

1994 yılındaki gelir yüzdelerinin sabit kaldığı varsayılarak yapılan araştırmada, "krema tabakası" denilen Türkiye nüfusunun yüzde 5'ini temsil eden 3 milyon 175 kişinin ulusal gelirin yüzde 30'unu aldığı ortaya konuldu.

Bu karşılaştırma en üst dilimdeki yüzde 5'le en alt dilimdeki yüzde 5'lik gruplar arasında yapıldığında aradaki fark ürkütücü

TÜRKİYE VE AB'DE TOPLAM AİLE HARCAMALARININ % DAĞILIMI

	TÜRKİYE	AB ORTALAMASI	AVRUPA'NIN EN YÜKSEKLERİ	AVRUPA'NIN EN DÜŞÜKLERİ
GIDA	35.6	19.4	38. (Yunanistan)	15. (Hollanda)
GIYIM	8.9	7.3	10. (İtalya)	5. (Finlandiya)
KİRA	22.8	17.8	27. (İsveç)	7. (Portekiz)
EV EŞYASI	9.0	7.9	11. (Lüksemburg)	6. (Finlandiya)
SAĞLIK	2.6	8.2	15. (Almanya)	2. (İngiltere)
ULAŞIM	8.7	15.2	19. (Lüksemburg)	12. (İtalya)
EĞLENCE-KÜLTÜR	2.3	9.1	12. (İrlanda)	4. (Lüksemburg)
DİĞER	10.1	15.1	25. (İspanya)	8. (İsveç)

boyutlara ulaşıyor. En alt yüzde 5'lik dilimde kişi başına düşen gelirin 400 dolar olduğu belirtiliyor. Buna göre en üst düzeyde yüzde 5'le en alt düzeyde yüzde 5 arasında kişi başına düşen gelir açısından fark 48 kata ulaşıyor.

Araştırmada, Türkiye'de 1987 yılında yoksulluk oranı yüzde 14.2 iken, 1994 verilerine göre, her 100 kişiden 21'inin yoksulluk sınırının altında yaşadığı kaydedildi. Araştırmada şu değerlendirme yapıldı: "Yaklaşık 13 milyon kişinin sırf canlı kalabilmek için gerekli bin 450 kalorilik gıdayı alamadığı, insana yaraşır bir konutta barınmadığı, asgari kalitede giyim, kuşam, sağlık, eğitim, kültür gibi lüksleri aklına bile getiremediği bir vatandaşlık durumu demektir. Gerek bütçeden maaş-ücret alanlar, gerekse 1999 sürecinde kamu toplu iş sözleşmesi kapsamında olanlar açısından düşen enflasyona bağlı olarak yeni özverilerin gündeme gelmesi söz konusudur. Dış ve iç talep azalışına bağlı olarak ekonominin yavaşlaması ile işsizliğin artmasının tehdit edici havasında, ücretlerin reel olarak bir parça daha geriletilmesinde kullanılması, ülkemizin problemliliği altyapısının daha da çarpıklaşması sürecinde yaratacağı sonuçların göz ardı edilmemesi gerekir. Küreselleşmenin ekonomik kalkınma kavramını paramparça ettiği şartların Türkiye'sinde, ilk hedef yaratılan bu yoksulluğun ortadan kaldırılması olmalıdır. Aksi takdirde ekonomiyi

ayağa kaldırmanın imkânı yoktur."³⁰

⇒ Bu tabloda Şehir Plancıları Odası İstanbul Şube Başkanı Ahmet Turgut, büyük kentlerin planlanması açısından göçün büyük sorun olduğunu altını çiziyor. Göç eden insanların yılda 500 bininin İstanbul'a geldiğini bildiren Turgut, gelen insanların için İstanbul'da barınacak konutların bulunmadığını söylüyor. Turgut önlem alınmadığı için 2 milyon yapı stokunun yüzde 65'ini kaçak yapıların oluşturduğunu ifade ederek, bu yapıların büyük çoğunluğunun kamu arazileri üzerine yapıldığını belirtiyor. Ahmet Turgut, kamu arsalarını arazi mafyalarının parsellediğini ve İstanbul'da Hazine ve orman alanlarının talan edildiğini belirtti.

M.Ü. İletişim Fakültesi dekanı sosyolog Prof. Dr. Ünsal Oskay da kentlerin düzenli bir gelir sağlayacak istihdam imkânı sunamadığı için göç eden yeni nüfus karşısında şaşkınlığa sürüklendiğini söyleyerek şunları dedi: "Kentlerde bu işsiz-güçsüz insanlar, dönüp barınabilecekleri kırsal hayat kalmadığı için, kentlerde farklı alt kültürler oluşturarak yaşamının yollarını aramaya başlamışlardır. Arsa mafyasından tinerci çocuklara kadar bu yeni insanlar, yeni toplumsal kesimler bu sonucun 'sorunlu' ürünleridir. Dolayısıyla tinerci çocuklarla, otopark mafyasıyla ya da senet mafyasıyla içinde yaşadığımız düzenin tertemiz

ortamları arasında bile inanılmayacak kadar yakın bağlantılar vardır."³¹

Ayrıca Türk Psikologlar Derneği Yönetim Kurulu üyesi, ODTÜ Öğretim Üyesi Doç. Dr. Serdar Değirmencioglu, Türkiye'de 1980 sonrasında gelir dağılımının ve kültürel farklılıkların keskinleşmesi sonucunda kent merkezlerinde ABD'de kine benzeyen 'getto'ların oluştuğuna dikkat çekti. Değirmencioglu, göçler sonucu ayrılan toplumun gelir uçurumunu daha yoğun yaşadığını vurgulayarak "Uçurumlar sertleşiyor. Az para ile yaşamak zorunda kalan insanlar suçlarını en sert biçimde boşaltmak istiyor. Türkiye'de mafyanın gelişimi de buna denk düşüyor," dedi. Değirmencioglu, artan gelir uçurumunun "kendiyi yasalarını oluşturan" alt kültür yarattığına dikkat çekti. Değirmencioglu, "Bir yanda üniversiteye BMW ile gelen öğrenciler, diğer yandan varoşlarda kitap parası bulamayan çocuklar... Bu da sosyal gerilimi tırmandırıyor," dedi. Türkiye'de "gettolaşma" süreci oluştuğunu söyleyen Değirmencioglu, "Böylece kendi içine kapanık, genel geçer kültürden kopan, patlamaya hazır bomba gibi duran alt kültürler oluştu. Acımasız cinayetler, katilin genel-geçer kültürden farklılaşmasının sonucu. Sistemin dışında kalanlar, gerilimini en yoğun şekilde boşaltmak istiyor. Bunu yaparken asla rasyonel olamaz," dedi.

Gelir uçurumundaki keskinleş-

menin az para ile yaşamak zorunda kalan kitleleri suça yönelttiğine değinen Değirmencioğlu şunları eklemekte: "Acımasız cinayetler, kültürlerin homojen olduğu yerde değil, farklılaşmanın en yoğun olduğu yerlerde gerçekleşiyor. Düzenli gelirleri olmayan insanlar en uç noktalara kadar gidebiliyor. Uyuşturucu, tiner onlar için bir çıkış noktasına dönüşüyor. Son dönemde tinerci çocukların işlediği cinayetler artıyor. Çünkü cinayet, bilinç kaybedilen noktada çok kolay işlenir. Uyuşturucu tüm engelleri kaldırıyor ve içindeki kuralları kolayca çiğnetebiliyor. Böylece bir uyuşturucu-sokak kültürü oluşuyor, şiddet bir yaşam biçimine dönüşüyor ve onun yarattığı suç alanları oluşuyor. Şiddetli gelir kaynağına dönüştüren sektör, yani mafya da aynı sorunla ilgili. Mafya, tıkanan sistemde kabul gören yaşam biçimine dönüşüyor."

Değirmencioğlu, çözüm için devletin sosyal politikalarını gözden geçirerek göçü durdurması, gelir dağılımını dengelemesi, eğitim sisteminde fırsat eşitliğini yaşama geçirmesi ve medyanın lüks yaşamı en albenili biçimde sunmaktan vazgeçmesi gerektiğini kaydetti. "Marjinalite kurumsallaşırsa şiddet devam eder," diyen Değirmencioğlu, gecekondulaşma sürecinin mutlaka önlenmesi gerektiğini vurguladı.⁹

⇒ Prof. Sinan Sönmez'in, "IMF ile ancak günü kurtarır"¹⁰⁰ dediği Türkiye için dediklerimizi özetlersek: "Türkiye'de ailelerin harcadığı her 100 liranın 35 lirası gıdaya, 22 lirası kiraya, 9 lirası giyime kuşama, 9 lirası ev eşyasına gider. (...) DİE belirllemelerine göre 13 milyon 500 bin hane var. Bunların 7 milyon 500 bini kentlerde, 5 milyon 850 bini kırlarda. Türkiye genelinde bu hanelere para taşıyan, açık anlatımıyla gelir getiren fert sayısı 25 milyon 500 bin kişi. Demek ki, 35-40 milyon kişi hanede oturup çalışan-

ların getirdiği parayla yaşıyor. (...) Kırlardaki hanelerde gıda harcamasının toplam tüketim harcamalarındaki payı yüzde 45 iken, kentlerde bu oran yüzde 30'a düşüyor.

Fakirlik başa bela... Fakirlikten kırdaki kentteki hane halkının bir bölümü gıdayı 'veresiye' almak zorunda kalıyor. Türkiye genelinde gıdaya yapılan harcamaların yüzde 9.5'i kredili satışlardan oluşuyor. Acaba Türkiye'de durum böyle de, örneğin Avrupa'da nasıldır? AB üyesi ülkelerde ailelerin harcadığı 100 liranın 19.4 lirası gıdaya, 17.8 lirası kiraya, 7.3 lirası giyime, 15.2 lirası ulaşıma-haberleşmeye gidiyor."¹⁰¹

1997-1998 kesitinde ekmeğin yüzde 100, pirincin yüzde 125.7, zeytinin yüzde 124.3, tavuğun (1 kg) yüzde 185.2, sucuğun yüzde 138.2, kıymanın (1 kg) yüzde 217 oranında zamlanmış.¹⁰² 1999 Ocak'ında maaş düzenlemesiyle milletvekili maaşının 1 milyar 100 milyon olup, 1 milletvekilinin gelirinin 9 öğretmene, 12 memurunkine, 19 asgari ücretlininkine, 10 hemşireninkine, 5 doktora bedel olduğu;¹⁰³ 1999 Ocak'ındaki "zam" ile ayda 180 saat çalışan bir işçinin, günde 2 milyon 558 bin TL (saatte 319 bin 821 TL) kazanıp da, asgari bir ücretle çalışan bir işçinin, sözkonusu "zam" ile bir kilo et dahi alamazken; asgari ücretli bir işçinin 1 kilo et ve peynir alabilmek için 15 saat çalıştığı; "1998'in rantiyenin yılı oldu"ğu;¹⁰⁴ krize karşı kâr patlamasının yaşanıp, 1998'in ilk dokuz ayında bankaların kârının yüzde 160.8 artarak 1 katrilyon 1.1 trilyon TL'ye ulaştığı;¹⁰⁵ DİE'ye göre 1998 yılında tüketici fiyatları gıdanın yüzde 84.6, konutun yüzde 90.3, sağlığın yüzde 102.7, eğitimin yüzde 107.3 oranında yükseldiği;¹⁰⁶ her yıl ortalama 30-40 bin kişinin verem hastalığına tutulduğu ve 20 milyon kişinin verem mikrobi taşıdığı;¹⁰⁷ ya da yoksullukla ilintili bulaşıcı hastahkların yaygınlaştığı;

çocuk ölüm oranlarının binde 50'ye tırmadığı; işsizliğin kentlerde yüzde 9.2, taşrada ise 3.2'ye çıktığı ve genç nüfustaki işsizliğin yüzde 30'larda seyrettiği; ve de 121 ülke içinde sağlık performansında 97'inci sıradaki¹⁰⁸ Susurluk Türkiye'sinde, bir milletvekilinin yıllık sağlık harcamasının 40 yurttaş eşitlendiği¹⁰⁹ eşitsizlik ortamında silahlanan ve şövenizm salgınıyla çılgınlaşan ortalama Türk(üye) insanı, ne yazık ki, Susurluk ile derin bir gurur duyabildiği için, "faili meçhuller" in ortaya çıkması konusunda ilgisizdir; kirli savaşa duyarsızdır; muktedirlerin (yani derin devletin) "Düşük Yoğunluklu Demokrasi"sini ve sır yüklü özel timlerini alkışlamaktadır!

DİPNOTLAR

- 1) Yevgeni Zamiatin, Biz, Ayrıntı Yayınları, s. 52-55-113-79
- 2) Heinrich Böll, Frankfurt Dersleri, Çev. Kasım Eğit. Can Yayınları
- 3) Elias Canetti, Kitle ve İktidar, s. 18
- 4) Agnes Heller, Ference Feher, Postmodern Politika Durum, Çev. Şakir Arın, Osman Akınhay, Öteki Yayınları 1993, s. 7
- 5) M. Emin Ceylan, Cumhuriyet Bilim Teknik, 31 Ekim 1998, No:606, s. 9
- 6) Ahmet İnam, Cumhuriyet, 24 Aralık 1998, s. 4
- 7) E. Fuat Keyman, Düşünen Siyaset, "Kriz" Dosyası, Şubat 1999, s. 62
- 8) Prof. İzzettin Önder, "Sermaye enflasyonun düğmesini istemiyor. Çünkü enflasyon sermayenin ana değerini eritmediği gibi üretime uygulanacak fiyatların yükselmesine ortam sağlıyor." (Ülkede Gündem, 13 Temmuz 1998, s. 2) diyor.
- 9) Radikal, 25 Ekim 1998, s. 13
- 10) T.C'nin 75 yıllık füyutları için bak: İktisat Dergisi, "75. Yılında Cumhuriyet", No: 383, Ekim 1998; Birlik, "Devletin Cumhuriyet 75 Yılında", No: 115, Kasım 1998
- 11) Alev Öküzkan, Mülhakke, No: 10/11, 1998, s. 29-36
- 12) Bülent Ecevit, Cumhuriyet, 19 Ocak 1999, s. 12
- 13) Toprakbank Yönetim Kurulu Üyesi Mahir Eğilmez, "Ekonomide her şey dış borca bağlı." (Milliyet, 29 Ocak 1999, s. 9) diyor.
- 14) Michel Chossudovsky, Cumhuriyet, 23 Aralık 1998, s. 13
- 15) Henry Kissinger, Le Monde, 15 Ekim 1988
- 16) Hayrettin Karaca, Cumhuriyet, 11 Şu-

bat 1999, s.9

17) Etem Çankartaran, Cumhuriyet, 28 Aralık 1998, s.7

18) İlhan Kesici, Cumhuriyet, 3 Ocak 1999, s.10

19) Cumhuriyet, 24 Aralık 1998, s.3

20) Radikal, 18 Şubat 1999, s.15

21) Radikal, 19 Şubat 1999, s.15

22) Cumhuriyet, 31 Aralık 1998, s.1

23) Osman Ulagay, Milliyet, 20 Aralık 1998, s.11

24) Uluslararası kredi değerlendirme kuruluşu Duff and Phelps (DCR), Türkiye'nin TL cinsinden borçlanmasına yönelik kredi notunu "BB+"dan "BB-"ye düşürdüğünü açıklarken; DCR, Türkiye'nin TL cinsinden kredi notuyla ilgili görünümünü de negatif ilan etti. Buna bağınılı olarak, uluslararası yatırım bankalarından Salomon Smith Barney'in Araştırma Bölümü Başkanı Mohammed El-Erian Türkiye'nin kendileri için hâlâ bir bilmece olduğunu kaydetti. (Hürriyet, 12 Şubat 1999, s.11)

25) YeniYüzyıl, 13 Ocak 1999, s.7

26) Ercan Kumcu, Radikal, 19 Aralık 1999, s.12

27) "İMKB Başkanı Ösanan Birsan 277 şirketin işlem gördüğü borsada 500 büyük firmadan yalnızca 125'inin yer aldığı ve yabancıların borsadaki payının yüzde 50'lerde bulunduğunu söyledi." (Banu Salman, Cumhuriyet, 9 Aralık 1998, s.13)

28) Cumhuriyet, 25 Ocak 1999, s.13

29) Cumhuriyet, 9 Aralık 1998, s.13

30) Şeref Oğuz, Milliyet, 19 Aralık 1998, s.9

31) Ali Haydar Veziroğlu, Cumhuriyet, 28 Aralık 1998, s.5

32) Diele Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı görevlisi Prof. Dr. Remzi Oto'nun "Sokak Çocukları" araştırmasına göre, "Diyarbakır'da 2 bin 370 sokak çocuğundan çoğunun düşük ücretle çalıştırılıyor. Sokak çocuklarının yüzde 79.4'ü kural kökenli, yüzde 68.4'ü halen öğrenci, yüzde 67.6'sı 6 veya daha fazla kardeşi, yüzde 31.6'sı 8 yaşından önce, yüzde 49.3'ü günde 7 saatın fazla çalışırken, günlük gelirleri 150 bin liranın geçmiyor." (Cumhuriyet, 27 Ocak 1999, s.20)

33) Radikal, 20 Kasım 1998, s.3

34) Cumhuriyet, 27 Aralık 1998, s.3

35) Radikal, 4 Ocak 1999, s.3

36) Hatice Biçer, Cumhuriyet, 4 Kasım 1998, s.17

37) "Bazuk aşları dağıtılar, Diyarbakır'da ortaya çıkan BCG (verem) aşlarından, 'Kullanıma uygun değildir' raporuna rağmen Diyarbakır'a 50 bin, Antep'e 33 bin, Adana'ya 30 bin, Mardin'e 20 bin, Amakya'ya 15 bin, Elazığ, Malatya ve Urfa'ya 10'er bin, Kayseri ve 7 bin 750, Marid'in 6 bin, İçel'e 5 bin, Hakkari ve Van'a 4'er bin, Siirt ve Şirnak'a 3'er bin, Muş ve Tunceli'ye 2'er bin

doz gönderildiği, ve Hıfızssha Merkezi Bakan'ın ise skandale örtmeye çalıştığı bildirildi." (Sener Arkanoglu, Radikal, 28 Kasım 1998, s.3)

38) Cumhuriyet, 7 Kasım 1998, s.3

39) Cumhuriyet, 5 Aralık 1998, s.12; ve Cumhuriyet, 7 Kasım 1998, s.3

40) Milliyet, 21 Ocak 1999, s.8

41) Ali Uzun, Ekonomik Forum, 15 Ekim 1998, Yıl: 5, No:10, s.18-22

42) Cumhuriyet, 6 Ocak 1999, s.3

43) Cumhuriyet, 31 Aralık 1998, s.3

44) TOBB, Ekonomik Forum, 15 Aralık 1998, Yıl: 5, No:12, s.13

45) Cumhuriyet, Özel Ek, 98'in İzleri, s.20

46) Cumhuriyet, 7 Ocak 1999, s.3

47) Milliyet, 3 Ocak 1999, s.7

48) Cumhuriyet, 7 Ocak 1999, s.3

49) Milliyet, 3 Ocak 1999, s.7

50) İktisat Dergisi, Nisan 1998, No:378, s.39

51) Milliyet, 29 Aralık 1998, s.9

52) Güliden Tozkopuran, Milliyet, 24 Haziran 1998, s.7

53) Cumhuriyet, 5 Ocak 1999, s.13

54) "Dünyadaki kriz ve iç piyasalardaki düşünlük nedeniyle işleri bozulan tekstilciler yeni sorunlarla karşı karşıya. Psikoloğa giden tekstilci sayısında büyük artış var. Tekstilcilerin hem mali duruma, hem de ruhsal dengesi bozuldu. Bir kısım tüccarın eğitime geldi." (Şule Çiemeci, Star, 14 Mart 1999, s.4)

55) Milliyet, 30 Aralık 1998, s.12

56) Rıdvan Badak, Cumhuriyet, 31 Aralık 1998, s.9

57) Osman Ulagay, Milliyet, 24 Ocak 1999, s.9

58) Ajay Chibber, Radikal, 22 Kasım 1998, s.12

59) Özer Ertuna, Radikal, 7 Aralık 1998, s.13

60) Klaus Schwab, Cumhuriyet, 10 Kasım 1998, s.5

61) Roy Jones, Cumhuriyet, 13 Ocak 1999, s.3

62) Taner Berksoy, Radikal, 14 Aralık 1998, s.16

63) Taner Berksoy, Radikal, 7 Aralık 1998, s.13

64) Cumhuriyet, 19 Ekim 1998, s.10

65) Radikal, 24 Kasım 1998, s.14

66) Radikal, 10 Kasım 1998, s.13

67) Radikal, 25 Kasım 1998, s.13

68) Cumhuriyet, 5 Kasım 1998, s.12

69) Banu Salman, Cumhuriyet, 15 Şubat 1999, s.11

70) Aslan Bayar Kafaoglu, Cumhuriyet, 20 Şubat 1999, s.3

71) Cumhuriyet, Özel Ek, 98'in İzleri, s.21

72) Cumhuriyet, 19 Şubat 1999, s.12

73) Milliyet, 30 Aralık 1998, s.11

74) Milliyet, 30 Aralık 1998, s.9

75) Milliyet, 26 Aralık 1998, s.9

76) Radikal, 22 Şubat 1999, s.13

77) Cumhuriyet, 4 Şubat 1999, s.3

78) Hale Tüzün, Radikal, 19 Ocak 1999, s.12

79) Nazire Kalkan, Milliyet, 14 Ağustos 1998, s.6

80) Radikal, 3 Ocak 1999 s.8

81) Fikret Soydan, Kaldıraç Dergisi, Aralık 1998, No:33, s.38

82) Nazım Alpan, Gazetepazar, 13 Aralık 1998, s.11

83) "Bütçenin kırtarıcı, gelir vergisi bazasının yüzde 55'ini işçi ve memurlar!" (Cumhuriyet, 27 Eylül 1998, s.13) "Sermaye kurumlarının beyan ettikleri gelirler üzerinden ödedikleri vergiler emekçilerinkî kadar. Trilyonlarca lira kâr eden holding ve şirketlerin ortalama yıllık kazançlarını, 9 milyar 80 milyon lira olarak beyan ederken, işçi ve memurlar 1998 yılında kişi başına 500 milyon liralık gelir vergisi ödedi!" (Cumhuriyet, 26 Ocak 1999, s.13)

84) Radikal, 11 Kasım 1998, s.13

85) Hazal Ateş Çakır, Cumhuriyet, 2 Aralık 1998, s.13

86) Özelleştirme konusunda, "Fabrikaların yağmalanmasını önlemek için çalışanlar yapabileceklerini yaptı. Mücadelenin bundan sonraki aşaması için artık riayetini devreye girmesi gerekiyor." (Cumhuriyet, 20 Kasım 1998, s.7) "Yapılanlar vergi gelirlerini ve sosyal güvenliklerini yarıyorlar, halkın yararına değil," diyor Marmar Sayal ekliyor: "65 milyonluk toplum, devleti yönetenler tarafından aldatılmaya çalışılıyor." (Cumhuriyet, 23 Temmuz 1998, s.4)

87) Mustafa Sörmec, Evrensel, 8 Ekim 1998, s.11

88) Ertuğrul Kırkçı, Sol, Haziran 1998, s.5

89) Cumhuriyet, 31 Aralık 1998, s.1

90) Cumhuriyet, 31 Aralık 1998, s.11

91) Banu Salman, Cumhuriyet, 24 Ocak 1999, s.3

92) Cumhuriyet, 23 Ocak 1999, s.7

93) Serdar Değimencioğlu, Cumhuriyet, 23 Ocak 1999, s.7

94) Sinan Sütemez, Cumhuriyet, 23 Ocak 1999, s.3

95) Güngör Uras, Milliyet, 1 Aralık 1999, s.9

96) Milliyet, 6 Ocak 1999, s.10

97) Milliyet, 6 Ocak 1999, s.10

98) Cumhuriyet, 24 Aralık 1998, s.13

99) Cumhuriyet, 15 Ocak 1999, s.5

100) Milliyet, 5 Ocak 1999, s.9

101) Cumhuriyet, 4 Ocak 1999, s.3

102) Fusun Sayek, Cumhuriyet, 30 Kasım 1998, s.7

103) Radikal, 22 Kasım 1998, s.24

BİZ HANGİ FİKİR MİRASINI REDDEDİYORUZ:

Kemalizm (10)

Oturan ADAM

"Köle durumunda olan halk, kaderini bir kişiye ya da aileye bağlamış olan halktır. Halkın özgürlüğü ve mutluluğu, hükümetin yapısına ve politik kurumların yarattığı tonuca bağlıdır."

(...)

"Yürütme gücünü, yasama gücü mü kullanacak? Bütün bu güçlerin birbirine karışması, bence bütün zorbalıkların en çekilmezidir. Zorbalığın bir tek bağı olsun, ya da yediyez bağı, fark etmez. Zorbalıktır bu her zaman için"

(Devrim Yazıları, Vedat Günyol, Belge Yayınları)

PADİŞAH VAHDETTİN'İN BAŞINA GELENLER

Yine son söyleyeceğimiz sözleri önce söyleyip sonra detayına ya da ayrıntısına girelim. Padişah Vahdettin, İngilizlerin arzusu tizerine, İstanbul hükümetine de onaylatarak, üstün yetkilerle Anadolu'ya gönderdiği M. Kemal'in aslında işgalci emperyalistler tarafından bir oyun, bir komplot olduğunu görmekte geçikmedi. İstanbul hükümetinin ve kendisinin dışlanmasını çabuk fark etti. Çünkü M. Kemal hem Erzurum hem Şivas toplantılarında bütün (zaten bir tane var) telgrafhaneyi zapt ederek Padişahın Anadolu'yla bağ kurmasını da engellediği gibi, bu "kongre" denilen toplantılarda kendini de "başkan" seçtiriyordu. İş bu kadarla kalsa belki yine şüphelenecek bir şey yoktu ama, M. Kemal, padişah Vahdettin'e danışıp öyle hareket etme yerine geçen bölümlerde de dikkatleri çekmeye çalıştığımız gibi, İngiliz, Fransız, ABD temsilcileriyle yanyana geliyor ve hangi işgalci emperyalist güçle görüşürse "onun mandasını"

kabul edeceğini büyük bir iltifatla söylüyordu. Yani eğer deyim yerindeyse, yedi kocalı Hüzmüş gibi hep siyle birden nikahı hazırda. Daha Şivas toplantısı sırasında Padişah Vahdettin, M. Kemal'i her türlü yetkiden azlettğini açıkladı. Açıkladı ama atı alan Üsküdarı geçmişti. Üsküdar'ı geçen ise M. Kemal değil, emperyalistlerdi ama altındaki at da M. Kemal'den başkası değildi. İşte şimdi dizginler emperyalistlerin elinde ve de koşturacaklardı M. Kemal'i. Padişah, M. Kemal'i azlettim diyordu ama, M. Kemal, emperyalistler tarafından sanki devlet başkanı gibi muamele görüyordu. Fransız Suriye yüksek askeri konseyi başkanı Georges Picot bile, Fransa'ya gidiyorum deyip de 5-6 Aralık 1919'da M. Kemal'le görüşme için gelmiyor muydu? Geliyordu. Hele şu M. Kemal'in, ABD'li General Harord ile yaptığı görüşmede "biz ABD mandasından yanayız" demesini nasıl açıklamalı? Acaba ABD'li General, "manda" sorununu M. Kemal'le konuşma ihtiyacını, ya da M. Kemal'in fikirlerini öğrenmeyi neden bu kadar önemsiyorlardı da, şu esas yetkili olan Padişahın ve İstanbul hükümetinin görüşlerini öğrenmek için neden İstanbul'dakilere bir şey sormuyorlardı? Halbuki esas yetki, Padişah ve İstanbul hükümetinde değil mi idi? Çünkü, M. Kemal'i oralara yollayan da sözde padişah ve İstanbul hükümeti değil mi? Gerçekten de "sözde" böyleydi, öзде ise bu işi, bu tezgahı adım adım döşeyen emperyalistlerdi. Padişah Vahdettin ve İstanbul hükümeti "M. Kemal'i azlettik, bütün yetkilerinden aldık" demesine rağmen, işgalci emperyalist güçler (tabi ABD'de de) M. Kemal'e bir devlet başkanı gibi davranmaya devam etmişler, ama ipler sürekli kendi ellerinde olmak şartıyla, onu, Doğu'da,

hem Rumlara, hem Ermenilere hem de Bolşeviklere karşı yönlendirmişlerdir. Az ilerde göreceğimiz gibi Batı'da da Yunanlılara karşı yönlendireceklerdir. Doğu'daki gelişmelere değinmiştik çünkü, iyi ama bir yığın sorunun içinden öne çıkan kocaman bir soru geldi kapıya dayandı. Emperyalistler neden bu Doğu'daki Ermeni, Rum sorununu veya Bolşevizme karşı bir çember, bir abluka sorununu Padişah kanalıyla, onun askeri gücü ve manevi otoritesi ile de yapamazlar mıydı? Bu soru önemli. Sahtekarca çarpıtılan tarihin puf noktaları bunlar. Yapamazlardı! Peki neden? Açıklayalım; Birinci neden; 17 Haziran 1919'da Paris'te süren ve adına Barış Konferansı denilen toplantıya Türk delegasyonunun da katılmasına izin verilmişti. Padişahın ve Türk hükümetinin de görüşlerinin alınmasına karar verilmişti böylelikle. Türk delegasyonunun başı, şu Kemalistlerce bol bol hain diye damgalanan Damat Ferit'ti. Damat Ferit bu konferansta yaptığı konuşmada, İttihat ve Terakki Cemiyeti (İTC)'ni savaşın suçlusu olarak gösteriyor, Almanların yanında ülkeyi savaşa sokanın padişah değil, İTC olduğunu söylüyor ve şunları ekliyordu: "İmparatorluğun parçalanmasını ya da muhtelif mandalar altındaki taksim edilmesini Osmanlı hükümetinin kabul etmeyeceğini belirtiyordu. Trakya'da Edirne'yi korumak amacıyla 1878 Berlin Kongresi sınırlarına dönülmesi zorunlaydı. Kıyı adalar ile Rus ve İran sınırlarına kadar Musul dahil bütün topraklar Türkiye'ye ait olmalıydı. Eğer mütefikler şu anki Rus-Ermeni devletini kabul ederse, Türkler ortak sınır konusunda, onlarla görüşmeye taraftardı. Muhtelif Arap eyaletleri, İstanbul'da bulunan halifenin denetiminde kalmalıydı..." (Sevri Entrikaları) "Onlar

Konseylinden Wilson, "ömrümde bundan daha aptalca bir şey duymadım" derken; Lloyd George "iyi espi-ri" ifadesini kullanıyordu. Damat Ferit'in emperyalistlerin önünde diz çökerek istediği istekler bunlardı. Bu kabaca, imparatorluğu, hiçbir şey olmamış gibi yeniden istemektir. Halbuki Kemalistler ayağının tozuyla Erzurum toplantılarında (Haziran-Temmuz 1919) emperyalistlerin sunduğu Misak-ı Milli denilen bugünkü sınırları onayladıklarını ilan ediyorlardı. Kemalistler daha sonra İstanbul hükümetinin ve Padişahın bu isteklerini duyunca, ayıp olmasın diye 1921 Londra konferansında, 1913 sınırlarına dönülmesini isteyeceklerdir. Sanki, Erzurum ve Sivas toplantılarında Misak-ı Milli'yi kabul ettiklerini avaz avaz açıklayan kendileri değilmiş gibi. Tabii hiçbir emperyalist güç Kemalistlerin yaptığı bu konuşmayı ciddiye bile almadı. Bırakınız 1913 sınırlarına dönülmesinin (bu bütün Arabistan'ın da Türkiye'ye dahil edilmesi anlamına geliyordu) tartışılmasını, Musul konusunda bile emperyalistler, Kemalistlerle söz hakkı tanımadılar. Konudan uzaklaşmayalım- İşte İstanbul hükümetinin emperyalistlerce kabul ve itibar görmemesinin bir nedeni buydu. Yani Kemalistler anında emperyalistlere güvence verip Misak-ı Milli'yi kabul ettiklerini açıklarken, İstanbul hükümeti ve Padişah daha geniş isteklerde bulunuyordu. Kemalistleri öne çıkaran emperyalistlerin bir nedeni buyken, **ikinci neden;** Halifelik kurmuydu. Kendi sömürge ve yarı-sömürgelerinde bulunan müslüman nüfus içinde ruhani bir otorite sayılan ve küçümsenmeyecek bir etkisi olan bu otoriteyi ortadan kaldırmak gibi bir derdleri olduğu için de, gerek Doğu'daki (böyle diyelim) Rum ve Ermeni ve de daha sonra Kürt taleplerini ezmek konusunda bu şerefi (!) halifeye değil, Kemalistlere bahsediyorlardı. Onun hem yetkisini ortadan kaldırıyorlardı, hareketlerini sınırlıyorlardı, hem de İTC tarafından zaten yıpratılmış olan bu kurumu iyice ortadan kaldırmamanın yolunu düşünüyorlardı. Padişah ve İstanbul hükümeti iki atış arasında kalmıştı. Bir yandan emperyalistlerin baskısı ve elini kolu-

nu bağlaması, diğer yanda, emperyalistlerin sunduğu her şeyi açık açık kabul eden ve de emperyalistlerden sanki Osmanlı hükümetinin sorumlusuymuş gibi itibar gören Kemalistler. İşte burada şunu bir kez daha vurgulamak gerekiyorsa eğer, şu bizim despot aydınlar ve Kemalizm şakşakçıları, eğer sömürgecilik konusunda hem fikirlerse (hem fikirler elbette) Vahdetin'e değil, en büyük ihaneti ve hainliği M. Kemal ve Kemalistlere yakıştırmak zorundalar. Çünkü Vahdetin ve Damat Ferit hükümeti Osmanlı'nın bütün sömürgelerini isterken, Kemalistler, emperyalistlerin önüne koyduğu küçücük bir kemik parçasıyla (dört şehirlik şu sözde Ermenistan denilen yer ile Kuzey Kürdistan) idare etmiş, dahası bunu havada kapmışlardır. Elbetteki bizim derdimiz on köle sahibi ile yüz köle sahibi arasında bir tercih kapmak değil, biz bütün bu köle sahiplerini lanetliyoruz ve tarihte hak ettikleri bataklığa onları göndermek için uğraşıyoruz. Bunun için de emperyalistlerin neden İstanbul hükümeti ve Padişah ile değil de, Kemalistlerle bu kadar ilişkiyi yoğunlaştırdılar? Neden Kemalistleri tercih ettiler? İşte biz bunun siyasal ve tarihsel gelişimini açıklamaya çalışıyoruz. Kemalistler, "Misak-ı Milli düşman tarafından kabul edilmediği sürece, kesinlikle barış yapmayacağız" diye hamasi nutuklar atıyorlardı. Dikkat ederseniz "savaşacağız" demiyorlardı, barış yapmayacaklarını söylüyorlardı ama İstanbul hükümetinin emperyalistlere dayattığı şartlarla Misak-ı Milli'yi karşılaştırsanız, bu sözlerin emperyalistlere "Bre daha ne duruyorsunuz, bizi muhattap alsanız, bize küçücük bir kemik parçası bile yeter" demek olduğunu anlamak zor değil. Ki emperyalistler bunu sevine sevine zaten vermişlerdi. Peki sorun nerede? Sorun emperyalistlerin kimi muhattap alacağı, Anadolu'da iktidarı kime teslim edeceği sorunuydu. Ama nasıl olacaktı bu? Vahdetin hükümetinin istediği çok fazlaydı. Padişah bunu fark edip, Kemalistlerin etkisini kırmak için adımlar atıyor şimdi. Ama önce küçük bir açıklama yapıp sonra Ankara sürecine değinip burayla konuyu birleştirelim.

KİMDİ BU KEMALİSTLER?

İttihat ve Terakki'yi anlattığımız bölümde, II. Meşrutiyetin (Temmuz 1908) ilanı konusunda Abdülhamid'e "telgraf savaşı" açarak meşrutiyetin ilanını isteyen bu gücün bir Ordu hareketi olduğunu ve ordunun içinde örgütlenip palazlandığını söylemiştik. Ve yine değinmiştik ki, bu hareket ortaya çıkışından beri, esas amacı imparatorluğun dağılıp gitmesini önlemek için ortaya çıkmışlardı. En ufak anti-emperyalist nitelikleri olmak şöyle dursun, bizzat emperyalistlerin desteklediği bir hareketti, özellikle Alman emperyalistlerinin. Ve yine değinmiştik ki, 31 Mart ve Adana'daki olayları bahane ederek, parlamentoya tek başına yerleşmiş (Nisan 1909) ve Abdülhamid'i tahttan indirip, onun yerine Sultan Reşat'ı tahta geçirmişlerdi ve Osmanlı da İttihat ve Terakki'nin dönemi başlamış, süreç içinde Alman emperyalizmi en etkili güç olarak bunlar sayesinde sıvırılmış, bütün ordu kademesinin başına da Alman subayları geçirilmiş. Enver, Talat, Cemal eliyle Osmanlı, I. Dünya savaşına sokulmuş; Padişah, İttihat ve Terakki döneminde yetkisizleştirilmiş, sadece sembolik bir niteliğe büründürülmüştü. Ve I. Dünya Savaşı yenilgisiyle birlikte Enver, Talat, Cemal üçlüsü, Almanya ve sonra (Enver, Cemal) Rusya'ya gitmişlerdi. Kaçma-salardı, savaş suçlusu olarak yargılanacaklardı. İşte savaşın yenilgisinin ardından tahta geçmiş olan (Temmuz 1918) Vahdetin, müttefiklerin de desteğiyle İTC'yi yok etmeye, kadrolarını tutuklamaya girişmişti. Ama ordunun hemen hemen tümü İTC kadrosu veya üyesiydi. İTC, orduyu, padişah yanlılarından bu onbir yıl içinde temizlemişti. İşte müttefik emperyalist güçlerin desteğiyle Vahdetin, İTC'nin son kırıntılarını temizlemek isterken emperyalistler arası çatışma su yüzüne çıkınca ve ordu içinde tek etkili gücün İTC olduğunu bildiklerinden, yine ellerini orduya uzatmak zorunda kalmışlardı. İTC'de bu ara üzerine gelen baskıları, kavuşturmalara savaşturnak için kılık değiştirmelüzumunu hissetmişti. Paul C. Helmreich bu duruma şöyle değiniyor,

"Ortaya yeni bir Milli Müdafâ Cemiyeti çıktı ve bu da genel olarak İTC'nin uzantısı olarak kabul edildi." (Sevr Entrikaları) Gerek Milli müdafâ, gerek Kuvayı Milliye denilen teşkilatlar, İTC'nin örgütleri olan Türk Ocakları ve Teşkilat-ı Mahsusa'dan başkaları değildi. Sonradan kendilerine "Kemalistler" denilen bu gruhun, başta M. Kemal, İnönü, Rauf, Rafet, K. Karabekir vs. vs. İTC'nin üyelerinden başka kimse değillerdi. İTC tabelası, Kemalist tabelayla yer değiştirmişti o kadar. O kadar kötü bir kopya-sıydılar ki İTC'nin hemen hemen her yaptıklarıyla onun kokuşmuş bir karikatürü idiler.

GELİŞMELER VE ÇELİŞKİLER

Erzurum toplantılarının ardından, Sivas toplantısında da (Eylül 1919) M. Kemal başkanlığını koyunca, buna ilk karşı çıkan Rauf Orbay ve Kazım Karabekir oluyordu. Bütün yetkilerin tek adam elinde toplanmasını doğru bulmuyorlardı. İlk çatlak başlamıştı. Başlamıştı ama ne yapabilirlerdi? Hiçbir şey. Çünkü bölgede bulunan gerek İngiliz, gerek Fransız ve de gerekse ABD'li danışman ve yetkililer bir tek insanı muhatap alıyorlardı karşlarına. O da M. Kemal'di! Hatırlatmak için aynı konuyu bu sefer, Lord Kinross'tan aktaralım. Şu kiralık kalemşör şöyle yazıyor.

"Bu arada Fransızlar, milli harekete karşı daha uzlaşıcı bir tutum benimsemişlerdi. Fransa'nın Suriye yüksek komiseri George Picot, Sivas'ta iken (¹) M. Kemal'i ziyarete gelmişti. Bu gezisi, ne Beyrut'un ne de İstanbul'un resmen onayından geçmemiş olmasına rağmen, Picot kendisini 'Fransa Hükümetinin Temsilcisi' olarak tanıtmış, Kemal'de onu öyle kabul etmişti." (abç) Evet daha Sivas'tayken M. Kemal, emperyalistlerden "bir devlet başkanı" gibi muamele görüyor ve Fransa Hükümeti adına Picot'la görüşüyor. İngilizlerin ise, M. Kemal, Erzurum ve Sivas'ta toplantılar yaparken, ordularını Azarheycan'a doğru çektiğini belirtmiştik. Bunu şunun için açıklıyoruz: M. Kemal özel yeteneklerinden dola-

yı ön plana çıkmış biri değil, diğer İTC kadrosu arasından, aksine M. Kemal'i inatla öne çıkarıp destekleyen, ona sanki devlet başkanı gibi muamele yapan, onu "tek" muhatap alan emperyalistlerin sayesinde öne çıkarılmıştır. Bu görüşmeler Rauf Orbay ve K. Karabekir'in önünde olmaktadır. Yani emperyalistler, "biz sadece bu adamı tanyoruz, muhatabımız odur" diyerek yaptıklarıyla bunu onun çevresine göstermişlerdir. M. Kemal, gücünü emperyalistlerin desteğinden almıştır. Ona "yürü kulum" diyen emperyalistlerdir. Şimdi diyeceksiniz ki, emperyalistlerin dizinin dibinden ayrılmayan, onların bir dediğini iki etmeyen, her gelen emperyalist sözcüye "biz sizin mandanızı kabul ediyoruz" diyerek, mavi moncuk dağıtmak az yetenek mi? Bu da bir yetenek sayılır mı? Onu biz de bilmiyoruz. Ama, işte bu güvenceler olduğu içindir ki, Padişah, M. Kemal'i yetkilerinden arındırdım demesine, hatta K. Karabekir'e "M. Kemal'i nutukla" diye emir yollamasına rağmen, bunlar hayata geçirilemiyordu. Damat Ferit, işgalci emperyalistlere ultimatom verip, Kemalistlerin üzerine ordu göndermek istediğinde; "Ancak onlar ne buni kabale, ne de asker vermeye yanaşmalar" (Lord Kinross). Çünkü mütareke şartları buna elvermiyordu(?) Mütareke şartları ise Osmanlı ordusunun silahsızlandırılmasını öngörüyordu(?) İstanbul Hükümeti'nin önüne mütareke şartlarını çıkarıp elini kolunu bağlayan emperyalistler, M. Kemal'i ayrı bir devlet başkanı gibi karşılıyor, o ilerledikçe önünü açıyor ve göreceğimiz gibi açık açık da silahlandırıyorlardı ve M. Kemal'e anlaşmalar imzalıyorlardı. Yani emperyalistler izlediği politika ile zaten iki hükümet, iki baş yaratmışlardı. M. Kemal'e, emperyalistlerin desteği bu kadarla sınırlı kalmayacaktı. İzleyelim. Padişah Vahdettin göz göre göre elinden giden iktidarı yeniden ele geçirmek için iki önemli adım attı. 1) 30 Eylül 1919'da Damat Ferit hükümetini istifaya zorladı. 2) Erzurum ve Sivas "kongre"lerinin kararlarını kabul ettiğini, yeni bir meclisin İstanbul'da toplanmasını önerdi. Bunun anlamı, Erzurum ve Sivas "kongre"lerini meş-

ru görmek, milletin resmi temsilcisi görmektir. Diğer anlamı ise, o güne kadar galip emperyalistler karşısında savunduğu 1878 Berlin Kongresi sınırlarına geri dönülmesi tezinden feragat edip Kemalistlerin önüne emperyalistler tarafından konulan "Misak-ı Milli" tezini kabul ederek bu kozu Kemalistlerin elinden almak ve kendini bugünkü sınırlar çerçevesinde yeniden tilkenin tek söz sahibi, tek muhatap olunacak merci olarak kabul ettirmektir. Bu açıklamalar, Erzurum ve Sivas'ta, Kemalist ordunun çağrısıyla, atama ve önerileriyle toplanan ve adına "delege" denilen insanlar üzerinde etkisini göstermede geçikmedi. İster seniz, şu "delege" denilenler nasıl seçiliyordu ve Kemalistlerin bu "delege"lere bakışı neydi, bir Kemalist yazarın ağzından onu belgелейelim. "Delege" seçimini anlatan bu Kemalist yazar; "hatırlanacağı üzere, seçim usulü son derece gevşek bırakılmıştı. (şimdi şu gevşeklik)liğe bakınız, bn.) bunları ulusçu örgütler, (yazarın "ulusçu" dediği Kemalist Ordu ve Türk Ocaklarının devamı olan Mudafâ-i Hukuk Cemiyetleri dir. bn.) belediye adayı seçebileceği gibi, 'sair suretlerle' (yani belli bir ikamet olmayan ama sorumlu kimseler, bn.) de seçilebilecekti." (Sina Akşin) Bu sözlerin anlamı, günümüz Türkçesi ile de geçmişin Osmanlıcası ile de "seçim" değil, "atama" usulüdür; laf cambazlığına, kıvırtmaya gerek yok. İşte adına "delege" denilenler böyle tayin ediliyordu yani seçilmiyordu. Bu bir Komedi'dir o kadar. Ve bunlar tamamen göstermelik insanlardı; ne bir yetkileri, ne de bir etkileri vardı. "Heyet-i Temsiliye" denilen kurum, bir tek kez olsun bile toplantı yapmadı. Bütün karar ve yetkiler ordunun ve esasta da M. Kemal'in elindeydi. Bakınız, bizzat M. Kemal'in ağzından "Heyet-i Temsiliye" denilen kuruma bakış:

"... Millet, memleket, siyaset ve ordu idareleriyle hiç bir alaka ve münasebetleri ve bu hususta liyakatleri görülmemiş ve tecrübe edilmemiş geligi güzel zevattan bilfiat Erzurum'da bir nakış şeybi ve Muhi'li bir aşiret reisi gibi zavallılardan da teşkil, ihtimalden hariç olmayan her-

hangi bir heyeti temsiliye mevzuu bahis olan vaziyet ve vazife bırakılabilir miydi? Milleti ve kendimizi işgal etmiş olmak gibi bir hata itikab etmeyecek miydik?" (Atatürk, MK, Nutuk, İstanbul 1962, aktaran M. A. Hasretyan)

Bu, M. Kemal'in kendi ağzından "delege" (!) denilen (o "zevat" diyor, yani değersiz kişiler, kimseler) kimselere bakışdır ve heyeti temsiliye hiçbir şey bırakılmadığının, onların göstermelik bir piyondan öte bir şey olmadığının itirafıdır. Evet, M. Kemal, bütün yetkileri tek elde toplamıştı, önce emperyalistlerin ve sonra da orduyunun desteğiyle. Ve Sivas "kongre"sinde, (bu "kongre" palatalarının yerine bir bundan sonra toplantı tabirini kullanacağız) ülkenin başındaki üç düşmandan söz ediyordu. *Biri*, Emeniler; *ikincisi*, Damat Ferit hükümeti; *diğeri* de Yunanlılar. Yani ülkeyi işgal eden İngiliz-Fransız ve İtalyan emperyalistleri yerine, bunlar düşman olarak ilan ediliyorlardı. Bu durumu pek de güzel fark eden Sina Akşin, bir yerde daha direkt konuşmayı seçerek bazen itirafa girer ve der ki: "Denilebilir ki Erzurum'dan Sivas'a, baş düşman itilaf devletleri yerine Damat Ferit Hükümeti olmuştur."

Şimdi konuyu birleştirelim:

İşte Padişah Vahdettin, M. Kemal'in elindeki bu kozu elinden alıp kendini, emperyalistler karşısında, ülkenin tek söz sahibi ve muhatabı olduğunu göstermek için, İstanbul'da Damat Ferit Hükümetini istifa ettiriyor ve Anadolu'daki Kemalistlerin atadığı bu insanları mebus (milletvekili) olarak kabul ediyor; İstanbul'da yeni meclisin toplanması çağrısını yapıyordu. Oyle ya, madem sorun Damat Ferit? Vahdettin, M. Kemal'in oyunlarını görebilmiş, bunun için adım atmıştı ama, M. Kemal'e bu oyunda rol veren ve destekleyen işgalci emperyalistlerin esas niyetini görememişti. M. Kemal üzerinden kendine karşı oynanan oyunun çehresini görememişti. Esas sorun M. Kemal de değil, onu yönlendiren emperyalistlerdi.

Vahdettin bunu hesap edememişti. Çünkü hedef bizzat, Kemalistler eliyle

le kendisiydi, yani şu halifelik kurumu! Yani emperyalistlerin sömürge (ya da yarı-sömürge)lerindeki milyonlarca müslüman üzerindeki ruhani bağ, dinsel otorite; işte emperyalistlerin esas hedefi bunu ortadan kaldırmaya yönelikti. Bunu ortadan kaldırmayı emperyalistler göze alamazdı, karşılarında muazzam bir tepki oluşacağını iyi biliyorlardı, ortaya bir Hristiyan-Müslüman çatışması gibi hava yaratarak başlarına büyük işler açacağını iyi görmüşlerdi ama bunun yerine, bir müslüman eliyle islami bir kurumu ortadan kaldırmak daha rızosuz ve daha matikliydi. Emperyalistler bu politikaya, -okurlardan özür dileyerek ifade edelim-, itti, ite boğdurtma, diyorlardı. Böylece hem amacına ulaşmış oluyorlardı, hem de bütün gelececek olası tepkilerden kendilerini yalıtıp, hedef olarak da başkalarına parmakla gösterip "işte bu yaptı, biz değil" diyerek işin içinden sıyrılıyorlardı. Emperyalistler, Anadolu topraklarında M. Kemal'den daha iyi bu işleri yapacak bir başka piyon bulamayacaklarını iyi hesap etmişlerdi. Ama padişahın attığı bu yeni ve de geni adım (yeni meclis oluşturma, Erzurum ve Sivas toplantı kararlarının kabulü vs.) emperyalistlerin de adım atmasına yol açtı. M. Kemal'e, eğer deyim yerindeyse, "hızır" gibi yetiştiler. Nasıl mı? Bunu az sonraya bırakalım ve sahnenin iyice görünmesi için, şu Kemalistlerin ve atama ile seçilen mebusların Ankara'ya gelişlerine bir göz atalım: M. Kemal'in, adına mebus denilen bu kişilerin İstanbul'a gitmemesi için elinden gelen her türlü ayak oyununu yapmış, tehditler yağdırmış ama para etmemişti. Başta Rauf Orbay olmak üzere bütün bu atanan kişiler padişahın çağrısıyla birlikte çıkını toplamışlardı bile. Hem zaten padişahı kurtarmak için Erzurum ve Sivas'ta toplanmamışlar mıydı? (Kemalist propaganda buydu) İplerin elinden kaçtığını gören M. Kemal son çare mebusların Ankara üzerinden gelip İstanbul'a gitmesini önerdi. Bunda bir sakınca görmeyen mebuslar yola düştüler. M. Kemal, yanında kendi korumalığını yapan Laz çeteleri ve mahiyeti ile Ankara'da emperyalist basın ve köriklenme ile krallar gibi

karşılanıyordu. M. Kemal rahatsız olmasın diye o gelirken İngilizler, Eskişehir yolunu boşaltıyorlardı. Ya Fransızlar? Şu sözleri kiralık kalemciler Lord Kinross yazdı ve durumu anlattı:

"Ankaralılar, şimdiye kadar böyle büyük bir toplantı görmemişlerdi. Kentte bulunan bir kaç yabancı, bu hali şaşkınlıkla seyrediyorlardı. Topluluk, millî duyguların coşkunluğunu göstermek için, yol değiştirerek, birkaç gün önce İngilizlerin işgal ettiği (yani İngiliz askerlerinin burnunun dibinden, bn.) istasyondan geçti. O sırada daha üzerinde Fransız bayrağı dalgalanan, sonraki Meclis binasının çevresinde, Fransızlarla Tunuslu askerler duvarların üstüne tünemiş bakıyorlardı. Mustafa Kemal, Hacı Bayram Veli Camii ve türbesine kısa bir ziyarette bulunmayı ihmal etmedi." (abç)

Eğer dikkatli okumuşsanız gülümüşsünüzdür mutlaka, ne "savaş" değil mi? Ve ne kahramanlık? Ne yaman "anti-emperyalist"lik? İşin doğrusu emperyalistler, kendi kahramanını şanlarına yakışır bir şekilde karşıyorlardı. Kibarca seyredip ve önünü açarak. Uzatmayalım çünkü daha önce de bu ilişkilere epey örnek vermiştik. M. Kemal'in emperyalistlerin bizzat kendi eli ile seçip gönderdiğini, sık sık Erzurum ve Sivas'ta yan yana geldiklerini de anlatmıştık zaten. Ama emperyalistlerin yaptığı bu kadarla kalmadı M. Kemal'e; daha yapacakları vardı.

M. Kemal, bu şatafatla "mebus"ları etkileyip İstanbul'a gidişlerini engellemeyi hayal ederken, bu da boşa çıktı. "Mebus"lar bu "tek adam"ın ceberrutluğundan kaçıyorlardı bir yerde de. İstanbul'a gitmeye cesaret edemeyen M. Kemal, Ankara'da kalıyordu birkaç yandaşı ile birlikte. 16 Ocak 1920'de İstanbul'da toplanan ve Kemalistlerin bizzat seçtiği bu "meclis" ancak iki ay yaşayabildi. Emperyalistler, padişahın bu adımı karşı adım atmakta geçikmedi. 16 Mart 1920'de İstanbul'a (zaten gemilerde hazır olan ve denetim altında tutulan) asker çıkarıp "meclis"teki bazı "mebus"ları tutuklayarak "meclis"i çalışamaz hale getirdiler. Çepeçevre kuşatılmıştı "meclis". Tuhafur

(1) ama İstanbul'un işgal edilip "meclis" in de basılacağını M. Kemal önceden biliyordu. Lord Kinross; "Mustafa Kemal, İstanbul'un yakın zamanda işgal edileceğini Fransızlardan öğrenmişti. Haberi, Rauf Bey'e ulaştırarak milliyetçi liderlerin şehirden ayrılmaya hazır olmalarını bildirdi... Bunların kaçışını kolaylaştırmak için Osmanlı Bankasına para da yollanmıştı" diyor. Bu sözler danışıklı dövüşün itiraflarıdır. "Al gülüm, ver gülüm" oyunlarıdır bunlar, emperyalistler ile Kemalistler arasında süren. Emperyalistler, daha İstanbul işgal edilmeden ve "meclis" baskına uğramadan M. Kemal'e haber veriliyor, ardından "meclis"te tutuklamalara girilerek "meclis"i çalışmaz, toplanamaz hale getirerek, bu zevatı (artık biz de bu kavramı kullanalım) Ankara'ya doğru itiyorlardı. M. Kemal'in kucağına. Adeta kendi elleriyle bu zevatı getirip teslim ediyorlardı M. Kemal'e. Halide Edip Adıvar, M. Kemal'in sevinçten nasıl zıptır zıptır zıpladığını güzel anlatmış. Emperyalistler, padişah Vahdettin'in, "ülkede tek muhatap, tek söz sahibi" olduğunu göstermek için attığı bu adımı da böylelikle ortadan kaldırmış, bütün yetkileri bu ayak oyunları ile M. Kemal'in eline vermiş oluyorlardı. Esas hedefin kendisi olduğunu, halifelik kurumu olduğunu görememişti Vahdettin. Yoksa emperyalistlere uşaklıkta Kemalistlerden farklı bir yanı yoktu. Ve Vahdettin, bu elinden uçup giden iktidarın göz göre göre gitmesine artık tahammül edemiyerek 23 Nisan 1920'de tantonalarla açılan ve İstanbul'dan "meclis" çalışmıyor gayesi ile gelip Ankara'da toplanan "meclis"e karşı son kozunu attı ortaya. Fetva verip Kemalistlerin ve Ankara'daki "meclis" in meşru olmadığını, kendi yanlılarının bunlara karşı durması çağrısını yaptı. Bu bir savaş çağrısıydı, ama Kemalistlere karşı. Ne Kemalistlerin ne de Vahdettin'in emperyalistlere karşı çıkılması doğrultusunda bir çağrı değildi bu. Aksine emperyalist güçler karşısında (işgalci emperyalistlerden söz ediyoruz) ülkenin tek söz sahibi benim, yani emperyalistlere, "beni muhatap al, benimle konuş" savaşıydı bu. İki emperyalist uşağının dalaşından başka

bir şey değildi. H. C. Armstrong bu durumu şöyle anlatıyor:

"Padişah, darbesini ikinci kez indirdi. Asilerin işini bitirmeye karardı. Mütareke şartları ve müttefik kontrolü onun düzenli ordular kullanmasını yasaklıyordu. Harbiye Nazırı Süleyman Şefik (çevirmenin düzeltilmesini aldık buraya, bn.) Paşa'ya 'Hilafet ordusu' adı altında, gayri resmi bir ordu kurulmasını emretmişti. Artık bu orduyu dualarıyla kutsayarak asilerin üzerine gönderilmesinin zamanı gelmişti. Bütün Türkiye'deki din adamlarını halka seslenmeye çağırdı. Uruklarının Halife ve tahtın yanında olmaları için ikna etmek üzere köylere bile hafiyelerini gönderdi. Halk her tarafta bu çağrıya kulak verdi. Dağınık gruplar halinde Padişah adına ayaklandılar. Bir ucundan diğer ucuna bütün Türkiye, korkunç bir iç savaş karabasanına doğru çığınca kozmaya başlamıştı. Kasabalar kasabalara, aileler ailelere, kardeş kardeş, baba oğula düşmüştü. Hiçbir uyarı işareti vermezsiniz ayaklanmalar kah orada kah burada ansızın alevlenmeye başladı. Padişahın adamları da bunları körüklüyordu. M. Kemal'in taraftarlarıysa ayaklanmaları acımasız bir gaddarlıkla bastırıyordu. Türk Türk'ü öldürüyor, taşıyor, kamçılıyor, işkence ediyor, asıyor, hatta kardeş kavgasının çalın nefretiyle birbirlerini çarpmışa geriyorlardı." (Bozkurt)

Padişaha mütareke şartlarını dayatıp onun düzenli ordu kurmasını engelleyen, hatta İstanbul'dan ayrılmasını bile yasaklayan emperyalistler, Kemalistleri, ordular ve hükümet üstü yetkilerle donatıyor, silahlandırıyor, M. Kemal ilerledikçe önünü açıp boşaltıyor ve de yine gördüğümüz gibi Fransız askeri garnizonu önünde (Ankara'da) Nutuk bile atıyorlardı M. Kemal'e. Ankara'da yeniden toplanan bu zevata ses çıkarmak, üstüne yürümek bir yana "mebus" meclisi bile diyor emperyalistler. İş bu kadarla kalmayacak, M. Kemal kendini "meclis başkanı" seçtiğinde bütün emperyalistler kutlama telgrafları yollayacaklardır ona. Dahası var ama, burda kalalım şimdilik. Emperyalistler şunu bir kez daha ortaya koymuşlar-

dır, İstanbul Meclisi'ni basarak ve Ankara'nın kapısını açarak, "M. Kemal'in yanında kaldığımız sürece can güvenliğiniz garantide" diye, Peki, bizzat emperyalistler tarafından kışkırtılarak ve de yine bizzat emperyalistlerin burnunun dibinde patlayan, emperyalistlerin kılma bile dokunmayan bu Padişah ile Kemalist kapaşmasına ne ad vereceğiz? Bu iki emperyalist uşağının, emperyalistler karşısında sürdürdüğü, "ben bu ülkenin söz sahibiyim" savaşıydı, yani iktidar savaşıydı başka bir şey değil. Çünkü Kemalistler de -o dönemde- Padişah da parlamenter bir monarşiden yana dırlar. Peki sorun ne? Söyledik, emperyalistlerin hedefi şu ruhani liderliği, yani Halifelik kurumunu ortadan kaldırmaktır. M. Kemal bile bunu farketmemiş; 1921'de Balıkesir'e gittiğinde iki sefer kendi adına hutbe okutup kendini Halife ilan etmeye hazırlanırken, kulağı çekilmiştir emperyalistler tarafından, sonra o da bırakmak zorunda kalmıştır bu propagandalı. Evet, padişahın çağrısı üzerine yapılan bu ayaklanmalar Çerkez Ethem kuvvetlerinin desteğiyle de hunharca ezildi Kemalistler tarafından.

Fransız emperyalistleri zaten baskından beri açık açık Kemalistleri desteklediklerini inkar etmiyordu. Öyle ki Anadolu üzerinde yapacakları pazarlıkları sadece M. Kemal'le yürütüyorlardı. Paul C. Helmreich bu duruma şöyle dikkat çekiyor; "Kilikya kırsalına gelince, Fransa, Toros dağlarında bulunan istihkam mevkilerinde denetimi elinde tutmak istediğini belirtmesine rağmen, bölgede itibari bir Türk egemenliği altında bulunmalarını sağlayacak bir çözüme yakın olduğunu belirtiyordu... Üstelik bu hususun görüşüleceği kişi, Fransızların meseleyi İstanbul hükümetine açmalarına dair hiçbir işaret olmadığına göre, Mustafa Kemal olacaktır." (abç) (Sevr Entrikaları) Fransızlar sözünde durmayı ihmal etmedi 20 Mayıs 1920'de Kemalistlerle sanki İstanbul'da padişah yokmuş gibi anlaşma imzalıyorlardı. Bu iki başlı iktidarı kendi elleriyle yaratmışlardı. Biraz uzun oldu ama gerekli. Şu ibret belgesini de okuyunuz lütfen: "... Aralık

1919 tarihine gelindiğinde, İstanbul'da bulunan İngiliz gücün, padişahı ya da rejimini pek iyi bulduğunu söyleyemezdi. Hükümetin Anadolu'ya kontrol altında tutamadığını ve kendisine uzun bir ömür biçmediğini görüyorlardı. Bu izlenim dışılarına iletilmiş ve 10 Kasım günü Lord Curzon'un Pichon'la yaptığı görüşmede ele alınmıştı. Durum böyleyken, tersini yapmak, olmayacak duaya amin demek olacaktı" (Sevr Entrikaları)

Dikkat ederseniz sayın okurlar, bizim anlatmaya çalıştığımız şeyleri ve dönen dolapları emperyalistler bizzat kendi ağızlarından itiraf ediyorlar ve bu planın uygulanmasında hem fikir olduklarını daha Kasım 1919'da yaptıkları toplantıyla onaylıyorlar!

Ve de hafif bir iki yüzlülükle, sanki padişah ve hükümetinin elini bağlayan kendileri değilmiş gibi, mütarake şartlarını padişaha dayatıp, silahlanmasını, ordu kurmasını, Anadolu'ya müdahale etmesini engelleyen kendileri değilmiş gibi, İstanbul "meclisini" basıp dağıtan (16 Mart 1920) kendileri değilmiş gibi... Siz ne dersiniz sayın okurlar, biz bu yüzözlülere artık ismini de bulamıyoruz!

Biz neden bu kadar üzerinde duruyoruz bu meselelerin? a) Öncelikle çarpıtılan, yalanlarla döşenen paralı ve kirlili bir edebiyatla yazılan tarihi düzeltmeye çalışıyoruz. b) Emperyalistlerin çalışma tarzlarını ve iki değil, binbir sıfatını sergilemek istiyoruz, c) KAYPAKKAYA yoldaşın dikkat çektiği Kemalist-emperyalist ilişkisinin yüzünü açığa çıkarıp okurlarımıza bu danişıklı dövtüşü göstermek istiyoruz.

MECLİS AÇILIYOR

Nasıl bir meclistir bu? Nereden başlamalı? Şimdi biz kalkıp da "ahır açılıyor" deseydik yanlış anlaşılacak hatta çokça sekte bulunacaktı sözlerimiz. O zaman bu "meclis" in niteliğini ve paravanlığını (tupki bugünkü gibi) anlatması için sözü M. Kemal'e verelim: hele şu TC'nin üzerinde tantanalar yaptığı "meclis" ne imiş. Lord Kinross anlatıyor.

"Ankara'yı görmeye gelen Amerikalı Senatör, Meclisi çalışır halde görmediği için üzüntüsünü belirtince,

Mustafa Kemal, yanındaki rehberle döndü ve: 'Bizim hayvanat bahçesini niye göstermediniz?' dedi Atatürk.

Meclis, Hayvanat bahçesiymiş! Eh, biz de şunu ekleyelim artık, bu hayvanat bahçesinin reisi de kendisiydi, yani M. Kemal! Doğru söze ne denir. Doğru denir. Okurun dikkatini çekmiştir mutlaka şu "Amerikalı Senatör?" Onun ne işi vardı Ankara'da ve M. Kemal'in yanında diye? Öyle ya hem müttefik güçler "Yüksek Askeri Konseyi"nde hem "Dörtler konseyi" hem de "Onlar Konseyi"nde olan ve sözüm ona Anadolu'yu işgal eden güçlerden biri değil mi bu senatör? Daha 16 Mart 1920'de İstanbul "meclis"ini dağıtan, basan, kararları alanlardan biri de bu ABD emperyalistleri değil mi? Evet onlar! Takke düşmüş kel bütün pırlıtsıyla çıkmıştır ortaya. Artık, Kemalistlerle emperyalistlerin ilişkisi açık açık yürütülmektedir. Lütfen şu satırları da okuyunuz: H.C. Armstrong anlatıyor:

"Daha dün yalnız ve terkedilmiş olan M. Kemal (mebusların İstanbul'a gidişini kastediyor yazar, bn.) artık taraftarla çevrelenmiş, kabul gören bir lidere dönüşmüştü. Meclis başkanı olarak, Fransa Cumhurbaşkanı'ndan gelen bir mesaja gururla şu cevabı verdi: Ankara'daki Büyük Millet Meclisi, payitaht yabancıların elinde kaldığı sürece Türkiye'nin kaderine hükmedecek. Meclis, ülkenin yönetimini ele alacak olan bir yürütme kurulu atamıştır. Padişah ve hükümet, düşmanın elinde olduğundan, oradan gelecek tüm emirler geçersiz ve hükümsüzdür. Millet haklarına tecavüz edilmiştir. Türk milleti sakin olmakla birlikte, bağımsız egemen bir devlet olma hakkını yeniden kazanmakta kararlıdır. Dürüst ve onurlu bir barış yapmayı arzu etmektedir, fakat bunu yalnızca kendi güvenilir temsilcileri aracılığıyla yapacaktır." (abç) (Bozkurt)

Sayın okurlar belgeyi okudunuz mu? Bu sözlerim için beni başışlamanızı rica edeceğim ama ben bu belgeyi buraya yazdıktan sonra, hemen kalıp haritaya baktım, yoksa ben yanlışlıkla başka bir ülkeyi mi anlatmaya başladım diye! Çünkü, İtalyanlar ile İngilizler de kutlama mesajları yollu-

yor, ABD senatörü ise M. Kemal'le kol-kola. Yıl 1920 ve aylardan Nisan! Peki, şimdi siz söyleyin bana tanrı aşkına, "Bu ülkeyi kim işgal etti?..."

"İnsan bu kadar alçak olabilir mi" diye düşünmeyiniz, bunlar emperyalistler ve faşistler; ve unutmayınız ki yine "alçaklık" her şeye rağmen bir seviye göstergesidir, bunlar...! Dönen dolapları ve yüzözlülüğün boyutunu görüyor musunuz? Padişahın denetiminde toplanan İstanbul'daki meclisi basıp dağıtan emperyalistler, aynı "mebus"lar, Ankara'da M. Kemal'in denetiminde toplanınca, bir de M. Kemal'i başkan seçince, hem ayağına kadar teşrif edip hem de en üst makamlardan (Cumhurbaşkanlığından) kutlama mesajları yolluyorlar. Amaç, halifelik kurumunun etkisizleştirilip yok edilmesi; hedef, M. Kemal gibi kondini emperyalistlere kayıtsız şartsız teslim etmiş bir uşağın başa getirilmesi diye yeniden vurgu yapıp tekrar etmiş olalım. Peki, M. Kemal'in şu "düşman" diye bahsettiği kimler kalmıştı ortada? Tabi ki Yunanlılardı bunlar! Düşman ilan edilen tek işgalci güç Yunanlılardı! Diğer işgalci güçlerle kol koladı Kemalistler başından beri. Kemalistlere "şerefli"(!) bir biçimde bayrak diktireceklerdir İzmir'e, Kemalist hareketin diğer "düşmanları" geçen bölümlerde de anlatmaya çalıştığımız gibi, Rumlar, Ermeniler ve Kürtlerdir! Emperyalistler değil! Yunanlılar ile Kemalistler arasındaki kapışmayı yazımızın son bölümüne bırakırken, biz şu "meclis" denilen parlamento ahırının M. Kemal'in elinde nasıl bir oyuncak olduğunu görelim. Önce şu sözleri okuyalım: Armstrong anlatıyor:

"Yeni seçilmiş mebuslar, kendi hak ve yetkileri konusunda son derece kıskançlar. Kuramsal olarak asıl yönetici onlardır. Mustafa Kemal, onlara tekrar tekrar şunu söylüyordu, 'Büyük Millet Meclisi halkın vücut bulmuş halidir. Bütün yetkiler yalnızca ve kesinlikle halka aittir' Ne ki, onlar gene de aslında kendilerine ait olan yetkileri Mustafa Kemal'in sık sık gasb ettiğini düşünüyorlardı." (Bozkurt)

Ne midir bu? O güzel insan Dr. Şivan'ın dediği gibi "silahların gölgesinde demokrasilik oyunu"²¹ dur!

M. Kemal, "meclis"i'nin haklarını sık sık gaspetmiyordu aslında; şöyle demek daha doğru. Meclisin bütün haklarını elinde topluyor, pin pon topu gibi bu zevatla oynuyordu. En ufak bir yetkileri yoktu bu "meclis" denilen zevatın. "Yetki" diyoruz da yanlış anlaşılacak, acaba konuşma hakları nasıldı? Bu "meclis" denilen ahırda cesaret edip de, "bu mecliste can güvenliği yok mu?" diye bağırın bazı "mebuslar" da vardı. M. Kemal, "meclisi" adeta esir almıştı. Etrafında, Musolini'nin kara giysili faşist muhafızları gibi karalar giyinmiş Topal Osman'ın Laz çeteleri ile dolaşıyor. O, "meclis"te konuşma yaptığında, bu Laz çeteler "meclis"i bir baştan bir başa sarıyor, adına "meclis" denilen bu zevatlar üzerinde terör estiriyordu. Buna bir örnek, Hilafet ile Saltanatın birbirinden ayrılması tartışmalarından vermek isteriz okurun "meclis"i'nin nasıl çalıştığını görmesi açısından:

"Meclis, tasarısı görüşmek için hemen oturuma geçti. Tartışmaya başladılar. Mustafa Kemal, meclis'in genel havasının kendisine karşı olduğunu anlamıştı. Bir an evvel oylamaya geçilmesini sağlamalıydı. Her ne pahasına olursa olsun kazanması şarttı. Kişisel taraftarlarını toplantı salonunun bir tarafına topladı ve derhal açık oylamaya geçilmesini istedi. Kimi mebuslar tasarının ad okunarak oylanmasını talep etti. Mustafa Kemal buna karşı çıktı. Taraftarları silahlandı; içlerinden bazıları her şeyi yapabilecek karakterdeydi, emir alırlarsa silahlarını hiç duraksamadan kullanacakları kesindi. 'Meclisin oy birliğiyle kabul edeceğinden eminim' dedi. Sesinden bir tür tehdit seziliyordu ve taraftarları da ellerini bellere atmışlardı. 'Ellerin kaldırılması yeterlidir.' (M. Kemal emrediyor yani. bn.) Başkanın bir gözü Mustafa Kemal'de, tasarısı oylamaya koydu. Bir kaç el yükseldi. 'Oy birliğiyle kabul edildi' dedi başkan. Bir düzine kadar mebus, protesto etmek için sıraların üstüne fırladılar. 'bu doğru değil, ben karşıyım!' diğerkilerse 'Otur yerine! kes sesini! Domuz!' diye bağırıp ıslık çaldılar, birbirlerine sövüp saydılar' (abç)(Bozkurt)

İşte sayın okurlar, M. Kemal'in

"hayvanat bahçesinde" oylamalar böyle yapılıyordu! Silahların gölgesinde demokrasicilik oyunu tam da buydu! Yazarın burada "M. Kemal'in kişisel taraftarları" dediği Topal Osman ve Laz çeteleridir. Her "mebusun" başına dikilmiş bir elleri silahların kabzasında! M. Kemal kendini Meclis Başkanı da böyle seçmişti. Hani ne derler, istersen seçme, ya da elini kaldırma! Emperyalistlerin desteğiyle oynanan parlamentoculuk oyunu. Evet, "Hakimiyet Miletindi(!)" ve bu "Mebuslar"da "halkın vücut bulmuş temsilcileri(!)" idi. Millet neredeydi? Halk neredeydi? Sözü doğru su, bu yanyana gelen 150 tane zevatı ne kimse seçip oraya yollamıştı (atama ile gelmişti bunlar) ne de bu zevatın elinde en küçük bir yetki vardı, onun için lafi düzeltilim. Hakimiyet kayıtsız şartsız M. Kemal'in elindeydi! O da emperyalistlerin elindeydi!

İstanbul basını sık sık bağırıyordu: M. Kemal'deki yetkiler padişahla bile yok diye. Doğru muydu bu sözler? Lütfen, şu kiralık kaleşörün satır arası itiraflarını okuyunuz:

"Mustafa Kemal yalnızca meclis başkanı -dolayısıyla gerçekte devletin başkanı- değil ama aynı zamanda hükümet başkanı idi. Aslında vekilleri de kendisi seçtiği için, kabineyi elinde bulunduruyordu. Vekiller, kuramsal olarak meclis tarafından seçiliyordu. Ama aslında bunları başkan öneriyor (yazarın "başkan" dediği M. Kemal'den başkası değildir. bn.) Meclis de onaylamaktan başka bir şey yapmıyordu. Mustafa Kemal böylece hem meclise, hem de kabineye hükmedebilecek durumda idi." (abç) (Lord Kinross, Atatürk)

Sayın okurlarımızın dikkatini çekmiştir, yazar, yalıksızlıkta ve dalkavuklukta görülmemiş bir pişkinlikle sanki meclis başkanından değil de, padişahın söz ediyor! Ve bu vesile ile hepimiz de öğreniyoruz ki(!) "Meclis Başkanı" aynı zamanda devlet başkanı, aynı zamanda bütün parlamentoda tek temsilci ve yetkili, çünkü bütün bakanlıklar ve bakanları da o belirliyor ve de tabi ki halkın da kendisi(?) Yazar "meclis başkanının" yetkilerini nasıl da güzel (!) anlatmış! Dünya, eğer bu yalaka yazarın ve bizim şu

despot aydınların yüzsüzlükte parmak ısıracak kadar hamarat olduğunu görememişse, bunu sadece ve sadece bizim tembelliğimize borçlular, yoksa onların bu yetenekleri(!) inanım umulmaz!

Bu yetkiler aynı dönemde İtalyan faşizminin babası Musolini'de ve sonra da Adolf Hitler'de olacaktır! Yukarıda sayılan yetkiler daha devrede kullaktır. M. Kemal sadece bu yetkilerle kendini sınırlamayacak; ordu başkanlığı, cumhurbaşkanlığı, parti başkanlığı ve hatta hatta barolar başkanlığı ve hatta öğretmenler başkanlığı ve de aklınıza ne başkanlığı geliyorsa bütün "başkanlıkları" kendi eline alacaktır. Bir Fransız gazeteci bu çarpıcı tabloyla alay ederken: "Türkiye'nin bir sarhoş, bir sağır ve üç yüz sağır dilsiz tarafından yönetildiğini" yazarken, M. Kemal yalıksız bir cüretkarlıkla şöyle diyordu: "Yalnız, Türkiye'yi yalnız bir tek sarhoş idare eder" (Lord Kinross)

75 yıldır senin bu söylediklerini tekrar edecek cürette ne bir despot aydın çıktı ortaya, ne de bu düzeyde "aydın bir alkolik!" Bravo. Faşist diktatörlük sadece parayla ya da işkenceyle insanın ruhunu satın almaz veya sadece kariyer, koltuk vererek kendi aydın tipini yaratmaz. Robes Pierre'nin çok güzel bir şekilde belirttiği gibi: "Zorbalık ahlak bozukluğunu doğurmuş, ahlak bozukluğu da zorbalığı desteklemiştir. Bu durumda haksızlığı haklı göstermek ve zorbalığı tanrısalılaştırmak için insanlar ruhlarını en güçlüye satmaya başladılar... Artık erdem için Bastiller ve darağaçları vardır. Cümbüşler için saraylar, ağır suçlar için Taçlar ve Zafer arabaları. Artık, Krallar, papazlar, soy-lular, burjuvalar, ayak takımı vardır ama halk da yoktur, insanlar da yoktur, hiç mi hiç yoktur." (Robespierre, sanki Kemalizmi ve bizim şu yalaka despot aydınları anlatmış)

İSTİKLAL MAHKEMELERİ

Halk yoktur orada
Çünkü onu düşünmeye alıştırmadılar
Yaşadığı toprakta bir tarla sığıcı gibi
Korkaktı bir tarla sığıcı kadar

(Aktaran Tefik Çavdar)

Yukarıdaki şüur halkın durumunu anlatmış pek de güzel olarak. Eğer bir kıyaslama yapmak gerekirse: Avrupa'nın kara Afrika üzerinde uyguladığı yüzyıllarca süren "köle ticareti" nasıl ki Afrika'yı boşaltmış, üretici güçlere ağır bir darbe vurup gelişmesini bu yanıyla da felce uğratmış (diğer yanı emperyalist sömürgeler durumuna çevrilmesidir) ve geri bıraktırmada önemli bir neden etmen olmuşsa (iki yüz milyon insan yok edilmiştir en azından Afrika'da bu köle ticaretiyle) Osmanlı da sonu gelmeyen, bitip tükenmeyen sömürge ve talan savaşları da insan bırakmamıştı bu topraklarda. Üretici güçlere bu topraklarda en ağır darbeyi bu talan savaşları vurmuştu; bütün bir genç nüfus tüketilmişti. Kalanlar ise Osmanlı despotizminden inim inim inler, sesini çıkaramaz bir hale gelmişti. Zoru küçümsemeyin, bütün tiranların emniyet sübabıdır o tarihler boyunca. Atalarımız "çini çivi söker" derken çok haklı ve tecrübe dolu bir şeyi gözler önüne sermişlerdir. Karşı-devrimci zor, terör ve şiddet, devrimci zor ve devrimci terörle sökülüp atılmadıkça, kölelikten başka bir seçenek koymamıştır halkın karşısına. Bu iki terörlü birbirine karşıdınız mı kayıp gidersiniz zulmedenin yanına. Zulümden, faşizmin teröründen kurtulmak için yürütülen terörle, bir avuç asalağın kasası dolsun diye yürütülen terör farklı farklı amaca hizmet eder. Haksızlığa karşı yürütülen terör, meşru ve gereklidir! Bu hakkı egemenlere tanıyıp da, halka tanımayan bir kafa ancak ve ancak egemenlerin çanak yalayıcısı olma sıfatına layıktır, başka bir şey değil. Lafı uzatmayalım. "İSTİKLAL MAHKEMELERİ"nden söz edeceğiz: Hani şu despot aydınların elinde türlü hamaratlıkla Fransız Devrim Mahkemelerine benzetilmeye çalışılan faşist mahkemelerden. Fakat önce 29 Nisan 1920'de çıkarılan "Vatana ihanet" kanunundan söz edelim:

Madde 1: Büyük Millet Meclisinin meşruluğunda isyana ifade eden sözle veya hareketle veya yazı ile muhalefet veya fesatla bulunan kimseler vatan haini addolunur (kabul edilir, bn.)

Dikkat ederseniz "vatan hainliği"

kavramı, Türkiye(!) Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ni "meşru" görmemekle eş düzeyde görüyor burada ve bu tanımlamaya karşı sözle veya yazı ile muhalefet edenler bile "vatan haini" ilan ediliyor. İsterseniz açalım: O an Anadolu çeşitli emperyalist güçlerin işgali altındayken "neden emperyalistlerle işbirliği yapanlar, emperyalistlerle her türlü anlaşmayı imzalayanlar değil de, TBMM'ye karşı çıkanlar "vatan haini" ilan ediliyor? Şundan: M. Kemal, emperyalistlerin kendisine uzattığı kartı görmüştür; emperyalistlerin yarattığı ikili iktidar da kendini desteklediğini bilmektedir. Onun için "vatan hainliği M. Kemal'i tanıyıp-tanıtmamakla eş anlamıdır. Çünkü TBMM demek, kendisi demektir. Yoksa, Fransız devrim mahkemelerinde esas alındığı gibi "dış güçlerle" (şimdilik sımsırlayalım bu mahkemeleri) ittifak yapıp devrimin kazanımlarına karşı çıkanlar olarak bile tanımlansa "vatan hainliği" o zaman ilk asılması gereken M. Kemal'in ve çömezlerinin kendisidir. Emperyalistlerin bir dediğini iki etmeyen Kemalistlerdir. TBMM'nin yanı sıra M. Kemal'in "hayvanat bahçesi"nin meşruluğu, M. Kemal'in meşruluğu dışında hiçbir anlam taşımamaktadır. Bu yasa adına "mebus" denilen zevatin bile başında Demoklesin kılıcı gibi sallanacak, bir çok mebus M. Kemal'e ters düştüğünde bu yasa ile yargılanacaklardır. Ama bu yasayla sınırlamaz Kemalistler kendilerini. 11 Eylül 1920'de İstiklal mahkemelerini kurarlar. 1927 yılına kadar varlığını devam ettirecek olan bu faşist mahkemeler bir tek kişiye bağlı olarak varlığını sürdürecektir, yani M. Kemal'e.

Nasıl çalışırdı bu mahkemeler? Ergun Aybars'a başvuracağız elimizde olmadan. Sayın Mete Tunçay (çok şey borçluyuz Mete Tunçay'a, burada sayın okurlarımızın önünde teşekkür etmek hoşgörüsünü göstermek zorundayız) okuduğunu anlayamayan biri der Aybars için. Biz de eklemiş olalım; domuzuna anlamak istemeyen bir yalakadır o. Şöyle der, bu mahkemelerin çalışmalarını anlatırken:

"İstiklal mahkemeleri TBMM adına çalışacaklardır, kararları kesin ve ısmiyi yoktur, kararların uy-

gulanmasından asker-sivil bütün görevliler sorumludur. Mahkemeler verdikleri kararlardan sorumlu değildirler... Suçlular tek tek veya toplu olarak yargılanırlardı... İstiklal Mahkemeleri kararlarını vicdani kanaatlarına dayanarak verirlerdi... Kararın verilmesi için delile gerek yoktu." (İstiklal Mahkemeleri, Ergun Aybars) (abç)

Delile gerek yoktu? Güzel de suç neydi? M. Kemal'in dediklerine karşı çıkan her şey suçtu aslında. Evet bu mahkemeler TBMM adına çalışacaklardı ama TBMM'de zaten M. Kemal adına göstermelik bir kurum değil miydi? Tek Adam diktatörlüğü Erzurum ve Sivas toplantılarından bu yana ortaya çıkmış ve giderek her şeye damgasını vurmaya başlamıştı, emperyalistlerin desteğiyle. Adına İstiklal (özgürlük) Mahkemeleri denilen bu faşist mahkemeler, başta özgürlük ve kendi toprakları için dövuşen Ermeni ve Kürt ulusal hareketlerinin kafasını koparmada kullanıldı, sonra her muhalif düşüncüyü yok etmede.

Gerek Koçgiri Kürt ulusal başkaldırısı sonrası, gerek Şeyh Said ulusal başkaldırısı sonrası, direnen güçlerin yenilgisinin hemen ardından bu mahkemeler devreye girerek binlerce özgürlük savaşçısını darağaçlarına yolladılar. Mahkeme heyetinin sanık hakkındaki "en küçük şüphesi" darağaçlarına gitmek için yetiyordu. Kürdistan, bir uçtan diğer bir uca darağaçları ile döşendi Kemalist dönemde. Halka göz dağı için önce tellal çağırılıyor, halk toplanmaya zorlanıyor, sonra da açık meydana infazlar yapıyordu. Bu dönemi etiyile kemiyile yaşamış olan rahmetli babam, Seydi Rıza'nın, Elazığ buğday meydanındaki infazına tanık olmuştu. "Oğul, oğul öyle bir zulümdü ki, önce Rıza'nın oğlunu astılar gözlerinin önünde, sonra kardeşlerini... daha çok acı çeksin de yalvarsın diye Rıza, o kılıcı bile kapıdanmadı" demişti. Anıları, sevdaları, umutları yaşasın ve göstersin!

İstiklal mahkemeleri sadece Kürtler üzerinde zulüm uygulamakla kalmadı ya da Ermenilerle sınırlı değildi bu zulüm. Trabzon'da şapka giymek istemeyen Lazların üzerine orduları gönderilecekti. 5.000 insan yok edil-

di. Değerli araştırmacı Mete Tunçay'ın dediği gibi; "mesele artık şapka giymede değil, şapkayı geçirecek bir kelle bulma" sorunu haline geldi. İstiklal(!) mahkemeleri denilen ve halkı prangaya vuran bu faşist mahkemeler yalnız ezilen ulus ve milliyetleri yok etmede, ezmede kullanılmadı, her türlü muhalif düşünce bu faşist mahkemelerde yok edildi.

Bu mahkemeler, delil aramadığı gibi, avukat da kabul etmiyorlardı. Yetkisi ne idi mahkemelerin? Şu satırları ibretle okuyunuz lütfen:

"...Ankara İstiklal Mahkemesi, İzmir suikast girişimi dolayısıyla Başbakanı tutuklamaya kalkışarak en cüretli davranışlarında bulunmasından çok önce, daha göreve başladığı ilk günlerde, Adana Valisi Hilmi Uzun Bey'i de bir yetke gösterisi yaparak tutuklamak istemiştir." (Mete Tunçay)

İstiklal Mahkemelerinin başbakanı bile tutuklamaya kalkışması ilginç mi! Değil sayın okurlar değil, bakınız daha ilginç var:

"Türk ceza kanununun kabulünden sonra, Adliye Bakanlığı, İstiklal mahkemesine yazarak, yeni kanunun diğer mahkemelerde olduğu gibi, İstiklal mahkemelerinde de uygulanıp uygulanamayacağını sordu?" (Aktaran Mete Tunçay)

Adalet Bakanlığı yazı yazıp "İstiklal mahkemeleri"ne soruyor, "bu yeni kanunu siz uygulayacak mısınız?" diye. Mahkemeye ne yapılması gerektiğini soran Adalet Bakanlığı! Ne adalet! Ne bakanlık değil mi! Bu şunu bir kez daha bize gösteriyor; Kemalistlerin hayvanat bahçesi dediği "meclisin paravanlığı" gibi, "bakanlıklar da paravandı. İstiklal mahkemelerinin bütün ipleri M. Kemal'in elindedir ve onun direktifi ile hareket etmektedir. Astığım astık, kestiğim-kestik yönetim budur işte. Bu yönetimin adı son bölüme bırakalım.

İsmet İnönü, **Hatıralar**'ında, batı cephesinde bir komutanla "yetki" tartışması yapıp bunu M. Kemal'e bildirince, ertesi gün bir İstiklal Mahkemesi heyetinin o komutanı yargılamak için bizzat M. Kemal'in emriyle geldiğini anlatır. Uzatmayacağız ve genel çerçeveyi çizmekle sınırlayacağız bu kısmı. Fakat, bir de bu mahkeme-

lerin yanı sıra ve onlardan önce kurulmuş olan "Sıkıyönetim mahkemeleri" var ki; kelle koparmada "istiklal" mahkemelerinden aşağı değil. Biz de sayın Mete Tunçay gibi (Tunçay'ın kitabı 1981 tarihli) aradan onsekiz yıl daha geçmesine rağmen bu mahkemeler konusunda bir bilgi edinemedik. Bugün hâlâ, gerek M. Kemal dönemindeki kurulan faşist sıkı yönetim mahkemelerinden ve İstiklal mahkemelerinin katlettiği insan sayısından yeterli bir bilgiye sahip değiliz. Karanlık bir kurt haline getirilmiştir TC tarafından yakın tarihin bu kesiti. Bu konuda bize rakam olarak sayı verenler Şeriatçı yazarlar olmuştur, ama neye dayanarak bu rakamı verdikleri ise belirsizdir. Gerek şeriatçı yazarlardan Hasan Mezarıcı, gerek Apdurahman Dilipak, bu rakamı 500.000 olarak vermektedirler. Yani bu mahkemelerde katledilen insan sayısı bu kadardır. Bilemiyoruz. Yine şeriatçı yazarlardan Kadir Mısırlıoğlu, "**Lozan, Zafer mi-Hezimet mi**" adlı kitabında hezimet somürgesi bir iştahla anlatıp Kemalistleri "az pay kapmakla" suçladığı kitabının bir yerinde:

"Üç yıl süren Türk-Yunan harbinde ölenlerin sayısı resmi istatistiklere göre onbini bulmadığı halde Kemalist inkılabı oturtmak için beşyüz binden fazla insan yok edilmiştir... İstiklal mahkemelerinin atıp kestiği insan sayısı yarım milyondan fazladır." demektedir. (Cilt I, sf. 97)

Türk-Yunan savaşına ilişkin verilen kayıp sayısı "resmi istatistiktir" ve doğrudur ama İstiklal Mahkemeleri konusundaki rakamlara bir şey diyemiyoruz. Biz, zulmün, katliamın boyutunu değerli okurlarımızla görebilmek için bu alıntıyı buraya aldık. İstiklal Mahkemeleri sadece Tek Adam sultasını pekiştirmekte kullanılmamış, buna paralel olarak ezilen ulus ve milliyetlerin üstünde bir azrail gibi dolaşmıştır.

BİR KIYASLAMA

Bazı güzel değerleri, tutup da değersiz, hatta yargılanması gereken bir düşünceyle kıyaslamaya kalkarsanız, o güzel şeyin değerini de karartırsınız; gölge ve şaibe altına alırsınız onu. Da-

ha başlangıçta bir haksızlık yapmış olursunuz. Malesef, biz şu anda elimizde olmadan böyle bir duruma düştük, zorunluluktan dolayı. Fare, aslana ne kadar benziyor? Hiç böyle bir soru sorulup, kıyaslama yapılır mı? İnsan istemeyerek "kıyaslamak" zorunda kalıyor işte, şu despot aydınlar yüzünden. Ne yapalım ki değinmek zorundayız, çünkü bu karşı-devrimci koro bayağı fazla. Başlayalım.

1789'da Fransa'da olan devrim, nasıl bir devrimdi? Ulusal-burjuva demokratik bir devrim! Anlamı ne bunun? Fransa, bir tek ulustan meydana gelmesine rağmen, feodal parçalanmışlık içerisindeydi. Prensler ve senyörlerin yani asiller sınıfının, merkezi otorite olan krallık rejiminin dışında vergiden tutun da yargıya kadar bir yığın ayrıcalıkları vardı ve de krallığın ve soylu tabakanın dayandığı ekonomik temel, topraktı. Gelişen ticaret ve palazlanan burjuvazi bu iki sınıfı (ya da sınıfları) karşı karşıya getirdi. Burjuvazi artık önüne atılan reform kınıtları ile idare etmek istemiyordu. Onu arkasından arenanın içine fırlatıp atan işçi sınıfı ve halktı. Kavgaya böyle başladı sokaklarda, Bastille zindanının halk tarafından topa tutulmasıyla. Kimlerle dövüşüyordu burjuvazi? Krallık ve soylular sınıfıyla. Bu kadar mı? Değil. Burjuvazi, soyluluk ve aristokrasiye saldırırken onun yastandığı ekonomik temellere de vuruyordu, yani topraktaki büyük mülkiyet haklarına. Köklü bir toprak devrimi idi bu. Köylülüğün bütün gücüyle bu savaşıma gönüllü katılması bundandı. Her türlü toprak imtiyazı, feodal vergiler, angarya, kilise ve asillerin ayrıcalıkları yerle edildi, topraklarına el koyulup dağıtıldı. İş bu kadarla kalmadı. Ekonomide güçlü bir yeri olan küçük burjuvazi, işçi sınıfını da yanına alarak büyük burjuvalarla da dövüştü ve ticarete, kâra bir sınır bile koydu. Yeni çalışma koşullarını da yasallaştırdı işçi sınıfı yararına. Bunları yaparken küçük burjuvazi öyle bir noktaya geldi ki eğer bir adım daha atsa "proleter bir devrim" yapacaktı neredeyse. Burada hem durdu, hem de durduruldu. Durdu ve korktu, çünkü kendisi küçük burjuva bir hareketti. Mülkiyetsizliği kabul etmesi kendi

kendisini ortadan kaldırmak demekti. Durdugu zaman bile geç kalmıştı. Fazla ileri gitmişti. Kendi içinde bile ikiye bölünmüşlerdi. Artık sağ montanyarlar, sol montanyarlar (dağlılar) diye. Devrim mahkemeleri, küçük burjuvazinin devrimci demokratik diktatörlüğü sırasında (1793) kuruldu. Amaç devrimin kazanımlarını kral ve senyörlere, kiliseye... kaptırmayı engellemek! Ama devrim mahkemelerinin görevi sadece bunlara karşı olmakla kalmıyordu; ayrıca stokçulara, rüccarlara, büyük burjuvalara, spekülantörlere vs. vs. de yönelmişti. Yani amaçlanan burjuva devrim, amacından çok öteye gitmiş, büyük sanayi burjuvalarını bile karşısına almıştı. Bu çok görkemli bir ilerleyişti, fakat ledbinsiz ilerleme, denetim güçlüğüne de beraberinde getirir. Öyle oldu. Dün kendisiyle beraber yola çıkan bütün burjuva katmanları bir tek karşı-devrimci kampa ve karşısında buldu. Küçük burjuvazi bile kendi içinde ikiye bölünmüş, işçi sınıfı ile bir bağ kuramıyordu. Evet, sol montanyarlar yani Robespierre ve grubu geriye adım attı ve karşı-devrim çağı yaptı. Karşılarında kendilerine karşı birleşmiş hemen hemen koca bir Fransa vardı. Karşı-devrim bütün hızıyla harekete geçmişti. Yalnız sol-montanyarları değil, bütün halk hareketini ezdi. (27 Temmuz 1794) Büyük Fransız devrimine damgasını vuran küçük burjuvazi (Montanyarlar) ve halk olmuştu. Küçük burjuva diktatörlüğü, Fransa'da, içinde bulunduğu çağın en demokratik en çağdaş yasasını getirip koydu ortaya. Ne İngiltere'deki (1648) burjuva devrim, ne de Prusya'daki (Almanya) burjuva demokratik devrim, Fransız devriminin eline su dökemez; etkilerine bile ulaşamamıştı bu devrimin. Köklü bir toprak devrimiydi bu. Her türlü feodal ayrıcalığın, feodal borçlanmaların yırtılıp atıldığı, ateşlerde halaylar çekilerek yakıldığı bir devrimdi bu! Sonrası; en geniş demokratik hak ve özgürlüklerin kabul edilip uygulandığı, bizzat halk komiteleri ve demeklerinin açık denetim ve gözetim komiteleri ile Parlamentoerlerle birlikte oturduğu, her çıkan yasada bizzat söz sahibi olduğu ve çıkan yasaların bile nasıl uy-

gulandığı ya da uygulanmadığı noktasında söz sahibi olduğu bir halk denetimi ve egemenliğini kabul ediyor ve şart koşuyordu. Karşı-devrimciler, kral yanlıları ve de spekülantör, istifçi, tefeciler dışında herkese söz, örgütlenme, gösteri hakkı ve bizzat anayasal hak olarak; "**yönetenler, halkın hakkını çiğnediği anda, isyan etmek mevrudur**" diye manifestosunu yayımlıyor, her türlü haksızlığa karşı halkın isyan hakkını anayasal bir hak olarak tanıyordu. Devrimin bu kazanılmış haklarını konumak için kurulan (1793) Devrim mahkemeleri, "krallık rejimini, feodaliteyi, tefeciliği, azami kâr gayesi ile istifçiliği vatana ihanet sayıyor; ayrıca, Fransız devrimi korkusuyla birleşen Avrupa devletleri ile devrime karşı bunlarla işbirliği yapanlara ölüm cezalarını öngörüyordu. Bu mahkemeler açık açık kitleler karşısında yapıyor, suçlar ve deliller kitle önünde ortaya koyulup tartışılıyor, kitlelerin tanıklığına başvuruluyor ve kararlar kitleler ile birlikte alınıyordu...

En geniş hak ve özgürlükler Robespierre Anayasası denilen 1793 Anayasası ile garanti altına alınıyordu.

Ya İstiklal mahkemeleri? Bu faşist mahkemeler her türlü özgürlüğün, her türlü muhalefetin bastırılması için kurulmuşlardı. Ortada bir "devrim" diye lanse edilecek bir şey yoktur. Ne ekonomik ne de siyasi hiçbir değişiklik yoktur ki, şu ortada "**binyıldır**" görünen "**özgürlük de**" ortaya çıksın? Özgürlük isteyen sömürge uluslar ve azınlık milliyetler, hatta en küçük muhalif birimler bile İstiklal Mahkemeleri ile darağaçlarına yollanmışlardır. Emperyalistlerle el ele olan Kemalistler ve Türk komprador burjuvazi ve toprak ağaları, ülkedeki bütün muhalif güçleri, önce askeri yöntemlerle, arta kalanları ise İstiklal Mahkemeleri ve sıkıyönetim mahkemeleri denilen bu faşist kurumlarla yok etmişler; emperyalistlerin önlerini öpüp başına koymuşlardır. Özgürlük diye diye halkı katledenler, demokrasi diye diye halkı köleliğe mahkum edenler, emperyalistlerle el ele bu ülkede askeri faşist bir diktatörlük

kurmuşlardır! Fransız devrimi gibi, çağının en görkemli atılımlarını yapan, ekonomide ve siyasette yaptıkları köklü atılımlarla en geniş demokrasi ve özgürlüğün kapılarını açan bir devrimle, faşist bir hareketin yaptıklarını bile bile birbirine karıştırarak tarihi ve olayları çarpıttılar, yalnız özgürlüğün terörü ile faşist barbarlığı gizlemeye çalışmıyor, kendi ahlaksızlıklarını ve faşizme karşı yaptıkları uşaklığı da gizlemeye çalışıyorlar! Devrim bu aşağılık maskeyi bunların yüzünden fırlatıp atacak!

Batı'ya çeviriyoruz yüzümüzü şimdi, Türk-Yunan cephesine. Ve de "Cumhuriyet" ilan ediliyor. Hele bir bakalım ne menem bir şeydir bu ve nasıl olmuştur?

DİPNOTLAR

1) Yazar burada, Kemalistlerin emperyalistlerle ilişkisini sanki Sivas toplantıları dönemiyle başlamış gibi ele alıyor. Biz bu ilişkinin İstanbul'da başladığını geçen bölümde belirtmiştik. Ayrıca burada adı geçen "Suriye Yüksek Komiseri" George Picot, Sykes-Picot (1916) Antlaşmasının Fransa adına numaralandırılmıştır. Yani sıradan bir adam değil, Fransa adına tam yetkili bir diplomatır George Picot.

2) Dr. Sivan (Sait Kınırtıtoprak). Biz biraz geç tanıdık bu güzel insanı. Ve garip bir Dr. Sivan ve Kaypakaya, bu iki güzel insan, birbirlerinden habersiz olarak (Dr. Sivan, Irak Kürdistan'ındadır o sıra) Kemalizm konusunda aynı neticeye, aynı sonuca, aynı tahliyle birlikte varmışlardır. Aradaki fark Kaypakaya'nın "Kemalizm" konusunda yaptığı o ince araştırma ve detaydır. Dr. Sivan ise, nasıl ve nereden yola çıkarak bu sonuca vardığı konusunda yeterli bir veri vermez bize. Dr. Sivan hakkındaki son bilgimiz bu güzel insanın, Mustafa Barzani tarafından bir kaç arkadaşı ile birlikte kurşuna dizilip öldürüldüğü doğrultusundadır. Bunun nedenini anlatan Osman Aydın, Dr. Sivan'ın kitabına "Önsöz" düştüğü bir yerde şöyle diyor: "1971 yılında, Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi Genel Başkanı Sait Elçi'nin öldürülmesi, arkasından bu olaydan sorumlu tutulan Dr. Sivan, Brak (Hasan Yılmaz) ve Çeko'nun (Hikmet Bulutekin) 26 Kasım 1971'de kurşuna dizilmeleri olayının esrar perdesi yetersince kaldırılmış olmasında birlikte, bilinen bazı gerçekleri söylemek hususunda suskun kalmak tercih edilmiştir" (Dr. Sivan, Kürt Millet Hareketleri ve Irak'ta Kürdistan İhtilali, Stockholm, 1997, APEC)

Ataerkil egemelik sürecinde kadının mücadelesi (6)

Zelal ZEL

GÖÇ VE KADIN

Kadının kendisiyle ve egemen sisteme karşı savaşımı yaşadığımız topraklarda en keskin biçimiyle devam ediyor. Hemen her gün günlük yaşamda gözümüze ilişen haber yazıları, çevremizde karşılaştığımız sorunlar ister istemez bizi bu konuda yazmaya, düşündürmeye ve çözümler üretmeye sevk ediyor. Kadının kendisiyle olan savaşımı istediğimiz, arzuladığımız oranda güçlü değil belki. Ama değilmi ki umut en güzel şeylerden biridir, biz de umut ediyor ve diyoruz ki, kadın, kendi benliğini kazanma savaşımında galip gelecek, gelmelidir de.

Kadının varolma savaşımının verildiği bu topraklarda, göç olgusu özellikle Kürt illerinden metropollere yapılan göçler, kadını etkileyen en büyük sorunlardan biri olmuştur. Yalnızca kadın için değil, ailenin tüm bireyleri için göçün olumsuz etkilerinden bahsetmek mümkün. İşsizlik, dil sorunu, uyum sağlayamama, asimilasyon ve sonucunda parçalanmış aileler, sokağa bırakılmış çocuklar, yoğun bir kimlik bunalımı. Fakat diyebiliriz ki bu durumu en yoğun şekliyle kadın yaşamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurulduğundan bu yana, Anadolu'da yaşayan azınlık halklara karşı uyguladığı asimilasyon politikaları ve göç olgusu, özellikle 1938 Dersim isyanında onbinlerce Dersimlinin yerlerinden, yurtlarından zorla sürülmesiyle kendini belli eder. Yaşlılarımız o

süreci hâlâ göz yaşlarına sığınarak anlatırlar. O dönem çocuk olmalarına rağmen yaşadıkları acılar, yakalarını tüm yaşamları boyunca bırakmamıştır. Bir çoğu hâlâ Kürt ve alevi olduklarını inkar etmekte, açıkça söyleyememekte, ezilmişliklerini yüreklerinde saklı tutmaktadırlar.

Yine 1915 yılının 24 Nisanı da tarihimizde kanla yazılmış bir gündür. Binlerce Ermeni kadını, erkeği, çocuğu ve yaşlılarıyla, 'ağula umadın birleştiği bir gün'de katledilmiştir. Bir o kadar da topraklarından sürülmüştür. Oysa yüzyıllardan beridir aynı topraklarda halkların kardeşliğinin en güzel mozaiklerini sergileyen Ermeni halkı, bu soykırımın izlerini silmek için mücadele etmişlerdir. Bu vesileyle, yaşamını yitiren Ermeni kadınlarını da saygıyla anıyoruz.

1990'lı yıllar ise tarihin tekrarı ettiği yıllar olacaktır. Ulusal Kürt hareketinin ivme kazandığı ve Kürtlerin bağımsızlık düşlerinin artık gerçeğe dönüşmesini isteyen Kürt insanının başkaldırdığı bir dönem başlamıştır. Kürt hareketinin gelişmesiyle birlikte, devlet de buna özgü baskı politikaları geliştirerek, Kürt hareketinin gelişimini ve halkın harekete katılımını engellemek amacıyla Kürt illerinin çoğunda olağanüstü hal uygulaması ve koruculuk sistemini başlatmıştır. Koruculuk dayatmasını kabul etmeyenlerden ise köylerini boşaltmaları istenmiş, birçok köy bu dönem içerisinde yakılmış, yıkılmıştır. Dersim ve diğer Kürt illeri başta olmak üzere toplam 5000 köy boşaltılmış, 3 milyondan fazla insan zorla köylerinden göç ettirilmiştir. Göç, en fazla köyler-

den ilçelere ve kent merkezlerine yapılmış, büyük bir çoğunluk ise batı illerine gitmek zorunda kalmışlardır. Adana, İstanbul, İzmir, Bursa ve Mersin en fazla göç alan iller olmuştur.

1990'da yapılan nüfus sayımlarına göre Kürt illerinde yaşayan nüfus 9 milyon 365 bin ve bunların 8 milyon 367 bini Kürt illeri doğumlu, yaklaşık 1 milyon ise Kürt illerinde yaşamalarına rağmen Kürt değil. (1997'de yapılan nüfus sayımının sonuçları netleşmediği için 1990 nüfus sayımı geçerli kabul edilmiştir.) Aynı sayımın sonuçlarına göre Türkiye'de doğum yeri Kürt illeri olan yaklaşık 12 milyon nüfus var. Yani Kürt nüfusun yaklaşık yüzde 30'u olan 3 milyon 607 bin kişi batıya göç etmiş, orada yaşıyor. Her 3 Kürtten biri, doğduğu topraklardan ayrılmış göçmüş, ama bu oran bazı illerde yüzde 50'nin üzerinde. Örneğin Dersim'de her 100 kişiden 53'ü göç etmiş. Yine nüfus cüzdanında Erzincan doğumlu yazan 463 bin kişinin yarısı Erzincan'da, yarısı başka diyarlarda.

Kürt illeri arasında göç oranı en düşük iller ise Diyarbakir, Urfa, Van, Batman, Şırnak ve Hakkari'dir. Bu illerde doğan nüfusun yüzde 15-20'si topraklarını terk edip göçmüştür. (1992 konseptinde MGK'nin direktifi ile uygulanmaya başlanan Kürt ulusuna karşı imha politikaları sonucu bu sayılar yüzde yüz artmıştır.) Ama bu illerde de köylerden merkeze doğru yaşanan bir göç söz konusudur. Zorla boşaltılan köylerin nüfusu ilçelere ve merkezlere akmakta; bunun sonucunda büyük bir sefalet yaşanmaktadır.

NEDEN GÖÇ

Önceleri, yani 60'lı ve 70'li yıllarda daha iyi yaşam koşullarının sağlanması amacıyla yola koyulan ve batıyı gurbet eyleyen göçler, günümüzde Kürt illerinde yaşanan savaşın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Elbette artan geçim sıkıntısı da buna eklenince çareyi göç etmekte bulan Kürt insanı, öncelikle İstanbul, İzmir ve Adana başta olmak üzere batı illerine yerleşmişlerdir.

1965'te 19 Kürt ili Türkiye milli gelirinin yüzde 10,6'sını yaratıyordu. 1970'lerin sonlarında bu pay yüzde 8,6'ya düştü. 1995'e gelindiğinde ise bu pay 7,4 kadar gerilemişti. Gerileme kuzey doğuda daha belirgin bir durumda. Devlet yatırımları azalmış. KİT'lerin, az gelişmişliği dengeleyici rolü törpülenmiş, hayvancılık gerilemiş ve göç kervanı her geçen gün artmaya devam etmiştir. GAP yatırımları bazı illere görece bir canlılık getirmiş, yapılan askeri harcamalar, koruculuk düzeni 'asker-sel' bir iş alanı yaratmıştı. 1995'te kişi başına düşen yıllık gelir Kürt illerinde 1100 dolar iken, batıda bu 4000 doları aşırıyordu. Aradaki farkın 1'e 4'ü bulması işe ve aşa umut yolculuğunu başlatacaktı. Körfez operasyonu ile petrol boru hattının kapanması, bölgedeki sıcak savaş ortamı gibi olumsuz etkenler zaten zor olan geçimi güçleştirmiş, can güvenliği de eklenince batıya göç hızlanmıştır.

Göç ile birlikte, göçten en fazla etkilenen kesimin kadın olduğunu belirtmiştik. Ataerkil ve feodal şekillenmenin etkisiyle baskı altında tutu-

lan kadın, kente geldiğinde iyice daralan bir dünya ile karşılaşır. Dil sorunu ve yabancılaşma ise en büyük problemidir. Alışveriş yapamaz, çevresindekilerle iletişim kuramaz. Dış dünya onun için oldukça korkutucudur. Bir çoğu bu dönem depresyon yaşar. Kendi toprağında da erkeğe bağımlı yaşayan kadın, kente geldi-

1990 nüfus sayımına göre Kürt kadınının %45'i okuma yazma bilmektedir. Kız çocuklarının %71'i yalnızca ilkokula giderken, %28'i ortaokula, %18'i liseye, %1'i ise üniversiteye gitmektedir. Kadınların eğitime katılmalarının önündeki en önemli engeller feodal şekilleniş ve gelir durumunun düşüklüğü gösterilebilir. Örneğin ilkokulu bitiren bir kız çocuğu artık evlenecek yaşa geldiği düşünülerek ve ahlakı bozulmasın diye okuldan alınır. Ya da yoksul bir aile iki çocuktan birini okula gönderebilecekse bu tercih genellikle erkek için kullanılır.

GÖÇÜN KADIN ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Göçle birlikte kadının yaşama koşulları gerek ekonomik gerekse sosyal olarak güçleşmiştir. Köydeki yaşamında dışarıya dönük olan kadın, kente geldiğinde eve kapatılmakta, dışarıyla bağlantısı kesilmektedir. Zaten yoksulluğun sınırlarında yaşayan bu insanlar kentlere geldiklerinde sefaletle karşı karşıya kalmaktadırlar. Köyde topraktan aldıkları ürünle beslenen ve

yaşamlarını idame ettiren kadınlar, kentte dışarıdan eşinin eve getirdiği yiyeceklerle geçinmek durumundadırlar. Bazen beş aileden oluşan akraba grupları bir apartman ya da bir gecekondu odasında yaşam mücadelesi vermektedir. Bu durumu daha iyi anlamak için, kısa bir dönem önce Diyarbakır'da televizyonlara yansıyan sözde hayırsever zenginlerimizin

ğinde de bu baskının altında ezilmektedir. Feodal değerler köyle kent arasında bir değişiklik yapmamıştır. Hâlâ kadın, kocasının yanında yemek yiyememekte, kayınpederinin yanında çocuklarını kucağına alamamakta, sevelememektedir.

Bu aşamada Kürt kadının sosyal durumundan bahsederken bazı istatistik bilgileri vermekte yarar var.

dağıttığı bir parça ekmeği almak için birbirini neredeyse ezen insan görüntülerini hatırlayalım. Yine bu bölgede çöplerden yemek toplayan çocuklarımızın görüntüleri ise hâlâ belleklerimizde.

Kimlik bunalımı ve yabancılaşma kadının karşılaştığı önemli sorunlardandır. Zaten büyük bir yalnızlık içinde kendi kendisiyle kalan kadın, buna bir de yeni geldiği yerleşim bölgesinin kültürel farklılığı eklenince yoğun bir depresyon yaşamaktadır. Bir taraftan televizyondan, medyadan kadın vücudunun pazarlanması; birilerinin alabildiğine rahat ve özgür ilişkiler içinde olması, öte yandan evde yemek yapmadığı için ya da eve geç geldiği için dayak yiyen kadınlar. Bu ikilem kadının kimliğinde derin uçurumlar açmakta, kendisini bir eşya olarak görmektedir. Kadınlığını bilmeden yaşayan, görevinin çocuklarına iyi bir anne, kocasına iyi ve itaatkar bir eş ve cinsel obje olarak sunulan kadın için kimlik bunalımı yabancı değil belki. Yeni geldiği toplumun, üzerine giydirmeye çalıştığı kadının tipi ise bundan farklı bir model değil. Kentleşmeyle birlikte belki göreceli olarak geleneksel değerlerde çözümler, uyanışlar ve sorgulamalar başlasa bile, ataerkil şekillenme yeni biçimleriyle burada da devam edecektir. Örneğin daha önceleri doğum kontrolünün bilincinde olmayan köy kadını, kente geldiğinde böyle bir yöntemin varlığından haberdar olur ve uygulamak ister. Oysa erkek bu hakkın kendisinde olduğunu ve cinsel dünyasını etkileyeceğini söyleyerek kadına izin vermez. Hatta bu durum çoğu zaman şiddet ya da cinsiyetle sonuçlanmaktadır.

Yine kente gelen kadının dil sorunu, iletişim kurmasını engelleyen önemli etmenlerden biridir. Kendi dilinde konuşamayan, çocuklarıyla iletişim kuramayan kadın kendisiyle çatışır. Düşlerinde Kürtçe ama günlük yaşamda Türkçe konuşmak zorunda olan bir çok kadın için dil, en büyük problemdir. Ekonomik nedenlerden

ötürü İstanbul'a çocuk yaşlarda göç eden bir Kürt kadını yaşadıklarını şu sözlerle ifade ediyordu. "8 yaşındaydım, kızkardeşimle birlikte bizi okula yazdırmışlardı, çok sevinçliydim, evde ve çevremde herkes Kürtçe konuştuğu için tüm dünyanın ve diğer çocukların da Kürtçe konuştuğunu düşünmüştüm. Oysa başka bir dil konuşuluyordu ve biz anlamıyorduk. Öğretmen bize bağıyordu konuşamadığımız için. Büyük bir utanç içindeydik."

Kürt illerinde uygulamaya konulan asimilasyon politikalarının bir ürünü olarak, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından kurulan

Kentleşmeyle birlikte belki göreceli olarak geleneksel değerlerde çözümler, uyanışlar ve sorgulamalar başlasa bile, ataerkil şekillenme yeni biçimleriyle burada da devam edecektir.

ÇATOM'lar (Çok Amaçlı Toplum Merkezleri), sözde insan kaynaklarının geliştirilmesi, toplum katılımının harekete geçirilmesi ve kalkınmada dezavantajlı durumda bulunan topraklı ve az topraklı köylülere, göçerlere, kent yoksullarına ve kadınlara eşitlik ve adalet sağlamak için kurulmuştur. Özellikle göç alan kent merkezleri ve gecekondu bölgelerinde ÇATOM'ların hedef kitlesi 14 ile 50 yaş arasındaki kadınları kapsıyor. Kalkınmadan yeterince yararlanmayan, toplumsal süreçlere eşit bireyler olarak katılamayan kadınların ve genç kızların bilgi, bilinç ve gelir düzeylerini yükseltme, temel sağlık ve beslenme sorunlarını çözme amacıyla kurulmuştur. İlk ÇATOM'lar, Urfa'da 1995 yılında kurulmuş, ardından

dan Mardin'de 5, Şiir'te 2, Şırnak, Adıyaman ve Batman'da 1'er tane olmak üzere yaygınlaştırılmıştır.

Peki bu amaçla kurulan ÇATOM'larda ne yapılıyor? Gördüğümüz kadarıyla kadının refah düzeyinde bir değişiklik olmadı, hatta açlıktan ölen insanlar, aşı yapılmadığı için ölen yüzlerce bebek, aç olduğu için ekmeğe çıkmak zorunda kalan çocuklar, namus ve töre cinayetleri hâlâ gündemimizi işgal ediyor. Türkçe dil kursu ile kadınları kendine yabancılaştırma ve Türkleştirme çabaları, artık üç yaşından sonraki çocuklara anaokulu, okul öncesi eğitim adı altında Türkçe eğitimle asimilasyonunun yaygınlaştırıldığı görülmektedir.

Oysa Kürt kadını bu düzen sınırları içerisinde kendisine özgürlük bahsedilmeyeceğini görmek zorundadır. Kürt kadının gündemi kendi özgürlüğünün ülkesinin özgürleşmesiyle birlikte olacağı ve bunun için mücadelenin yaygınlaştırılması gerçektir. Göç olgusuna karşı yaklaşımlarda öncelikle kadın baş aktör durumundadır. Çünkü en fazla etkilenen kesim, kadınlar ve çocuklardır. Bu aşamada göçlere karşı alınacak tavır, orada yaşayan halkların demokratik taleplerini yerine getirmek, savaşın orada yaşayan halk ve özelinde kadın üzerindeki baskıcı ve tecavüzci zihniyete karşı tavır almak olmalıdır. Zorla göç ettirilen insanların tekrar köylerine geri dönmelerinin sağlanması, koruculuk sisteminin ve militanist uygulamaların son bulması ve kaldırılması için kampanyalar başlatılmalıdır. Fakat bilinmelidir ki tüm bu çabalar devrimci bir nakışla örülmediği sürece yenilgiye mahkum olacaktır.

Bu ataerkil düzende uyanış ve sorgulama, bilinçli bir çabayı gerektirir. Çabaları birleştirme, ortak hedefler yakalamak örgütlü mücadelenin hayata geçirilmesiyle olacaktır.

* Mustafa Sönmez, Bölgesel Eşitsizlik, Alan Yayıncılık

Yürekli kadınlara katkı

Ozan VELİ

Öncelikle belirtmem gerekir ki, kendilerini "devrimci-özgürleşmeciler" olarak tanımlayan *Uzun Yürüyüş* çevresinde kadınların bu alana dair çalışmalarıyla yüreklendiğimi belirtiyim. Bu ülkede en yürekli iş, kadının köleliğine, aileye yönelik tabulara baş kaldırmaktır. Ve bunu yaparken, politik rotasını en doğru zeminde yürütmek; yine ince ve duyarlı çalışmalar gerektirmektedir.

Devrimci özgürleşmeciler kadınların, gerek örgütsel anlayış ve konumlanışları, gerek politik hedef ve ideolojik duruşunda, sınıf mücadelesini öncel bir sorun olarak almayla yetinmeyip, sosyalist-feminist bir politik hatta benimsemesi ve bu iki bileşeni yaşamda temsile girişmesi en önemli olumluluklarıdır ve bu çabalara katkı verilmesi gerektiğini düşünerek yazıyorum.

Ben işe kadının kendisi için olması gerektiğinin işlenmesiyle başlamak gerek diyorum. Sınıflı toplumlarda ve öncesinde, en katmerli ve acımasız egemenlik biçimi erkeğin kadın üzerindeki egemenliği ve sömürsüdür. Sınıflar, egemenlik ölçütlerinde kadının bu durumunu perçinlemiş ve kendi varlığını devam ettirmenin aracı haline getirmiştir. Ezilen sınıfın da içinde kadın, ayrıca bir alt ezilen sınıftır. Yani kadın; ikinci kez en katmerli eziliş biçimini yaşamaktadır. Ezen sınıfın kadının, kendi sınıfının erkeği karşısındaki rolü de aynıdır.

Kendisi için olamayan, yani en katmerli baskıyı ve acıları yaşayan, kendi sorunlarını gören, kendisi için olmayı, düşünmeyi, mücadele etmeyi benimsemeyen kadının, sınıf mücadeleleri nezdinde başarılı olması ya da orada en dolgun yeri alması zordur, sınırlıdır, yüzeyseldir.

Ataerkil kalınlının ve yerleşmiş ahlak, namus vb. tüm değerlere -ki bunlar gerici değerlerdir- karşı savaş açmayan bir kadın kendisini bulamaz. Binlerce yıllık insanlık tarihinin bu güne getirdiği en kalıcı egemenlik; geli-

nen noktada, kadının fizyolojik, kültürel, psikolojik olarak edilgin ve zayıf durumda bırakmış, hatta var olan biçimlerinden geriye götürmüştür. Üretim içinden koparılıp mutfığa, yatak odasına, çamaşırvaneye ve çocuğa mahkum edilen kadının beyini ve beyin fonksiyonları bu etkilerle düşündü. Düşünce sınırı daraldıkça daraldı. Elleri iyiden iyiye küçüldü. Kasları zayıfladı. Biçimsel görgüsü erkek için önemli olduğundan ve kadının da düşünsel yoğunluk alanı haline gelen, erkeğe beğendirmeye, kadını süs eşyası alımı kazanmaya itti.

İster ezilen olsun, ister ezen sınıftan, her kadın esas olarak erkeğin ve onun ihtiyaçlarını, cinsel, ruhsal ve temizlik, aş hazırlığını yerine getiren, ona çocuk doğuran ve onun "baba"lık övünçünü sağlayan hizmetçisi durumuna geldi. Diğer üretim işleri "kadının işi değil" oluverdi.

Bu, toplumsal gelişmeler içinde gayet açık biçimde görünür. Tüm bilimsel buluşlar erkekler tarafından gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar; "her başarılı erkeğin arkasında bir kadın var" deniliyorsa da, bu deyim kendisi de hizmet işlerini iyi yapan ve "erkeğini" başarı kazanmak için hazırlayan kadının köleliğini ifade eder.

Bu, çifte koşulların başan kazanan öküztür altını temiz tuma ve karını doyurma, suyunu verme işine benzer.

Şimdilerde sosyalist çoğunluk da dahil olmak üzere bütün erkeklerimiz, "biz gidip dışarıda çalışıyoruz. Ne yapalım yani bir de gelip evde mi çalışalım?" Bunu söylerken de başarılarıyla övünür, kadının "bir şeyden anlamadığını da" her anıta dile getirir. Saatlerce sendika, parti vb. çalışmalarını övüne övüne anlatır.

Tam da orada durup, durdurup; "senin sosyalist yaşamın aile yapısında yansıyor," demek gerek. "Eğer sosyalizmden bunu anlıyorsan, sen sosyalizmi hiç mi hiç kavramamışsın, kendini ve çevreni kandırıyorsun. Yok eğer 'sosyalizm gelince durumu -aile yapısını- değiştireceğiz' diyorsan, senin kocaman bir sahtekar olduğuna ilan

ediyoruz," denmelidir.

Çünkü kadını eve zincirleyen biri sosyalist olamaz. Olanlar sahte ve ikiye yüzlüdür.

Bütün bunlara en iyi biçimde, kadının kendisi için olabildiği durumlarda müdahale edilebilir. Kadının kurtuluşu, en büyük iktisadi devrim olmadan yani iktisadi temel kapsamlı biçimde değişime uğramadan olanaklı değildir. Ama bu hiç bir biçimde, reformlar için mücadele edilmeyecek anlamına gelmez. Bu hiçbir biçimde, kadının konumunu bugünden değiştirmeye başlanmayacak anlamına gelmez. Aksine, kadının konumuna müdahale edemeyen bir sosyalist hareket, her zaman güdük ve sınırlı kalacaktır.

Ataerkil şekillenmelerin kadın üzerinde oluşturduğu etkiler, ne sadece devrim öncesinin, ne de sadece sosyalizmin sorunları değil, bir toplumsal tarihin kendisine yayılacak ve komünizme kadar (hatta orada da) var olacaktır.

Geçmiş tarihsel süreçten günümüze kadar gelen durum, kapsamlı bir egemenlik baskı ve sömürü biçimi olmuştur. Eşitlik zaten kadının ve erkeğin doğasına uygun bir kavram değildir. Bu nedenle kadın ile erkeğin eşitliği ancak "fırsat eşitliği" olabilir. Ya da, fizyolojik, psikolojik, ruhsal, etik olarak kadının farklı olması kadının doğası gereğidir. Ve bugün açısından en önemli sorun da, kadının bu farklılıklarını doğal durumları olarak sahiplenmesi ve bunlardan ödün vermeyerek kendisi olabilmesidir.

Fakat tarihsel haksızlık ve baskının kadınlar üzerinde yarattığı en önemli etkilerin başında, kadının mücadelede bağımsız olamayışdır. Öyle ki, kadının sorunlarını yine de işleyenler erkekler olmaktadır. Bunun nedenleri de, tarihsel baskıların kadını güdükleştirilmesi, bağımlı kılması, zayıf düşürmesi yüzündendir ve bunun değiştirilmesinin yolu, kadının durumuna aktif müdahale edilmesinden geçer. Bunda da yürekli ve cesur kadınların öne çıkması gerekmektedir.

Devrimci özgürleşmeciler kadınların, Komünist Kadınlar Örgütülüğünün

parti ile bağımlı, ama kendi alanında tamamen, -sosyalizm perspektifi temelinde- özerk çalışmasını benimsemeleri ve politik hat olarak, sosyalist-feminist bir rota izlemelerinin önemli olacağını, kadın sorununun işlenmesinde ve kadınların sınıf mücadelesine -ki bu aynı zamanda kadının kendi sınıflarına dair mücadelesidir- daha aktif katılımını sağlayacaktır.

Kadını düşünmeye ve konuşmaya çağırın yaklaşımın sürekli politik güncellik kazanması, bunun ayrı bir kadın dergisi yaratmanın ön basamakları haline getirilmesi gerekir. Kadınlar konuşmadıkça ve kendi somut durumları üzerinde düşünsel yoğunluk sağlamadıkça, gerekli biçimde sorunun ele alınması da imkansızlaşır. Çünkü hiçbir biçimde, bir erkek; ne kadar kadından yana konuşursa konuşsun, onun duygu ve düşüncelerini, yaşam içinde algıladıklarını, istem ve arzularını tam olarak ifade edemez. Bu biraz da eşyanın tabiatına uygundur.

Bu son cümleyi erkek arkadaşlarımız kendisine dayanak yapmamalıdır. Kendilerini zorlarsa, kadını daha iyi anlama olanağı bulabilirler. Özgürleşmenin bir ucunda da kendileri var çünkü.

Erkek arkadaşlarımız, kendilerini -hiç değilse bir anlığına- kadınların yerine koyarak düşünceleri gerekiyor. Eminim ki, eğer adil düşünmeye sahip olursa, ortak noktalar geleceklerdir.

Erkeklerde ataerkil şekillenmeleri yıkacak olan da yine kadının kendi mücadelesi olacaktır. Toplumun geri değer yargılarına, en ileri insanları yönlendirerek ve kendimizin varlığını onlara kabul ettirerek olanaklı olacaktır. Stratejik açıdan en başta tüm ezilen kadınlar ve ezilen erkeklerle ittifaka geçmek, kurtuluş açısından bir zorunluluktur.

Üretim araçlarının gelişmesiyle, üretimin basit iş-güçü ile işleyen üretkenliğinin artışı ve makinelerin erkek ve kadın iş-güçü ayrımını iyice asgariye indirmesiyle, toplumsal gelişim yasalrı da kadının kendisi olabilmesini hızlandıracaktır. Tabi bu, en devrimci tarzda toplumsal bir dönüşümle, üretici güçlerin özgürleşmesine bağlı olarak gelişecektir. Bu aynı zamanda kadın emeğinin eğitimi olacaktır.

Bütün bu toplumsal gelişmelere etkide bulunmak için, kadının kendi doğasına uygun şekillenene düşünce edinimine ulaşmak gerekmektedir. Bu bilinç, sosyalizm süreçlerinde de kadının

bağımsız gelişimini ve toplumsal yerini koruyacak, savunacak ve geliştirecek esas belirleyici etmen olacaktır.

"Maddi yaşam düşüncüyü belirler gerçeği"ni hem kadının içinde bulunduğu maddiyat içinde dayatılan ve kadından ziyade 'karılık' düşüncesinin oluşmasına, hem de bir çok ayrıcalığı elinde tutan ve sistemlerin varlığıyla da bu ayrıcalıklarının devamı garantiye alınmış olan erkeklerin 'erkekçe' düşüncelerine kaynaklık etmektedir. Erkek bu köleleşen ve köleleştirilen 'erkekliği' kadınlarla kendisine biçilen misyonun adı olan 'karılığı' öldürmedikçe ve bunun üstüne yürümedikçe, sorunun köklü çözümlerine ulaşamaz. Aynı zamanda karşılıklı görürlü ve güvene, saygıya dayanan sınıf birlikteliklerine de ulaşamaz.

Kadınlar daha fazla fiktisel işlevlerde bulunmalıdır. Olanaklarını daha fazla bu yöne kanallandırmalı, üretmeli, düşünmeli, yazmalı, konuşmalı ve eylem alanlarında daha aktif biçimde kendisi olarak yer almalıdır. Erkek arkadaşlarla yapılan iş paylaşımlarında kesinlikle kadın mutfaktan, çamaşırdan, mükimün olduğunca çocuk bakımından uzak durmalı, bunu daha ziyade erkeklerin bilinçli etkinlikleri sahiplenmelidir.

Toplumsal yetişim koşulları gereği, kadının mutfak vb. işlere daha yakın hale geldiği ve görev alırken de kadının bunda daha çok isekli davrandığı görülür. Bu olmasa bile, koşuşturma (ayak) işleri, ya da basit yardımcı, sekreterlik gibi işlere yöneldiği görülür. Erkeklerin buna yeterince müdahale etmemeleri bilmezliklerinden değil de, işlerine öyle geldiği içindir.

Bu durumu tersine yönlendirmek önemlidir. Benzeri düzeltmeler için, kimilerine "sorunlar bunlar mı?" diyeceklerini biliyoruz. Ama bunların diğer büyük işleri de hazırladığını, bu arkadaşlar genelde görmezden gelirler. Böyle söylerken, büyük sorunların düzeltilmesi için de hiçbir adım atmazlar. Çoğu kere kadınlara sahip çıkma adına, kadınları alabildiğine kullandıklarını da biliyoruz.

Kadın kendi sorunları ve kendi doğasının kaçınılmaz kıldığı ayrıcalıklarını sahiplenmeden ve her alanda fırsat eşitliği için mücadele etmeden kendisi için olması da mümkün olmayacaktır. Bu en başta da örgütlü yaşam içinde yer alan kadın açısından böyledir. Buradaki kadın kendisiyle olamazsa, top-

lumdaki çok daha geri kadınlara öncülük edip, onları sosyalizm mücadelesine kazanamaz.

Örgütlü yaşam denilince de sorunlar bitmiş olmuyor. Bu alana ilişkin temel sorun da ataerkil şekillenmelerin karşılıklı yarattığı etkilerdir. Bunları yerli geldikçe incelemek ve somut değerlendirmelerle aydınlatmak gerekmektedir.

Toplumsal çalışmalarda kadınlarla daha fazla ilgilenmek, onlara daha zaman ayırmak, sorunları dinlemek, konuşmak ve yönlendirmek gerekmektedir. Örgütlü faaliyetlerde ve kitle çalışmalarında bu konunun oldukça hafifsendiğini biliyoruz.

Bir tanık şöyle anlatıyor:

"Kız arkadaşımın bir eve gittik. Kadın yemek hazırlamış. Oturup birlikte yedik. Herkes odaya çekildi. Kadın çay koyup, bulaşığa soyunmuştu. 'Yapılacak ne varsa birlikte yapalım, birlikte otururuz' diye önerdim ve işe girdim. Kadın çok memnun oldu. 'Eve gelen bütün arkadaşlar, eşim için gelir. Ben onlara yiyecek içecek hazırlar, gönüllülerinin kırılmamasını sağlarım. Beni kimse görmez, ilgilenmez ve yardımcı da olmaz. Bu zaten benim doğal görevimdir, diye bakar hepsi. Aynı zamanda hepsi devrimci örgütçülerdir.' diye şikayetlerini de dile getirdi. Bu kadın; fırsat tanınsa erkekte daha tutarlı ve daha aktif olabilecek nitelikte üstelik."

Evet bunun gibi her gün onlarca örnekle karşılaştığımızı, ya da karşılaştığımızı en başta kadınlar bilir yine. Belki de bir çok erkek arkadaş bu "doğal"lığın farkında bile değildir. Ağa gibi köşeye çekilip hizmet beklemesi hoşlarına da gider kiminin.

Yürekli kadınlar, bütün ezilen kadınları yüreklendirmeli, onları kendisi olmaya zorlamalıdır. Hiç bir çekince duymadan ve cesurca kendisi olmayı istemelidir. Bu en başta, bir öz güven sorunudur. Ve ancak girilecek pratik ve atılacak adımlarla kazanılabilir. Yeryüzünde bu kadar öğrenç baskılara, aşağılanmalara, yerime ve kullanımlara uğrayan insanların bu yürekliliği de göstereceğine eminim.

İlkel komünal toplumlardaki kadınların, tarıncı figürlerinde de görüldüğü biçimde doğurgan ve kutsal ve paylaşımın başta kadınlara, kendi doğasına sahip çıkma, dünyayı aydınlatmak güçleri daha aktif olacaktır.

Mahabat'a yolculuk

Özgür BARAN

G eçmişten günümüze Ortadoğu coğrafyasında yaşayan en eski halklardan biri olan Kürtler, sömürgeci güçler tarafından inkar edildiler. Oysa Kürdistan coğrafyasında yüzlerce irili-ufaklı başkaldırı gerçekleşmiş ve her seferinde kanla basurulmuştur. 20. yüzyılda gerçekleşen en önemli gelişme ise Doğu Kürdistan'da 22 Ocak 1946 yılında Kürt ulusunun tarih sahnesinde kendini kısa bir dönem de olsa devlet olarak ifade etmesinde önemli bir süreç olan Mahabad Kürt Cumhuriyeti gerçekliğinin yaşanmasıdır. Bu gerçeklik aynı zamanda günümüzde Kürdistan'daki varolan örgütlenmeler nezdinde ya görmezlikten gelinmiş, ya da üstünkörü bir kaç sözle geçiştirilmekle yetinilmiştir. Oysa Mahabad Kürt Cumhuriyeti olumlu ve olumsuz etkileriyle Ortadoğu gerçekliğinde Kürt ulusunun kendini varetmesinde önemli bir süreçtir. Bugün Kürdistan'da varolan örgütlenmeler, MKC'nin (Mahabat Kürt Cumhuriyeti) günümüze kadar yaşayamamasını incelemeli, olumlu olumsuz etkilerini irdelemeli, dersler çıkarıp yaşanan olumsuzlukları olumluya dönüştürmenin çabası içinde olmalı(yız).

DÜNYADA VE BÖLGEDEKİ DURUM

Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği, Hitler Almanyası'yla 1939 yılında Saldırmazlık Anlaşması imzalandıktan sonra dahi Hitler kendi savaş stratejisinden hiçbir ödün vermeden 1940'lardan itibaren dünya halklarına karşı saldırıya geçmiştir. Nazi ordusunun bu saldırılarına karşı

o gün direnen, esas olarak dünyadaki tek ülke olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ydı. Hitler Almanyası bu direniş kalesini her şart altında yoketmeyi kendi savaş stratejisinin önüne koymuştu. Hitler şu gerçeği çok iyi biliyordu ki, Sovyetler Birliği'ni yoketmeden dünyaya hakim olabilmemesinin imkanı yoktu. Sovyetler Birliği, Stalin önderliğinde Almanya'nın herhangi bir saldırısını püskürtmek ve durdurmak için kendi sınır komşuları olan Türkiye ve İran'ın durumuna da gözdardı etmiyordu. Çünkü herhangi bir saldırıda Hitler'in askeri gücünü ve lojistik desteğini kesmenin bir alternatifi de bu ülkelerde Nazi orodularına karşı oluşturulacak tampon bölgelerin oluşturulmasıydı.

22 Haziran 1941 yılında Almanya, Sovyetler Birliği'ne sürpriz bir saldırı düzenledi. Sovyetler bu saldırıyı püskürtmek ve durdurmak için Ağustos 1941'de İran'ın Kuzey kesimini işgal etti. Aynı dönemde İngilizler ve ABD de İran'ın güney kesimini işgal ettiler. Sovyetlerin işgaldeki amacı Nazi ordusunun gelişen gücünü durdurmak, Kafkasya ve Azerbeycan'a doğru ilerlemekte olan Sovyet Kızılordusunun geri hatlarını güçlendirmek ve Basra Körfezi'nden kuzeye çıkışlarını kendi denetiminde tutmaktır. İşgal sürecinde, Sovyet Kızılordusu ve İngilizler, İran'a girişlerinde güçlü bir direnişle karşılaşmadılar. Sovyetler'in ve İngilizler'in, İran'a girmesiyle Doğu Kürdistan'da varolan sömürgeci devlet otoritesi de zayıfladı. Ve bölgeyi denetlemede güçlük çekilmeye başlandı. İşgal sürecinde Mahabad, ne İngilizler'in ne de Sovyetler'in oluşturdukları tampon bölgenin içerisindedir. Bu boşluktan yararlanan

Kürt aşiret liderleri daha rahat ve bağımsız hareket edebiliyorlardı. Sovyet askeri yetkilileri, işgal sürecinde Kürt aşiretlerine karşı daha esnek davranıyor ve ilişkilerini sağlıklı tutmaya çalışıyorlardı. Böyle davranmasındaki esas neden ise I. Dünya Savaşında Çarlık Rusyası'nın halklara karşı uyguladığı baskı ve katliam politikasından dolayı Sovyetler'e karşı varolan güvensizliği güvene dönüştürebilmektir. Sovyetler'in sömürgeci İran Şahı tarafından çeşitli cezalara çarptırılan Kürt aşiretlerinin ileri gelen liderleri de Doğu Kürdistan'a gelmeye başlamışlardı. Bu dönüşlerin sonucunda aşiret liderleri kendi gelecekləri hakkında toplantılar yapıp birlikte karar alabiliyorlardı. 1941 yılının sonlarına doğru Sovyetler, Kürt aşiretlerinin ileri gelenlerini Sovyetler Birliği'ne davet ettiler. Bu davetieki amaç, Sovyetler'e karşı varolan güvensizliği ve önyargıyı kırmakla birlikte, Ortadoğu'daki siyasi durumun değerlendirilmesiydi. Heyette yer alanlar genelde farklı yönelimler içinde olan Kürt aşiret liderleriydi. Heyet, Azerbeycan Başbakanı Cafer Bakıof'la Bakü'de görüşti. Bu görüşme esnasında heyet üç-dört gün Bakü'de sanayi tesislerini, kolhozları gezmek imkanı da bulmuştu. Bu görüşme sürecinde Sovyetler'in, Kürtler'i desteklediği izlenimi de ortaya çıkmıştı. Başbakan Bakıof ise daha ziyade Kürtler'in Azerbeycan'a bağlı olarak kendi varlıklarını sürdürmelerinden yana olduklarını ifade etmesinin sonucunda Kürdistan heyeti ise böyle bir anlaşmayı kabul edemeyeceklerini, daha ziyade kendi sorunlarında bağımsız olmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdi. Heyetlerarası bu farklı yaklaşımlardan dolayı görüşmeler ile-

n bir düzeyde geliştirilemedi. Sonuçsuz kalan bu görüşmeler neticesinde Azerbeycan Sovyetler'i ile Mahabadlı Kürtler arasında varolan dostluk ilişkileri kesilmedi.

KOMAL ÖRGÜTÜNÜN KURULUŞ SURECİ

Ortadoğu'da Kürdistan halkının yüzyıllardan beri varolan özgürlük özlemi 1941 yılında yeniden canlanmaya başlamıştı. Oysa Mahabad şehri geçmişte ulusal anlamda varolan özgürlük istemleri daha geri ve cılızdı. Böyle bir bölge olmasına rağmen 1941 yılında Ortadoğu'da gelişen siyasal gelişmelerin sonucunda cılız olan özgürlük istemleri yeni yeni Mahabad'ta filizlenmeye başlamıştı.

16 Eylül 1942 yılına gelindiğinde Molla Davut'un önderliğindeki bir grup Kürt yurtseveri, Savuç Bolak nehri kenarında Molla Davut'un bahçesinde gizlilik şartları altında biraraya gelerek Komal örgütünü kurdu. Kuruluşundaki en büyük etken ulusal istemlerin su yüzüne çıkması ve kendini bir ihtiyaç olarak hissettirmesinden kaynaklanmış olmasıdır. İlk kuruluş çalışmalarına 15 kadar Kürt yurtseveriyle başlanmış ve kuruktuktan kısa bir süre sonra sadece Mahabad bölgesinde yüze yakın üyesi olmuştur. Komal örgütünün örgütlenme anlayışı hücre tipi birim çalışmasını esas almış ve bu çalışma tarzıyla illegal olarak kendi varlığını (1945'ten itibaren) devam ettirmiştir.

Ayrıca üye alınırken her Kürt bireyin Komal örgütünde yer alabilece-

ği gibi Kürdistan'da yaşayan diğer azınlık milliyetlerden de şahsiyetlerin yer alabileceği belirtilmiştir. Üye alınırken tek şart Kürdistan halkına ihanet etmemeye ve Kürtlerin özerk bir cumhuriyete sahip olması için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayacağına dair söz vermesiyle üyeliğe kabul ediliyordu.

1944 yılına gelindiğinde Komal

örgütü Doğu Kürdistan'da halkın tüm katmanlarını kendi bünyesinde birleştirmesinin sonucunda bazı aşiret reislerinin bireysel çıkarları için bile Komal örgütüne üye olmayı tercih ettikleri olmuştur. Komal örgütü yürüttüğü çalışmalarda Kürdistan'ın di-

ğer parçalarını da etkilemiş, kendi dışında varolan diğer parçalardaki Kürt partileri ve hareketleri ile ortak hareket etme koşullarını yaratmaya çalışmış ve bu çalışmaların en somut örneği Güney Kürdistan'daki "Hêvi" örgütüyle yardımlaşması ve birlikte hareket etmesidir. Ayrıca o dönem küçük Güney parçasından Diyarbakırlı Cemil Paşanın torunu Kadir Bey ile

Kadı Molla Vaha'nın, Doğu Kürdistan'a gelerek Komal örgütünün ileri gelenleriyle görüşmelerde bulunmaları ve bu görüşmelerde Kürdistan'ın birleştirilmesinin dile getirilmesi vardır. En önemlisi ise Ağustos 1944 yılında Irak, İran ve Türkiye sınırlarının birleştiği Dilanber dağında yapılan gizli toplantıdır. Bu toplantıda İran Kürtleri'nin Mahabadlı Osman Kadri, Irak Kürtleri'ni Şeyh Abdullah (Zino), Türkiye Kürtlerini Kadı Seyid Abdulvahap temsil ediyordu. Bu toplantıda varılan anlaşmaya göre hangi parçada olursa olsun Kürtler birbirleriyle yardımlaşmayı taahhüt etmişlerdir.

1945 yılına gelindiğinde, Mahabad'da Sovyetler'le Komal örgütü arasında gelişen ilişkiler daha ileri bir düzeye gelmişti. Bu gelişim ilişkileri sonucunda "Kürdistan Sovyet Kültürel İlişkiler Cemiyeti"nin kurulması gerçekleşti. Bu demneğin kurulmasıyla birlikte demneğin tüm imkanları Komal örgütünün hizmetine sunuldu. Böylece Komal örgütü artık Mahabad'da daha rahat ve açık hareket etmeye, çalışmaya başlamıştır.

1945 yılında ise Komal örgütünün

propaganda ve ajitasyon faaliyetlerine daha da ağırlık vermesiyle birlikte Mart ayında Mahabad'ta "**Dayke Nistiman**" (Vatan Ana) adıyla bir opere sergilendi. Operanın ana teması tutsak olan Kürdistan'ın özgürlük istemiydi. Oyunda tutsak olan Kürdistan'ın zincirlerini parçalayıp özgürlüğe kavuşması halkta yurtseverlik duygularının daha da gelişmesine ve ulusal anlamda bilinç sıçramasına neden oldu. Mahabad'da o güne kadar halkı böyle coşturan bir oyun sergilenmemişti. Ayrıca oyun geleneksel Kürt kıyafetleriyle sergileniyordu. **Vatan Ana** oyunu Temmuz ayında ise Sovyetler'in denetiminin olduğu bölgelerde gösterildi ve halktan büyük bir ilgi gördü. Yalnız oyunda sömürgeci İran'a karşı sözler var diye Sovyet subayları oyundan bu sözlerin çıkarılmasını ve yerine Almanya'yı hedef alan sözlerin yer alması uyarısında bulundular. konmasını istediler.

Sovyetler Birliği aynı zamanda bu kültürel ilişkilerle birlikte Ortadoğu için yeni bir strateji belirliyordu. Sovyet yönetimi kendi stratejisini yaşama geçirmek için **Komal** örgütü ve ileri gelen Kürt aşiret liderleriyle ilişkilerini daha ileri bir düzeye getirme çabası içindeydi. Bu amaca ulaşmak için Kadı Muhammed'in de başında bulunduğu bir grup aşiret liderini Sovyet Azerbaycan'ına davet ettiler. Bu davet 1945 Eylül'ünde Kadı Muhammed'e, Sovyet politik subayı Selim Ataşyof tarafından iletilti. Bu görüşme Azerbaycan Sovyet Cumhuriyeti başbakanı Cafer Bakiof ile Kadı Muhammed'in başında bulunduğu heyet arasında yapılan görüşmelerde değişen koşullara uygun yeni bir parti oluşturulmasının gerekliliğini bildiren Bakiof'un önerisine **Komal** örgütü yöneticileri de sıcak bakmaları sonucunda 1945 Ekiminde **Komal** örgütü isim değişikliğine giderek siyasal yaşamını Kürdistan Demokrat Partisi adında legal olarak faaliyetlerini sürdürmeye başladı. Özüde KDP ve **Komal** örgütlenmesi arasında bir farklılık yoktu. Hatta merkez komitesi dahil, tüzüğünde de bir değişiklik yapılmadı. Sadece Parti progra-

mini o günün koşullarına göre uyarlanarak, daha ziyade liberal bir parti anlayışıyla hareket etmeyi amaçladığı söylenebilir.

SOVYETLER'E İKİNCİ ZİYARET

Kürt aşiret liderlerinin 1941 yılında Sovyet Azerbaycan'ına yaptıkları ilk ziyaretten sonra 1945 yılında ikinci kez davet edilmelerinin esas nedeni Kürdistan'ın geleceği hakkındaydı. Kadı Muhammed bu davete katılacakları bizzat kendi seçti. Heyet içinde yer alan aşiret liderleri gitmeden kendi aralarında yaptıkları toplantılarda Sovyetlere sunacakları önerileri önceden hazırlamışlardı. Bu görüşmede esas olarak Azerbaycan Sovyet Cumhuriyeti başbakanı Cafer Bakiof'un Kürdistan hakkındaki düşüncelerinin daha iyi anlaşılması olmuştur. Cafer Bakiof'un Mahabad'da kurulacak olan cumhuriyeti daha ziyade kendilerine bağımlı özerk bir bölge olarak düşünmelerini söylemiştir. Bu düşünceler karşısında Kürdistan heyetinin yanıtı ise açık ve net olarak Kadı Muhammed tarafından şöyle dile getirilmiştir. "*Kürtler, Azerbaycan çerçevesi dışında bir özerk yönetim kurmaya kesin karar vermiştir.*"

Bu görüşme sonucunda daha ziyade Kürtçe kitapların basılması için matbaa makinesi ve radyo istasyonu kurulması için gerekli malzemenin gönderilmesine söz verilmiştir. Kasım ayında Sovyetlerin göndermiş olduğu matbaa makinesi ve radyo vericisi Mahabad'ta faaliyete geçirilmiş ve **Kürdistan** isimli bir günlük gazete yayına başlamış, halk arasında yaygın bir okuyucu kitlesi bulmuştur. Ayrıca radyo vericisi güçlü olmamasına rağmen ulaşabildiği bölgelerde ilgiyle dinlenmiştir. Mahabad'ta yapılan bu yayınların sonucunda halk içinde ulusal anlamda büyük bir coşku ve hareketlilik olduğu gözlenmiş, ayrıca ulusalci potansiyelin harekete geçmesini hızlandırmıştır. Bu süreçte Mahabad'da Komela'nın önderliğinde her evde bir silah bulunur hale gelmişti. Yine de halk nezdinde sömürgeci

güçlere karşı silahların yetersiz olduğu düşüncesi hakimdi. Bundan dolayı Kadı Muhammed Mahabad'da bulunan Sovyet Ticaret temsilcisi Babayof'a yeniden silah talebinde bulundu. O süreçte Azerbaycan'da partizanların sömürgeci Irak ordusundan elde ettiği silahların yanı sıra ağır silahlar da talep edildi. Bir kısım ağır silah verilmemesine rağmen gerekli silah ve cephane Mahabad'ta **Komal** örgütüne teslim edildi.

MAHABAD KÜRT CUMHURİYETİ'NİN KURULUŞ İLANI

Mahabad'daki tüm bu gelişmeler ulusal anlamdaki istemleri giderek halk içinde daha da su yüzüne çıkması, yaygınlaşıp gelişmesiyle 22 Ocak 1946 yılında halkın Çawarçura meydanını hınca hınç doldurmuş ve meydanın her yanının bayrak ve Stalin'in resimleriyle süslemişlerdi. O gün tüm Kürdistanlılar için tarihi bir gündü. Kadı Muhammed işte o gün derme çatma yapılmış bir kürsüye çıkıp kısa bir konuşma yaparak özerk Kürt cumhuriyetini ilan etmiştir. Konuşmasında Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin kurulmasında yardımlarını esirgemeyen Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği'nin dostluğunu dile getirmesiyle birlikte Azerbaycan Halk Cumhuriyeti ile dayanışma içinde olduklarını açıklamıştır.

Mahabad Kürt Cumhuriyeti kuruluş ilanı ile birlikte kendi kurumlarını da oluşturmaya başlamıştır. Cumhurbaşkanlığına Kadı Muhammed seçilmiş ve Kadı Muhammed bu görevi karşılığında hiç bir ücret almamıştır. Başbakanlığa Hacı Baba Seyh, ordu komutanlığına ise general Barzani getirilmiş, bunun yanında kendi içerisinde Bakanlar Kurulu da oluşturulmuştur. MKC'nin tüm kurumlarında resmi dil olarak Kürtçe kullanılıyordu.

MAHABAD'TA ORDULAŞMA

1945 yılında Sovyet Azerbaycan'ına giden Kürdistan heyeti Maha-

bad'a döndüğü sırada, sömürgeci Irak devleti ile savaşıyan Molla Mustafa Barzani'de Güney Kürdistan'da Barzani aşiretine yakınlığıyla bilinen diğer aşiretlerle birlikte on bine yakın insan topluluğuyla 1945 yılının Kasım ayında sınırı geçip Doğu Kürdistan'a gelmişlerdi. Gelenlerin çoğu kadın ve çocuklardan oluşmaktaydı. Üç bine yakını ise eli silah tutabilen savaşçı bulunuyordu. Bu savaşçıların içinde daha önce sömürgeci Irak ordusunda görev almış 12'ye yakın Kürt subayı vardı. Bunlardan bazıları Mir Hacı Mustafa Hosnav, Hayrullah Abdülkerim gibi subaylardı.

Doğu Kürdistan'dan gelen Mustafa Barzani ve aşireti Mahabad'a yerleştikten sonra Barzani karargahını da Mahabad'a kurdu. O dönemde Kadı Muhammed ile yaptığı görüşmede üç bin savaşçının Kürdistan'ın hâşimsizliği için emire amade olduğunu söylemiştir.

Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin ilanıyla birlikte oluşturulan Bakanlar kurulunda Savunma Bakanlığına Hüseyin Seyfi Kadı getirilmiştir. Genç Cumhuriyetin korunması için acilen ordunun kurulması gündeme getirilmiştir. O dönemde her ne kadar Barzani ve savaşçıların mevcudiyeti MKC'nin savunulması için yetersizdi. Bundan dolayı acilen Kürt ordusunun oluşturulması karar altına alındı. Kurulacak Kürdistan ordusunun temel çekirdeğinin Barzani ve savaşçıların oluşturulmasıyla birlikte Doğu Kürdistan'da daha önce sömürgeci İran ordusunda görev almış 70 subayın katılmasıyla Kürdistan ordusunun kuruluş çalışmaları başlatıldı. O dönemde Mahabad'da günlük olarak yayınlanan *Kürdistan* gazetesinde yayınlanan bir karamameye göre dört subay terfi ettirilerek general rütbesine getirilmiş açıklaması yer almaktaydı. Genarellerden biri Mustafa Barzani'ydı. Ve emrinde bin ikiyüz savaşçı bulunmaktaydı. Kurulan Kürdistan ordusu kendi içinde belli bir disiplini yakalamış, yetersiz de olsa eğitim yapmaya başlamıştı. Ayrıca askeri uniforma diktirme hazırlıkları başlatılmıştı.

YIKILIŞ SÜRECİ

II. Dünya Savaşının sona ermesiyle Ortadoğu'da yapılan anlaşmaların sonucunda dengeler yeniden değişti. Yapılan anlaşmalara göre Sovyetler 6 ay içinde tüm askeri gücünü İran'dan çekecekti. 6 Mayıs 1946 yılında İran'daki gücünü çekmeyi taahhüt eden Sovyetler, bu taahhüdünü yerine getirdi. 13 Haziran 1946 yılında ise Azerbeycan başbakanı Cafer Bakiof ile İran temsilcisi Firaza arasında yapılan anlaşmayla Azerbeycan yeniden İran sınırlarına dahil edildi. Bu anlaşmaya göre Azerbeycan yerel bir meclis olarak tanındı. Bu dönemde yapılan tüm anlaşmalarda MKC'nin durumu söz konusu olmamıştı. Oysa 23 Nisan 1946 yılında yapılan Kürt Azeri Dostluk ve İşbirliği Anlaşmasının 5. maddesinde, Tahran yönetimiyle yapılacak herhangi bir görüşmenin Azerbeycan ve Kürdistan hükümetlerinin çıkarına olması ve de bilgilerin dahilinde yapılması zorunludur deniliyordu. Tabi ki, bu tür anlaşmalar sadece kağıt üzerinde kalmıştır. Sovyetler'in İran'dan çekilmesi, Azerbeycan'ın İran yönetimiyle yaptığı anlaşma Mahabad Kürt Cumhuriyetini zor durumda bırakmış, tüm bu olumsuzluklara rağmen Kadı Muhammed yeni çıkış yolları bulmaya çalışmıştır. Sömürgeci İran'dan gelebilecek herhangi bir saldırıya karşı alınması gereken tınumun ne olması gerektiği noktasında Kadı Muhammed'in başkanlığında Bakanlar Kurulu ve aşiret liderleri arasında yapılan toplantıda alınan karar olumsuzdu. Sömürgeci İran'dan gelebilecek bir saldırıya karşı direnmeme yönünde bir karar çıkmıştı.

Ortadoğu'daki bu boşluktan yararlanan sömürgeci İran, 1947 yılının Mart ayında Mahabad Kürt Cumhuriyetine karşı saldırıya geçti. Hiçbir direnmeyle karşılaşmayan sömürgeci İran güçleri, Mahabad Kürt Cumhuriyetinin yönetimine son verdi. Başta Kadı Muhammed ve diğer hükümet yetkililerini tutukladı. Göstermelik olarak yapılan mahkeme sonucunda Kadı Muhammed ve kardeşleri Seyfi

Kadı ile Sadri Kadı haklarında idam cezaları verildi. 31 Mart 1947 yılında cumhuriyetin ilan edildiği Çawarçıra meydanında idam edildiler. Mahabad Kürt Cumhuriyeti geçici olarak yıkıldıysa da Kürdistan halkının yüreğindeki özgürlük ateşi hiç sönmemiştir. Başkaldırı ve isyan geleneği günümüze dek sürmüştür.

SONUÇ OLARAK

Mahabad Kürt Cumhuriyetinin kurulmasında II. Dünya Savaşının yarattığı etkilerinden yararlanmasıyla birlikte esas olarak aşiret liderleri önderliğinde gelişen ulusal anlamda geri de olsa bir iradenin varolmasına rağmen gelmiş olduğu düzeyle bu yenilgi kaçınılmaz olarak yaşanmıştır. Başta İran KDP'sinin ulusal anlamda çıkışları olumlu yönde olsa da süreç içinde zayıflamıştır. Bunun nedeni ideolojik bir dayanağın olmamasının sonucunda ister istemez İKDP'ye pratikte kendine güvensizlik hakim olmuştur. Bu güvensizliğin sonucunda ne halka güvenebilmiş ne de kendi örgütlenişine. Bunun sonucunda yenilgi de kaçınılmaz olmuştur. Diğer bir yanı ise devrimci ulusal bir program ve siyasal örgütlenmemesinin olmamasının sonucunda kendi gücüne güvenmemenin onu teslimiyete varırmış olması MKC'nin yenilgisini getirmiştir.

Bugün de Kuzey Kürdistan'da yürütülen ulusal kurtuluş mücadelesiyle emperyalizm ve sömürgeci güçler Kürt ulusunun gerçekliğini görmek zorunda kalmışlardır. Çünkü Kürt halkının özgürlük savaşı Ortadoğu'da yeni bir süreci ortaya çıkarmıştır. Bu süreç Kuzey Kürdistan parçasında yürütülen 15 yıllık savaşla Güney parçasını da kaplamış, sömürgecilerin geçmişten beri çizdikleri yapay sınırları da Kürt halkının nezdinde varlığını yitirmiştir. Ortadoğu'da Kürdistanlılar nezdinde yeni bir süreç başlamıştır. Bu süreç Ulusal Demokratik Halk Devrimi sürecidir. Kürt halkının kendi dinamikleri üzerinde yeniden tarih sahnesinde kendi kurumlarını yaratarak halk iktidarını kurma mücadelesidir.

Örgütlü olmak zorundayız

Söyleşiyi yapan: Yılmaz ELMAS

Mehmet Güler'i önce yazıları ile tanıdım. Öyküler, denemeler, eleştiriler yazıyordu. Çocuklar için yazdığı öyküler, karamsal yazılar da oldukça dikkat çekiciydi. Bu başarılarına bakınca onun bir eğitimci olabileceğini düşünmüştüm. Çünkü çocukları bu kadar yakından ancak bir öğretmen tanıyabilirdi. Yanılmamışım. Yıllar sonra TYS'nin bir toplantısında karşılaştım. Zaman zaman inza günlerinde birlikte olduk, ilişkilerimiz sürdükçe dostluğumuz pekişti.

Mehmet Güler daha sonraları romana da geçti. Bu alanda da güzel ürünler verdi, ödüller aldı. Tüm ürünlerinde alıcı, şiirsel bir dili vardır. Bedrettin Aykın'ın bir yazısında dediği gibi "Güler, gizli bir şairdir." Okuyucuyu ilk cümlesinden etkiler, sonra da alıp götürür, kitabını sonuna kadar zevkle okutur.

Yazdığı öykü ve romanlarına toplumsal konuları yedirmiştir. Nasıl söylediği kadar ne söylediğine de önem verir. Toplumsal olayları yazın diliyle ve ustalıkla işlemesi, bence en belirgin özelliğidir onun.

Yazın dergilerinde sık sık yazılarına rastlarız. Kozasını sessizce ören bir ipekböceği gibidir o. Öykü ve roman alanında aldığı pek çok ödül, dil işçiliği alanında hak edilmiş ödüllerdir.

Mehmet Güler, tüm toplumcu yazarlar gibi birtakım acılar da çekmiştir. 12 Eylül döneminde "Okul Bir Türküdür" adlı çocuk romanı sıkıyönetim tarafından yasaklanmış, kendisinin sürgünü, uzak illerden birine çıkarılmıştır. En son Yalova'nın Çınarcık ilçesindeki liseden emekli olmuştur.

Şimdilerde Gebze'de bir özel okulda çalışmakta, yazın alanındaki üretkenliğini sürdürmektedir.

Öykü ve romanlarına yansıyan sıcak anlatımını davranışlarında da görebilirsiniz. Dostluğa önem verir. Bu kadar sözden sonra isterseniz biraz da onu dinleyelim.

- Sayın Mehmet Güler, kalın çizgilerle de olsa özgeçmişinizden söz eder misiniz?

- Bir yazarın yaşamını doğum tarihiyle değil, ilk yapıtının yayım tarihiyle başlatmak gereğini düşünüyorum; yazarın yaşam serüveni kitaplarının serüveninden başka olamaz da onun için...

"Ak Badanah Ev" adlı ilk kitabım 1977'de Koza yayınevinden çıktı. Bu bir öykü kitabıydı. Yazar olarak dünyaya gözümü öykülerle açtığımı söyleyebilirim. Bu yüzden olmalı, benim için "öykü"nin tüm yazın türlerinden ayrı bir duruşu vardır. Sonradan "roman"ı üstüne kuma gibi getirmiş olmama karşın, ilk aşım, ilk göz ağrım olan öyküden vazgeçemedim, vazgeçmem de.

Bu saptamayı yaptıktan sonra şimdi daha başlara dönebilirim: 1944 yılında Sivas'ın Çepni köyünde/kasabasında doğmuşum. Çocukluğum bu köyde/kasabada geçti. Geriye dönüp baktığımda çok mutlu bir çocukluk yok belleğimde. Dört kızdan sonra gelen evin ilk oğlu olmama, aile içi sevgiden büyük pay almama karşın, o günlerden kalan kırılğan duygular var içimde. Annemle babamın gereksiz kavgalarından, desbot-asık yüzü bir babanın anlamsız otoritelerinden sonra dibe vuran, içimde tortulaşan duygular olabilir bunlar.

Köyüm/kasabam Anadolu'nun en

şirin, en şanslı yerlerinden biri desem abartı sayılmaz. Pek çok aydını, okuyarı olan bir yerdin orası. Son derece de özgür bir havası vardı. Oturduğumuz mahallede Bulgaristan'dan, Yunanistan'dan gelen göçmenler, Kürt ve Ermeni vatandaşlar bulunuyordu. Köyün/kasabanın çoğu sunni mezhebinden olmalarına karşın, önemli sayıda alevi insanlar vardı. Ama kimse kimsenin inancına, düşüncesine, yaşam biçimine karışmazdı. Bu renklilik şimdilerde özlediğimiz gerçek anlamda bir mozayikti. Son yıllarda, 2 Temmuz 1993'te 35 sanatçıyı yakan Sivas yobazlığından benim köyüme, kasabama vuran karanlıklar var, buna üzülüyorum.

İlkokuldan sonra Yıldızeli'nin Pamukpınar ilköğretmen Okuluna gittim. Altı yıl orada yatılı okuduktan sonra Necati Eğitim Enstitüsünün Edebiyat Bölümünü bitirdim (1964). Bu iki okul da görece dönemin aydın-

hğının, halkçı eğitimin güzelliklerini taşıyorlardı. bugünkü kadar yozlaşmamışlardı. Öykü ve romanlarına vuran öz Türkçe aydınlığı, insan ve doğa sevgisi varsa, ben tüm bu güzellikleri köyüme, adlarını andığım okullarıma borçluyum.

Orta dereceli okulların her türünde uzun yıllar Türkçe -Edebiyat dersleri öğretmenliği yaptım. Öğretmenliğin yazarlık için bir şans olduğunu düşünüyorum. Tüm memurlukların yazmayı, yaratmayı öldüren; öğretmenliğinse geliştiren, besleyen bir yanı var sanki. Belki de otuz yıllık öğretmenliğin getirdiği bir koşullanmayla söylüyorum bunları, olamaz mı?

- *Yazarların örgütlenmeleri konusunda neler düşünüyorsunuz?*

- Sol kültür içinde yer alıp da örgütlenmeye karşı olmak olası mı? Elbette ki örgütlenmeden yanayım. Bırakın yazarların, çizerlerin örgütlenmelerini, "kanarya sevenler" de örgütlenin. Varsın lezbiyenlerin bile örgütü olsun. Çağdaş mücadele örgütü mücadeledir çünkü. Çağın dayatmaları karşısında en güçlü birey bile yalnız başına zayıftır. Bilekleri kuvvetli mafya babaları illegal anlamda örgütlü değiller mi? İki satır yazıları yüzünden yıllarca içeride çürütülen yazarlar neden örgütlü olmasınlar? Örgüt bilinci toplumsal bilindir, aydın olma bilincidir. Örgüt bilinci- ne eren insanlar, içinde yaşadıkları zamanın saldırılarına karşı kendilerini savunurlarken, geleceği kurmayı da düşlerler. Sürü içgüdüsünden birey, toplum olma bilincine geçeceksek, sınıfsal konumumuza yabancılaşmayacaksak örgütlü olmak zorundayız. 8.5 milyon insana sahip İsveç'te 32 milyon insanın örgütlü olması çağdaşlığın göstergesi değil de nedir?

Yıllardır örgütlü olmanın gereğine inandım. Geçmişlerde demokratik öğretmen örgütlerinin içinde yer aldım. Şimdilerde TYS'nin, PEN'in, Edebiyatçılar Derneği'nin, Dil Derneği'nin üyesiyim. Bu sendika ya da dernekler, örgüt bilincine sahip aydınlarca, yazar ve sanatçılarca kurulduğu

halde ne yazık ki hiçbiri beklenen düzeyde değil. Bu konuda yapılacak eleştirilerin en düzeylisi, kendinizi örgüt yöneticilerinden soyutlamak, sonra da onlara veryansın etmektir. Ben bunu yapmak istemiyorum. Yan- gın yerinde orkide mi büyüyecekti. Ekonomisi bozuk, demokrasisi özürle olan sistemin, örgütleri de elbette ki kendine benzeyecektir. Hâlâ cunta anayasasıyla yönetilen devletin demokrasisi çürümüş demektir. Göstermelik demokrasiye toplu dilekçe yazmak bile suçsa, yazarlık bir iş kolu ya da meslek sayılmıyorsa, böyle bir ülkede örgütler ne yapabilirler ki? Örgütler olsa olsa birkaç entelin kendi kendilerini tatmin etme, adlarının kit- lelerin sırtına basa basa duyurma alanları olabilir. Şimdilerde yapılan da bu.

- *Sanatın işlevi, sanatçının (yazarın) toplumsal sorumluluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?*

- Yazar, çağının ürünüdür. Onu içinde yaşadığı dünya yaratır. O, ya- şanan tüm insani ilişkilerin yaratıcı bilincidir. İnsan toplumsal varlıksa -ki öyledir- yazar bu toplumsal varlığın en donanımlı olanıdır. Yahya Kemal'in bir sözünü çok severim. Şöyle der: "Yazar, bir saat gibi içinde yaşadığı zamanı, pusula gibi geleceği göstermelidir." Yazar, çağının tanığı olmakla yetinmemeli. O, çağından ve gelecekten sorumludur. Yazar, hem kendi ülkesinin, hem de tüm insanlığın sözcüsü olmak zorundadır. İnsanlık aynı dili konuşmasa da yazanın dili tüm insanlığın ortak dilidir. Halkının ve tüm insanlığın ortak vicdanıdır. O, doğası gereği muhalefet eder, başkaldırır. Sistem ne olursa olsun onunla uzlaşmaz. Çünkü onun düşlediği dünya yaşananın her zaman önünde gider. Dünyanın her yerinde büyük yazarlar böyle düşünümler, böyle yazmışlar, böyle yaşamışlardır.

- *Türkiye'de düşüncelerini söyledi, yazdı diye pek çok aydın, sanatçı içeride.*

- Düşüncelerini söyledi yazdı diye bir aydının, yazanın tutuklanması, cezalandırılması çağa karşı işlenmiş en büyük suç. Okuma ve demokrasi

özürle bir toplumda bundan başka ne beklenir ki? Bu suç, bu ayıbı dün de işledik. Bu ayaftan yakında kurtulacağımızı belirten hiçbir işaret yok. Dünya kamuoyu önünde çirkin gözükmemiz de bu yüzden değil mi? "İnsan insanın kurdu" diye bir söz var. Türk hukuk sistemi aydının, sanatçının en büyük kurdu. Yazarına, sanatçısına bizim kadar düşman bir ülke zor bulunur. Ömek mi? O kadar çok ki. Yüreğini sürekli kanatan Sivas olayını amınsatayım yine. Devlet askeriyile, polisiyle seyrederken karanlık güçler 35 sanatçıyı, yazarı yakmadı mı?

- *Bir eğitimci-yazar olarak, okullardaki Türkçe-Edebiyat dersleriyle ilgili neler söylersiniz?*

- Yakın günlerde Metin Gül aldı bir yazın öğretmeniyle karşılaştım. Gül, ortaokullar için Türkçe ders kitapları hazırlamış, birine de benden bir öykü almış. Kitapları Talim Terbiye Kurulu onaylamış. Gül, kitabı bana ulaştırırken şunu söyledi: "Yazın, yanıtlamak, öykü... gibi sözcükleri ders kitaplarında ilk kez ben kullandım ve onaylattım."

Düşünebiliyor musunuz, bu kadar sıradan bir başarı bile kahramanlık sayılıyor.

Bir başka örnek vereyim: Okuttuğum Türkçe kitaplarının birindeki metinlerin yayım tarihlerini bir öğrencimle birlikte saptadık, sonra hepsini üst üste koyup yıl olarak ortalamalarını aldık. Kaç tarihi çıkı biliyor musunuz? 1934.

Sözcükleri bile tutsak eden, 1934'ten bu yana geçmeyen Türkçe-Edebiyat kitaplarından ne beklenir ki?

- *Ya çocuk yazını?*

- Bizde çocuk edebiyatı ikinci sınıf edebiyat gibi gözüküyor. Çocuğu bundan soyutlamak olanaksız. Demek ki çocuklar da ikinci sınıf insanlardır.

İçtenlikle söyleyeyim, benim gözümde ne çocuk, ne de çocuk yazını ikinci sınıf. Böyle düşünsem bu alanda ürün vermezdim. Çocuklar en saf, en yalın varlıklar. Öyleyse edebiyatı da saf, yalın, içten olmalı. Tıpkı çocuk gibi, tıpkı bir su damlası gibi...

Buz kıran

D. Ali ÖZCANDAN

*Umudun dili
24 Nisan tadında
kendi türküsünü
söylemeye devam ediyor...*

Gökylütünün mavi atlasını bir katran gibi kuşatsada kara bulutlar, kuşku düşmez şafakta güneşin doğuşuna.

Diş bileyerek, kana kan şafağa yürüyenlerin, zirvelerde ışıldaması an be an güneşin doğuşunu karşılamaları hayal değil, olacak ve olması gerekenin yaşamdaki karşılığıdır. Tıpkı ana rahminde debeleşen ve günyüzüyle buluşması olmazsa olmaz olan bir çocuğun çıktığı gibidir, ama sancılıdır çıplak doğumu.

Umarsızca, değirmenin dişlilerinde körpe fideleri öğüterek çarkını döndürür köhnemiş karanlık.

Bu karanlıkta Dehak'ın zulmü, çocukların beyniyle besleniyordu. Ve her nefes alış veriş, yanan bir mumun gecenin karanlığında devrilişiydi. Bitmeyen bu töre, şimdi yalnızca çocukların beynini değil, tüm insanlığın benliğini ve olasılıklar üzerinde ürkekçe duran umutlarını da kuşatmakta. Bitmeyen bu karanlığın gizi, yıkımlarda, sınır tanımayan mecelsiz gözyaşlarında ve teni renginde boğan kanda buluyor kendini.

Dökülen her kan kamlası, rengini toprağa veriyordu. Dökülen her gözyaşı, toprağın çatlayan yarasına tuz basıyordu. Ve her vurgunun ardından gelen yıkım, yerin derinliklerinde usulca kabaran yeni bir doğumun sancısına gebeydi.

Martin onikisi, kara bulutlar gibi perdelemişti çiçeklerin çıplak gülüşünü. Bahar geçikmişti bu yıl. Kış inadına direniyordu. Buzların altında sabırsızlanıyordu Kardelenler. Nefessiz, korunaksız ve dirençsiz kalmışlardı,

ama umut, yitimlerin koynundan dağlara doğru çoktan kanat çırpıyordu.

Buzlara inat, bir tutam kır çiçeğinin firarı serüvenleri Dersim'de çocukların gülüşünü süslüyordu. Onların adı ve umudu artık firarı kır çiçeklerin sevda düşünde saklıydı.

Kuşatma ve direnişler diyarı Dersim, Seyit Rıza'dan sonra yeni bir geleneğe daha ev sahipliği yapıyordu. Munzur, onlara cömertçe açmıştı zirvelerin ve koyakların kapılarını. Onları, sütbeyaz akan serin gözelerinde emziriyordu. Ve 38'den kalma, kan barut işlemeli mağaralarında ağırliyordu. Dersim'in eski direniş destanları, yeniden, duvar dibi sohbetlerine konu oluyordu. Her bellek, tüm gücünü zorlayarak, çantasındaki övgüyle döküyor meydana. Binlerce kez anlatılan ve her anlatılışta çoğalan destanlara artık bir yenisi daha ekleniyordu. Ve umutla gözler, destanın yeni kahraman(lar)ını arıyordu. Kafaları, "Seyit Rıza'nın başaramadığını bunlar başaracak mı?" sorusu kurcalıyordu hep. Bu o günün en cazip sorusuydu. Ama kimse yanıtlıyamadı. Bir tüfek ve bir kaç kitapla yola çıkmıştı genç serüvençiler. Bir karaca ataklığında, bir yılan kıvraklığında koca dağları aşmış, pusuları atlatmış, çemberleri yarıp geceyi güne devirebilir miydi? Korunaksız düşleri öksüz kalır diye "hayır" diyemiyorlardı... ama yapacak bir şeyleri de "yok"tu.

Ne yazık ki, Dersimli'nin düşlerinde hep büyük ordular vardı. Orduların başında cüsseli ve otoriter bir komutan. Ki, ayağını yere her vurduğunda, gürültüsünde şimşekler çakmalı ve karanlıklar sarsılmalıydı...

Oysa insanın yaşamdan ve kitaptan edindiği bilgelik, silahın kudretli gücüyle buluştuğu an, mezardaki ölüye ruh gelir. Ve büyük orduların komutanı olma cüretini kuşanarak yürür karanlıkların üstüne. Önünden hiç kaldıramadığı başını dik tutmaya baş-

lar artık. Kararan göz, tutulan dil, yitirilen bellek ve külleri savrulan yürek yeniden harlanır.

Ve artık ölü sessizlik, yerini toprağın derinliklerinde usulca kabaran sancının doğum çığlıklarına hırakıyordu.

Munzur'un derinliklerinde terk edilmiş eski ve karanlık küçük bir kömün yıllar süren sessizliği, bilgece tartışmalarla bir perde gibi aralanıyordu yeniden. O gün, tüm mazlumların peşinde sürüklendiği ve onlara bir panzerin paletlerini anımsatan tarihin dönen tekerleği tersine çevriliyordu.

Dünyanın öbür ucundaki bir dilencinin/bir celladın dahi payını alacağı büyük idealler, tartışıldıkça yanıkılanıyordu küçük köm. Umudu bayrak edinenlerin elinde, şafağın yönünü gösteren bir parola vardı artık.

12 Mart'ta kararan gün, şimdi 24 Nisan güneşiyle aydınlanacak. Bu bahar, Kardelenlerin üzerindeki buz, güneşe yürüyenlerin sıcak nefeslerinde eriyecek. Ve artık kuşatmayı yaran her çiçeğin güneşle bir randevusu vardı.

24 Nisan sabahı, uzun bir yürüyüşün ilk adımları atıldığında varılacak hedef bir yıldız sadeliğinde berraktı, ama yalvarırcasına uzanan avuçlarımızdan uzaktı. Tutunmak için bıkma-dan debelendik. Bazen, yaşamın gizli-liğindeki ölümlere sarıldık; işkencelerde, dağ başlarında, sokak ortalarında. Bazen, yıllarca tutsak düştük zindan kuytulduğunda. Sevdığımızı, yüreğimizin diğer yarısını yitirdik... ve bazen de canımızdan vurulup parçalandık, ama inadına bir kez daha tutunduk. Bir kez daha haykırdık:

"Biz biz

Biz biz biz

İşçinin köylünün yiğit sesiyiz

Namluya sürülmüş halk mermisiyiz..." diye.

Fedailerin kalesi Alamut

Bayram KAYA

Alamut,
Wladimir Bartol
Yurt Yayınları, 1998

Alamut bir başkaldırıdır. Modern sınıf savaşımının tüm ilkel başlangıçlarına sahiptir. "Bana canımı emanet edebileceğim üç güvenilir adam verseler bir yıldan kısa bir sürede Sultan'ı devirir devletini yıkarım" diyen İsmaili önder Hasan Sabbah, Alamutu bütün egemenlerin korktuğu bir ihtilal merkezine dönüştürür. Kale 171 yıl İsmaililere merkez olur. Selçuklu'nun ünlü veziri Nizam ül Mülk'ün *Siyasetname*'sinde mühlid, zındık ve Haşhaşinci etiketi yapıştırdığı Hasan Sabbah ve savaşçıları Alamutu bilim ve felsefenin merkezi haline getirmişlerdir. Büyük Şii bilgün Nasır-ı Husrev Tuji, ilk dünya tarih yazarı Residettin'in Alamut'tan çıkması ve döneminin en ileri bilgilerine sahip olmaları bunun en iyi örneğidir. W. Bartol kitabında yer

yer İsmaili önderi kuşkucu birisi haline getirir de tarihi bir kesite ışık tuttuğu için önemli bir işlev görmektedir.

XI. yy. sonlarında Selçuklu egemen sınıfı, kölemen olarak girdikleri Abbasi sarayında, Peygamberin soyundan gelen Abbasi halifeliğin çürütmesi ve çökmesi sonucu egemen duruma gelmiştir. Yarı-göçebe, yarı-feodal Selçuklu toplumsal yapısı bir tarafta Doğu Akdeniz ve Abbasi Uygarlığının üzerine çöküp taze barbar kanı taşıırken, diğer yandan arka planda altın çağı yaşayan eşitlikçi ve zengini sevmeyen Sri Derya Oğuzlarını silahsızlandırmaya çalışmaktadır. Oysa başta Oğuzlar olmak üzere bu bölgenin zengin halk ve kültür mozaiki özgür kalmak, devlet sultanı altına girip sefleşmemek ve köleleşmemek için yüzyıllardır direnmektedirler. Çöl ortalarındaki vahalar ve kolay geçit vermeyen dağlık-ormanlık alan, Bedevilerin ve eşitlikçi aşiretlerin sığınağı durumundadır. Bu özgür yaşam ve direniş, bölgeyi Uygarlıkla Barbar topluluklar arasında savaşımın süreklileştiği bir ara forma sokmuş, sınıflı toplumla sınıfsız toplum ögeleleri arasında müthiş bir sınıf savaşımı yaşanmıştır. Alamut bu savaşımın öncü ve örgütlü bir merkez işlevindedir.

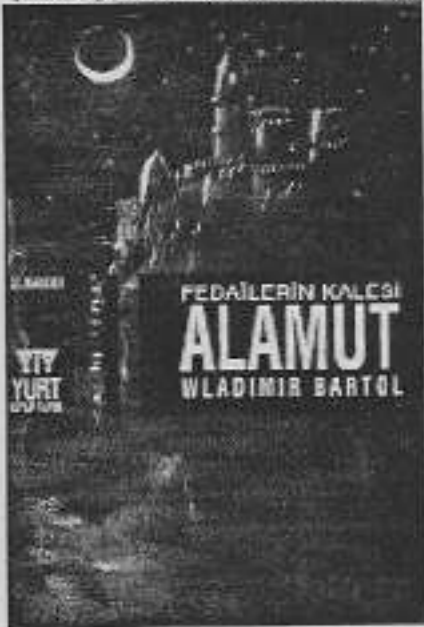
Bartol, İslam ve İsmaili mezhebi- ni özetle şöyle anlatıyor: Peygamberin kızı Fatma'yı Ali ile evlendirmesi, Ali'yi kendisine halife olarak seçtiğini kanıtlar. Ancak peygamberin ölümünden sonra meşru varisi olan Ali, düzenbaz Ebu Bekir tarafından kandırılmıştır. Ali'nin hakkı gasp edilmiştir. Bundan sonra İslam iki kanada ayrılmıştır. Sol tarafta hain Ebu Bekir'i halife kabul edenler bulunmaktadır. Bayraklarının rengi kara, sünnetleri ise peygamberlerin davranışları üzerine yapılan yalancı şahitliklerden ve

utanmazca yorumlardan oluşan laf kalabalığıdır. Başkentleri olan Bağdat'ta şu anda Abbasi soyundan gelen düzmece halife hüküm sürmektedir. Peygamberin amcası Abbas ise sonu gelmez dalkavukluklar ve iğrenç iftiralar sayesinde, kimsenin gerçek inancın zaferinden kuşku duymadığı bir anda, kendisini mümin kabul ettirebilmeyi bilmiştir. Abbas'ın sülalesi bugün Yecüc ve Mecüc ülkesinden gelerek İran'a hakim olan göçebe Selçukluların koruması altındadır.

Sağ tarafta ise Ali'yi peygamber tarafından belirlenmiş ilk ve meşru imam olarak kabul edenler bulunmaktadır. Bayraklarının rengi beyaz, başkentleri Kahire'dir.

Hilafet makamını gaspeden Ebu Bekir'i iki sözde imanı daha izlemiştir. Ömer ve Osman. Bunların da öldürülmesinden sonra Ali imamlık makamına geldiyse de, kiralık bir katil tarafından o da öldürülmüştür. Oğlu Hasan onun takipçisi oldu ama bir süre sonra yerini Muaviye'ye terketmek zorunda kaldı. Halk ise Ali'nin öbür oğlu Hüseyin'in imam olmasını istiyordu. Ama bir süre sonra Hüseyin Kerbela'da tüm yakınları ile birlikte katledildi. O zamandan beri peygamberin gerçek takipçileri dağlarda ve çöllerde yaşamak zorunda kaldılar ve sahte halifelerin adamları tarafından her tarafta takip edilerek kıyımlara ve göçertmelere uğradılar.

Peygamberin meşru halifesi sayılanların isimleri şöyledir: 1) Ali, 2) Hasan, 3) Hüseyin, 4) Hüseyin oğlu Ali Zeynel Abidin, 5) Zeynel Abidin oğlu Muhammed Bekir, 6) Cafer-i Sadık ve 7'de ise işler karışır. Cafer-i Sadık'ın iki tane oğlu vardır: Musa el Kasım ve İsmail. Musa'yı 7. imam olarak kabul edenler, ondan sonra gelen ve sonuncusu Muhammed el-Askeri olan diğerlerini de kabul ederler

ve oniki imama çıkarlar. Alamut Kalesi ise son imamın (el-Mehdi) İsmail'in soyundan geleceğine inanır. İlk yedi imam kabul edilir ama beklenen ve uğruna savaşılan kişi o'dur; Alamut çok büyük sırları barındırmaktadır.

Hasan Sabbah meşhur Arap ailesi Sabbah Hümeiri soyundan gelir. Süni alim Muvafık Edin'in okuluna gider. Orada iki arkadaş edinir. Birisi başvezir olan Nizam-ül Mülk, diğeri astronom ve matematikçi Ömer Hayyam. Bunlar Sünni inancın yanlışlığına ve fanatikliğine karşı, hayatlarını İsmaili davasına adamaya karar verdiler. Ama başvezir olan Nizam bu davaya ihanet edecek ve cezalandırılacaktır.

Sabbah, toplumsal çelişkiyi şöyle koyuyor: Bir tarafta zalim Selçuklu despotları ve sefil yandaşlarıyla Abbasi Halifesi, diğer yanda halk... Alamut bir eğitim yuvasıdır: Savaş sanatı, coğrafya, Arapça, Farsça, Cebir, Matematik, Astronomi, Din bilgisi, Hristiyanlık, Yahudilik, putperestlik (totemler), Budacılık vs. dersler genel hatlarıyla işlenmektedir.

Savaşmaya gelenlerden kendilerini öğretmeye teslim etmeleri istenir ama teslim olmanın kolay bir iş olduğu sanılmamalı; insanın içindeki itiraz ruhu kendini hemen belli edecektir. Alamut'un insan çözümlemeleri ve savaş yöntemi farklı eserlerden tarandığında görülecektir ki mülthiş bir gerilla yöntemi vardır. Sabbah'ın, **Daveti Cedide'si** (Yeni Propaganda) tam anlamıyla günümüzdeki silahlı propaganda ve kitlevi mücadele biçimine denk düşmektedir. Doğu insanını hedef kitle almasıyla da çok daha önemli hale gelmektedir.

Sebat ve talim ile vücut kontrolü ve irade kuvveti öyle bir dereceye ulaşır ki kişi artık sadece vücudunun zaaflarını yenmekle kalmaz; doğaya ve yasalarına bile karşı koyabilir.

Bir İsmaili savaşçısı için savaş sanatı ve irade terbiyesi şüphesiz çok önemlidir. Ama düşüncelerini rahatlıkla ve istediği biçimde ifade edebilmesi için söz sanatını kavramış olması da aynı derece öneme sahiptir.

İsmaililerde sıradan müridlere la-sik, militan müminlere retikler denir.

Fedailer ise özel bir kanuna sahiptir. Bir sonraki basamakta yüksek gerçekleri bilen **dailer** bulunur. Bunlardan da büyük **dailer** vardır. En tepede **önder** vardır. **Konumları belirleyen ise mücadeledir.**

Davanın felsefesi ise şöyle ifade ediliyor: İnsan, ruh, düşünce ve arzuları şayet büyük bir engel onlara mani olmasa, bir kartal gibi uçup gidebilirdi. Bu engel tüm zaafı ile kendi vücudumdur. Hangi delikanlının içinde hirs dolu bir ateş yanmaz ki? Fakat yine de binlerce planından ancak bir tanesini gerçekleştirebilir. Neden? Çünkü vücudum tembelliğe ve rehavete eğilimlidir, yüksek emellerimizi gerçekleştirmeye götürecek yoldaki zorluklar onu korkutmaktadır. Kendi aşağı ihtirasları, irademizi ve yüksek emellerimizi felç etmektedir. Yaptığımız talimlerin amacı, bu ihtirasi yenmek ve ruhumuzu bağlarından kurtarmaktır. **İradeyi güçlendirmek ve onu sadece bir amaca yönlendirmek.** Ancak bu şekilde, insanın kendisini kurban etmesini gerektiren yüksek emeller gerçekleştirebilir. Biz vücudumuzun tüm zaafına teslim olmak yerine, onlara hükmeden seçkin kişiler olmalıyız.

"Her toz zerresinde ben varım/ Ve bütün toz zerreleri bir tek çehre oluşturalar/ Evren senin içinde ve sen evrensin" (Hayyam). Mısraların ifade ettiği gibi, Alamut'un sağlam bir felsefik bakışı vardır. Kitabın bir başka sayfasında bu bakış şöyle dile gelir: Her şey ezelden beri kainatın düzeninde olmalı. Pragoras, imanın her şeyin ölçüsü olduğunu söylüyordu. İnsanın algıladığı şeyler vardır, algılamadıkları ise yoktur... algılanmazın kurbanı olmaktayız. Algılanmazın bizi yanılgıya sevk ettiklerini Demokrit bile farketmişti. Onun için ne renkler, ne tatlı, ne acı, ne soğuk, ne de sıcak vardı. Sadece atomlar ve mekan. Empedokles de tüm bilgilerimizi sadece algılarımız aracılığıyla edindiğimizi fark etmişti. Şayet algılarımız bizi aldatıyorsa, onlar aracılığıyla edindiğimiz bilgilerin doğruluğuna güvenme imkanımız olamaz. Bir hadım için güzel bir genç kızın dipdiri vücudunun ne gibi bir anlamı vardır. Algılarımız

zın izafiliği burada yatmaktadır. Bu bir yaşam zorunluluğudur... Yüksek bir idrak seviyesine ulaşmış bir insan için hayal etmek, binlerce başka güzel özelliğin yanı sıra, her eylem ve ilerlemenin itici gücüdür... Dünyalar varoldukları müddetçe kusursuz ve mükemmeldirler, sonra da içlerinde barınan kanunlar sebebiyle kendi çöküşlerini hazırlarlar. Biz de böyle bir dünyada bulunuyoruz. Biz de bu dünyaya hükmeden kanunlara tabiyiz. Onların birer parçasıyız ve kendimizi onlardan kurtarmamız mümkün değil. Emin olabileceğimiz sadece bir tek şey vardır: yanılgı ve hayal bu dünyanın yegane itici gücüdürler. Fakat bilincimiz hayal olanla gerçek olanı ayırt etmeyi becerebilir. Çünkü gerçek ile sözde gerçek arasında bir fark yoktur. Bir yerde bulunmuş olduğumuza gerçekten inanıyorsak, o zaman oradaydık demektir.

Felsefik bakışta farkedileceği gibi insanı kuskuya düşüren paradokslar var. Hasan Sabbah esasında materyalist bir felsefeye sahip; ama yazar bunu yer yer şüpheli görüşlerle süslüyor. Ama, dünyanın değiştirileceğine olan inanç yine de sağlam tutuluyor. Kuşkusuz çarpıtmalar Hasan Sabbah'ı yıpratmıyor da değil.

Şu öğütler ve tavsiyeler ise tüm devrimci yapılara birer çağrı gibidir: **Sakin ola ki başarılarımızın gözleminizi kamaştırmasına mücadele etmeyin. Şu anda her şeye ve herkese ihtiyacımız var. Hele insanların fakir ve güçsüz olmalarını bahane etmeyin hiç! Teker teker çevrenizdeki tüm insanlara giderek, onları davamız için kazanma zahmetinden kaçınmayın! Belki de son ikna ettiğimiz insan terazinin kefesini lehimize çevirecek olandır. Yapmamız gereken şeylerden en önemlisi, çevremizde güven uyandırmaktır... Herkese kişiliğine uygun davranın ve insanları yavaş yavaş kurulu düzeni sorgulamaya yöneltin... Hiçbir şeyden korkmayın; çünkü arkamızda örgütümüzün gücü vardır... Bu uzun satırlar, okunması ve içselleştirilmesi gereken deney ve tecrübeleri ifade etmektedirler...**

~ ~ ~

Uzun Yürüyüş Dergisi'ne

Merhaba,

Ben Gebze Cezaevinde Devrimci Sol davasından yargılanmakta olan bir tutukluyum. Derginizin Mart '99 tarihli 36. sayısı 67. sayfasında Anlatı köşesinde çıkan İlkay Barış imzalı yazınızla ilintili yazacağım. İlginç bir tesadüfle ben de aynı ad ve soyadı taşıyorum. O nedenle birçok arkadaşın sorusuyla karşı karşıya kaldım. Bunun önüne geçebilmek için eğer kullanılan gerçek kimlikse bir ön ad eklenmesi, yok rumuzsa değiştirilmesini sizlerden rica ediyorum. Bu isteğimin gözönüne alınarak gerekli değişikliği yapacağınızı umuyorum. Şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

İlkay Barış

Özel Tip Cezaevi, 4. koğuş
Gebze/ Kocaeli

~ ~ ~

Sayın Uzun Yürüyüş Emekçileri,

Merhaba,

Newroz; ateşin çocuklarını kut-sadığı gün...!

Newroz; isyan ve direnişin sem-bölü...!

Newroz; inadına ama özgürce yaşamın coşkusu...!

Newroz; kendini yeniden ve ye-niden küllerinden yaratmanın tarih-sel fırsatı...!

Sizleri NEWROZ coşkusu ile selamlarken; çalışmalarınızda üstün başarılar diliyorum...

Ramazan Akdağ

PRK-Rizgari davası tutsağı

Özel Tip cezaevi

DiBlok

Bursa

~ ~ ~

Newroz'la Doruğa Çıkan Öfke

16 Mart 1999 tarihinde Ege Üni-versitesi Kampüsünde 9 Eylül ve Ege Üniversitesi'nden devrimci-de-mokrat ve yurtsever öğrenciler Kürt halkına karşı 16 Mart 1988 tarih-inde yapılan hain Halepçe katliamını da unutmadıklarını, yaptıkları basın

açıklamasıyla göstererek, son sü-reçte emperyalist güçlerin ve uşaklarının komplosuyla PKK ge-nel başkanı Abdullah Öcalan'ın kaçırılıp Türkiye'ye getirilmesini ve Kürt ulusuna uygulanan her tür-lü baskıyı, atıkları Kürtçe ve Türk-çe sloganlarla proletso ettiler. Gazi Mahallesi, Beyazıt ve Halepçe kat-liamlarının kan olup aktığı Mart ayının önemi belirtildi.

Eyleme EU'der destek verirken TODEF ve EU Öğrenci Koordinas-yonunun ayrı eylemlilikleri pek çok yurtsever, devrimci-demokrat öğ-rencinin morali, motivasyonu üzerinde olumsuz etkileri oldu.

18 Mart'ta yine 9 Eylül Ü. den öğrencilerinin de katılımıyla EU kampüsünde, Newroz, yakılan ateş ve çekilen halaylarla kutlanırken, atılan sloganlarla bir kez daha halk-ların öfkesi dillen(diril)di. Eylem-den sonra kampüs çıkışında elli do-kuz öğrenci gözaltına alınırken do-kuz öğrenci tutuklanarak cezaevine konuldu.

İzmir YHG

~ ~ ~

Merhaba Uzun Yürüyüşçüler,

Bundan bir yıl öncesinde, elim-deki dergi adresini epeyce aradıktan sonra bulmuştum yerinizi. Bugün artık dergim dediğim Uzun Yürü-yüş'ü almak için ziyaret etmiştim. Benim için hoş ve iyi bir ziyaret ol-muştu. İçeri girdiğimde güler yüzle, dost sıcaklığıyla karşılanıp içeriye buyur edilmişim. Dergi ortamını yakından görmekle birlikte, yayın çalışması ve çizgisiyle ilgili de söy-leşmiştik. Kısa ama o hoş sohbetten sonra bir kaç dergi de yanıma alıp çıkmışım.

Yolda giderken, kendi kendime, bu insanlar iyi ve geniş düşünüyor-lar. Zor koşullarda ve kut olanaklar-la çalışıyorlar. Ne gibi yardımın dokunabilir gibisinden duygularla geçmişti o geri dönüş yolculuğum.

Emek ve sermaye arasındaki mücadelelerin öyle sıradan bir iş ol-madığını, zorluklarla engellerle bo-ğuşarak yürüneceğini, büyük bir inanç, yoğun bir çaba, sabir ve sa-mimiyet gerektirdiğini şimdi daha

iyi anlayabiliyorum.

Bugüne kadar düzenli alıp oku-maya çalıştığım dergimizin, ger-çekten farklı bir dergi olduğunu, kendi kendisine, dostlarına, okur kitlesine kuru ajitasyonla seslenme-yen, söyleminde, üslubunda müte-vaziliği elden bırakmayan, dostlu-ğu, dayanışmayı ve devrimci ilkeler temelinde birlikte iş görme tavrıyla öne çıkması ve bu eksende yürüme-si olumlu ve sevindirici...

Ancak, benim size söylemek ist-edüğim başka bir şey. Adına tartış-ma süreci dediğiniz sürecin belgeleri, ürünleri sadece dergi yazıları mıdır? Süren tartışma yazılarını derle-yip, derli-toplu bir hale getirmek biz okurların özlemi haline geldi. Bu özlemimizin gerçekleşeceği umudunu koruyarak, ikinci bir nok-taya değineyim. Sınıf mücadelesin-de, doğruluğu tanıtılmış kimi ger-çekleri ve doğruları, sürecin somut sorunlarına ve pratiğine bağlan-madığı sürece, gerçekte bilginizi, pratiğimizi ilerletmemiz mümkün olmayacaktır. Bu konuda, yaşlılarımızın, kulağımıza küpe olsun diye anlatıp ve bizim "sırına geç erdiğimiziz", kıyım ve sürgünlere dair söyledikleri bugün için de ge-çerlidir. "Oğlum! biz yaşadık o gün-leri, siz inşallah görmezsiniz. Mun-zur'da su yerine kan akıyordu. Bizim yanımızda Ermeniler'i topla-yıp götürdüklerinde, bir şey yap-a-madık ve anlayamadık. İçlerinden birisi, 'bugün sıra bizde ise yarın sıra size gelecek'. Gerisini anlat-maya gerek yok. Şu günlerde yaşa-dıklarımızı düşününce, geçmişin tecrübelerini unutmak, siyasi müca-deledeki yürüyüşümüzde dona-nımımızı nasıl etkiler! Hepinizi yü-rekten selamlar, başarılar diliyo-rum.

~ ~ ~

Ermenek Hapishanesinde Düşün

Ve devrilinece karanlıklar
sevdanın üzerine
Korkunç bir sabırla bekledi
sevdalılar
Nice yaşanmamış

Paylaşılması sevdaları yaşadılar
I. Şahin

Nafiz Yoldaş!

27 Ocak 1999'da Zekiye baci-mızla evlendiğiniz haberinizi Se-ma'dan almış bulunuyoruz. Her ne kadar olamadıysak da bu mutluluk anında yanınızda, kucaklayamadıysak da sizi bir dost, bir yoldaş sıcaklığıyla... Sizlere bir demet şür ile binlerce selam gönderiyor ve mutluluklar diliyoruz. Ve bizim aşkımızın karamayacağı zincir, yakamayacağı duvar yoktur; biz bunu sizde görüyoruz!

Bir grup arkadaş adına
Oturan Adam

~ ~ ~

Newroz; Kürt Halkının Bağımsızlık ve Özgürlük İçin İsyana Durma Günüdür!

Newroz, 2611 yıl önce 21 Mart günü Demirci Kawa'nın Asur Kralı Dehak'ın zulmüne ve ilkel monarşisine son verdiği gündür. Zalim Dehak'ın zulmüne ilk isyan edildiği günden, başının ezildiği güne ve o günden yaşadığımız şu günlere kadar, her şeye rağmen Newroz, meşaleler, büyük meydan ateşleri ve korlaşan bedenlerle aslına uygun bir şekilde kutlanagelmıştır.

Newroz; Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük iradesiyle tarih sahnesine çıktığı bir gün olduğundan, Kürtlerde yeni bir takvimin ve yeni bir yılın başlangıcı olmuştur. Bu tarih aynı zamanda kardeş Acem halkları ve diğer Mezopotamya halkları arasında da takvimin başlangıcı olarak sayılmış ve günümüze kadar Aşağı Kafkasya'dan Ortadoğu ve yakın Asya'ya kadar yayılmıştır.

Yeni bir baharın kucaklandığı bugün de Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük yolundaki başkaldırısı ve isyan ateşi, ellerde taşınan meşalelerle ve serhildanca alanlarda yakılan ateşlerin yanı sıra, yiğit Kürt gençlerinin bedenlerinde -Mazlunun çağrısıyla- korlaşan, güneşin ve ateşin çocukları bir kez daha -Kawa'dan 2611 yıl sonra- bugün de

bağımsızlık ve özgürlük yolundaki yürüyüşünü sürdürmektedir. Bu zaman dilimi içerisinde Kürt halkı yirmi sekiz kez Newroz ateşini tutuşturmuş ve bu ateşe diğer halkların sıcaklığını katma uğraşı ile büyük bir isyan geleneğini duraksaksızın sürdürmüştür. Ve gelinen son aşama da sömürgeci devletler yeni bir Newroz ateşini daha söndürme hesapları içerisinde olduklarıdır.

12 Şubat komplosuyla faşist TC ve emperyalist dünya gericiğinin cephesel girişimi sonucu Kürt Ulusal Hareketi ve Önderliğine yönelik geliştirilen imha planlarıyla tek yanlı bir çözüm(!) arayışına muktedir olduklarını sanıyor olmaları, esasta Kürt ulusunun ve de ezilen Türkiye halklarının devrimci iradeleriyle diğer ülkelerdeki halkların dalga dalga geliştirdikleri enternasyonalist temeldeki dayanışmaları sonrasında tek başlarına bir çözüme muktedir olmadıklarını görmelerini sağlamıştır.

Yine bu planlar çerçevesinde 18 Nisan seçimleri öncesi Kürt kurumlarını ve yöneticilerini ezme maksatı kapatma, gözaltı, linç vb. senaryolarını sahnelemeleri ve böylelikle Kürt ulusal mücadelesine karşı geliştirilen her türlü faşizan ve şövenist girişim, her renkten ve cinsten sermayenin prosedürü olarak uygulanmaktadır.

Önümüzdeki 99' Newroz'una girilirken; Abdullah Öcalan'dan ayrı olarak ele alınmaya çalışılan Kürt sorununun, ifade edilemez büyüklükteki çıkmazını 18 Nisan seçimleriyle karşılamak zorunda olan TC büyük bir korkuyu da beraberinde yaşarken, Kürt halkı ise büyük bir iradi özgürlük devrimini geliştirmektedir.

Newroz, bayramının tarihi gerçekliği ile bütün dünya halklarının zulme ve zorbalığa karşı koyuşunda ortak, bağımsızlık ve özgürlük mücadelelerine ışık tutmasını diliyoruz ve kutluyoruz.

- Newroz piroz be!
- Biji serxwebûn û azadi!
- Yaşasın Kürt ve Ortadoğu

halklarının bayramı

- Yaşasın zorunluluklar dünyasını yakar özgürlük ateşi!
 - Yaşasın halkların kardeşliği!
 - Yaşasın devrimci dayanışma
- Avusturya Uzun Yürüyüş
okurları

Kamuoyuna

DGM'ler burjuvazinin gerek uluslararası gerekse iç hukukuna uygun düşmemektedir. Bu mahkemeler özel savaşın devamı olan özel malikemelerdir. Yargılama usulleri açısından özel infazlara tabi oldukları için tarafsız ve bağımsız olmadıkları net biçimde açığa çıkmıştır.

Uluslararası baskıların artması sonucu askeri hakimleri geri çekip, varolan uygulamaları devam ettirmek istiyorlar. Bu tutum iç ve dış kamuoyunun gözünü boyamaktan başka bir şey değildir. Tüm cezaevlerinde bulunan tutsaklarla birlikte DGM yargılamalarının iptal edilmesi ve DGM'lerin kapatılması için 17 Mart 1999 tarihinde başlatılan ve içeriği dost örgütlere açıklanan bu eylem sürecine katıldığımızı belirtiyor, tüm kamuoyunun buna duyarlı olmasını istiyoruz.

Tüm cezaevlerindeki TKP(ML)-B Dava Tutsakları

Dergimizin tüm sayılarında yazıları yayınlanan yazarımız M. Oruçoglu'nun rahatsızlığı nedeniyle, bu sayıya, yazısını yetiştiremedi. Kendisine geçmiş olsun diyor; merak eden okuyucularımıza da buradan duyurulur. Ayrıca İstanbul YHG, Bursa YHG'nin Mart ayında yapılan anma ve kullamalarla ilgili bize yazıp gönderdikleri yazıları için teşekkür ediyor, yer darlığından dolayı bu sayıda değerlendiremediğimizi belirtmek istiyoruz.

Uzun Yürüyüş

TÜRKÇE KİTAPLAR

GÂVUR MAHALLESİ MIGİRDİÇ MARGOSYAN / öykü 7. baskı / 112 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL	GÂVUR MAHALLESİ MIGİRDİÇ MARGOSYAN / öykü 7. baskı / 112 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL
SÖYLE MARGOS NERELİSEN? MIGİRDİÇ MARGOSYAN / öykü 5. baskı / 112 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL	SÖYLE MARGOS NERELİSEN? MIGİRDİÇ MARGOSYAN / öykü 5. baskı / 112 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL
BİLETİMİZ İSTANBUL'A KESİLDİ MIGİRDİÇ MARGOSYAN / öykü 3. baskı / 112 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL	BİLETİMİZ İSTANBUL'A KESİLDİ MIGİRDİÇ MARGOSYAN / öykü 3. baskı / 112 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL
ARMİDAN FIRAT'IN ÖTE YANI HAGOP MINTZURİ / Çev. Silva Kırıncıyan / öykü 2. baskı / 140 sayfa 1. hamur 1.750.000.-TL	ARMİDAN FIRAT'IN ÖTE YANI HAGOP MINTZURİ / Çev. Silva Kırıncıyan / öykü 2. baskı / 140 sayfa 1. hamur 1.750.000.-TL
BABİL'DEN SONRA YAŞAYACAĞIZ ARA GÜLER / Çev. Sırvant Malhasyan / öykü / 128 sayfa 1. hamur 1.600.000.-TL	BABİL'DEN SONRA YAŞAYACAĞIZ ARA GÜLER / Çev. Sırvant Malhasyan / öykü / 128 sayfa 1. hamur 1.600.000.-TL
SEFERBERLİK TÜRKÜLERİYLE BÜYÜDÜM KİRKOR CEYHAN / öykü 2. baskı / 128 sayfa 1. hamur 1.600.000.-TL	SEFERBERLİK TÜRKÜLERİYLE BÜYÜDÜM KİRKOR CEYHAN / öykü 2. baskı / 128 sayfa 1. hamur 1.600.000.-TL
GÜVERCİNİM HARPUT'TA KALDI HAMASDEĞ / Çev. Sarkis Seropyan / öykü 2. baskı / 135 sayfa 1. hamur 1.750.000.-TL	GÜVERCİNİM HARPUT'TA KALDI HAMASDEĞ / Çev. Sarkis Seropyan / öykü 2. baskı / 135 sayfa 1. hamur 1.750.000.-TL
YAŞAMI BEKLERKEN ANTAN ÖZER / Çev. Klemens Çelik (Zakaryan) / öykü / 103 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL	YAŞAMI BEKLERKEN ANTAN ÖZER / Çev. Klemens Çelik (Zakaryan) / öykü / 103 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL
MEMLEKETİNİ ÖZLEYEN YENGEÇ YERVANT GÖBELYAN / Çev. Hagop Göbelyan / öykü / 112 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL	MEMLEKETİNİ ÖZLEYEN YENGEÇ YERVANT GÖBELYAN / Çev. Hagop Göbelyan / öykü / 112 sayfa 1. hamur 1.300.000.-TL
BABAM AŞKALE'YE GİTMEDİ ZAVEN BIBERYAN / Çev. Sırvant Malhasyan / roman / 416 sayfa 11. hamur 2.300.000.-TL	BABAM AŞKALE'YE GİTMEDİ ZAVEN BIBERYAN / Çev. Sırvant Malhasyan / roman / 416 sayfa 11. hamur 2.300.000.-TL

ERMENİCE KİTAPLAR

MER AYT GOÇMERİ MIGİRDİÇ MARGOSYAN / öykü / 3. baskı / 176 sayfa 1. hamur 1.800.000.-TL	MER AYT GOÇMERİ MIGİRDİÇ MARGOSYAN / öykü / 3. baskı / 176 sayfa 1. hamur 1.800.000.-TL
PAPELONEN VERÇ BİDİ ABRİNK ARA GÜLER / öykü / 160 sayfa 1. hamur / 1.750.000.-TL	PAPELONEN VERÇ BİDİ ABRİNK ARA GÜLER / öykü / 160 sayfa 1. hamur / 1.750.000.-TL
İSTANBULAHAYERİ Gİ GANÇEN TOROS TORANYAN / inceleme-amı / 136 sayfa 1. hamur 1.600.000.-TL	İSTANBULAHAYERİ Gİ GANÇEN TOROS TORANYAN / inceleme-amı / 136 sayfa 1. hamur 1.600.000.-TL
YEV AYSBES ABRETSANK RUPEN MAŞOYAN / öykü 2. baskı / 104 sayfa 1. hamur / 1.500.000.-TL	YEV AYSBES ABRETSANK RUPEN MAŞOYAN / öykü 2. baskı / 104 sayfa 1. hamur / 1.500.000.-TL
KÜĞİ GABRİ İM MEÇİS HAGOP MINTZURİ / öykü-amı / 192 sayfa 1. hamur / 2.000.000.-TL	KÜĞİ GABRİ İM MEÇİS HAGOP MINTZURİ / öykü-amı / 192 sayfa 1. hamur / 2.000.000.-TL
GİYANKİ LUSANTSKEN YERVANT GÖBELYAN / öykü / 160 sayfa 1. hamur / 1.750.000.-TL	GİYANKİ LUSANTSKEN YERVANT GÖBELYAN / öykü / 160 sayfa 1. hamur / 1.750.000.-TL
HEK TUĞTİ GİDORNER VAHRAM BURMAYAN / öykü-amı / 152 sayfa 1. hamur / 1.700.000.-TL	HEK TUĞTİ GİDORNER VAHRAM BURMAYAN / öykü-amı / 152 sayfa 1. hamur / 1.700.000.-TL
HUVSİ ANDES TEVEROV NERSES BOZABALYAN / şiir / 108 sayfa 1. hamur / 1.500.000.-TL	HUVSİ ANDES TEVEROV NERSES BOZABALYAN / şiir / 108 sayfa 1. hamur / 1.500.000.-TL
AREVADZAĞIĞI SERGEY VARTANYAN / çocuk öyküleri / 63 sayfa 1. hamur 1.150.000.-TL	AREVADZAĞIĞI SERGEY VARTANYAN / çocuk öyküleri / 63 sayfa 1. hamur 1.150.000.-TL
KARNAN DZAĞİGNER Çocuk şiirleri / 56 sayfa 1. hamur 1.000.000.-TL	KARNAN DZAĞİGNER Çocuk şiirleri / 56 sayfa 1. hamur 1.000.000.-TL
KRAVARJUTYUN I-II PAYLINE TOMASYAN-VARTAN PAÇACI / Yaza defteri 1.300.000.-TL	KRAVARJUTYUN I-II PAYLINE TOMASYAN-VARTAN PAÇACI / Yaza defteri 1.300.000.-TL
VOZNİG Çocuk hikayeleri ve bulmacalar 72 sayfa 1. hamur / 2.000.000.-TL	VOZNİG Çocuk hikayeleri ve bulmacalar 72 sayfa 1. hamur / 2.000.000.-TL

DİRENMEDE

Dinleyin bu ayak seslerini ülkemin bilge elleri
Kulak verin körpecik yarındır sorguya giden
Korkulara ulaşmıyor umudun sesi
Amansız kuytulara gizli yiğitlik
Ve ışıklı düşlerdir dillendirilmeyen;
Güneşli bir dize çılamak zamandan
Çiçekli bir gülüşte yaşamak dürüstçe
Ve asi sabahlara onunla açmak gözlerini...
Sıki tut korkunun soluğunu avuşlarında
Bak, yiğitlik sevdaya bir adımlık yol
Yaşamak direnmektir yangın yüreğim
Biz ki, yaşamaktan hiç korkmamışız!
Ve tek bize hastır "yaşayan biziz"
Dercesine sessizce ölmek
Celladına bırak korkuyu usul bir gülümsemeyle
Gecenin koynunda kalsın ihanet
Merhabaları patlasın devrimci direncin
Ve onurun türküsü şavkıyla yitik meydanlarda

Kutsiye BOZOKLAR

